ÎNTRU SLAVA SFINTEI ŞI CELEI DE O FIINŢĂ, DE
VIAŢĂ FĂCĂTOAREI ŞI NEDESPĂRŢITEI TREIMI

LITURGHIER

CUPRINZÂND

VECERNIA, UTRENIA,
DUMNEZEIEŞTILE LITURGHII
ALE SFINŢILOR: IOAN GURĂ DE AUR,
VASILE CEL MARE, GRIGORIE DIALOGUL
(A DARURILOR MAI ÎNAINTE SFINŢITE),
RÂNDUIALA SFINTEI ÎMPĂRTĂŞIRI ŞI ALTE
RUGĂCIUNI DE TREBUINŢĂ

TIPĂRIT CU APROBAREA SFÂNTULUI SINOD
ŞI CU BINECUVÂNTAREA
PREAFERICITULUI PĂRINTE

DANIEL
PATRIARHUL BISERICII ORTODOXE ROMÂNE

EDITURA INSTITUTULUI BIBLIC
ŞI DE MISIUNE ORTODOXĂ
BUCUREŞTI – 2012

Cuvânt înainte
Sfânta Liturghie – izvor de viață sfântă și lumină veșnică

Prima carte tipărită pe teritoriul României a fost un *Liturghier*, în anul 1508, realizată prin strădania Ieromonahului Macarie. O simplă întâmplare ? Nu, ci o necesitate misionară, pentru că nu se poate săvârși Liturghia fără *Liturghier* și fără Evanghelie. Preotul trebuie să aibă *Liturghierul* în față când săvârșește Liturghia, chiar dacă ar cunoaște pe de rost slujba Sfintei Liturghii, întrucât aceasta nu este o lucrare individuală, ci este o lucrare a întregii Biserici, a poporului dreptcredincios în fața lui Dumnezeu și lucrarea lui Dumnezeu pentru popor.

Cu doar 17 ani înaintea apariției *Liturghierului* de la Târgoviște, a fost tipărită pentru prima dată în lume o carte de cult ortodoxă, și anume un *Octoih,* în 1491, la Cracovia, după care urmează încă două cărți: un *Ceaslov,* în 1493, la Veneția, și un *Octoih,* în 1494, la Cetinye (Macedonia).

În ceea ce privește tipărirea *Liturghierului*, putem considera ca o binecuvântare faptul că *Liturghierul tipărit la Târgoviște de Ieromonahul*

Macarie este primul Liturghier ortodox tipărit din lume. După acesta urmează și alte ediții: sârbo-bulgară (Veneția, 1519), greacă (Veneția, 1526), ruteano-ucraineană (Vilna, 1583) și rusă (Moscova, 1602 – ediție care apare cu aproape un secol mai târziu față de ediția de pe teritoriul României).

1. Sfânta Liturghie - izvor de sfințire a poporului dreptcredincios

Cuvântul *Liturghie* în limba greacă înseamnă *lucrare publică* și provine din alte două cuvinte, „laos" și „ergon". „Laos" înseamnă popor, iar „ergon" înseamnă „lucrare". Deci Liturghia este lucrarea poporului dreptcredincios pentru a preamări pe Dumnezeu, dar și lucrarea lui Dumnezeu pentru a sfinți poporul dreptcredincios. Înainte de începerea Sfintei Liturghii, diaconul zice: *"Vremea este să facem Domnului"*, dar același verset (Ps. 118, 126) se poate traduce *„vremea este ca Domnul să lucreze"*, ca Domnul să lucreze pentru noi. Este deci posibilă o dublă traducere, ceea ce înseamnă un dublu conținut duhovnicesc al Sfintei Liturghii, ca lucrare publică, și anume, lucrarea poporului pentru preamărirea lui Dumnezeu și lucrarea lui Dumnezeu pentru sfințirea poporului. În acest înțeles, la sfârșitul Sfintei Liturghiei se arată că Dumnezeu este Sfințitorul poporului: *„Tu ești sfințirea noastră"*, iar rostul Liturghiei este sfințirea poporului dreptcredincios de către Dumnezeu, Care este prezent și lucrează în timpul Sfintei Liturghii. Așadar, înțelegem că săvârșitorul principal al Sfintei Liturghii este Însuși Domnul nostru Iisus Hristos: *„Tu ești Cel ce aduci și Te aduci, Cel ce primești și Cel ce Te împarți (dăruiești)"*- după cum se spune în rugăciunea aducerii darurilor la Sfântul Altar. De aceea, conținutul duhovnicesc al Liturghiei poate fi rezumat astfel: *„Hristos în mijlocul nostru"*. Dar nu numai după prefacerea Darurilor în Trupul și Sângele Domnului, ci în întreaga Sfântă Liturghie, de la început până la sfârșit, este Hristos prezent în mijlocul nostru, după cum a făgăduit El însuși: *„Unde sunt doi sau trei adunați în numele Meu, acolo sunt și Eu în mijlocul lor" (Matei 18, 20)*. Deci

Hristos este prezent în mijlocul poporului dreptcredincios adunat în numele Lui. El este prezent între noi, în mod tainic, nevăzut. Iar această prezență harică a lui Hristos, nevăzută, dar reală, în timpul Sfintei Liturghii, este mărturisită iconic, vizual, prin icoane și prin acte sau gesturi liturgice ale arhiereului sau ale preotului; și este proclamată verbal prin citirea Evangheliei, prin cuvinte de cerere și binecuvântare rostite de arhiereul care prezidează Sfânta Liturghie, de preoți și de diaconi, slujitori ai lui Hristos în și pentru Biserica Sa, potrivit cuvintelor Sale: *„Precum M-a trimis pe Mine Tatăl, vă trimit și Eu pe voi"* (Ioan 20, 21; 13, 20; Matei 10, 40) și *„Cel ce vă ascultă pe voi pe Mine Mă ascultă"* (Luca 10, 16). Această prezență harică a lui Hristos – Arhiereul veșnic în Sfânta Liturghie a Bisericii se intensifică în dăruirea Lui către Biserică și culminează în sfințirea Darurilor și împărtășirea clerului și credincioșilor cu Trupul și Sângele Său. Astfel, Euharistia este cea mai solemnă și cea mai intensă comuniune a Bisericii cu Hristos, El fiind Capul și Mirele Bisericii, iar Biserica fiind Trupul Său tainic. Prin împărtășirea euharistică Hristos nu mai este prezent doar în mijlocul nostru sau între noi, ci înlăuntrul nostru, în noi. El devine Viața vieții noastre (cf. Ioan 6, 56-57).

Sfânta Liturghie este, așadar, cea mai necesară, mai prețioasă, mai benefică și mai sfântă lucrare a Bisericii, ca lucrare a poporului pentru Dumnezeu și lucrare a lui Dumnezeu pentru popor, dar și pentru întreg universul creat de Dumnezeu.

2. Sfânta Liturghie - izvor de viață veșnică

Prin Sfânta Liturghie se realizează cea mai vie legătură duhovnicească a lui Hristos cu Biserica Sa, cea mai bogată comunicare și cea mai intensă comuniune dintre Hristos – Capul Bisericii și Biserica Sa, care este Trupul Său tainic, templu al Sfântului Duh, casă și popor al lui Dumnezeu – Tatăl, prin care se dăruiește Bisericii Sale viață veșnică, după cum ne arată Mântuitorul Iisus Hristos, în Evanghelia după Sfântul Evanghelist Ioan: *„Cel ce mănâncă Trupul Meu și bea Sângele Meu, are viață veșnică și Eu îl voi învia în ziua cea de apoi"(Ioan 6, 54).*

Când în timpul Sfintei și Dumnezeieștii Liturghii ne împărtășim cu Trupul și Sângele Domnului, ni se spune de către preot că ne împărtășim *„pentru iertarea păcatelor și viața de veci"*, iar strana cântă în timpul împărtășirii credincioșilor: *„Trupul lui Hristos primiți, și din izvorul cel fără de moarte gustați"*. Unirea duhovnicească a lui Hristos cu Biserica Sa și a Bisericii Sale cu Hristos are ca scop iertarea păcatelor și sfințirea oamenilor pentru a dobândi mântuirea și viața veșnică. De aceea, suntem chemați în timpul Sfintei și Dumnezeieștii Liturghii ca *"toată viața noastră, lui Hristos Dumnezeu să o dăm"*.

Deci, Sfânta Liturghie nu e un simplu ritual, o simplă tradiție formală, ci ea este însăși viața Bisericii în legătura ei vie cu Hristos Domnul, Care a spus: *„Iată, Eu Sunt cu voi în toate zilele până la sfârșitul veacului"(Matei 28, 20)*. Sfânta Liturghie confirmă deci prezența iubitoare, sfințitoare și mântuitoare a Lui Hristos în viața Bisericii. Hristos Domnul este prin harul Său prezent în toată lumea, dar în modul cel mai intens, mai intim și mai activ este El prezent acolo unde e chemat mai des și iubit mai mult, adică în Biserica Sa, și mai ales în Sfânta și Dumnezeiasca Liturghie a Bisericii Sale, *„pe care a câștigat-o cu însuși Sângele Său"* (Fapte 20, 28).

În Sfânta Liturghie se mulțumește lui Dumnezeu *„pentru binefacerile pe care le știm și pe care nu le știm, pentru binefacerile Tale cele arătate și cele nearătate ce ni s-au făcut nouă"*.

Folosul Sfintei Liturghii și al Sfintei Împărtășanii pentru viața creștinilor este mare, fiind exprimat chiar în rugăciunile Sfintei Liturghii: *„trezirea (sau trezvia) sufletului, iertarea păcatelor, împărtășirea cu Sfântul Duh, primirea Împărăției cerurilor, îndrăznirea către Dumnezeu"* (Rugăciune după sfințirea Darurilor), *„sfințirea sufletelor și trupurilor, tămăduirea sufletului și a trupului, izgonirea a tot potrivnicului, luminarea ochilor inimii, împăcarea sufleteștilor puteri, ajutor spre credință neînfruntată, dragoste nefățarnică, desăvârșirea înțelepciunii, paza poruncilor dumnezeiești, adăugirea dumnezeiescului har, dobândirea Împărăției lui Dumnezeu"* (Rugăciunea întâi de mulțumire, după Dumnezeiasca Împărtășanie, a Sfântului Vasile cel Mare), *spre bucurie, spre* *sănătate și spre veselie"* (Rugăciunea a patra de mulțumire a Sfântului Chiril al Alexandriei).

Sfânta Liturghie cuprinde în rugăciunile sale viii și morții, pe cei prezenți și pe cei ce nu pot participa la ea din motive întemeiate, ea cuprinde Biserica întreagă de la o margine la alta a pământului și întreg universul. Ea se săvârșește pentru sănătatea și mântuirea oamenilor, pentru îmbelșugarea roadelor pământului și pentru vremuri pașnice, fiindcă prin ea se arată iubirea atotmilostivă și atotcuprinzătoare a lui Dumnezeu pentru *„lumea pe care a făcut-o dreapta Sa"*.

3. Sfânta Liturghie - izvor de cultură creștină

Primele cărți tipărite la români s-au scris și tipărit în tinda Bisericii. Artele și toată cultura poporului român au izvorât din cult, încât se poate spune că sufletul culturii românești este cultul ortodox. Cultul înseamnă cultivarea relației oamenilor cu Dumnezeu Creatorul, iar cultura înseamnă cultivarea relației oamenilor cu lumea, cu creația lui Dumnezeu. Când noi mulțumim Creatorului pentru creație, o facem pentru că suntem ființe inteligente și liturgice sau euharistice, adică recunoscătoare sau mulțumitoare. Cuvântul grecesc *euharistie* înseamnă recunoștință sau mulțumire. Când arătăm recunoștință față de Dumnezeu, pentru că ne-a adus de la neființă la ființă, adică la existență, pentru că folosim aerul Lui, apa Lui și soarele Lui, create nu de noi, ci create de El pentru noi, atunci creștem în iubire, cultivăm relația noastră cu Dumnezeu Creatorul și sfințim creația Lui, continuând lucrarea Lui împreună cu El. De aceea se spune în popor că *„omul sfințește locul"*. Da, sfințește locul dacă se sfințește mai întâi pe sine în relația sa cu Cel Unul Sfânt, cu Dumnezeu, cu Preasfânta Treime și cu Sfinții lui Dumnezeu prezenți și lucrători în Sfânta Biserică și în lume.

Liturghia a fost izvorul culturii românești, pentru că mai întâi *„sufletul culturii este cultura sufletului"*. Din iubirea și recunoștința oamenilor credincioși față de Hristos s-a dezvoltat și cultura dărniciei față de Biserica lui Hristos, Cel ce prin lucrarea Bisericii Sale ne iartă păcatele (cf. Ioan 20, 22-23), ne botează copiii, ne binecuvântează nunta, ne binecuvântează casele, ne sfințește toată viața. Din mulțumirea adusă lui Dumnezeu și din darurile oferite Bisericii s-a născut arta religioasă sau sacră, și anume muzica, poezia și literatura religioasă, miniatura, caligrafia, tiparul bisericesc, arhitectura și sculptura bisericească, iconografia, broderia și altele. Toate acestea au inspirat și luminat apoi cultura poporului român: școala, limba, literatura, arta, folclorul, onomastica, toponimia, sărbătorile legale, cultul eroilor, stema țării, imnul național, dar mai ales jertfelnicia și răbdarea românilor cu speranța biruinței asupra răului, ca tărie a legăturii dintre Crucea și Învierea lui Hristos arătată în viața poporului credincios.

4. Sfânta Liturghie - izvor de dărnicie sau filantropie creștină

După ce creștinii ortodocși români și-au înfrumusețat sufletele ascultând Evanghelia iubirii milostive a lui Hristos, privind icoanele sfinților iubitori de Dumnezeu și de oameni, văzând veșmintele luminoase ca semne ale luminii din Împărăția Cerurilor, plini de pace sufletească și de iubire sfântă revărsată din iubirea jertfelnică a Lui Hristos pe care au primit-o în Sfânta Liturghie, ei ajută pe cei săraci, flămânzi, goi, orfani, bolnavi, străini, pe cei necăjiți și întristați, singuri și uitați de oameni, pentru că *filantropia Bisericii se naște din Liturghia Bisericii*, adică lucrarea socială a Bisericii izvorăște din viața spirituală a ei și se exprimă în milostenie personală sau în instituții filantropice: cămine pentru copii, case pentru bătrâni, unități medicale, cantine pentru săraci ș.a.. Astfel Taina Sfântului Altar se unește cu Taina Fratelui care are nevoie de iubirea milostivă a celui darnic (cf. Matei 25, 31-40).

5. Sfânta Liturghie - izvor de continuitate și unitate românească

Pe teritoriul țării noastre, de la creștinarea strămoșilor prin predica Sfântului Apostol Andrei până azi, niciodată nu s-a întrerupt săvârșirea Sfintei Liturghii. Chiar dacă Sfânta Liturghie a fost săvârșită sau celebrată în peșteră, în munți, în văi adânci, în locuri ascunse, când năvăleau popoarele migratoare, totuși ea nu a încetat niciodată. Oricât ar fi fost românii ortodocși de prigoniți și asupriți de stăpânitori de altă credință sau de promotori de ideologii străine și atee, Sfânta Jertfă Euharistică a Sfintei Liturghii a continuat să fie celebrată în popor, pentru că prin ea se primește puterea jertfelnică de a fi credincioși lui Hristos și de a rămâne uniți cu El în istorie și în eternitate.

Pomenirea eroilor și a morților din neam în neam, din generație în generație, a inspirat și susținut o *cultură a continuității românești creștine*, iar circulația cărților de cult în limba română în toate provinciile românești a contribuit la dezvoltarea *conștiinței unității naționale*, încât putem spune că Liturghia a format și salvat România creștină.

6. Sfânta Liturghie - izvor de comuniune ortodoxă universală

În orice loc și în orice neam sau popor s-ar săvârși Sfânta Liturghie nu este niciodată doar o lucrare locală, etnică sau națională, ci totdeauna ea este și universală, întrucât *în Sfânta Liturghie se manifestă credința și unitatea Bisericii Ortodoxe sobornicești*, plenare și universale, din toate timpurile și din toate locurile, *„credința dată o dată pentru totdeauna sfinților”* (Iuda 1, 3). De aceea, începând cu Proscomidia, unde sunt pomenite cele 9 cete de sfinți, clerul și conducătorii mireni, viii și morții, și până la sfârșitul Liturghiei, totul este deodată local și universal, pământesc și ceresc, temporal și veșnic. În mod deosebit comuniunea Bisericilor Ortodoxe Autocefale la nivel universal se vede în pomenirea întâistătătorilor acestor Biserici în timpul Sfintei Liturghii prezidată de unul dintre aceștia.

7. Liturghierul prezent: o ediție îmbunătățită

Ediția de față a *Liturghierului* este una mai precisă și mai bogată în nuanțarea sensurilor teologice ale textului liturgic, ținând seama de practica liturgică de la catedralele chiriarhale, mănăstiri, parohii și școli teologice, dar și de noile ediții grecești ale Patriarhiei Ecumenice și ale Bisericii Greciei. (A se vedea *Lămuririle* de la sfârșitul acestei cărți - pp. 597-611). S-au evitat atât arhaismele greu de înțeles azi, cât și neologismele greu de asimilat în cult.

Mulțumim Preasfințitului Părinte Ciprian Câmpineanul, Episcop vicar patriarhal, și P.Cuv. Protos. Chiril Lovin, precum și tuturor celor ce au contribuit la pregătirea acestei ediții a *Liturghierului.*

Întrucât Sfânta Liturghie este inima vieții spirituale a Bisericii, trebuie ca textul ei să fie cât mai corect din punct de vedere dogmatic și liturgic. Pe de altă parte, îndreptările făcute trebuie asimilate treptat, nu brusc, deoarece slujitorii Sfintelor Altare și credincioșii s-au obișnuit cu unele formulări devenite tradiționale. Din acest motiv, îndreptările propuse în această ediție a *Liturghierului* sunt menționate în paranteză sau în note de subsol. Totuși, cel mai folositor pentru noi toți este să participăm la viața liturgică a Bisericii, cu multă smerenie, evlavie și dragoste de Dumnezeu, spre a dobândi pacea, bucuria și mântuirea sufletului în lumina sfințitoare a Preasfintei Treimi, Izvorul vieții și al fericirii veșnice.

† DANIEL

Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române

RÂNDUIALA PRIVEGHERII

Noaptea ridicaţi mâinile voastre
spre cele sfinte şi binecuvântaţi pe Domnul
(*Psalm* 133, 2)

PRIVEGHEREA DE TOATĂ NOAPTEA
cum se face în ajunul sărbătorilor mari,
după tipicul urmat în sfintele mănăstiri

RÂNDUIALA CEASULUI AL NOUĂLEA

Sâmbătă, înainte de apusul soarelui, merge paracliserul la cel mai mare şi face metanie, însemnând cu venirea sa vremea toacei. Şi, luând binecuvântare, iese şi toacă în toaca cea mică. Apoi, adunându-se fraţii în pronaosul bisericii, preotul face început: **Binecuvântat este Dumnezeul nostru...**, iar citeţul cel rânduit zice: **Amin. Slavă Ţie, Dumnezeul nostru, slavă Ţie;** apoi: **Împărate ceresc..., Sfinte Dumnezeule..., Preasfântă Treime..., Tatăl nostru...** şi, după aceea, preotul zice ecfonisul: **Că a Ta este împărăţia...** Iar citeţul citeşte Ceasul al nouălea, după obicei. Apoi, după sfârşitul acestuia şi, după otpust, intră în naos şi stă la locul său.

RÂNDUIALA VECERNIEI MICI

Dacă se citeşte Ceasul al nouălea în naos, atunci la sfârşitul lui nu se face otpust, ci preotul începe îndată, zicând: **Binecuvântat este Dumnezeul nostru...** şi citeţul zice: **Amin. Veniţi să ne închinăm...**, (de trei ori) şi psalmul Vecerniei, lin şi cu glas blând. După psalm: **Slavă..., Şi acum..., Aliluia** (de trei ori). Preotul nu zice ectenie, ci citeţul zice: **Doamne, miluieşte,** (de trei ori). **Slavă..., Şi acum...** şi îndată: **Doamne, strigat-am...** şi se pun 4 stihiri. Se cântă 3 stihiri ale învierii de la glasul de rând (zicând pe cea dintâi de două ori). **Slavă..., Şi acum...** a Născătoarei de Dumnezeu, apoi: **Lumină lină...** Prochimenul: **Domnul a împărăţit...,** cu stihurile cuvenite. Apoi: **Învredniceşte-ne, Doamne...** Şi îndată se cântă Stihoavna: o stihiră a învierii şi alte stihiri podobnice ale Născătoarei de Dumnezeu, cu stihurile lor. **Slavă... Şi acum...,** a Născătoarei de Dumnezeu. Apoi: **Acum slobozeşte..., Sfinte Dumnezeule..., Preasfântă Treime...** După **Tatăl nostru...,** troparul învierii. **Slavă..., Şi acum...,** al Născătoarei de Dumnezeu. După aceasta, preotul zice ectenia: **Miluieşte-ne pe noi, Dumnezeule...** Strana: **Doamne, miluieşte** (de trei ori): **Încă ne rugăm pentru Preafericitul Părintele nostru (N), Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, [pentru (Înalt-) Preasfinţitul (Arhi-) Episcopul (şi Mitropolitul nostru) (N)]**.... strana: **Doamne, miluieşte** (de trei ori); **Încă ne rugăm pentru...** (aici se vor face pomeniri după îndrumările Sfântului Sinod), strana: **Doamne, miluieşte** (de trei ori). **Încă ne rugăm pentru toţi fraţii noştri...** Strana: **Doamne, miluieşte...** (de trei ori). Ecfonis. Apoi: **Slavă Ţie, Hristoase Dumnezeule...** şi otpustul cel mic.

Şi, intrând în trapeză, se zice: **Mânca-vor săracii..., Slavă..., Şi acum..., Doamne, miluieşte** (de trei ori). **Binecuvintează.** Şi, binecuvântând preotul masa, mâncăm puţin, ca să nu ne îngreunăm la Priveghere. Iar după mâncare: **Făcutu-s-a pântecele tău masă sfântă.... Darurilor Tale fă-ne pe noi vrednici...** Apoi: **Cuvine-se cu adevărat...** şi **Veselitu-ne-ai pe noi, Doamne...** Şi, după sfârşitul acestora: **Slavă..., Şi acum.... Doamne, miluieşte** (de trei ori). Preotul binecuvintează: **Cu noi este Dumnezeu...** Şi mergem la chilii, aşteptând vremea toacei.

RÂNDUIALA VECERNIEI MARI CU LITIA

La puțină vreme după apusul soarelui, merge paracliserul și face metanie la cel mai mare; apoi iese și lovește rar în clopotul cel mare (sau în toaca cea mare), zicând cu glas lin: **Fericiți cei fără prihană...** (psalmul 118) sau **psalmul 50**. Și, după aceea, intră și aprinde candelele și pregătește cădelnița. Apoi, iarăși iese, toacă de trei ori și trage toate clopotele, după care, întorcându-se în biserică, aprinde o făclie în sfeșnic și-l pune în fața Ușilor Împărătești. După ce frații s-au adunat în biserică, preotul care este de rând și diaconul merg să ia binecuvântare de la cel mai mare, dacă este acolo, iar dacă nu va fi acolo, fac metanie înaintea stranei lui și merg și se închină înaintea icoanei lui Hristos de trei ori și o sărută. Asemenea fac și la icoana Maicii Domnului, apoi se închină înaintea tâmplei celei mari o dată și fac câte o plecăciune spre strane și spre toți frații prezenți. Și, intrând în Sfântul Altar, preotul îmbracă epitrahilul și felonul (în mănăstiri, doar mantia și epitrahilul), sărutând Sfânta Cruce ce este deasupra lui, și, luând cădelnița și stând înaintea Sfintei Mese, pune tămâie, zicând rugăciunea tămâii, în taină; și așa cădește Sfânta Masă împrejur, în chipul crucii, și tot Altarul și deschide Ușile Împărătești. Diaconul îmbracă și el stiharul și orarul, iese din Sfântul Altar și, luând sfeșnicul ce stă în fața Ușilor Împărătești și ținându-l în mâini, cu făclia aprinsă, merge în mijlocul bisericii și, stând cu fața spre răsărit, zice cu glas mare: Sculați-vă! (Dacă nu este diacon, atunci zice paracliserul aceste cuvinte și merge înaintea preotului cu sfeșnicul). Și toți se scoală. Și, ieșind preotul printre Ușile Împărătești, face cruce cu cădelnița înaintea Ușilor Împărătești, cădind drept și de-a curmezișul; apoi merge și cădește, după rânduială, sfintele icoane cele din dreapta și cele din stânga; după aceasta, pe cel mai mare și amândouă stranele, după rânduială, iar diaconul (în lipsa lui paracliserul) merge cu sfeșnicul (lumânarea aprinsă) înaintea lui. Și, când preotul face cruce cu cădelnița, se înclină puțin și, odată cu dânsul, și diaconul (paracliserul). Și ies în pronaosul bisericii și preotul cădește, după rânduială, fiind acolo și frați, și iarăși întorcându-se în biserică și stând în mijloc, sub policandru, însemnează cu cădelnița în chipul crucii, căutând spre Răsărit, și zice cu glas mare: **Doamne, binecuvintează!** Şi îndată cădeşte icoana Mântuitorului Hristos, icoana Născătoarei de Dumnezeu şi pe cel mai mare, apoi, intrând împreună cu diaconul în Sfântul Altar şi stând înaintea Sfintei Mese, însemnează cu cădelniţa cruciş (de trei ori), zicând cu glas mare: **Slavă Sfintei şi Celei de o fiinţă şi de viaţă făcătoarei şi nedespărţitei Treimi, totdeauna, acum şi pururea şi în vecii vecilor,** iar diaconul închide Uşile Împărăteşti. Preotul dezbracă felonul şi rămâne împreună cu diaconul în Sfântul Altar (ori dezbracă amândoi veşmintele şi ies la stranele din naos, pentru a cânta împreună cu ceilalţi). Şi cel mai mare sau ecleziarhul zice: **Amin. Veniţi să ne închinăm împăratului nostru Dumnezeu...,** încet, cu glas lin. Apoi, a doua oară, puţin mai sus: **Veniţi să ne închinăm şi să cădem la Hristos, Împăratul nostru Dumnezeu;** iar a treia oară, cu glas şi mai înalt, aşa: **Veniţi să ne închinăm şi să cădem la Însuşi Hristos, Împăratul şi Dumnezeul nostru**. Şi îndată începe cel mai mare sau ecleziarhul **psalmul 103 (Binecuvintează, suflete al meu, pe Domnul...),** rar şi cu glas dulce şi citeşte primele 28 de versete, până la **Deschizând Tu mâna Ta...** Iar de aici cântă, adăugând după fiecare verset stihul: **Binecuvântat eşti, Doamne...** şi celelalte, precum se arată în cărţile de cântări (*Idiomelar* sau *Catavasier - Octoih mic*), până la sfârşitul psalmului. Iar când începe a se cânta: **Toate cu înţelepciune le-ai făcut... şi Slavă Ţie, Doamne, Cel ce ai făcut toate...,** atunci preotul iese înaintea Uşilor Împărăteşti cu epitrahilul şi, stând cu capul descoperit, citeşte rugăciunile Vecerniei. Iar după sfârşitul psalmului, dacă este şi diacon, preotul intră în Altar pe uşa dinspre miazăzi, iar diaconul iese pe uşa dinspre miazănoapte, îmbrăcat în veşminte, şi vine în mijlocul bisericii, unde, făcând o închinăciune, zice ectenia mare: **Cu pace Domnului să ne rugăm...** După ectenie, preotul zice ecfonisul: **Că Ţie se cuvine...** Apoi, se cântă din Psaltire, pe glasul al optulea, Catisma întâi: **Fericit bărbatul...,** antifonul întâi, iar al doilea şi al treilea antifon se cântă pe glasul zilei. Şi, după sfârşitul fiecărui antifon, ectenia mică şi ecfonis. După întâiul antifon, ecfonis: **Că a Ta este stăpânirea...,** după al doilea: **Că bun şi iubitor de oameni...** şi, cântându-se şi al treilea antifon, diaconul zice ectenia, iar preotul ecfonisul: **Că Tu eşti Dumnezeul nostru...**[1]. Şi, după sfârşitul catismei, canonarhul face metanie şi spune glasul Octoihului sau al Mineiului. Apoi se cântă: **Doamne, strigat-am...,** pe glasul de rând al Octoihului. Iar preotul stă la locul său cel obişnuit şi, când începe a se cânta: **Să se îndrepteze..., ca tămâia...,** atunci diaconul, sau în lipsa lui preotul, cădeşte, după obicei, şi, întorcându-se, pune cădelniţa la locul ei, înclinându-se către cel mai mare. Se cântă stihirile pe 10, începând cu stihul: **Scoate din temniţă sufletul meu...** şi anume: trei stihiri ale învierii, de la glasul de rând; patru ale lui Anatolie şi trei ale sfântului din Minei. **Slavă...,** a sfântului, **Şi acum...,** a Născătoarei de Dumnezeu, după glasul arătat în cărţile de slujbă. Iar, când se zice stihul: **Că la Domnul este mila...,** preotul vine la cel mai mare, face metanie şi, intrând în Sfântul Altar, îmbracă felonul, iar strana cântă: **Slavă...** Şi îndată fac vohod, deschizând Uşile Împărăteşti, mergându-le înainte paracliserii cu două sfeşnice, având lumânările aprinse, iar diaconul ţinând cădelniţa şi după dânsul preotul. Şi stă preotul în mijlocul bisericii, în dreptul Uşilor Împărăteşti, iar diaconul de-a dreapta preotului, puţin mai deoparte, şi, plecându-se, ţinând orarul cu trei degete ale mâinii drepte, zice încet, numai cât să audă preotul: **Domnului să ne rugăm.** Iar preotul zice în taină cu capul plecat rugăciunea: **Seara şi dimineaţa şi la amiază...;** apoi, ridicându-se, diaconul arată către răsărit cu orarul, ţinându-l cu trei degete ale mâinii drepte, şi zice către preot: **Binecuvintează, părinte, sfânta intrare.** Iar preotul binecuvintează spre răsărit, zicând: **Binecuvântată este intrarea sfinţilor Tăi...** Apoi diaconul merge şi cădeşte sfintele icoane, pe cel mai mare şi stranele, după obicei. Şi, sfârşindu-se stihira, diaconul merge în faţa Uşilor Împărăteşti şi, cădind cruciş, zice cu glas tare: **Înţelepciune, drepţi!** Şi se cântă: **Lumină lină...,** iar paracliserul, luând sfeşnicele, merge la Uşile Împărăteşti şi diaconul trece în dreptul icoanei Mântuitorului şi ajută la cântare. Când se ajunge la cuvintele: **...lăudăm pe Tatăl, pe Fiul şi pe Sfântul Duh...,** diaconul cădeşte de trei ori spre răsărit, iar preotul se închină de trei ori spre răsărit și se pleacă la dreapta și la stânga, mergând spre Sfântul Altar. Diaconul, de la locul lui, îl cădește. Preotul, intrând în Sfântul Altar, vine în fața Sfintei Mese, se închină și trece apoi în spatele Sfintei Mese, plecându-se spre Tronul cel de sus. Intră apoi și diaconul, cădind Sfânta Masă, proscomidiarul și pe paracliser, căruia îi dă și cădelnița. După ce se sfârșește **Lumină lină...**, zice diaconul: **Să luăm aminte**. Preotul: **Pace tuturor**. Și iarăși diaconul: **Înțelepciune, să luăm aminte**. Iar canonarhul, făcând metanie la cel mai mare, zice prochimenul zilei, Sâmbătă seara, pe glasul al șaselea: **Domnul a împărățit, întru podoabă S-a îmbrăcat.** Stih: **Îmbrăcatu-S-a Domnul întru putere și S-a încins.** Stih: **Pentru că a întărit lumea, care nu se va clinti.** Stih: **Casei Tale se cuvine sfințenie, Doamne întru lungime de zile.** Și iarăși: **Domnul a împărățit...** Iar, în celelalte zile, prochimenul zilei care este, precum se arată la rânduiala Vecerniei, din *Ceaslov* și din *Catavasier*. Iar canonarhul, având mâinile sale strânse la piept, stă în mijlocul bisericii, așteptând sfârșitul prochimenului. Apoi, făcând închinăciune, se duce la locul său. Sfârșindu-se cântarea prochimenului, la sărbătorile praznicelor și ale sfinților, se citesc paremiile rânduite. Dacă nu sunt paremii (sâmbătă seara), Ușile Împărătești se închid când se cântă prochimenul ultima oară, iar dacă sunt paremii, Ușile Împărătești se închid în timpul citirii paremiei a treia. După aceasta, iese diaconul și, stând la locul obișnuit, în mijlocul bisericii, zice ectenia: **Să zicem toți din tot sufletul...** Și preotul, ecfonisul: **Că milostiv și iubitor de oameni...** și, după ecfonis, zice cel mai mare sau citețul cel rânduit: **Învrednicește-ne, Doamne...** Și iarăși diaconul: **Să plinim rugăciunea noastră...**, iar preotul rostește ecfonisul: **Că bun și iubitor de oameni...**, apoi: **Pace tuturor.** Și diaconul: **Capetele noastre Domnului să le plecăm**. Și preotul zice în taină rugăciunea plecării capetelor. Apoi ecfonisul: **Fie stăpânirea împărăției Tale...** După aceasta, preotul și diaconul ies pe ușa dinspre miazănoapte, mergând înaintea lor paraclisierii cu două sfeșnice; diaconul ține cădelnița, iar cântăreții merg în urma lor și cântă stihirile Litiei; și ies în pronaosul bisericii. Acolo, diaconul cădește sfintele icoane, pe cel mai mare și stranele, după rânduială și stă fiecare la locul său; și, după sfârșitul stihirilor, **Slavă..., Și acum...**, a Născătoarei de Dumnezeu, diaconul zice, în auzul tuturor, ectenia: **Mântuiește, Dumnezeule, poporul Tău...**, până la sfârșit. Strana: **Doamne, miluiește** (de 12 ori). Diaconul: **Încă ne rugăm pentru Preafericitul Părintele nostru (N), Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, [pentru (Înalt-) Preasfințitul (Arhi-) Episcopul (și Mitropolitul nostru) (N)]...**, strana: **Doamne, miluiește** (de trei ori). **Încă ne rugăm pentru...** (aici se vor face pomeniri după îndrumările Sfântului Sinod), strana: **Doamne, miluiește** (de trei ori). Iar la mănăstiri se adaugă și această cerere: **Încă ne rugăm pentru Preacuviosul părintele nostru stareț (N), dimpreună cu toți părinții și frații acestei sfinte mănăstiri...**, strana: **Doamne, miluiește** (de trei ori), Diaconul: **Încă ne rugăm, ca să se păzească acest sfânt locaș...**, strana: **Doamne, miluiește** (de 40 de ori) Diaconul: **Încă ne rugăm, ca să audă Domnul Dumnezeu glasul...**, strana: **Doamne, miluiește** (de trei ori). După aceasta, preotul zice: **Auzi-ne pe noi, Dumnezeule...**, strana: **Amin.**

---

[1] În bisericile de enorie, după ectenia mare se cântă numai stihurile din Catisma întâi, însemnate în vechile ediţii ale *Psaltirii* cu cruce (sau cele scrise în *Catavasierul* mai nou la rânduiala Vecerniei), după care diaconul zice ectenia mică şi apoi se cântă *Doamne, strigat-am...*

Preotul: **Pace tuturor.** Diaconul: **Capetele noastre Domnului să le plecăm.** Și, plecându-și toți capetele, preotul zice cu glas tare: **Stăpâne, Mult-milostive...** și, după plinirea rugăciunii, strana zice: **Amin;** până se săvârșesc acestea în pronaos, paracliserul, sau alt frate, pune o masă în mijlocul bisericii și pe ea 5 pâini (artose), un vas cu grâu, spre strana dreaptă un vas cu untdelemn, iar spre strana stângă un vas cu vin. Și, intrând în naos, se cântă stihirile Stihoavnei, care sunt la rând, cu stihirile lor.

Iar citeții merg cu sfeșnicele și le pun pe amândouă în partea de răsărit a mesei, care este pusă în mijlocul bisericii. Și, după sfârșitul Stihoavnei, zice cel mai mare: **Acum slobozește...** și citețul: **Sfinte Dumnezeule..., Preasfântă Treime..., Tatăl nostru..., Că a Ta este împărăția...** și se cântă troparul pe glasul al cinicilea: **Născătoare de Dumnezeu, Fecioară...** (de trei ori). Atunci preotul, luând cădelnița, cădește împrejur, de trei ori, masa, pe care stau cele 5 pâini. După a treia înconjurare și cădire a mesei, preotul cădește, în continuare, icoanele împărătești, iconostasul, tronul arhieresc, apoi clerul și pe credincioși, încheind în fața mesei cu artosele. Și, ridicând o pâine, însemnează cu ea peste celelalte pâini și zice cu glas tare rugăciunea: **Doamne, Iisuse Hristoase, Dumnezeul nostru...**, iar când zice:

Insuți binecuvintează pâinile acestea..., arată cu dreapta spre pâini; asemenea spre grâu, spre vin și spre untdelemn, când zice: **grâul, vinul și untdelemnul...** și le binecuvintează pe fiecare. Sfârșindu-se rugăciunea aceasta, se cântă: **Fie numele Domnului...** de trei ori (prima dată se cântă de către sobor, iar a doua și a treia oară de cele două strane), pe glasul al optulea; apoi strana dreaptă cântă: **Slavă...**, iar strana stângă: **Și acum...**, și citețul rânduit citește psalmul 33: **Bine voi cuvânta pe Domnul...**, până la **Bogații au sărăcit...** Acest stih se cântă pe glasul al șaptelea, de trei ori (o dată de către sobor și de două ori de către strane). În timpul cântării stihului a treia oară, preotul și diaconul merg și stau înaintea Ușilor Împărătești, căutând spre apus. Și după sfârșitul psalmului, diaconul zice: **Domnului să ne rugăm.** Strana: **Doamne, miluiește**. Iar preotul: **Binecuvântarea Domnului să fie peste voi...** și citețul: **Amin,** și se face citire sau se începe citirea celor șase psalmi ai Utreniei, continuându-se astfel slujba Privegherii.

Dacă nu se continuă Priveghrerea, acum se face otpustul: **Slavă Ție, Hristoase...**, și se rostește: **Pentru rugăciunile Sfinților Părinților noștri...**.

Se cuvine a ști că, din Duminica Sfintelor Paști până la Duminica Tuturor Sfinților, după binecuvântarea pâinilor, se citesc Faptele Sfinților Apostoli; iar în celelalte duminici, peste tot anul, se citesc cele șapte Epistole sobornicești ale Sfinților Apostoli, cele paisprezece Epistole ale Sfântului Apostol Pavel și Apocalipsa Sfântului Apostol și Evanghelist Ioan[2].

Iar seara, după luarea pâinii și după gustarea vinului ce s-a binecuvântat la Litie, cu rugăciunea preotului, din acel ceas nicicum să nu îndrăznească cineva a gusta ceva, pentru a se putea împărtăși cu Sfintele și Preacuratele lui Hristos Taine.

Iar o împărțire ca aceasta a pâinii și gustare de vin o facem din ziua întâi a lunii septembrie, până în ziua de 25 a lunii martie. Iar la Privegherile cele de vară, pâinile cele binecuvântate le împărțim la trapeză și le mâncăm mai înainte de gustare.

---

[2] În bisericile de enorie și chiar la mănăstiri, în timpul mai nou, nu se mai fac citirile din Faptele și din Epistolele Sfinților Apostoli, ci îndată după ce preotul zice, la sfârșitul Litiei: *Binecuvântarea Domnului să fie peste voi*, la strană: *Amin. Slavă întru cei de sus lui Dumnezeu...* și celelalte.

RÂNDUIALA UTRENIEI

După terminarea Litiei, iese paracliserul, toacă şi trage toate clopotele.

Şi, sculându-se toţi fraţii, cel mai mare zice: **Amin. Slavă întru cei de sus lui Dumnezeu...** (de trei ori). **Doamne, buzele mele vei deschide...** (de două ori). Şi se citesc cei şase psalmi, cu glas blând şi lin, în timp ce preotul citeşte, în Altar, primele şase rugăciuni ale dimineţii din Liturghier. După primii trei psalmi: **Slavă..., Şi acum..., Aliluia** (de trei ori), **Doamne, miluieşte** (de trei ori), **Slavă..., Şi acum...,** se citesc, în continuare, ceilalţi trei psalmi. Acum, preotul, având epitrahilul pe grumaz, iese pe uşa de miazănoapte şi citeşte celelalte şase rugăciuni ale Utreniei, stând înaintea Uşilor Împărăteşti, cu capul descoperit. Iar după sfârşitul celor şase psalmi: **Slavă..., Şi acum...,** Aliluia (de trei ori). Şi, dacă este diacon, preotul intră în Altar; iar diaconul, ieşind din Altar, vine în mijlocul bisericii, la locul obişnuit, şi zice ectenia mare: **Cu pace, Domnului să ne rugăm.** Şi, după ecfonis, merge şi intră în Sfântul Altar. Iar canonarhul de rând, care a rostit şi prochimenul de seară, făcând metanie la cel mai mare, începe să cânte **Dumnezeu este Domnul...** cu stihurile lui, pe glasul de rând. Şi se cântă troparul învierii (de două ori). **Slavă...,** al sfântului, **Şi acum...,** al Născătoarei de Dumnezeu (al Învierii), după glasul troparului sfântului, dacă are, iar dacă nu: **Slavă..., Şi acum...,** al Născătoarei de Dumnezeu, după glasul de rând. Şi îndată strana zice: **Doamne, miluieşte** (de trei ori), **Slavă Tatălui şi Fiului şi Sfântului Duh,** iar citeţul: **Şi acum...,** apoi citeşte prima Catismă rânduită (Duminică - Catisma a doua: **Mărturisi-mă-voi Ţie, Doamne...).** Şi, după sfârşitul fiecărei catisme, diaconul iese înaintea Uşilor Împărăteşti şi zice ectenia mică, iar preotul ecfonisul. Şi se cântă sedelnele învierii, stihira cea dintâi fără stih; **Slavă...,** a doua stihiră, **Şi acum...,** a Născătoarei de Dumnezeu. Şi, după aceasta, se citeşte tâlcuirea Evangheliei. Apoi catisma a doua şi, după ectenie, sedealna a doua, zicând stihira întâi fără stih; apoi **Slavă...,** a doua stihiră, **Şi acum...,** a Născătoarei de Dumnezeu şi citirea. Apoi duminica se cântă: **Fericiţi cei fără prihană...,** pe glasul al 5-lea, la care preotul, purtând epitrahil şi felon, cădeşte, însoţit de diacon. Şi, după: **Fericiţi cei fără prihană...,** nu se zice: **Slavă..., Şi acum...,** ci îndată troparele: **Soborul îngeresc...,** ectenie mică, Ipacoi al glasului de rând şi citirea; apoi antifoanele glasului, în timpul cărora iese paracliserul şi loveşte în toacă. Iar la sărbătorile praznicelor şi ale sfinţilor care nu cad duminica, în loc de **Binecuvântările Învierii,** cântăm Polieleul rânduit şi Mărimurile sărbătorii din *Catavasier* sau *Psaltire,* ectenie mică, al treilea rând de Sedelne şi Antifonul întâi al glasului al 4-lea **(Din tinereţile mele...).** Apoi diaconul, deschizând Uşile Împărăteşti, zice: **Înţelepciune. Să luăm aminte.** Şi canonarhul zice prochimenul glasului sau al sărbătorii. După aceasta, diaconul zice: **Domnului să ne rugăm;** preotul: **Că sfânt eşti Dumnezeul nostru...,** strana: **Amin.** Şi diaconul: **Toată suflarea să laude pe Domnul.** Stih: **Lăudaţi pe Dumnezeu întru sfinţii Lui; lăudaţi-L pe El întru tăria puterii Lui** şi celelalte stihuri. Iar diaconul, cu faţa spre credincioşi, dintre Uşile Împărăteşti, zice: **Şi pentru ca să ne învrednicim noi a asculta Sfânta Evanghelie, pe Domnul Dumnezeul nostru să-L rugăm.** Strana: **Doamne, miluieşte** (de trei ori). Diaconul: **Înţelepciune! Drepţi! Să ascultăm Sfânta Evanghelie.** Preotul: **Pace tuturor!** şi strana: **Şi duhului tău.** După aceasta, preotul numeşte Evanghelistul de la care este Evanghelia. Strana: **Slavă Ţie, Doamne, slavă Ţie.** Diaconul: **Să luăm aminte!** Şi preotul citeşte Evanghelia învierii de rând. Dacă este spre duminică, preotul citeşte Evanghelia stând în latura de miazănoapte a Sfintei Mese, iar dacă este praznic sau sfânt cu polieleu, o citeşte dintre Uşile Împărăteşti. După Evanghelie, strana iarăşi zice: **Slavă Ţie, Doamne, slavă Ţie.** După aceasta, duminica se zice: **Învierea lui Hristos văzând... şi psalmul 50.** Citindu-se acestea, preotul iese printre Uşile Împărăteşti cu Evanghelia, ţinând-o la pieptul său, iar înaintea lui, de amândouă laturile, merg paracliserii cu două sfeşnice cu făclii aprinse; şi, venind în mijlocul bisericii, o pune pe analogul cel pregătit şi aşează sfeşnicele de amândouă părţile analogului. Şi merge cel mai mare, între preotul slujitor şi diacon, fac două închinăciuni, sărută Evanghelia şi iarăşi fac o închinăciune (închinăciunile nu se fac până la pământ, ci mici, plecându-şi capul până ce vor ajunge cu mâinile la pământ, pentru că, în duminici, în sărbătorile împărăteşti, în toate cele 50 de zile după Paşti şi în cele 12 zile dintre Naşterea şi Botezul Domnului nu se fac închinăciuni cu genunchii până la pământ adică metanii mari).

Apoi, închinându-se puţin spre strana stângă şi spre strana dreaptă, cel mai mare se duce la locul său, iar preotul şi diaconul merg în Sfântul Altar. Apoi merg toţi fraţii, doi câte doi, după rânduială, făcând şi ei asemenea, mai întâi două închinăciuni, sărută Sfânta Evanghelie şi iarăşi o închinăciune; apoi pleacă toţi capetele spre strana dreaptă şi spre strana stângă. Şi după ce sărută toţi Sfânta Evanghelie, terminându-se de citit psalmul 50, se cântă: **Slavă... Pentru rugăciunile Apostolilor..., Şi acum..., Pentru rugăciunile Născătoarei de Dumnezeu...,** apoi **Miluieşte-mă, Dumnezeule...** şi stihira învierii, pe glasul al şaselea: **Înviind Iisus din mormânt...** Iar după sărutarea Sfintei Evanghelii, (de obicei, la **Sfinte Dumnezeule...** de la Doxologie), preotul iese din Sfântul Altar, printre Uşile Împărăteşti, merge în mijlocul bisericii, face o închinăciune în faţa Sfintei Evanghelii, o ridică şi vine cu ea în faţa Uşilor Împărăteşti, binecuvintează cu Sfânta Evanghelie spre fraţi, în semnul Sfintei Cruci, şi intră în Altar unde o aşează pe Sfânta Masă. La praznice şi la sărbătorile sfinţilor, după citirea Evangheliei, aceasta nu se scoate în mijlocul bisericii pentru sărutare, ci preotul o aşează la locul ei pe Sfânta Masă, şi nici nu se cântă **Învierea lui Hristos...,** ci se citeşte îndată psalmul 50. Apoi, se cântă **Slavă..., Pentru rugăciunile..., Şi acum..., Pentru rugăciunile Născătoarei de Dumnezeu...,** stihul **Miluieşte-mă, Dumnezeule...** şi stihira sărbătorii. Apoi, diaconul, în faţa icoanei Mântuitorului, zice ectenia: **Mântuieşte, Dumnezeule, poporul Tău...** strana: **Doamne, miluieşte** (de 12 ori), iar preotul, zice ecfonisul: **Cu mila şi cu îndurările...** Şi, după **Amin,** se începe cântarea (citirea) Canoanelor; duminica, irmosul canonului învierii. Din canonul învierii se cântă patru stihiri, cu irmosul; de la canonul Crucii – Învierii, trei; de la canonul Născătoarei de Dumnezeu, trei şi din canonul de la *Minei,* patru. La troparul cel dintâi al învierii, se zice stihul: **Slavă, Doamne, Sfintei învierii Tale;** iar la celelalte tropare, se zic stihurile din *Psaltire:* **Să cântăm Domnului...** (sunt scrise în *Psaltire*, la Cântările lui Moise). Iar la praznicele şi la sărbătorile sfinţilor se cântă canoanele arătate în cărţile de slujbă, după rânduiala lor, sau Catavasiile de rând. După Cântarea a treia, diaconul zice ectenia mică, iar preotul, ecfonisul, din Sfântul Altar: **Că Tu eşti Dumnezeul nostru...** Urmează apoi condacul şi sedealna sfântului din *Minei* şi citire. După Cântarea a şasea, diaconul zice ectenia mică, înaintea Uşilor Impărăteşti, sau, în lipsa lui, preotul, din Sfântul Altar, şi ecfonisul: **Că Tu eşti împăratul păcii...** Apoi condacul învierii (sau al sărbătorii) şi icosul. Şi se citeşte sinaxarul.

Se cuvine a şti şi aceasta că, totdeauna, după sfârşitul Cântării a 8-a, când va începe Cântarea a noua, toţi fac închinăciuni, grăind: **Să lăudăm, bine să cuvântăm...,** apoi irmosul de la Cântarea a opta şi catavasia. Iar diaconul, după sfârşitul Cântării a 8-a, cădind Sfânta Masă, zice cu glas tare: **Pe Născătoarea de Dumnezeu şi Maica luminii, întru cântări cinstind-o, să o mărim**. Duminica şi la sărbătorile sfinţilor se cântă cu glas înalt: **Măreşte sufletul meu pe Domnul...** şi celelalte stihuri, iar după fiecare stih: **Ceea ce eşti mai cinstită...** şi se face şi câte o închinăciune mică după fiecare cântare. Iar la praznice, se cântă stihirile de la Cântarea a noua a Canonului sărbătorii, cu stihurile arătate acolo. Iar diaconul sau preotul cădeşte Sfântul Altar, toată biserica şi pe fraţi. După Cântarea a noua, se întoarce şi, dând cădelniţa, zice ectenia mică, din faţa Uşilor Împărăteşti, iar preotul, din Sfântul Altar, zice ecfonisul: **Că pe Tine Te laudă toate puterile cereşti...** Apoi diaconul zice: **Sfânt este Domnul Dumnezeul nostru...,** iar strana cântă aceeaşi cântare, pe glasul al 2-lea, cu aceste stihuri rostite de diacon: Stih 1: **Că Sfânt este Domnul Dumnezeul nostru.** Stih 2: **Peste tot poporul Dumnezeul nostru.** Preotul stă la locul său obişnuit, în Sfântul Altar. După aceasta, duminica se cântă luminânda învierii (o dată); apoi **Slavă...,** a sfântului, dacă are, **Şi acum...,** a Născătoarei (a învierii). Iar la praznice şi la sărbătorile sfinţilor, nu cântăm **Sfânt este Domnul...** şi stihurile arătate, ci, îndată după ectenie, luminânda sărbătorii, arătată în cărţile de slujbă. La Laude: **Toată suflarea...,** pe glasul de rând (duminica) sau pe cel al stihirilor de la Laude (la Praznice, Sfinţi cu polieleu sau la Sfinţi cu doxologie mare); duminica se pun 8 stihiri şi se cântă 4 stihiri ale Învierii şi 4 ale lui Anatolie din *Octoih*. Iar, după ce se zic toate stihirile, se cântă **Slavă...,** stihira Evangheliei de rând, **Şi acum...,** a Născătoarei de Dumnezeu. **Preabinecuvântată eşti...** (aceasta se cântă pe glasul de la **Slavă...,** a Laudelor). Iar la praznice şi la sărbătorile sfinţilor, se cântă stihirile arătate în cărţile de slujbă. După aceasta, diaconul, dacă este, iar dacă nu este, preotul, deschizând Uşile

Împărătești, zice: **Slavă Ție, Celui ce ne-ai arătat nouă lumina!** Și strana cântă Doxologia mare. Apoi duminica, troparul învierii, unul din cele două: pe glasul al 4-lea: **Astăzi mântuirea a toată lumea...** (în duminicile în care sunt de rând primele patru glasuri), sau pe glasul al 8-lea: **Înviat-ai din mormânt...** (în duminicile în care se cântă glasurile 5-8). Iar la praznicele și la sărbătorile sfinților, troparul sărbătorii. Apoi, preotul sau diaconul în mijlocul bisericii, zice ectenia: **Miluiește-ne pe noi, Dumnezeule...** și ecfonisul: **Că milostiv...** După aceasta: **Să plinim rugăciunea noastră...** și ecfonisul: **Că Dumnezeul milei...** Preotul: **Pace tuturor!**, strana: **Și duhului tău.** Diaconul: **Capetele noastre Domnului să le plecăm.** Preotul rostește rugăciunea în taină, apoi ecfonisul: **Că al Tău este a ne milui...** După aceasta: **Înțelepciune,** strana: **Binecuvintează.** Preotul: **Cel ce este binecuvântat...**, strana: **Amin. Întărește, Dumnezeule...** După aceasta, preotul: **Preasfântă Născătoare de Dumnezeu...**, strana: **Ceea ce ești mai cinstită...**, și celelalte, după obicei, și otpustul. Iar strana: **Amin**. Apoi se face ieșire în pronaosul bisericii, cântând stihira samoglasnică, a hramului, după obicei, și învățătura lui Teodor Studitul. Și, după citire, troparul Sfântului Teodor, pe glasul al 8-lea: **Al Ortodoxiei îndreptătorule...** și Ceasul întâi. La Ceasul întâi: Troparul Învierii, **Slavă...**, al sfântului, dacă are, iar dacă nu, **Și acum...**, al Născătoarei, de la Ceas. După **Tatăl nostru...**, condacul învierii (sau al sărbătorii) și apolisul. La Liturghie: Fericirile *Octoihului,* pe opt, dacă nu are și sfântul zilei. Dacă la *Minei* se menționează a se cânta și ale sfântului, atunci se pun 6 din *Octoih* și 4 din *Minei* (la praznicele împărătești, la sărbătorile sfinților cu polieleu sau a sfinților cu doxologie mare, se procedează după învățătura de acolo). După vohod, troparul învierii, apoi al hramului și al sfântului de rând și al altui sfânt, dacă are; condacul învierii și al hramului: **Slavă...**, al sfântului, dacă are; **Și acum...**, al hramului Născătoarei de Dumnezeu. Iar unde nu este hramul Născătoarei de Dumnezeu, **Și acum...**, condacul: **Ceea ce ești ocrotitoare creștinilor...** (sau, **Apărătoare Doamnă**). Iar troparul și condacul hramului lui Hristos, duminica, la Liturghie, nu se zice, peste tot anul, pentru că se cântă al învierii. Prochimenul, Apostolul și Evanghelia duminicii și ale sfântului, dacă are. Chinonicul: **Lăudați pe Domnul din ceruri...** și al sfântului, dacă are.

Se cuvine a şti că, la cântarea Privegherii de toată noaptea, când se face polieleu şi se cântă psalmii: **Lăudaţi numele Domnului...** şi: **Mărturisiţi-vă Domnului...,** atunci se pune analogul în mijlocul bisericii şi pe el se aşează icoana praznicului dintr-acea zi sau a Născătoarei de Dumnezeu sau a sfântului ori a sfintei. Cel mai mare se îmbracă în felon şi toţi preoţii în feloane, după obicei, şi, ieşind din Altar printre Uşile Împărăteşti, stau doi câte doi împrejurul analogului. Şi se împart lumânări, întâi celui mai mare, apoi preoţilor şi celor ce stau în sfânta biserică. După împărţirea lumânărilor, cel mai mare ia cădelniţa şi, mergând diaconul înaintea lui cu o făclie aprinsă, cădeşte icoana de pe analog, de jur împrejur şi, mergând în Altar, cădeşte Sfânta Masă, tot Altarul şi în biserică toate sfintele icoane, apoi pe preoţii care stau împrejur şi pe cântăreţii din partea dreaptă şi din stânga; după aceasta şi pe tot poporul şi iarăşi Uşile Împărăteşti, şi numai cele două icoane, a Mântuitorului Hristos şi a Născătoarei de Dumnezeu, şi analogul. În acest timp, se cântă Mărimurile, cu stihurile din psalmii cei aleşi. După această obişnuită cântare, diaconul zice ectenia mică şi se cântă al treilea rând de Sedelne. Şi, intrând toţi în Sfântul Altar, preoţii se dezbracă de sfintele veşminte; numai preotul de rând rămâne îmbrăcat, pentru citirea Evangheliei.

Se cuvine a şti şi că, duminica, la Utrenie, când se cântă catisma a XVII-a, fără polieleu, **Fericiţi cei fără prihană...** şi după ea: **Soborul îngeresc...,** şi într-alte zile, când se cântă: **Mărimu-Te pe Tine...,** fără Priveghere, atunci nu se deschid Uşile Împărăteşti, ci preotul cu diaconul se îmbracă cu sfintele veşminte şi diaconul ia o făclie aprinsă, iar preotul cădelniţa şi cădeşte Sfânta Masă şi tot Altarul, apoi ies amândoi pe uşa dinspre miazănoapte şi preotul cădeşte Uşile Împărăteşti, sfintele icoane şi analogul cu icoana sărbătorii, apoi pe cel mai mare şi toată biserica, după obicei, şi iarăşi intră pe uşa dinspre miazăzi în Sfântul Altar.

RÂNDUIALA LAUDELOR BISERICEȘTI

Doamne, Dumnezeul mântuirii mele,
ziua şi noaptea am strigat înaintea Ta,
să ajungă înaintea Ta rugăciunea mea.
(*Psalm* 87, 1-2)

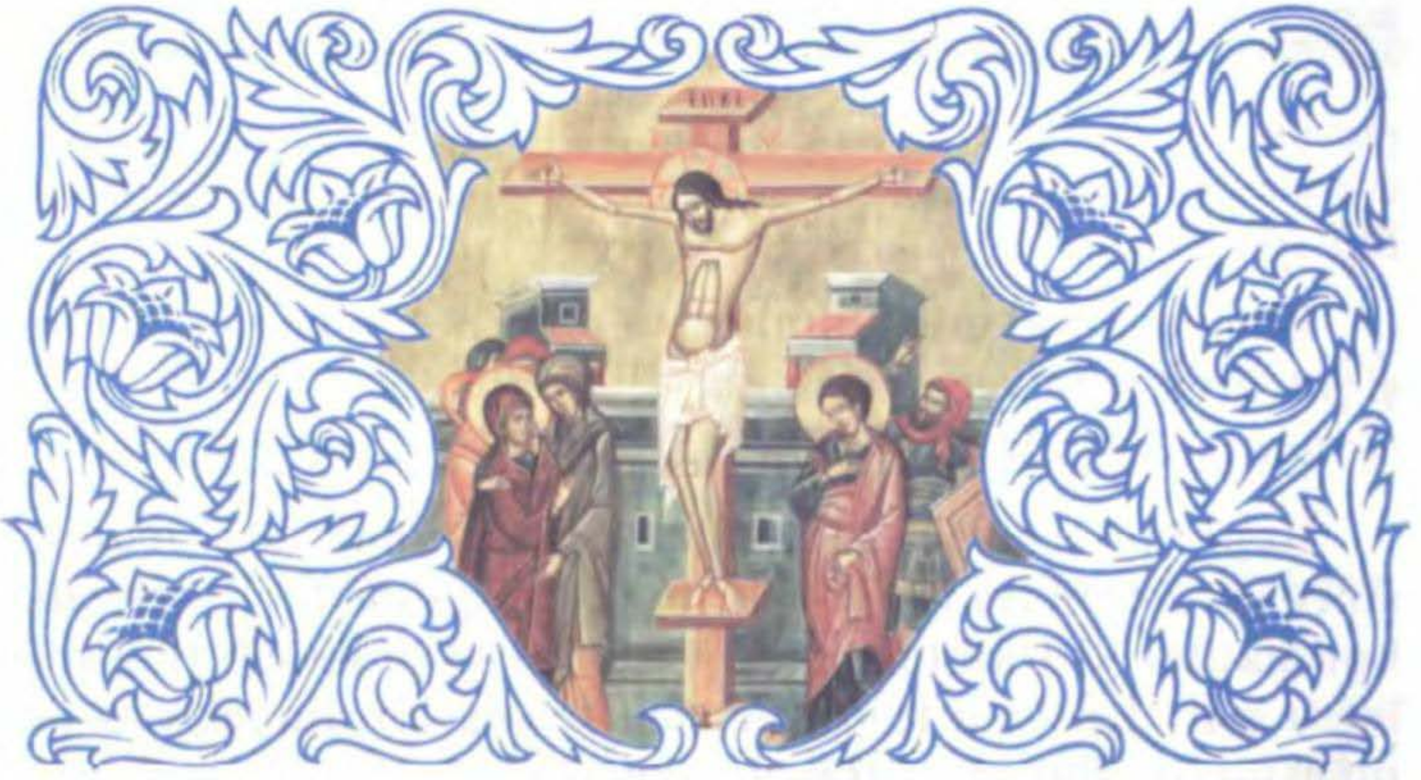

CEASUL AL NOUĂLEA

La vremea rânduită pentru slujba de seară, intrând preotul în sfânta biserică, cu culionul pe cap, zice întru sine:

Întra-voi în casa Ta, închina-mă-voi în biserica Ta cea sfântă, întru frica Ta. Doamne, povățuiește-mă întru dreptatea Ta, iar pentru vrăjmașii mei, îndreptează înaintea mea calea Ta.

Merge întâi și face o plecăciune înaintea tronului arhieresc, apoi, ajungând în mijlocul bisericii, face trei închinăciuni spre răsărit, zicând încet de fiecare dată:

Dumnezeule, curățește-mă pe mine, păcătosul, și mă miluiește!

Intrând apoi în Sfântul Altar, pe ușa dinspre miazăzi, și venind în fața Sfintei Mese, se închină de două ori, își descoperă capul și sărută Sfânta Masă; mai face o închinăciune, după care, luând epitrahilul, îl binecuvintează, după rânduială, și îl pune pe grumaz, punându-și după aceasta iarăși culionul pe cap. După aceea, iese pe ușa dinspre miazănoapte și, venind înaintea Ușilor Împărătești, cu fața spre răsărit, face o închinăciune și zice:

Binecuvântat este Dumnezeul nostru, totdeauna, acum și pururea și în vecii vecilor.

Citețul: **Amin. Slavă Ție, Dumnezeul nostru, slavă Ție.**

Împărate ceresc, Mângâietorule, Duhul adevărului, Care pretutindeni ești și toate le plinești, Vistierul bunătăților și Dătătorule de viață, vino și Te sălășluiește întru noi și ne curățește pe noi de toată întinăciunea și mântuiește, Bunule, sufletele noastre.

Sfinte Dumnezeule, Sfinte tare, Sfinte fără de moarte, miluiește-ne pe noi (de trei ori).

Slavă Tatălui și Fiului și Sfântului Duh. Și acum și pururea și în vecii vecilor. Amin.

Preasfântă Treime, miluiește-ne pe noi. Doamne, curățește păcatele noastre. Stăpâne, iartă fărădelegile noastre. Sfinte, cercetează și vindecă neputințele noastre, pentru numele Tău.

Doamne, miluiește (de trei ori). **Slavă Tatălui și Fiului și Sfântului Duh. Și acum și pururea și în vecii vecilor. Amin.**

Tatăl nostru, Care ești în ceruri, sfințească-se numele Tău, vie împărăția Ta, facă-se voia Ta, precum în cer, așa și pe pământ. Pâinea noastră cea spre ființă dă-ne-o nouă astăzi. Și ne iartă nouă greșelile noastre, precum și noi iertăm greșiților noștri. Și nu ne duce pe noi în ispită, ci ne izbăvește de cel viclean.

Preotul zice ecfonisul:

Că a Ta este împărăția, și puterea, și slava, a Tatălui și a Fiului și a Sfântului Duh, acum și pururea și în vecii vecilor.

Citețul: **Amin. Doamne, miluiește** (de 12 ori).

Slavă Tatălui și Fiului și Sfântului Duh. Și acum și pururea și în vecii vecilor. Amin.

Veniți să ne închinăm Împăratului nostru Dumnezeu!

Veniți să ne închinăm și să cădem la Hristos, Împăratul nostru Dumnezeu!

Veniți să ne închinăm și să cădem la Însuși Hristos, Împăratul și Dumnezeul nostru!

Preotul se închină de trei ori, în fața Ușilor Împărătești, după care intră în Altar, pe ușa dinspre miazăzi, iar la strană se citesc psalmii Ceasului al nouălea și celelalte, precum arată rânduiala din *Ceaslov*. După ce se rostește la strană: **Întru numele Domnului, binecuvintează, părinte!**, preotul, din sfântul altar, zice ecfonisul: **Dumnezeule, milostivește-te spre noi și ne binecuvintează, luminează fața ta spre noi și ne miluiește**, după care, la strană, se citește rugăciunea Marelui Vasile, de la sfârșitul Ceasului: **Stăpâne, Doamne Iisuse Hristoase, Dumnezeul nostru...**, iar, în acest timp, preotul se pregătește pentru slujba Vecerniei. Lăsând, deci, epitrahilul pe Sfânta Masă, iese pe ușa dinspre miazănoapte și, venind în mijlocul bisericii, se pleacă spre tronul arhieresc, fără a se închina, iar dacă este arhiereu, îi sărută mâna, apoi în mijlocul bisericii se închină de trei ori spre răsărit, intrând din nou în Sfântul Altar. De este diacon, odată cu preotul iese și acesta, dar pe ușa de miazăzi, și merg amândoi împreună la scaunul arhieresc pentru plecăciune, apoi, venind în mijlocul bisericii, la dreapta preotului, se închină. Intrând apoi în Altar, preotul pe ușa de miazăzi, iar diaconul pe ușa de miazănoapte, preotul își pune epitrahilul și așteaptă să se termine la strană citirea rugăciunii: **Stăpâne, Doamne Iisuse Hristoase, Dumnezeul nostru...**. Iar diaconul, după ce intră în altar pe ușa dinspre miazănoapte, vine către preot cu stiharul și orarul, cerând, după rânduială, binecuvântarea, pentru a se îmbrăca*.

---

* Fiindcă apolisul Ceasului al nouălea nu se face decât atunci când acesta se citește în pronaos, cum este obiceiul la mănăstiri, după rugăciunea de la sfârșitul Ceasului, preotul începe îndată Vecernia (și, dacă se face slujbă cu Priveghere, aceasta începe cu Vecernia mare, precum s-a arătat la învățătura de la începutul cărții, despre rânduiala Privegherii de toată noaptea, iar Ceasul al nouălea nu se mai pune, fiind obiceiul la mănăstiri să se citească împreună cu Vecernia mică, înainte).

VECERNIA DE SÂMBĂTĂ SEARA ȘI A SĂRBĂTORILOR

(FĂRĂ PRIVEGHERE)

Deschizând dvera Ușilor Împărătești și stând în fața Sfintei Mese, cu culionul pe cap și cu epitrahilul pe grumaz, preotul zice:

Binecuvântat este Dumnezeul nostru, totdeauna, acum și pururea și în vecii vecilor.

Strana: **Amin.**

Și îndată la strană se zice*:

Veniți să ne închinăm Împăratului nostru Dumnezeu!

Veniți să ne închinăm și să cădem la Hristos, Împăratul nostru Dumnezeu!

Veniți să ne închinăm și să cădem la Însuși Hristos, Împăratul și Dumnezeul nostru! Și citește psalmul 103: **Binecuvintează, suflete al meu...**

---

* Dacă nu s-a făcut înainte Ceasul al nouălea, se spun întâi rugăciunile începătoare, **Doamne miluiește** (de 12 ori), **Slavă..., Și acum...,** apoi se zice: **Veniți să ne închinăm....**

În acest timp, preotul, luând *Liturghierul*, iese pe uşa dinspre miazănoapte şi, stând înaintea Uşilor Împărăteşti, cu capul descoperit, citeşte în taină rugăciunile Vecerniei:

Rugăciunea întâi

Doamne, îndurate şi milostive, îndelung-răbdătorule şi mult-milostive, ascultă rugăciunea noastră şi ia aminte la glasul cererii noastre. Fă cu noi semn spre bine; îndreptează-ne pe calea Ta, ca să umblăm întru adevărul Tău; veseleşte inimile noastre, ca să ne temem de numele Tău cel sfânt, pentru că mare eşti Tu şi lucruri minunate faci. Tu singur eşti Dumnezeu şi nu este asemenea Ţie între dumnezei, Doamne, puternic întru milă şi bun întru tărie, spre a ajuta şi a mângâia şi a mântui pe toţi cei ce nădăjduiesc în numele Tău cel sfânt. Că Ţie se cuvine toată slava, cinstea şi închinăciunea, Tatălui şi Fiului şi Sfântului Duh, acum şi pururea şi în vecii vecilor. Amin.

Rugăciunea a doua

Doamne, nu cu mânia Ta să ne mustri, nici cu urgia Ta să ne cerţi, ci fă cu noi după mila Ta, Doctorule şi Tămăduitorule al sufletelor noastre; îndreptează-ne la limanul voii Tale, luminează ochii inimilor noastre spre cunoaşterea adevărului Tău şi ne dăruieşte cealaltă vreme a zilei de acum şi toată vremea vieţii noastre în pace şi fără de păcat a o petrece, pentru rugăciunile Preasfintei Născătoare de Dumnezeu şi ale tuturor sfin-

ților. Că a Ta este stăpânirea și a Ta este împărăția, și puterea, și slava, a Tatălui și a Fiului și a Sfântului Duh, acum și pururea și în vecii vecilor. Amin.

Rugăciunea a treia

Doamne, Dumnezeul nostru, adu-Ți aminte de noi, păcătoșii și netrebnicii robii Tăi, când chemăm numele Tău cel sfânt, și să nu ne lași pe noi rușinați în așteptarea milei Tale, ci ne dăruiește, Doamne, împlinirea tuturor cererilor celor spre mântuire. Și ne învrednicește să Te iubim și să ne temem de Tine, din toată inima noastră, și să facem întru toate voia Ta. Că bun și iubitor de oameni Dumnezeu ești și Ție slavă înălțăm, Tatălui și Fiului și Sfântului Duh, acum și pururea și în vecii vecilor. Amin.

Rugăciunea a patra

Cel ce, cu cântări fără de tăcere și cu doxologii fără de încetare, ești lăudat de Sfintele Puteri, umple gura noastră de lauda Ta, ca să dăm slavă numelui Tău celui sfânt; și ne dă parte și moștenire cu toți cei ce se tem de Tine întru adevăr și păzesc poruncile Tale, pentru rugăciunile Preasfintei Născătoare de Dumnezeu și ale tuturor sfinților Tăi. Că Ție se cuvine toată slava, cinstea și închinăciunea, Tatălui și Fiului și Sfântului Duh, acum și pururea și în vecii vecilor. Amin.

Rugăciunea a cincea

Doamne, Doamne, Cel ce cu palma Ta cea preacurată cuprinzi toate, Care îndelung rabzi pentru noi toți și-Ți pare rău de răutățile noastre, adu-Ți aminte de îndurările Tale și de mila Ta. Cercetează-ne pe noi întru bunătatea Ta și, cu harul Tău, dă-ne ca și în cealaltă vreme a zilei de acum să scăpăm de meșteșugirile vicleanului, cele de multe feluri, și păzește fără de bântuială viața noastră, cu harul Preasfântului Tău Duh. Cu mila și cu îndurările și cu iubirea de oameni ale Unuia-Născut Fiului Tău, cu Care ești binecuvântat, împreună cu Preasfântul și bunul și de viață făcătorul Tău Duh, acum și pururea și în vecii vecilor. Amin.

Rugăciunea a șasea

Dumnezeule cel mare și minunat, Care, cu bunătatea cea nespusă și cu purtarea de grijă cea multă, chivernisești toate și ne-ai dăruit bunătățile Tale cele din lume și ne-ai chezășuit împărăția cea făgăduită, prin bunătățile cele dăruite nouă; Cel ce ne-ai ajutat, și în partea cea trecută a zilei, să ne abatem de la tot răul, dăruiește-ne ca și pe cea rămasă să o săvârșim fără de prihană înaintea sfintei Tale slave, ca să Te lăudăm pe Tine, Dumnezeul nostru, Cel singur bun și de oameni iubitor. Că Tu ești Dumnezeul nostru și Ție slavă înălțăm, Tatălui și Fiului și Sfântului Duh, acum și pururea și în vecii vecilor. Amin.

Rugăciunea a şaptea

Dumnezeule cel mare şi preaînalt, Cel ce singur ai nemurire şi locuieşti întru lumina cea neapropiată; Care ai făcut toată zidirea cu înțelepciune; Cel ce ai despărțit lumina de întuneric şi ai pus soarele spre stăpânirea zilei, iar luna şi stelele spre stăpânirea nopții; Care ne-ai învrednicit pe noi, păcătoşii, şi în ceasul de acum să întâmpinăm fața Ta cu mărturisire şi să-Ți aducem laudă de seară; Însuți, Iubitorule de oameni, îndreptează rugăciunea noastră ca tămâia înaintea Ta şi o primeşte ca pe o mireasmă cu bun miros. Seara de acum şi noaptea ce vine, liniştite ni le dăruieşte; îmbracă-ne cu armele luminii; izbăveşte-ne de frica nopții şi de tot lucrul ce se petrece în întuneric. Şi ne dăruieşte somnul, pe care l-ai dat spre odihna neputinței noastre, ferit de toată nălucirea diavolească. Aşa, Stăpâne a toate, Dătătorule de bunătăți, dă-ne ca, şi în aşternuturile noastre umilindu-ne, să pomenim noaptea numele Tău şi, cu gândul la poruncile Tale luminându-ne, să ne sculăm întru bucurie sufletească, spre lauda bunătății Tale, aducând rugăciuni şi cereri milostivirii Tale pentru păcatele noastre şi ale întregului Tău popor, pe care, pentru rugăciunile Preasfintei Născătoare de Dumnezeu, întru milă îl cercetează. Că bun şi iubitor de oameni Dumnezeu eşti şi Ție slavă înălțăm, Tatălui şi Fiului şi Sfântului Duh, acum şi pururea şi în vecii vecilor. Amin.

Preotul își acoperă capul și așteaptă până se sfârșește de citit la strană obișnuitul psalm 103; zice apoi ectenia mare, stând în fața Ușilor Împărătești. Iar, dacă este diacon, la sfârșitul psalmului 103, acesta iese din Sfântul Altar, pe ușa dinspre miazănoapte, vine în stânga preotului și, când citețul rostește: **Slavă..., Și acum...**, după psalm, amândoi se închină de trei ori în fața Ușilor Împărătești și apoi se înclină, fără închinăciune, unul către altul. Preotul intră în Sfântul Altar pe ușa dinspre miazăzi, iar diaconul merge în mijlocul naosului, sub policandru, face închinăciune și zice:

Ectenia mare

Cu pace *(în pace)*, Domnului să ne rugăm.

Strana: **Doamne, miluiește.**

Pentru pacea de sus și pentru mântuirea sufletelor noastre, Domnului să ne rugăm.

Pentru pacea a toată lumea, pentru buna stare *(statornicia)* a sfintelor lui Dumnezeu Biserici și pentru unirea tuturor, Domnului să ne rugăm.

Pentru sfântă biserica aceasta și pentru cei ce cu credință, cu evlavie și cu frică de Dumnezeu intră într-însa, Domnului să ne rugăm.

Pentru Preafericitul Părintele nostru (N), Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române [pentru: (Înalt) Preasfințitul (Arhi-) Episcopul (și Mitropolitul) nostru (N)], pentru cinstita preoțime și cea întru Hristos diaconime, pentru tot clerul și poporul, Domnului să ne rugăm*.

Pentru binecredinciosul popor român de pretutindeni, pentru conducătorii țării noastre, pentru mai marii orașelor și ai satelor și iubitoarea de Hristos oaste *(armată)*, Domnului să ne rugăm.

Pentru sfânt locașul acesta, țara aceasta, pentru toate orașele și satele și pentru cei ce cu credință locuiesc într-însele, Domnului să ne rugăm.

Pentru buna întocmire a văzduhului, pentru îmbelșugarea roadelor pământului și pentru vremuri pașnice, Domnului să ne rugăm.

Pentru cei ce călătoresc pe uscat, pe ape și prin aer, pentru cei bolnavi, pentru cei ce se ostenesc, pentru cei robiți și pentru mântuirea lor, Domnului să ne rugăm.

(Aici se pot pune cereri pentru diferite trebuințe, care sunt tipărite la sfârșitul cărții, paginile 433 - 482).

Pentru ca să fim izbăviți noi de tot necazul, mânia, primejdia și nevoia, Domnului să ne rugăm.

Apără, mântuiește, miluiește și ne păzește pe noi, Dumnezeule, cu harul Tău.

Pe Preasfânta, curata, preabinecuvântata, slăvita Stăpâna noastră, de Dumnezeu Născătoarea și pururea Fecioara Maria, cu toți sfinții să o pomenim.

Strana: Preasfântă Născătoare ...

Pe noi înșine și unii pe alții și toată viața noastră lui Hristos Dumnezeu să o dăm.

Strana: Ție, Doamne.

Preotul rostește ecfonisul:

Că Ție se cuvine toată slava, cinstea și închinăciunea, Tatălui și Fiului și Sfântului Duh, acum și pururea și în vecii vecilor.

Strana: Amin.

Dacă ectenia a zis-o preotul, el intră acum în Altar, pe ușa dinspre miazăzi.

Apoi se închide dvera*, rămânând astfel până la sfârşitul catismei din *Psaltire*. Dacă este sâmbătă seara, se pune catisma întâi toată şi, după fiecare Slavă..., sau stare, diaconul zice ectenia mică, din faţa Uşilor Împărăteşti, iar, în lipsa diaconului, o zice preotul, din Altar:

Iară şi iară cu pace *(în pace)*, Domnului să ne rugăm.

Strana: **Doamne, miluieşte.**

Apără, mântuieşte, miluieşte şi ne păzeşte pe noi, Dumnezeule, cu harul Tău.

Pe Preasfânta, curata, preabinecuvântata, slăvita Stăpâna noastră, de Dumnezeu Născătoarea şi pururea Fecioara Maria, cu toţi sfinţii să o pomenim.

Strana: **Preasfântă Născătoare...**

Pe noi înşine şi unii pe alţii şi toată viaţa noastră lui Hristos Dumnezeu să o dăm.

Strana: **Ţie, Doamne.**

Preotul, rosteşte ecfonisul:

Că a Ta este stăpânirea şi a Ta este împărăţia, şi puterea, şi slava, a Tatălui şi a Fiului şi a Sfântului Duh, acum şi pururea şi în vecii vecilor.

Strana: **Amin.**

După a doua **Slavă...**, ecfonisul:

Că bun şi iubitor de oameni Dumnezeu eşti şi Ţie slavă înălţăm, Tatălui şi Fiului şi Sfântului Duh, acum şi pururea şi în vecii vecilor.

Strana: **Amin.**

După a treia **Slavă...**, ecfonisul:

Că Tu eşti Dumnezeul nostru şi Ţie slavă înălţăm, Tatălui şi Fiului şi Sfântului Duh, acum şi pururea şi în vecii vecilor.

---

* Amintim aici, ca practică alternativă, rânduiala din Tipicul cel Mare, potrivit căreia, la Vecernie şi Utrenie, dvera rămâne deschisă pe toată durata slujbei.

Strana: **Amin.**

Când este însă sărbătoarea unui sfânt cu polieleu sau slujbă cu Priveghere, se cântă **Fericit bărbatul...**, apoi ectenia mică și ecfonisul: **Că a Ta este stăpânirea şi a Ta este împărăția...** Apoi, la strană, se cântă: **Doamne, strigat-am...**; în Altar se pregătește cădelnița, iar preotul binecuvintează tămâia, zicând rugăciunea: **Tămâie Îți aducem Ție...**; când se cântă: **Ca tămâia înaintea Ta...**, diaconul, sau, în lipsa lui, preotul, face cădirea mare, începând cu Sfântul Altar, iese pe ușa dinspre miazănoapte și cădește sfintele icoane, toată biserica și pe credincioșii din ea. Apoi, la strană se continuă cu stihirile și **Slavă..., Şi acum...**, pe glasul ce va fi la *Octoih* sau la *Minei.*

Vohodul

Dacă este sâmbătă seara sau spre altă sărbătoare, se face Vohod sau Intrare mică. Pentru aceasta, când se zice stihul: **Că s-a întărit mila Lui...**, preotul îmbracă felonul, apoi, când începe cântarea **Slavă...**, se deschid Ușile Împărătești, iar când se cântă stihira **Şi acum...** (Dogmatica), preotul, cu capul descoperit și diaconul cu cădelnița (în lipsa acestuia, purtând-o însuși preotul) se închină împreună în fața Sfintei Mese, de trei ori, apoi ocolesc Sfânta Masă pe partea dreaptă și, mergând înainte paracliserul cu sfeșnicul sau cu făclia aprinsă, ies din Altar, pe ușa dinspre miazănoapte până în mijlocul bisericii, oprindu-se cu fața spre răsărit. Când se face slujbă în sobor, iese în frunte diaconul cu cădelnița, iar preoții îl urmează în ordine, începând cu cel mai mic și încheind cu protosul; înainte de plecarea din Altar, preoții, începând cu ultimii din sobor, vin, doi câte doi, înaintea Sfintei Mese, se închină o dată, fără să sărute ceva, se pleacă spre protos și ies din Sfântul Altar, ocolind Sfânta Masă pe dreapta; în naos, protosul se așează în mijloc, sub policandru, iar ceilalți îl încadrează, așa cum au stat și în Altar. Diaconul zice în șoaptă: **Domnului să ne rugăm. Doamne, miluiește**, și, plecându-se amândoi, preotul rostește în taină:

Rugăciunea intrării

Seara şi dimineața şi la amiază Te lăudăm, Te binecuvântăm, îți mulțumim şi ne rugăm Ție, Stăpâne al tuturor, Iubitorule de oameni, Doamne: Îndreptează rugăciunea noastră ca tă-

mâia înaintea Ta şi nu pleca inimile noastre spre cuvinte sau cugete viclene, ci ne izbăveşte de toţi cei ce vânează sufletele noastre. Că spre Tine sunt, Doamne, Doamne, ochii noştri, şi întru Tine am nădăjduit; să nu ne ruşinezi pe noi, Dumnezeul nostru.

Apoi, ridicându-se preotul (dacă este fără diacon, mută cădelniţa în mâna stângă şi), închinându-se, zice tot încet

Ecfonisul:

Că Ţie se cuvine toată slava, cinstea şi închinăciunea, Tatălui şi Fiului şi Sfântului Duh, acum şi pururea şi în vecii vecilor. Amin.

Diaconul, în taină:

Binecuvintează, părinte, sfânta intrare.

Iar preotul, binecuvântând spre răsărit, zice încet:

Binecuvântată este intrarea sfinţilor Tăi, Doamne, totdeauna, acum şi pururea şi în vecii vecilor. Amin.

Diaconul cere apoi binecuvântarea preotului pentru cădire.

Diaconul sau, în lipsa lui, preotul face apoi cădirea mică, adică fără a trece în pronaosul bisericii şi, venind înapoi, în faţa Uşilor Împărăteşti, zice cu glas tare, după ce s-a sfârşit stihira **Şi acum...**, cădind cruciş:

Înţelepciune! Drepţi!

Iar soborul slujitorilor, ori strana, cântă:

Lumină lină a sfintei slave a Tatălui ceresc, Celui fără de moarte, a sfântului, fericitului, Iisuse Hristoase! Venind la apusul soarelui, văzând lumina cea de seară, lăudăm pe Tatăl şi pe Fiul şi pe Sfântul Duh, Dumnezeu. Vrednic eşti, în toată vremea, a fi lăudat de glasuri cuvioase, Fiul lui Dumnezeu, Cel ce dai viaţă; pentru aceasta lumea Te slăveşte.

Când se face slujba în sobor, este obiceiul ca sfinţiţii slujitori să cânte ei înşişi **Lumină lină...**, şi, când cântarea a ajuns la: **...lăudăm pe Tatăl şi pe Fiul şi pe Sfântul Duh, Dumnezeu...** diaconul sau preotul, care are cădelniţa, tămâiază de trei ori dintre Uşile Împărăteşti Sfânta Masă şi intră în Altar tămâind. Atunci, ultimii doi preoţi, înaintând puţin către Altar, fac o închinăciune, se întorc cu faţa către protos, făcând o plecăciune, după care merg în Sfântul Altar, intrând pe Uşile Împărăteşti şi trecând spre tronul cel sus în partea opusă (dacă în biserică au stat la dreapta protosului, vor trece în stânga Sfintei Mese).

SE CUVINE A ŞTI CĂ: dacă soborul este alcătuit numai din preoţi, cădelniţa o poartă protosul, care iese din Altar înaintea celorlalţi slujitori, după ce mai întâi s-au închinat toţi înaintea Sfintei Mese, de trei ori. Protosul este urmat de ceilalţi slujitori, care merg după dânsul, în ordine descrescândă, conform rangului sau vechimii în preoţie; în naos, ei se aşază sub policandru, de-a dreapta şi de-a stânga protosului, aşa cum stau în Sfântul Altar. Protosul binecuvintează intrarea, face cădirea mică şi, ajungând pe solee, rosteşte, din faţa Uşilor Împărăteşti: **Înţelepciune! Drepţi!** cădind la cuvintele: **...lăudăm pe Tatăl, pe Fiul şi pe Sfântul Duh...**, şi intrând în Sfântul Altar urmat de ceilalţi slujitori, în ordinea în care au ieşit, trecând printre Uşile Împărăteşti şi aşezându-se la locul lor, în spatele Sfintei Mese.

Şi, după ce au intrat în Altar, diaconul zice cu faţa spre popor:

Să luăm aminte!

Preotul protos:

Pace tuturor.

Citeţul: **Şi duhului tău.**

Diaconul:

Înţelepciune! Să luăm aminte!

Citeţul cântă prochimenul zilei.

Dacă este o sărbătoare cu paremii, îndată după prochimen, diaconul (preotul) zice: **Înțelepciune!** Citețul: **De la Facere citire** (ori altă carte). Diaconul (preotul): **Să luăm aminte!** Și se citesc paremiile.

Dacă nu sunt paremii, se închid Ușile Împărătești când se cântă prochimenul ultima dată, iar dacă sunt, se închid la sfârșitul ultimei paremii. Apoi preotul se pleacă spre Tronul cel de sus și merge la locul său, înaintea Sfintei Mese și, dacă nu este diacon, zice ectenia. Iar dacă este diacon, acesta iese pe ușa dinspre miazănoapte și, stând în mijlocul bisericii, zice:

Ectenia întreită (a cererii stăruitoare)

Să zicem toți, din tot sufletul și din tot cugetul nostru, să zicem.

Strana: **Doamne, miluiește.**

Doamne Atotstăpânitorule, Dumnezeul părinților noștri, rugămu-ne Ție, auzi-ne și ne miluiește.

Miluiește-ne pe noi, Dumnezeule, după mare mila Ta, rugămu-ne Ție, auzi-ne și ne miluiește.

Strana: **Doamne, miluiește** (de trei ori).

Preotul sau diaconul:

Încă ne rugăm pentru Preafericitul Părintele nostru (N), Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române [pentru (Înalt) Preasfințitul (Arhi-) Episcopul (și Mitropolitul) nostru (N)], pentru sănătatea și mântuirea lui*.

Încă ne rugăm pentru binecredinciosul popor român de pretutindeni, pentru conducătorii țării noastre, pentru mai-marii orașelor și ai satelor și pentru iubitoarea de Hristos oaste *(armată)*, pentru sănătatea și pentru mântuirea lor.

---

* În mănăstiri și schituri, aici se adaugă cererea în care sunt pomeniți starețul (stareța) sau egumenul (egumena) cu obștea monahală, după rânduială.

Încă ne rugăm pentru frații noștri: ieromonahi, preoți, ierodiaconi, diaconi, monahi și monahii și pentru toți cei întru Hristos frați ai noștri.

Încă ne rugăm pentru fericiții și pururea pomeniții ctitori ai acestei sfinte biserici (mănăstiri) și pentru toți cei mai înainte adormiți părinți și frați ai noștri, dreptslăvitori creștini, care odihnesc aici și pretutindeni.

Încă ne rugăm pentru mila, viața, pacea, sănătatea, mântuirea, cercetarea, lăsarea și iertarea păcatelor robilor lui Dumnezeu enoriași *(închinători)*, ctitori și binefăcători ai acestui sfânt locaș.

(Aici se pot pune cereri pentru diferite trebuințe, care sunt tipărite la sfârșitul cărții acesteia, paginile 433 - 482).

Încă ne rugăm pentru cei ce aduc daruri și fac bine în sfântă și întru tot cinstită biserica aceasta, pentru cei ce se ostenesc, pentru cei ce cântă și pentru poporul care stă înainte și așteaptă de la Tine mare și bogată milă.

Preotul zice ecfonisul:

Că milostiv și iubitor de oameni Dumnezeu ești și Ție slavă înălțăm, Tatălui și Fiului și Sfântului Duh, acum și pururea și în vecii vecilor.

Strana: Amin. Apoi:

Învrednicește-ne, Doamne, în seara aceasta...

Apoi diaconul sau, în lipsa lui, preotul în Altar, zice:

Ectenia cererilor

Să plinim rugăciunea noastră cea de seară Domnului.

Strana: Doamne, miluiește.

Apără, mântuieşte, miluieşte şi ne păzeşte pe noi, Dumnezeule, cu harul Tău.

Seara toată desăvârşită, sfântă, în pace şi fără de păcat, de la Domnul să cerem.

Strana: **Dă, Doamne.**

Înger de pace, credincios îndreptător *(călăuzitor)*, **păzitor al sufletelor şi al trupurilor noastre, de la Domnul să cerem.**

Milă şi iertare de păcatele şi de greşelile noastre, de la Domnul să cerem.

Cele bune şi de folos sufletelor noastre şi pace lumii, de la Domnul să cerem.

Cealaltă vreme a vieţii noastre, în pace şi întru pocăinţă a o săvârşi, de la Domnul să cerem.

Sfârşit creştinesc vieţii noastre, fără durere, neînfruntat, în pace şi răspuns bun la înfricoşătoarea judecată a lui Hristos, să cerem.

Pe Preasfânta, curata, preabinecuvântata, slăvita Stăpâna noastră, de Dumnezeu Născătoarea şi pururea Fecioara Maria, cu toţi sfinţii să o pomenim.

Pe noi înşine şi unii pe alţii şi toată viaţa noastră lui Hristos Dumnezeu să o dăm.

Strana: **Ţie, Doamne.**

Preotul zice ecfonisul:

Că bun şi iubitor de oameni Dumnezeu eşti şi Ţie slavă înălţăm, Tatălui şi Fiului şi Sfântului Duh, acum şi pururea şi în vecii vecilor.

Strana: **Amin.**

Preotul:

Pace tuturor.

Strana: Și duhului tău.

Diaconul, iar, în lipsa lui, preotul:

Capetele noastre, Domnului să le plecăm.

Strana: Ție, Doamne.

Iar preotul, având capul descoperit, citește în taină:

Rugăciunea plecării capetelor

Doamne, Dumnezeul nostru, Cel ce ai plecat cerurile și Te-ai pogorât pentru mântuirea neamului omenesc, caută spre robii Tăi și spre moștenirea Ta. Că Ție, Judecătorul cel înfricoșător și iubitor de oameni, și-au plecat capetele și și-au supus grumajii robii Tăi, nu de la oameni așteptând ajutorul, ci nădăjduind în mila Ta și dorind după mântuirea Ta. Pe aceștia păzește-i în toată vremea, și în seara de acum și în noaptea ce vine, de tot vrăjmașul și de toată lucrarea cea potrivnică a diavolului, de cugete deșarte și de relele aduceri aminte.

Și, acoperindu-și capul, zice ecfonisul cu glas tare:

Fie stăpânirea împărăției Tale binecuvântată și preaslăvită, a Tatălui și a Fiului și a Sfântului Duh, acum și pururea și în vecii vecilor.

Strana: Amin.

(Când Vecernia mare se săvârşeşte în cadrul Privegherii, atunci se pune aici rânduiala Litiei. Dacă nu se face Litie, urmează mai departe slujba Vecerniei, aşa cum se arată aici).

Stranele: stihirile Stihoavnei, **Slavă..., Şi acum...,** de la *Octoih* (Duminica) sau de la *Minei* (în celelalte sărbători). Apoi:

Acum slobozeşte pe robul Tău, Stăpâne, după cuvântul Tău, în pace, că văzură ochii mei mântuirea Ta, pe care ai gătit-o înaintea feţei tuturor popoarelor; lumină spre descoperirea neamurilor şi slavă poporului Tău, Israel.

Apoi: **Sfinte Dumnezeule...** (de trei ori), **Slavă..., Şi acum..., Preasfântă Treime..., Doamne, miluieşte** (de trei ori), **Slavă..., Şi acum..., Tatăl nostru...**

Preotul zice ecfonisul:

Că a Ta este împărăţia, şi puterea, şi slava, a Tatălui şi a Fiului şi a Sfântului Duh, acum şi pururea şi în vecii vecilor.

Strana: **Amin.** Apoi troparele după rânduială.

Sfârşindu-se acestea, diaconul (preotul) deschide Uşile Împărăteşti şi zice, cu faţa spre apus:

Înţelepciune!

Strana: **Binecuvintează.**

Preotul, venind între Uşile Împărăteşti, cu faţa spre apus, zice:

Cel ce este binecuvântat, Hristos, Dumnezeul nostru, totdeauna, acum şi pururea şi în vecii vecilor.

Strana: **Amin. Întăreşte, Dumnezeule, sfânta şi dreapta credinţă a dreptslăvitorilor creştini şi Sfântă Biserica Ta o păzeşte în veacul veacului.**

Preotul, plecându-se către icoana Maicii Domnului, zice:

Preasfântă Născătoare de Dumnezeu, miluieşte-ne pe noi.

Strana: **Ceea ce eşti mai cinstită decât heruvimii şi mai slăvită, fără de asemănare, decât serafimii, care, fără stricăciune, pe Dumnezeu-Cuvântul ai născut, pe tine, cea cu adevărat Născătoare de Dumnezeu, te mărim.**

Preotul, plecându-se către icoana Mântuitorului:

Slavă Ţie, Hristoase Dumnezeule, nădejdea noastră, slavă Ţie.

Strana: **Slavă Tatălui şi Fiului şi Sfântului Duh. Şi acum şi pururea şi în vecii vecilor. Amin. Doamne, miluieşte** (de trei ori). **Părinte, binecuvintează.**

Preotul face apolisul duminicii:

Cel ce a înviat din morţi, Hristos, Adevăratul nostru Dumnezeu, pentru rugăciunile Preacuratei Sale Maici, ale Sfinţilor, slăviţilor şi întru tot lăudaţilor Apostoli, ale Sfântului (N), (al cărui hram îl poartă biserica), ale Sfântului (N), a cărui pomenire o săvârşim, ale Sfinţilor şi drepţilor dumnezeieşti Părinţi Ioachim şi Ana şi pentru ale tuturor sfinţilor, să ne miluiască şi să ne mântuiască pe noi, ca un bun şi de oameni iubitor.

Strana: **Amin.**

Iar la sărbătorile din celelalte zile de peste săptămână, se zice pentru fiecare din ele apolisul de la Vecernia zilei, aşa cum se arată mai departe, în Liturghier, la învăţătura pentru otpusturi. În acelaşi loc se găsesc, de asemenea, şi Otpusturile la praznicele împărăteşti şi pentru zilele din săptămâna Sfintelor Pătimiri (paginile 375-383).

Preotul se întoarce apoi cu fața spre răsărit și zice:

Pentru rugăciunile Sfinților Părinților noștri, Doamne Iisuse Hristoase, Dumnezeul nostru, miluiește-ne pe noi.

Strana: Amin.

Preotul, intrând în Altar, închide Ușile Împărătești, iar de nu este slujbă cu Priveghere, închide și dvera.

Apoi citește cu umilință Canonul Sfintei Împărtășiri, pentru Liturghia de a doua zi.

* * *

Rânduiala Vecerniei în zilele de rând de peste săptămână

În celelalte zile, de rând, de peste săptămână, când nu este vreun praznic, nici sărbătoarea unui sfânt cu polieleu, Vecernia se săvârșește de către preot, purtând numai epitrahilul. Ușile Împărătești rămân închise pe toată durata slujbei. Rânduiala este următoarea:

Se face începutul și urmează toate fără diacon, ca la Vecernia de sâmbătă seara, până la Slavă..., de la Doamne, strigat-am..., adică: psalmul 103 și rugăciunile Vecerniei, ectenia mare, catisma de rând, toată, fără întrerupere și, numai la sfârșitul ei, ectenia mică și ecfonisul: Că a Ta este stăpânirea... Apoi: Doamne, strigat-am..., cu stihirile, fără vohod, Lumină lină... (citit) și Prochimenul zilei sau Aliluia. Nu se zice ectenia: Să zicem toți..., ci îndată: Învrednicește-ne, Doamne... Apoi ectenia: Să plinim rugăciunea noastră cea de seară..., pe care preotul o zice în fața Ușilor Împărătești, cu capul acoperit. Apoi stihirile Stihoavnei. După aceea: Acum slobozește..., Sfinte Dumnezeule..., Preasfântă Treime..., Tatăl nostru... și troparele după rânduiala tipicului. După care, ectenia, afară din Altar, din fața Ușilor Împărătești: Miluiește-ne pe noi, Dumnezeule... Iar după ecfonis, închizând dvera Ușilor Împărătești, preotul zice: Înțelepciune!

Strana: Binecuvintează. Preotul: Cel ce este binecuvântat... Strana: Întăreşte, Dumnezeule, sfânta şi dreapta credinţă a dreptslăvitorilor creştini... Preotul: Preasfântă Născătoare de Dumnezeu, miluieşte-ne pe noi. Strana: Ceea ce eşti mai cinstită... Preotul: Slavă Ţie, Hristoase Dumnezeule, nădejdea noastră, slavă Ţie. Strana: Slavă..., Şi acum... Preotul zice apolisul zilei de rând, începând cu: Hristos, adevăratul nostru Dumnezeu..., pomenind şi sfântul zilei care se prăznuieşte şi încheie cu: Pentru rugăciunile Sfinţilor Părinţilor noştri..., dacă nu se citeşte îndată Pavecerniţa.

La Vecernia din zilele Sfântului şi Marelui Post, se ţine seamă şi de cele ce se arată în *Ceaslov* că se cuvine a se zice şi a se face, în acest timp al anului bisericesc.

LITIA

În cadrul slujbei Vecerniei, după ce s-a zis ecfonisul: **Fie stăpânirea împărăției Tale...**, la strană se cântă stihirile de la Litie. La **Slavă...**, ieșim în pronaosul bisericii și săvârșim Litia. Ușile Împărătești fiind închise, preotul și diaconul cu cădelnița, având capul acoperit, ies împreună din Altar pe ușa dinspre miazănoapte, purtându-se înaintea lor două sfeșnice, și, ajungând în pronaos*, tămâiază după obicei. Și, după ce s-a cântat: **Slavă...** de la Minei, pe glasul cuvenit, **Și acum...**, a Născătoarei de Dumnezeu, diaconul sau, dacă nu este diacon, preotul rostește ectenia aceasta:

Mântuieşte, Dumnezeule, poporul Tău şi binecuvintează moştenirea Ta, cercetează lumea Ta cu milă şi cu îndurări, înalță fruntea dreptslăvitorilor creştini şi trimite peste noi milele Tale cele bogate; pentru rugăciunile Preacuratei

---

* După obiceiul îndătinat în bisericile de mir, toată rânduiala Litiei se săvârșește în mijlocul bisericii, înainte de Stihoavnă. Deci, ieșind preotul și diaconul din Sfântul Altar, pe ușa dinspre miazănoapte, Ușile Împărătești rămânând închise, merg în fața mesei pe care se află artosele și celelalte, iar, după ce se cântă **Și acum...**, de la Litie, încep ectenia.

Stăpânei noastre, de Dumnezeu Născătoarea și pururea Fecioara Maria; cu puterea Cinstitei și de viață făcătoarei Cruci; cu ocrotirile cinstitelor și cereștilor netrupești Puteri; pentru rugăciunile cinstitului și slăvitului Prooroc, Înaintemergătorul și Botezătorul Ioan; ale Sfinților, slăviților și întru tot lăudaților Apostoli; ale celor între Sfinți Părinții noștri, mari dascăli ai lumii și Ierarhi: Vasile cel Mare, Grigorie Cuvântătorul de Dumnezeu și Ioan Gură de Aur; ale Sfinților Atanasie, Chiril și Ioan cel Milostiv, patriarhii Alexandriei, și ale Sfântului Nifon, patriarhul Constantinopolului; ale celor între sfinți Părinții noștri, Nicolae al Mirelor Lichiei și Spiridon al Trimitundei, făcătorii de minuni; Calinic de la Cernica, Iosif cel Nou, Iorest și Sava, Antim Ivireanul, Iosif Mărturisitorul, Ghelasie și Leontie și ale tuturor sfinților ierarhi; ale Sfinților și slăviților mari Mucenici: Gheorghe, purtătorul de biruință, Dimitrie, izvorâtorul de mir, Teodor Tiron, Teodor Stratilat și Ioan cel Nou de la Suceava; ale Sfântului sfințit Mucenic Haralambie; ale Sfinților Mucenici Nichita Romanul, Serghie și Vah, Ioan Valahul și Oprea; ale Sfinților Mărturisitori Ioan și Moise; ale Sfinților martiri Brâncoveni: Constantin voievod cu cei patru fii ai săi, Constantin, Ștefan, Radu și Matei, și sfetnicul Ianache; ale Sfintelor Mucenițe Filoteia și Tatiana și ale tuturor sfinților buni biruitori mucenici și

mucenițe; ale Sfinților Voievozi Ştefan cel Mare şi Neagoe Basarab; ale Sfinților Cuvioşi şi de Dumnezeu purtători Părinți ai noştri: Grigorie Decapolitul, Nicodim cel Sfințit, Dimitrie cel Nou, Daniil Sihastrul, Vasile de la Poiana Mărului, Paisie şi Ioan Iacob de la Neamț şi ale tuturor sfinților cuvioşi părinți; ale Sfintelor Cuvioase Maici Parascheva de la Iaşi şi Teodora de la Sihla şi ale tuturor sfintelor cuvioase maici; ale Sfinților (N), a căror pomenire săvârşim; ale Sfinților şi drepților dumnezeieşti Părinți Ioachim şi Ana şi pentru rugăciunile tuturor Sfinților, rugămu-ne, mult-milostive Doamne, auzi-ne pe noi, păcătoşii, care ne rugăm Ție, şi ne miluieşte pe noi.

Dacă doreşte, în locul rugăciunii de mai sus, preotul poate rosti rugăciunea de mai jos, care cuprinde mai mulți sfinți români:

Mântuieşte, Dumnezeule, poporul Tău şi binecuvintează moştenirea Ta; cercetează lumea Ta cu milă şi cu îndurări; înalță fruntea dreptslăvitorilor creştini şi trimite peste noi milele Tale cele bogate; pentru rugăciunile Preacuratei Stăpânei noastre, de Dumnezeu Născătoarea şi pururea Fecioara Maria; cu puterea Cinstitei şi de viață făcătoarei Cruci; cu ocrotirile cinstitelor şi cereştilor netrupeşti Puteri; pentru rugăciunile cinstitului şi slăvitului Prooroc, Înaintemergătorul şi Botezătorul Ioan; ale Sfinților, slăviților şi întru

tot lăudaților Apostoli; ale Sfântului Apostol Andrei, cel întâi chemat, ocrotitorul României; ale celor între Sfinți Părinții noștri, mari dascăli ai lumii și Ierarhi: Vasile cel Mare, Grigorie de Dumnezeu Cuvântătorul și Ioan Gură de Aur; ale Sfinților Ierarhi Atanasie, Chiril și Ioan cel Milostiv, patriarhii Alexandriei; ale Sfinților Nifon și Atanasie Patelarie, patriarhii Constantinopolului; ale celor între sfinți Părinții noștri: Nicolae, arhiepiscopul Mirelor Lichiei, Spiridon al Trimitundei și Nectarie de la Eghina, făcătorii de minuni; Bretanion, Teotim și Efrem, episcopii Tomisului; Irineu de Sirmium și Niceta de Remesiana; Iachint de la Vicina, Antim Ivireanul și Grigorie Dascălul, mitropoliții Țării Românești; Varlaam, Dosoftei și Teodosie de la Brazi, mitropoliții Moldovei; Iosif cel Nou de la Partoș mitropolitul Banatului; Ghelasie de la Râmeț; Ilie Iorest, Sava Brancovici, Simion Ștefan și Andrei Șaguna, mitropoliții Transilvaniei; Petru Movilă, mitropolitul Kievului; Leontie de la Rădăuți, Ioan de la Râșca și Secu și Pahomie de la Gledin, episcopii Romanului; Calinic de la Cernica, episcopul Râmnicului și ale tuturor sfinților ierarhi; ale Sfântului Întâi Mucenic și Arhidiacon Ștefan; ale Sfinților și slăviților mari Mucenici: Gheorghe, purtătorul de biruință, Dimitrie, izvorâtorul de mir, Teodor Tiron, Teodor Stratilat, Mina şi Ioan cel Nou de la Suceava; ale Sfinţilor sfinţiţi Mucenici Haralambie şi Elefterie; ale Sfinţilor Mucenici: Epictet şi Astion de la Halmiris; Nichita şi Sava de la Buzău; Zotic, Atal, Camasie şi Filip de la Niculiţel; Emilian, Dasie, Nicandru, Marcian, Iuliu Veteranul, Pasicrat, Valentin şi Isihie de la Durostorum; Chiril, Chindeu şi Tasie de la Cernavodă; Macrobie, Gordian, Helie, Lucian şi Valerian de la Tomis; Anastasia, Claudiu, Castor, Sempronian şi Nicostrat de la Sirmium; Donat şi Silvan diaconii, Romul preotul şi Venust din Cibales; Maxim, Cvintilian şi Dadas din Ozovia; Ermil, Stratonic, Montanus preotul şi Maxima din Singidunum, Hermes şi Lup; Serghie şi Vah, Ioan Valahul şi Oprea din Săliştea Sibiului; ale Sfinţilor martiri Brâncoveni: Constantin voievod cu cei patru fii ai săi, Constantin, Ştefan, Radu şi Matei, şi sfetnicul Ianache; ale Sfinţilor Mărturisitori Ioan din Galeş, Moise din Sibiel, Atanasie Todoran din Bichigiu, Vasile din Mocod, Grigorie din Zagra, Vasile din Telciu; ale Sfintelor Muceniţe Filoteia de la Curtea de Argeş şi Tatiana de la Craiova şi ale tuturor sfinţilor buni biruitori mucenici şi muceniţe; ale Sfinţilor Voievozi Ştefan cel Mare al Moldovei şi Neagoe Basarab al Ţării Româneşti; ale Sfinţilor Cuvioşi şi de Dumnezeu purtători Părinţi ai noştri: Ioan Casian, Gherman şi Dionisie Exiguul,

cei din Dobrogea, Dimitrie cel Nou, ocrotitorul Bucureştilor, Grigorie Decapolitul de la Bistriţa Vâlcii, Nicodim cel Sfinţit de la Tismana, Daniil Sihastrul de la Voroneţ, Ioan de la Prislop, Simeon şi Amfilohie de la Pângăraţi, Iosif şi Chiriac de la Bisericani, Rafael şi Partenie de la Agapia Veche, Chiriac de la Tazlău, Visarion Sarai şi Sofronie de la Alba-Iulia, Antonie de la Iezerul-Vâlcii, Paisie şi Ioan Iacob de la Neamţ, Vasile de la Poiana Mărului, Onufrie de la Vorona, Antipa de la Calapodeşti, Gheorghe de la Cernica şi Căldăruşani, Iosif de la Văratec, Ioanichie cel Nou de la Muscel, Irodion de la Lainici şi ale tuturor sfinţilor cuvioşi părinţi; ale Sfintelor Cuvioase Maici Parascheva de la Iaşi şi Teodora de la Sihla şi ale tuturor sfintelor cuvioase maici; ale Sfinţilor (N), a căror pomenire săvârşim; ale Sfinţilor şi drepţilor dumnezeieşti Părinţi Ioachim şi Ana şi pentru rugăciunile tuturor Sfinţilor, rugămu-ne, mult-milostive Doamne, auzi-ne pe noi, păcătoşii, care ne rugăm Ţie, şi ne miluieşte pe noi.

Strana: **Doamne, miluieşte** (de 12 ori).*

Diaconul:

Încă ne rugăm pentru Preafericitul Părintele nostru (N), Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române [pentru (Înalt)

---

* Acolo unde sunt două strane, se cântă alternativ.

Preasfințitul (Arhi-) Episcopul (și Mitropolitul) nostru (N)] și pentru toți frații noștri cei întru Hristos*.

Strana: **Doamne, miluiește** (de trei ori).

Încă ne rugăm pentru binecredinciosul popor român de pretutindeni, pentru conducătorii țării noastre, pentru mai-marii orașelor și ai satelor și pentru iubitoarea de Hristos oaste *(armată)*, pentru sănătatea și pentru mântuirea lor.

Strana: **Doamne, miluiește** (de trei ori).

Încă ne rugăm pentru tot sufletul creștinesc cel necăjit și întristat, care are trebuință de mila și ajutorul lui Dumnezeu; pentru apărarea țării acesteia și a celor ce viețuiesc în ea; pentru pacea și buna așezare a întregii lumi; pentru buna stare *(statornicie)* a sfintelor lui Dumnezeu Biserici; pentru mântuirea și ajutorul celor care, cu osârdie și cu frică de Dumnezeu, se ostenesc și slujesc, părinți și frați ai noștri; pentru cei trimiși; pentru cei ce sunt în călătorie; pentru tămăduirea celor ce zac în boli; pentru odihna, ușurarea, iertarea păcatelor și fericita pomenire a tuturor celor care mai înainte s-au mutat, întru dreapta credință, părinți și frați ai noștri dreptslăvitori creștini, care odihnesc aici și pretutindeni; pentru izbăvirea celor robiți; pentru frații noștri care sunt în slujbe și pentru cei ce slujesc și au slujit în sfânt locașul acesta, să zicem.

Strana: **Doamne, miluiește** (de trei ori).

Încă ne rugăm pentru ca să se păzească sfânt locașul acesta, țara aceasta și toate orașele și satele: de boală, de foamete, de cutremur, de potop, de foc, de sabie, de

---

* În mânăstiri și schituri, aici se adaugă cererea în care sunt pomeniți starețul (stareța) sau egumenul (egumena) cu obștea monahală, după rânduială.

năvălirea altor neamuri asupra noastră şi de războiul cel dintre noi; şi pentru ca milostiv, blând şi lesne iertător să ne fie nouă bunul şi iubitorul de oameni Dumnezeul nostru, să îndepărteze şi să împrăştie toată mânia care se porneşte asupra noastră, să ne izbăvească pe noi de mustrarea Lui cea dreaptă, care este asupra noastră, şi să ne miluiască pe noi.

Strana: Doamne, miluieşte (de 40 de ori).

Încă ne rugăm şi pentru ca Domnul Dumnezeu să audă glasul rugăciunii noastre, a păcătoşilor, şi să ne miluiască pe noi.

Strana: Doamne, miluieşte (de trei ori).

[Dacă doreşte să pomenească pe cei vii, se adaugă cererea:

Încă ne rugăm pentru mila, viaţa, pacea, sănătatea, mântuirea, cercetarea, lăsarea şi iertarea păcatelor robilor lui Dumnezeu (N) şi pentru ca să li se ierte lor toată greşeala cea de voie şi cea fără de voie.

Strana: Doamne, miluieşte (de trei ori).]

Preotul zice:

Auzi-ne pe noi, Dumnezeule, Mântuitorul nostru, nădejdea tuturor marginilor pământului şi a celor ce sunt pe mare departe, şi, milostive Stăpâne, milostiv fii nouă faţă de păcatele noastre şi ne miluieşte pe noi.

Ecfonisul:

Că milostiv şi iubitor de oameni Dumnezeu eşti şi Ţie slavă înălţăm, Tatălui şi Fiului şi Sfântului Duh, acum şi pururea şi în vecii vecilor.

Strana: Amin.

Preotul:

Pace tuturor.

Strana: Şi duhului tău.

Diaconul:

Capetele noastre, Domnului să le plecăm.

Strana: Ţie, Doamne.

Şi, plecând toţi capetele, preotul, descoperindu-şi capul, se roagă cu glas tare:

Stăpâne mult-milostive, Doamne Iisuse Hristoase, Dumnezeul nostru, pentru rugăciunile Preacuratei Stăpânei noastre, de Dumnezeu Născătoarea şi pururea Fecioara Maria; cu puterea Cinstitei şi de viaţă făcătoarei Cruci; cu ocrotirile cinstitelor şi cereştilor netrupeşti puteri; pentru rugăciunile cinstitului şi slăvitului Prooroc, Înaintemergătorul şi Botezătorul Ioan; ale Sfinţilor, slăviţilor şi întru tot lăudaţilor Apostoli; ale sfinţilor şi slăviţilor buni biruitori mucenici; ale sfinţilor cuvioşi şi de Dumnezeu purtători Părinţi ai noştri; ale Sfinţilor (N), a căror pomenire săvârşim; ale Sfinţilor şi drepţilor dumnezeieşti Părinţi Ioachim şi Ana şi pentru ale tuturor sfinţilor Tăi, bine-primită fă rugăciunea noastră (Strana: Amin); dăruieşte iertare greşelilor noastre (Strana: Amin); acoperă-ne cu acoperământul aripilor Tale (Strana: Amin); depărtează de la noi pe tot vrăjmaşul şi po-

trivnicul; împacă viața noastră; Doamne, miluiește-ne pe noi și lumea Ta și mântuiește sufletele noastre, ca un bun și iubitor de oameni.

Strana: **Amin.** Și se încep cântările Stihoavnei. Dacă Litia s-a făcut în pronaos (ca la mănăstiri), protosul își acoperă capul și merge împreună cu ceilalți slujitori în mijlocul bisericii, oprindu-se înaintea mesei pe care au fost așezate cinci artose sau pâini (spre răsărit), patru așezate în formă de cruce, iar a cincea deasupra; un vas cu grâu (spre apus), altul, cu puțin vin (în stânga) și altul, cu untdelemn (în dreapta), sfeșnicele așezându-se în partea de răsărit a mesei.

După: **Slavă..., Și acum...,** de la Stihoavnă, se zice:

Acum slobozește pe robul Tău, Stăpâne... Sfinte Dumnezeule... (de trei ori), **Slavă..., Și acum..., Preasfântă Treime..., Doamne, miluiește** (de trei ori), **Slavă..., Și acum..., Tatăl nostru...**

Preotul zice ecfonisul:

Că a Ta este împărăția, și puterea, și slava, a Tatălui și a Fiului și a Sfântului Duh, acum și pururea și în vecii vecilor.

Strana: **Amin.**

Preotul, luând cădelnița, binecuvintează tămâia și, după ce strana a zis **Amin,** cădește masa (de trei ori) împrejur, pe cele patru laturi, fără a se pleca, iar diaconul, dacă este, merge înainte cu lumânarea aprinsă, stând în fața preotului, de cealaltă parte. După ce cădește a treia oară în partea de nord, preotul trece în fața catapetesmei, cădind icoanele împărătești și de aici continuă, în naos, cădirea mică, rămânând în fața mesei, pe care o cădește, apoi pe diacon, căruia îi dă cădelnița; iar acesta îl cădește pe preot.

Când se cădește masa împrejur, dacă este sâmbătă seara, se cântă de fiecare dată troparul, pe glasul al 5-lea:

Născătoare de Dumnezeu, Fecioară, bucură-te, ceea ce ești plină de har, Marie, Domnul este cu tine. Binecuvântată ești tu între femei și binecuvântat este rodul pântecelui tău, că ai născut pe Mântuitorul sufletelor noastre.

Iar dacă este sărbătoarea unui sfânt cu polieleu, se cântă mai întâi troparul sfântului (de două ori) și apoi **Născătoare de Dumnezeu, Fecioară...** Când este praznic, se cântă numai troparul praznicului (de trei ori). Apoi preotul, dând cădelnița, ia un artos și însemnează cu el, cruciș, peste celelalte artose. Îl așează apoi la loc, își descoperă capul și zice rugăciunea ce urmează mai jos. Iar când ajunge la cuvintele: **Însuți binecuvintează...**, atunci, cu mâna dreaptă, binecuvintează cele puse înainte, în chipul crucii, adică pâinea, grâul, vinul și untdelemnul.

Diaconul:

Domnului să ne rugăm.

Strana: **Doamne, miluiește.**

Preotul:

Doamne Iisuse Hristoase, Dumnezeul nostru, Care ai binecuvântat cele cinci pâini în pustie și ai săturat cu ele cinci mii de bărbați, Însuți binecuvintează și pâinile acestea, grâul, vinul și untdelemnul și le înmulțește în sfânt locașul acesta, în orașul (satul sau **mănăstirea) acesta, în țara aceasta și în toată lumea Ta, iar pe credincioșii Tăi robi, care vor gusta din ele, îi sfințește; că Tu ești Cel ce binecuvintezi și sfințești toate, Hristoase Dumnezeul nostru, și Ție slavă înălțăm, împreună și Părintelui Tău Celui fără de început și Preasfântului și Bunului și de viață Făcătorului Tău Duh, acum și pururea și în vecii vecilor.**

După aceasta preotul își acoperă capul.

Strana: **Amin.** Apoi: **Fie numele Domnului binecuvântat, de acum și până în veac** (de trei ori).

Și se cântă: **Bogații au sărăcit și au flămânzit; iar cei ce-L caută pe Domnul nu se vor lipsi de tot binele.** Și, după ce se cântă stihul acesta (de trei ori: o dată de preot și diacon, iar la strane de două ori), protosul și ceilalți slujitori vin înaintea Ușilor Împărătești și, stând cu fața spre credincioși,

Diaconul zice:

Domnului să ne rugăm.

Strana: **Doamne, miluiește.**

Preotul:

Binecuvântarea Domnului să fie peste voi, cu al Său har și cu a Sa iubire de oameni, totdeauna, acum și pururea și în vecii vecilor.

Strana: **Amin.**

Dacă se face Priveghere, se continuă cu rânduiala Utreniei, începându-se citirea celor șase psalmi. Dacă slujba Utreniei se săvârșește a doua zi dimineața, atunci preotul face apolisul: **Slavă Ție, Hristoase Dumnezeule, nădejdea noastră, slavă Ție.** Strana: **Slavă..., Și acum..., Doamne, miluiește** (de trei ori). **Părinte, binecuvintează.**

Preotul face apolisul (a se vedea paginile 375-383):

Hristos, Adevăratul nostru Dumnezeu, pentru rugăciunile Preacuratei Sale Maici, ale Sfinților slăviților și întru tot lăudaților Apostoli, ale Sfântului (N), (al cărui hram îl poartă biserica**), ale Sfântului (N), a cărui pomenire săvârșim, ale Sfinților și drepților dumnezeiești Părinți Ioachim și Ana și pentru ale tuturor sfinților, să ne miluiască și să ne mântuiască pe noi, ca un bun și de oameni iubitor.**

Strana: **Amin.** Preotul:

Pentru rugăciunile Sfinților Părinților noștri, Doamne Iisuse Hristoase, Dumnezeul nostru, miluiește-ne pe noi.

Strana: **Amin.**

Preotul, apoi, miruiește pe credincioși, cărora li se împart artosele tăiate și stropite cu vin.

ÎNVĂȚĂTURĂ:

Se cuvine a ști că:

Pâinile, grâul, vinul și untdelemnul care se folosesc la Litie nu se pot binecuvânta a doua oară. Ele se vor folosi, după cum urmează:

- Pâinile care s-au binecuvântat la Litie se vor tăia în bucăți și se vor împărți credincioșilor prezenți, care pot să le consume, fie în biserică, după slujba Litiei, fie acasă, mai înainte de alte bucate.

- Grâul se va semăna sau se va consuma fiert.

- Vinul se va consuma cu bună cucernicie, fiind binecuvântat.

- Untdelemnul se pune în candela de la tetrapod, unde stă sfânta icoană spre sărutare și din care se miruiește cu el poporul sau se consumă ca aliment binecuvântat.

Nu este îngăduită folosirea pâinii și a vinului binecuvântate la Litie ca Daruri pentru Sfânta Liturghie euharistică.

RÂNDUIALA PAVECERNIȚEI

1. Pavecernița Mică

Preotul dă binecuvântarea din fața Ușilor Împărătești, având epitrahilul pe grumaz:

Binecuvântat este Dumnezeul nostru, totdeauna, acum și pururea și în vecii vecilor.

Strana: Amin. Slavă Ție..., Împărate ceresc..., Sfinte Dumnezeule..., Preasfântă Treime..., Tatăl nostru...

Preotul: Că a Ta este împărăția și puterea și slava, a Tatălui și a Fiului și a Sfântului Duh, acum și pururea și în vecii vecilor.

Strana: Amin. Doamne miluiește (de 12 ori), Slavă..., Și acum..., Veniți să ne închinăm... Preotul face trei închinăciuni înaintea Ușilor Împărătești, apoi intră în Sfântul Altar pe ușa de miazăzi.

La strană se citește Pavecernița Mică, iar după rugăciunea Tatăl nostru... preotul va rosti ecfonisul: Că a Ta este împărăția... La cuvintele: **Întru numele Domnului, binecuvintează, părinte!**, preotul va rosti ecfonisul: **Pentru rugăciunile Sfinților Părinților noștri, Doamne Iisuse Hristoase, Dumnezeul nostru, miluiește-ne pe noi!**

În Postul Mare, dacă este o zi în care se fac metanii, se zice, în locul ecfonisului de mai sus, acesta: **Dumnezeule, milostivește-te spre noi...**, apoi se zice rugăciunea Sfântului Efrem Sirul, cu metanii (a se vedea mai jos, la Pavecernița Mare).

Apoi, la strană se citesc rugăciunile: **Nepătată, neîntinată...**, **Și ne dă nouă, Stăpâne...** și Troparele de umilință. La sfârșitul acestora preotul rostește ectenia întreită specială (dacă s-a zis rugăciunea Sfântului Efrem Sirul, nu se mai pune ectenia, ci se face îndată otpustul: **Slavă Ție...**).

Preotul, în fața Ușilor Împărătești, cu fața către răsărit, zice ectenia:

Miluiește-ne pe noi, Dumnezeule, după mare mila Ta, rugămu-ne Ție, auzi-ne și ne miluiește.

Strana: **Doamne, miluiește** (de 3 ori).

Preotul: **Încă ne rugăm pentru ca să se păzească sfânt locașul acesta, țara aceasta și toate orașele și satele: de boală, de foamete, de cutremur, de potop, de foc, de sabie, de năvălirea altor neamuri asupra noastră și de războiul cel dintre noi și pentru ca milostiv, blând și lesne iertător să fie nouă bunul și iubitorul de oameni Dumnezeul nostru, să îndepărteze și să împrăștie toată mânia care se pornește asupra noastră, să ne izbăvească pe noi de mustrarea Lui cea dreaptă, care este asupra noastră, și să ne miluiască pe noi.**

Strana: **Doamne, miluiește** (de 40 de ori).

Preotul: **Auzi-ne pe noi, Dumnezeule, Mântuitorul nostru, nădejdea tuturor marginilor pământului și a celor ce** sunt pe mare departe şi, milostive Stăpâne, milostiv fii nouă faţă de păcatele noastre şi ne miluieşte pe noi. Că milostiv şi iubitor de oameni Dumnezeu eşti şi Ţie slavă înălţăm, Tatălui şi Fiului şi Sfântului Duh, acum şi pururea şi în vecii vecilor.

Strana: Amin.

Preotul: Slavă Ţie, Hristoase Dumnezeule, nădejdea noastră, slavă Ţie.

Strana: Slavă..., Şi acum..., Doamne, miluieşte (de 3 ori), Părinte, binecuvintează! Iar preotul, întorcându-se cu faţa către credincioşi, zice otpustul cel mic:

Hristos, Adevăratul nostru Dumnezeu, pentru rugăciunile Preacuratei Sale Maici, ale preacuvioşilor şi de Dumnezeu purtătorilor noştri Părinţi şi pentru ale tuturor sfinţilor, să ne miluiască şi să ne mântuiască pe noi, ca un bun şi de oameni iubitor.

Strana: Amin.

După aceea, se pleacă spre străni şi îşi cere obişnuita iertare, zicând: Binecuvântaţi şi mă iertaţi pe mine, păcătosul! Apoi îi binecuvântează pe cei de faţă, zicând: Dumnezeu să vă ierte şi să vă miluiască. Apoi, preotul se întoarce către răsărit şi zice ectenia aceasta:

Să ne rugăm pentru pacea lumii... (a se vedea la sfârşitul Miezonopticii, pagina 74)

2. Pavecerniţa Mare

Preotul dă binecuvântarea din faţa Uşilor Împărăteşti, precum s-a arătat mai sus, la Pavecerniţa Mică. De fiecare dată, după rugăciunea Tatăl nostru... preotul va rosti ecfonisul: Că a Ta este împărăţia..., iar la cuvintele: Întru numele Domnului, binecuvin-

tează, părinte!, preotul va rosti, la primele două stări ale Pavecerniței Mari, ecfonisul:

Pentru rugăciunile Sfinților Părinților noștri, Doamne Iisuse Hristoase, Dumnezeul nostru, miluiește-ne pe noi! La starea a treia a Pavecerniței, la cuvintele: **Întru numele Domnului, binecuvintează, părinte!**, preotul, ieșind înaintea Ușilor Împărătești, va zice ecfonisul:

Dumnezeule, milostivește-te spre noi și ne binecuvintează, luminează fața Ta spre noi și ne miluiește! Apoi va zice Rugăciunea Sfântului Efrem Sirul, în trei stări, cu trei metanii mari:

Doamne și Stăpânul vieții mele, duhul trândăviei, al grijii de multe, al iubirii de stăpânie și al grăirii în deșert, nu mi-l da mie (o metanie).

Iar duhul curăției, al gândului smerit, al răbdării și al dragostei, dăruiește-l mie, slugii Tale (o metanie).

Așa, Doamne, Împărate, dăruiește-mi ca să-mi văd greșelile mele și să nu osândesc pe fratele meu, că binecuvântat ești în vecii vecilor. Amin (o metanie).

Și, după rugăciunea aceasta, se zic aceste patru stihuri, iarăși în trei stări, cu 12 închinăciuni:

Dumnezeule, milostiv fii mie, păcătosului (o închinăciune).

Dumnezeule, curățește-mă pe mine păcătosul (o închinăciune).

Cel ce m-ai zidit, Dumnezeule, mântuiește-mă (o închinăciune).

Fără de număr am greșit, Doamne, iartă-mă (o închinăciune).

Apoi, iarăși rugăciunea Sfântului Efrem Sirul toată, cu o metanie mare la sfârșit: **Doamne și Stăpânul vieții mele...**

Preotul intră din nou în Sfântul Altar. La strană se zice: **Sfinte Dumnezeule..., Preasfântă Treime..., Tatăl nostru...**

Preotul: **Că a Ta este împărăția...**

Strana: **Amin.** Apoi se citesc rugăciunile: **Nepătată, neîntinată..., Şi ne dă nouă, Stăpâne..., Preaslăvită pururea Fecioară..., Nădejdea mea este Tatăl..., Toată nădejdea mea...**

În prima săptămână a Postului Mare, după rugăciunile amintite, preotul, purtând felon, deschide Uşile Împărăteşti şi zice:

Şi pentru ca să ne învrednicim noi a asculta Sfânta Evanghelie, pe Domnul Dumnezeul nostru să-L rugăm.

Strana: **Doamne miluieşte** (de 3 ori).

Preotul: **Înţelepciune! Drepţi! Să ascultăm Sfânta Evanghelie! Pace tuturor!**

Strana: **Şi duhului tău.**

Preotul: **Din Sfânta Evanghelie...citire.**

Preotul citeşte Evanghelia rânduită.

Apoi aşează Evanghelia pe Sfânta Masă şi urmează cele de mai jos, cu diferenţa că va purta felonul şi va intra pe Uşile Împărăteşti, pe care le va închide la sfârşit.

Preotul iese pe solee şi spune: **Slavă Ţie, Hristoase Dumnezeule, nădejdea noastră, slavă Ţie.**

Strana: **Slavă..., Şi acum..., Doamne, miluieşte** (de 3 ori), **Părinte, binecuvintează!** Iar preotul îngenunchează cu faţa spre credincioşi apoi, descoperindu-şi capul, rosteşte rugăciunea:

Stăpâne Mult-Milostive, Doamne Iisuse Hristoase... (caută la sfârşitul Litiei, pagina 61).

După aceea, ridicându-se, se pleacă spre strâni şi îşi cere obişnuita iertare, zicând: **Binecuvântaţi şi mă iertaţi pe mine, păcătosul!** Apoi îi binecuvântează pe cei de faţă, zicând: **Dumnezeu să vă ierte şi să vă miluiască.** Preotul se întoarce către răsărit şi zice ectenia aceasta:

Să ne rugăm pentru pacea lumii... (a se vedea la sfârşitul Miezonopticii, pagina 74)

MIEZONOPTICA

1. Miezonoptica de duminică

Miezonoptica se face după rânduiala din Ceaslov. Venind, deci, preotul în biserică, se închină, intră în Sfântul Altar și sărută Sfânta Masă, urmând în toate acestea rânduiala însemnată mai înainte, la Ceasul al nouălea. Punând apoi epitrahilul, iese din Altar pe ușa dinspre miazănoapte, dvera fiind închisă, și, stând în fața Ușilor Împărătești, se închină o dată și face începutul, zicând:

Binecuvântat este Dumnezeul nostru, totdeauna, acum și pururea și în vecii vecilor.

Citețul: **Amin. Slavă Ție, Dumnezeul nostru, slavă Ție !**

Împărate ceresc, Mângâietorule..., Sfinte Dumnezeule... (de trei ori), **Slavă..., Și acum..., Preasfântă Treime..., Doamne, miluiește** (de trei ori), **Slavă..., Și acum..., Tatăl nostru...**

Preotul zice ecfonisul:

Că a Ta este împărăţia, şi puterea, şi slava, a Tatălui şi a Fiului şi a Sfântului Duh, acum şi pururea şi în vecii vecilor.

Citeţul: Amin. Doamne, miluieşte (de 12 ori). Slavă... Şi acum... Veniţi să ne închinăm... Preotul face trei închinăciuni şi intră în Sfântul Altar. La strană se citeşte Psalmul 50 şi Canonul treimic. Se cântă Troparele treimice, apoi se zice: Sfinte Dumnezeule..., Preasfântă Treime..., Tatăl nostru...

Preotul: Că a Ta este împărăţia...

Citeţul: Amin. Ipacoi al glasului, Doamne miluieşte (de 40 de ori), Ceea ce eşti mai cinstită..., Întru numele Domnului binecuvintează, părinte!

Iar preotul zice:

Dumnezeule, milostiveşte-Te spre noi şi ne binecuvintează, luminează faţa Ta peste noi şi ne miluieşte.

Luându-şi apoi Liturghierul, preotul iese pe uşa dinspre miazănoapte şi, venind în faţa Uşilor Împărăteşti, citeşte cu voce tare:

Rugăciunea lui Marcu Monahul

Întru tot puternică şi de viaţă făcătoare şi începătoare de lumină, Preasfântă Treime, Care, pentru bunătate, toată făptura lumii şi pe cea mai presus de lume dintru nefiinţă ai adus-o şi cu purtarea de grijă o şi stăpâneşti; Care, după alte nespuse binefaceri ale Tale faţă de neamul omenesc, pentru neputinţa trupească, ne-ai dăruit nouă pocăinţă până în clipa morţii; nu ne lăsa pe noi, ticăloşii, să murim în faptele noastre cele rele, nici pe începătorul răutăţii şi pizmuitorul şi pierzătorul să-şi râdă de noi. Că ştii, Îndurate, câtă pizmuire şi vrajbă are asupra noastră şi câtă este şi pătimirea şi slăbiciunea şi nepurtarea noastră de grijă. Ci, Te rugăm, nu ne lipsi de bunătăţile Tale pe noi, care Te mâniem în toată ziua şi în tot ceasul, prin călcarea cinstitelor şi de viaţă făcătoarelor Tale porunci. Şi toate greşelile noastre, pe care le-am făcut în toată viaţa noastră, până în ceasul de acum, cu cuvântul, cu fapta sau cu gândul, iartă-ni-le nouă. Şi ne învredniceşte ca cealaltă vreme a vieţii noastre să o săvârşim întru pocăinţă şi umilinţă şi întru paza sfintelor Tale porunci. Şi, cu orice fel de dezmierdare înşelându-ne, în multe chipuri am greşit şi, cu urâte pofte nefolositoare şi vătămătoare amăgindu-ne, ne-am purtat; sau, cu mânie şi cu iuţeală dobitoceşte pornindu-ne, am mâhnit pe vreun frate al nostru sau cu limbă slobodă şi neînfrânată în tari curse ne-am prins; sau cu vreunul din simţurile noastre sau cu toate, de voie sau fără de voie, cu ştiinţă sau cu neştiinţă, din întărâtare sau din deprindere, nebuneşte am alunecat; sau cu gânduri viclene şi cu uşurinţă deşartă ne-am întinat; sau cu orice chip de greşeală am păcătuit, din aducere aminte şi din obiceiul cel rău şi cumplit; iartă-ne nouă, întru tot îndurate,

preabunule şi mult-milostive. Şi ne dăruieşte, Bunule, deşteptare şi putere, ca să facem voia Ta cu bună plăcere, în chip desăvârşit; ca, din răutatea cea din noapte şi întunecată, cu vederea luminii, prin pocăinţă, să ne schimbăm şi în lumină cu bună-cuviinţă să umblăm şi, curaţi faţă de iubirea Ta de oameni arătându-ne noi, nevrednicii, să Te lăudăm şi să Te slăvim, în vecii vecilor.

Strana: Amin.

Sfârşind rugăciunea, preotul se întoarce cu faţa spre credincioşi şi zice: Slavă Ţie, Hristoase, Dumnezeule, nădejdea noastră, slavă Ţie!

Apoi, face otpustul cel mic:

Cel ce a înviat din morţi, Hristos, Adevăratul nostru Dumnezeu, pentru rugăciunile Preacuratei Sale Maici, ale Sfinţilor, slăviţilor şi întru tot lăudaţilor Apostoli şi pentru ale tuturor sfinţilor, să ne miluiască şi să ne mântuiască pe noi, ca un bun şi de oameni iubitor.

Strana: Amin.

Se pleacă apoi către strane, cerându-şi obişnuita iertare şi, întorcându-se din nou cu faţa spre răsărit, zice:

Să ne rugăm pentru pacea lumii.

Strana: Doamne, miluieşte.

Pentru buna sporire şi întărire a dreptslăvitorilor creştini.

Pentru Preafericitul Părintele nostru (N), Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române |pentru (Înalt-) Preasfinţitul

(Arhi-) Episcopul (şi Mitropolitul) nostru (N)] şi pentru toţi fraţii noştri cei întru Hristos*.

Pentru binecredinciosul popor român de pretutindeni, pentru conducătorii ţării noastre, pentru mai marii oraşelor şi ai satelor şi iubitoarea de Hristos oaste *(armată)*.

Pentru cei ce ne urăsc şi pentru cei ce ne iubesc pe noi.

Pentru cei ce ne miluiesc şi ne ajută nouă.

Pentru cei care ne-au cerut nouă, nevrednicilor, să ne rugăm pentru dânşii.

Pentru izbăvirea celor robiţi.

Pentru părinţii şi fraţii noştri care sunt departe.

Pentru cei ce călătoresc pe uscat, pe ape şi prin aer.

Pentru cei ce zac în boli şi neputinţe.

Să ne rugăm şi pentru îmbelşugarea roadelor pământului.

Şi pentru toţi creştinii ortodocşi.

Pentru ctitorii acestui sfânt locaş.

Pentru părinţii şi învăţătorii noştri.

Pentru toţi cei mai înainte adormiţi părinţi şi fraţi ai noştri, dreptslăvitori creştini, care odihnesc aici şi pretutindeni. Să zicem şi pentru aceştia.

Strana: Doamne, miluieşte (de trei ori).

Pentru rugăciunile Sfinţilor Părinţilor noştri, Doamne Iisuse Hristoase, Dumnezeul nostru, miluieşte-ne pe noi.

---

[*] În mănăstiri şi schituri, aici se adaugă cererea în care sunt pomeniţi stareţul (stareţa) sau egumenul (egumena) cu obştea monahală, după rânduială.

Strana. **Amin.**

Făcând apoi o închinăciune, preotul intră în Sfântul Altar, pe ușa dinspre miazăzi, pentru a începe slujba Utreniei.

2. Miezonoptica zilelor de rând și cea de sâmbătă

Preotul dă binecuvântare din fața Ușilor Împărătești, precum s-a arătat mai sus, la Miezonoptica de duminică. De fiecare dată când la strană se rostește **Tatăl nostru...,** preotul va rosti ecfonisul: **Că a Ta este Împărăția...,** iar când la strană se rostește: **Întru numele Domnului binecuvintează părinte!** preotul va rosti: **Dumnezeule, milostivește-te spre noi...** (în Postul Mare - în afară de sâmbătă - după acest ecfonis se va rosti rugăciunea Sfântului Efrem Sirul, precum s-a arătat la Pavecernița Mare, pagina 69). La sfârșit, după troparele de umilință, preotul va rosti ectenia: **Miluiește-ne pe noi..., Încă ne rugăm pentru ca să se păzească...** (dacă s-a rostit rugăciunea Sfântului Efrem Sirul, troparele de umilință și ectenia nu se mai pun, ci se face îndată otpustul), apoi otpustul, obișnuita iertare (precum s-a arătat la Pavecernița Mică, pagina 67), și ectenia de obște: **Să ne rugăm pentru pacea lumii...** (vezi mai sus, la Miezonoptica de duminică, pagina 74).

Se cuvine iarăși a ști că, la slujba cu Priveghere de noapte, nu se săvârșește Miezonoptica, ci, îndată după Vecernie și Litie, se începe Utrenia.

UTRENIA
DIN ZILELE DE DUMINICĂ ȘI DE SĂRBĂTORI*

Preotul, din fața Sfintei Mese, cu epitrahilul pe grumaz, deschide dvera și, cădind, zice:

Binecuvântat este Dumnezeul nostru, totdeauna, acum și pururea și în vecii vecilor.

Strana: **Amin. Împărate ceresc..., Sfinte Dumnezeule..., Preasfântă Treime..., Tatăl nostru..., Doamne, miluiește** (de 12 ori). **Slavă..., Și acum...**, Veniți să ne închinăm...** (de trei ori) și psalmii 19 **(Să te audă Domnul...)** și 20 **(Doamne, întru puterea Ta...)**; în acest timp, preotul face cădire mare. După psalmi, se zice: Slavă..., Şi acum..., Sfinte Dumnezeule..., Preasfântă Treime..., Tatăl nostru... Strana trebuie să aibă grijă să nu termine citirea până ce preotul nu s-a înapoiat cu cădirea în mijlocul bisericii, unde, stând cu fața spre răsărit, zice ecfonisul: Că a Ta este împărăția...., cădind de trei ori spre răsărit, când zice: ... a Tatălui şi a Fiului şi a Sfântului Duh. Preotul continuă cădirea în Sfântul Altar şi aşteaptă înaintea Sfintei Mese până ce se citesc la strană cele trei tropare. Iar când aude sfârşitul celui de al treilea tropar: ...ceea ce eşti una binecuvântată, preotul zice ectenia (cădind de câte trei ori înaintea Sfintei Mese, la fiecare cerere, afară de ecfonis):

---

* La deniile din Săptămâna Sfintelor Pătimiri, în Duminica Sfintei Învieri, precum și în zilele Săptămânii Luminate, slujba Utreniei urmează rânduiala arătată în *Tipicul bisericesc*, în *Triod* și în *Penticostar*. Ecfonisele ce se zic în Sfânta și Marea Vineri (Joi seara) după ectenia mică, înaintea Evangheliilor Sfintelor Pătimiri, precum și cele ce se zic după fiecare cântare a Canonului, în Duminica luminată a Paștilor, se află așezate mai departe în *Liturghier* și anume, după *Otpustul zilelor de peste săptămână (pagina 384-388)*.

** Dacă nu s-a făcut înainte Miezonoptica se începe Utrenia cu **Împărate ceresc...** Dacă suntem în zilele de rând ale Postului Mare și s-a făcut Miezonoptica, începem cu **Sfinte Dumnezeule...** iar dacă ne aflăm în afara Postului Mare și s-a făcut Miezonoptica, începem cu **Veniți să ne închinăm...**

Miluieşte-ne pe noi, Dumnezeule, după mare mila Ta, rugămu-ne Ție, auzi-ne şi ne miluieşte.

Strana: Doamne, miluieşte (de trei ori).

Încă ne rugăm pentru Preafericitul Părintele nostru (N), Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române [pentru (Înalt) Preasfințitul (Arhi-) Episcopul (şi Mitropolitul) nostru (N)], pentru sănătatea şi mântuirea lui*.

Încă ne rugăm pentru binecredinciosul popor român de pretutindeni, pentru conducătorii țării noastre, pentru maimarii oraşelor şi ai satelor şi pentru iubitoarea de Hristos oaste *(armată)*, pentru sănătatea şi pentru mântuirea lor.

Încă ne rugăm pentru toți frații noştri şi pentru toți cucernicii şi dreptslăvitorii creştini, pentru sănătatea şi mântuirea lor.

Ecfonisul:

Că milostiv şi iubitor de oameni Dumnezeu eşti şi Ție slavă înălțăm, Tatălui şi Fiului şi Sfântului Duh, acum şi pururea şi în vecii vecilor.

---

* În mănăstiri şi schituri, aici se adaugă cererea în care sunt pomeniți stareţul (stareța) sau egumenul (egumena) cu obştea monahală, după rânduială.

Strana: Amin. Întru numele Domnului, binecuvintează, părinte.

Iar preotul, cu glas mai înalt și cădind de trei ori cruciș în fața Sfintei Mese, zice:

Slavă Sfintei și Celei de o ființă și de viață făcătoarei și nedespărțitei Treimi, totdeauna, acum și pururea și în vecii vecilor.

Strana: Amin.

Apoi: Slavă întru cei de sus lui Dumnezeu și pe pământ pace, între oameni bunăvoire (de trei ori) și Doamne, buzele mele vei deschide și gura mea va vesti lauda Ta (de două ori).

SE CUVINE A ȘTI CĂ, atunci când este slujbă cu Priveghere de noapte, această parte de la începutul Utreniei nu se zice, ci cel mai mare dintre frați zice îndată: Amin. Slavă întru cei de sus... (de trei ori), Doamne, buzele mele... (de două ori), așa precum s-a arătat mai înainte.

De asemenea, în perioada de la Duminica Tomei până la Înălțarea Domnului, această parte se omite, începându-se astfel: după binecuvântarea Slavă Sfintei și celei de o ființă..., rostită de preot, se cântă Hristos a înviat…, de trei ori, timp în care se face cădirea.

După aceea, se citesc la strană cei șase psalmi, cu toată umilința și cu frică de Dumnezeu.

În acest timp preotul, stând în Altar, își descoperă capul și începe să citească rugăciunile Utreniei, iar când aude: Slavă..., Și acum..., Aliluia (de trei ori), de la sfârșitul celui de-al treilea psalm, iese din Sfântul Altar pe ușa dinspre miazănoapte și, venind înaintea Ușilor Împărătești, face o închinăciune și continuă rugăciunile până la sfârșit, cu capul descoperit.

Rugăciunea întâi

Mulțumim Ție, Doamne, Dumnezeul nostru, Care ne-ai ridicat pe noi din așternuturile noastre și ai pus cuvânt de laudă în gura noastră, ca să ne închinăm și să chemăm numele

Tău cel sfânt; şi ne rugăm îndurărilor Tale, pe care pururea le ai pentru viaţa noastră: Trimite şi acum ajutorul Tău peste cei care stau înaintea feţei slavei Tale celei sfinte şi nădăjduiesc în mila Ta cea multă. Şi le dă lor, întotdeauna, cu frică şi cu dragoste să slujească, laude să aducă, să cânte şi să se închine bunătăţii Tale celei negrăite. Că Ţie se cuvine toată slava, cinstea şi închinăciunea, Tatălui şi Fiului şi Sfântului Duh, acum şi pururea şi în vecii vecilor. Amin.

Rugăciunea a doua

Pe noapte mânecă duhul nostru către Tine, Dumnezeul nostru, pentru că lumină sunt poruncile Tale pe pământ; înţelepţeşte-ne să săvârşim dreptate şi sfinţenie întru frica Ta; că pe Tine Te slăvim, Cel ce eşti cu adevărat Dumnezeul nostru. Pleacă urechea Ta şi ne auzi pe noi; pomeneşte, Doamne, pe cei ce sunt aici şi se roagă împreună cu noi, pe fiecare după numele său, şi-i mântuieşte pe ei, cu puterea Ta. Binecuvintează poporul Tău şi sfinţeşte moştenirea Ta. Pace lumii Tale dăruieşte, bisericilor Tale, preoţilor, cârmuitorilor noştri şi la tot poporul Tău. Că s-a binecuvântat şi s-a preaslăvit preacinstitul şi de mare cuviinţă numele Tău, al Tatălui şi al Fiului şi al Sfântului Duh, acum şi pururea şi în vecii vecilor. Amin.

Rugăciunea a treia

De noapte mânecă duhul nostru către Tine, Dumnezeule, pentru că lumină sunt poruncile Tale; învaţă-ne pe noi, Dumnezeule, dreptatea Ta, poruncile Tale şi îndreptările Tale; luminează ochii gândurilor noastre, ca nu cumva să adormim în păcate, spre moarte; risipeşte orice negură de la inimile noastre; dăruieşte-ne Soarele dreptăţii şi păzeşte fără de ispită viaţa noastră, cu pecetea Sfântului Tău Duh; îndreptează paşii noştri în calea păcii, dă-ne dimineaţa şi ziua aceasta întru bucurie, ca să-Ţi înălţăm rugăciuni de dimineaţă. Că a Ta este stăpânirea şi a Ta este împărăţia, şi puterea, şi slava, a Tatălui şi a Fiului şi a Sfântului Duh, acum şi pururea şi în vecii vecilor. Amin.

Rugăciunea a patra

Stăpâne Dumnezeule, Cel sfânt şi necuprins, Care ai zis să strălucească lumină din întuneric, Cel ce ne-ai odihnit pe noi în somnul de noapte şi ne-ai ridicat spre doxologia şi ruga bunătăţii Tale, înduplecându-Te de însăşi milostivirea Ta; primeşte-ne şi acum pe noi, care ne închinăm Ţie şi după putere îţi mulţumim, şi ne împlineşte toate cererile spre mântuire. Arată-ne fii ai luminii şi ai zilei şi moştenitori ai bunătăţilor

Tale celor veşnice. Adu-Ţi aminte, Doamne, după mulţimea îndurărilor Tale, şi de tot poporul Tău, de cei ce sunt aici şi se roagă împreună cu noi şi de toţi fraţii noştri, care sunt pe uscat, pe mare, în aer şi în tot locul stăpânirii Tale, şi care au trebuinţă de iubirea Ta de oameni şi de ajutorul Tău, şi dăruieşte tuturor mila Ta cea mare. Ca totdeauna fiind mântuiţi cu sufletul şi cu trupul, cu îndrăzneală să slăvim numele Tău cel minunat şi binecuvântat, al Tatălui şi al Fiului şi al Sfântului Duh, acum şi pururea şi în vecii vecilor. Amin.

Rugăciunea a cincea

Vistierul bunătăţilor, Izvorule nesecat, Părinte Sfinte, Făcătorule de minuni, Atotputernice şi Atotţiitorule, toţi ne închinăm şi ne rugăm Ţie, chemând milele şi îndurările Tale, spre ajutorul şi ocrotirea smereniei noastre. Adu-Ţi aminte, Doamne, de robii Tăi; primeşte rugăciunile noastre cele de dimineaţă, ale tuturor, ca tămâia înaintea Ta şi să nu ne îndepărtezi pe niciunul dintre noi de la Tine, ci ne păzeşte pe toţi cu îndurările Tale. Adu-Ţi aminte, Doamne, de cei ce priveghează şi cântă spre slava Ta şi a Unuia-Născut Fiului Tău şi Dumnezeului nostru şi a Sfântului Tău Duh; fii lor ajutător şi ocrotitor; primeşte rugăciunile lor în cel mai presus de ceruri şi duhovnicescul Tău jertfelnic. Că tu eşti Dumnezeul nostru şi Ție slavă înălțăm, Tatălui şi Fiului şi Sfântului Duh, acum şi pururea şi în vecii vecilor. Amin.

Rugăciunea a şasea

Mulțumim Ție, Doamne, Dumnezeul mântuirii noastre, că toate le faci spre binele vieții noastre, pentru ca totdeauna să privim la Tine, Mântuitorul şi Binefăcătorul sufletelor noastre. Că ne-ai odihnit pe noi în cursul nopții trecute şi ne-ai sculat din aşternuturile noastre şi ne-ai ridicat spre a ne închina cinstitului Tău nume. Pentru aceasta, ne rugăm Ție, Doamne: Dă-ne har şi putere, ca să ne învrednicim a cânta Ție cu înțelegere şi a Te ruga neîncetat, lucrând cu frică şi cu cutremur la a noastră mântuire, cu ocrotirea Hristosului Tău. Adu-Ți aminte, Doamne, şi de cei ce strigă către Tine noaptea; auzi-i pe dânşii, miluieşte-i şi zdrobeşte sub picioarele lor pe nevăzuții şi luptătorii vrăjmaşi. Că Tu eşti împăratul păcii şi Mântuitorul sufletelor noastre şi Ție slavă înălțăm, Tatălui şi Fiului şi Sfântului Duh, acum şi pururea şi în vecii vecilor. Amin.

Rugăciunea a şaptea

Dumnezeule şi Părinte al Domnului nostru Iisus Hristos, Care ne-ai ridicat pe noi din aşternuturile noastre şi ne-ai adunat laolaltă, în ceasul rugăciunii, dă-ne har întru deschiderea gurii noastre şi primeşte ale noastre mulțumiri, după putere; învață-ne îndreptările Tale, căci a ne ruga precum se cuvine nu ştim, de nu ne vei îndruma Tu, Doamne, cu Duhul Tău cel Sfânt. Pentru aceasta ne rugăm Ție: Orice am greşit până în ceasul de acum, cu cuvântul, cu fapta sau cu gândul, de voie sau fără de voie, dezleagă, lasă, iartă; că, de vei căuta la fărădelegi, Doamne, Doamne, cine va putea răbda? Că la Tine este izbăvirea; Tu singur eşti sfânt, ajutător şi păzitor puternic al vieții noastre şi Ție totdeauna cântăm. Fie stăpânirea împărăției Tale binecuvântată şi preaslăvită, a Tatălui şi a Fiului şi a Sfântului Duh, acum şi pururea şi în vecii vecilor. Amin.

Rugăciunea a opta

Doamne, Dumnezeul nostru, Care ai depărtat de la noi trândăvia somnului şi ne-ai chemat cu chemare sfântă, ca şi noaptea să ridicăm mâinile noastre şi să ne mărturisim Ție după judecățile dreptății Tale; primeşte rugăciunile noastre, cererile, mărturisirile şi slujbele de noapte şi ne dăruieşte, Dumnezeule, credință neînfruntată, nădejde tare şi dragoste nefățarnică. Binecuvintează intrările şi ieşirile noastre, faptele, lucrurile, cuvintele, gândurile, şi ne dă nouă să ajungem la începutul zilei, lăudând, cântând şi binecuvântând bunătatea milostivirii Tale celei negrăite. Că s-a binecuvântat preasfânt numele Tău şi s-a preaslăvit împărăția Ta, a Tatălui şi a Fiului şi a Sfântului Duh acum şi pururea şi în vecii vecilor. Amin.

Rugăciunea a noua

Străluceşte în inimile noastre, Iubitorule de oameni, Stăpâne, lumina cea curată a cunoaşterii Dumnezeirii Tale şi deschide ochii gândului nostru spre înțelegerea evanghelicelor Tale propovăduiri. Pune în noi şi frica fericitelor Tale porunci, ca, toate poftele trupului călcând, să viețuim duhovniceşte, cugetând şi făcând toate cele ce sunt spre bună plăcerea Ta. Că Tu eşti sfințirea noastră şi Ție slavă înălțăm, Tatălui şi Fiului şi Sfântului Duh, acum şi pururea şi în vecii vecilor. Amin.

Rugăciunea a zecea

Doamne, Dumnezeul nostru, Cel ce prin pocăinţă ai dăruit iertare oamenilor şi ne-ai arătat chip de recunoaştere a păcatelor şi de mărturisire, spre iertare, pocăinţa proorocului David; Însuţi, Stăpâne, pe noi, cei căzuţi în multe şi mari păcate, miluieşte-ne după mare mila Ta şi, după mulţimea îndurărilor Tale, şterge fărădelegile noastre; că Ţie am greşit, Doamne, Cel ce cunoşti şi cele nearătate şi cele ascunse ale inimii oamenilor şi Care singur ai putere a ierta păcatele. Inimă curată zidind întru noi şi cu duh stăpânitor întărindu-ne şi bucuria mântuirii Tale arătându-ne, nu ne lepăda de la faţa Ta, ci binevoieşte, ca un bun şi iubitor de oameni, până la suflarea noastră cea mai de pe urmă, să-Ţi aducem jertfa dreptăţii şi prinos în sfintele Tale altare. Cu mila şi cu îndurările şi cu iubirea de oameni ale Unuia-Născut Fiului Tău, cu Care eşti binecuvântat, împreună cu Preasfântul şi Bunul şi de viaţă Făcătorul Tău Duh, acum şi pururea şi în vecii vecilor. Amin.

Rugăciunea a unsprezecea

Dumnezeule, Dumnezeul nostru, Cel ce cu vrerea Ta ai aşezat Puterile înţelegătoare şi cuvântătoare, Ţie ne rugăm şi cu umilinţă cădem înaintea Ta: Primeşte doxologia noastră, cea după putere, împreună cu a tuturor făpturilor Tale, şi ne răsplăteşte cu darurile cele bogate ale bunătăţii Tale; că înaintea Ta se pleacă tot genunchiul, al celor cereşti şi al celor pământeşti şi al celor de dedesubt, şi toată suflarea şi făptura laudă slava Ta cea neajunsă, că Tu singur eşti Dumnezeu Adevărat şi Mult-milostiv. Că pe Tine Te laudă toate puterile cereşti şi Ţie slavă înălţăm, Tatălui şi Fiului şi Sfântului Duh, acum şi pururea şi în vecii vecilor. Amin.

Rugăciunea a douăsprezecea

Lăudăm, cântăm, binecuvântăm şi mulţumim Ţie, Dumnezeul părinţilor noştri, că ai făcut să treacă umbra nopţii şi ne-ai arătat iarăşi lumina zilei. Şi rugăm bunătatea Ta: Curăţeşte păcatele noastre şi primeşte rugăciunea noastră întru mare milostivirea Ta. Că la Tine scăpăm, Dumnezeule cel Milostiv şi Atotputernic. Străluceşte în inimile noastre Soarele cel adevărat al dreptăţii Tale; luminează mintea noastră şi simţurile toate ni le păzeşte, ca, umblând în lumina zilei cu bună-cuviinţă, pe calea poruncilor Tale, să ajungem la viaţa cea de veci - că la Tine este izvorul vieţii - şi să ne învrednicim a fi întru desfătarea luminii Tale celei neapropiate. Că Tu eşti Dumnezeul nostru şi Ţie slavă înălţăm, Tatălui şi

Fiului și Sfântului Duh, acum și pururea și în vecii vecilor. Amin.

Sfârșind de citit rugăciunile, preotul își acoperă capul și așteaptă până ce se termină la strană citirea psalmilor. Apoi, dacă nu este diacon, preotul zice ectenia mare; iar dacă este diacon, la sfârșitul psalmilor, acesta iese din Sfântul Altar pe ușa dinspre miazănoapte, vine în stânga preotului și, când citețul rostește: **Slavă... Și acum...**, după psalmi, amândoi se închină de trei ori, în fața Ușilor Împărătești și apoi se înclină, fără închinăciune, unul către altul. Preotul intră în Sfântul Altar pe ușa dinspre miazăzi, iar diaconul merge în mijlocul naosului, sub policandru, face o închinăciune și rostește ectenia mare:

Cu pace *(în pace)*, Domnului să ne rugăm.

Strana: **Doamne, miluiește.**

Pentru pacea de sus și pentru mântuirea sufletelor noastre, Domnului să ne rugăm.

Pentru pacea a toată lumea, pentru buna stare *(statornicia)* a sfintelor lui Dumnezeu Biserici și pentru unirea tuturor, Domnului să ne rugăm.

Pentru sfântă biserica aceasta și pentru cei ce cu credință, cu evlavie și cu frică de Dumnezeu intră într-însa, Domnului să ne rugăm.

Pentru Preafericitul Părintele nostru (N), Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române [pentru: (Înalt) Preasfințitul (Arhi-) Episcopul (și Mitropolitul) nostru (N)], pentru cinstita preoțime și cea întru Hristos diaconime, pentru tot clerul și poporul, Domnului să ne rugăm*.

---

* În mănăstiri și schituri, aici se adaugă cererea în care sunt pomeniți starețul (stareța) sau egumenul (egumena) cu obștea monahală, după rânduială.

Pentru binecredinciosul popor român de pretutindeni, pentru conducătorii ţării noastre, pentru mai marii oraşelor şi ai satelor şi iubitoarea de Hristos oaste *(armată)*, Domnului să ne rugăm.

Pentru sfânt locaşul acesta, ţara aceasta, pentru toate oraşele şi satele şi pentru cei ce cu credinţă locuiesc într-însele, Domnului să ne rugăm.

Pentru buna întocmire a văzduhului, pentru îmbelşugarea roadelor pământului şi pentru vremuri paşnice, Domnului să ne rugăm.

Pentru cei ce călătoresc pe uscat, pe ape şi prin aer, pentru cei bolnavi, pentru cei ce se ostenesc, pentru cei robiţi şi pentru mântuirea lor, Domnului să ne rugăm.

(Aici se pot pune cereri pentru diferite trebuinţe, care sunt tipărite la sfârşitul cărţii acesteia, paginile 433-482).

Pentru ca să fim izbăviţi noi de tot necazul, mânia, primejdia şi nevoia, Domnului să ne rugăm.

Apără, mântuieşte, miluieşte şi ne păzeşte pe noi, Dumnezeule, cu harul Tău.

Pe Preasfânta, curata, preabinecuvântata, slăvita Stăpâna noastră, de Dumnezeu Născătoarea şi pururea Fecioara Maria, cu toţi sfinţii să o pomenim.

Strana: Preasfântă Născătoare ...

Pe noi înşine şi unii pe alţii şi toată viaţa noastră lui Hristos Dumnezeu să o dăm.

Strana: Ţie, Doamne.

Preotul rosteşte ecfonisul:

Că Ţie se cuvine toată slava, cinstea şi închinăciunea, Tatălui şi Fiului şi Sfântului Duh, acum şi pururea şi în vecii vecilor.

Strana: **Amin.**

După ectenie, diaconul se închină şi intră în Sfântul Altar. Se cântă apoi, pe rând, la amândouă stranele: **Dumnezeu este Domnul...** (de patru ori), pe glasul de rând şi cu stihurile obişnuite.

Iar îndată după aceasta, se cântă troparele, după rânduială, precum se arată în cărţile de slujbă.

Când Utrenia se săvârşeşte dimineaţa, înaintea Sfintei Liturghii, atunci, în timp ce se cântă troparele, în Altar se rânduiesc sfintele veşminte spre îmbrăcarea sfinţiţilor slujitori pentru Sfânta Liturghie. Terminându-se troparele, se închide dvera Uşilor Împărăteşti*, rămânând astfel până ce se sfârşesc de citit catismele de rând ale Psaltirii; iar preotul, lăsând epitrahilul, iese împreună cu diaconul pentru a se închina, după rânduiala care se va arăta la începutul Proscomidiei. Şi, venind iarăşi în Sfântul Altar, se îmbracă, urmând în toate acestea rânduiala însemnată la începutul dumnezeieştii Proscomidii.

După Catisma întâi, se zice ectenia mică:

Iară şi iară cu pace *(în pace)*, Domnului să ne rugăm.

Strana: **Doamne, miluieşte.**

Apără, mântuieşte, miluieşte şi ne păzeşte pe noi, Dumnezeule, cu harul Tău.

Pe Preasfânta, curata, preabinecuvântata, slăvita Stăpâna noastră, de Dumnezeu Născătoarea şi pururea Fecioara Maria, cu toţi sfinţii să o pomenim.

Strana: **Preasfântă Născătoare...**

Pe noi înşine şi unii pe alţii şi toată viaţa noastră lui Hristos Dumnezeu să o dăm.

Strana: **Ţie, Doamne.**

---

* Amintim aici, ca practică alternativă, rânduiala din Tipicul cel Mare, potrivit căreia, la Vecernie şi Utrenie, dvera rămâne deschisă pe toată durata slujbei.

Preotul, rosteşte ecfonisul:

Că a Ta este stăpânirea şi a Ta este împărăţia, şi puterea, şi slava, a Tatălui şi a Fiului şi a Sfântului Duh, acum şi pururea şi în vecii vecilor.

Strana: **Amin.**

Se cântă primul rând de sedelne. După Catisma a doua, iarăşi ectenia mică: **Iară şi iară..., Apără, mântuieşte..., Pe Preasfânta, curata...**

Preotul zice ecfonisul:

Că bun şi iubitor de oameni Dumnezeu eşti şi Ţie slavă înălţăm, Tatălui şi Fiului şi Sfântului Duh, acum şi pururea şi în vecii vecilor.

Strana: **Amin.**

Se cântă al doilea rând de sedelne. Iar duminica, după Catisma a şaptesprezecea (Psalmul 118: **Fericiţi cei fără prihană...**), la strane se cântă Binecuvântările Învierii **(Binecuvântat eşti, Doamne, învaţă-ne îndreptările Tale)***. Dacă este praznic ori sărbătoarea unui sfânt cu Polieleu, se cântă Polieleul cu Mărimurile. Preotul îşi ia felonul şi face cădire mare; la praznice cădirea se face la Mărimuri, iar duminica la Binecuvântările Învierii. Dacă este diacon, acesta îl însoţeşte pe preot, cu lumânarea.

Apoi ectenia mică: **Iară şi iară..., Apără, mântuieşte..., Pe Preasfânta, curata...**

Ecfonisul:

Că s-a binecuvântat numele Tău şi s-a preaslăvit împărăţia Ta, a Tatălui şi a Fiului şi a Sfântului Duh, acum şi pururea şi în vecii vecilor.

Strana: **Amin.**

---

* În bisericile de parohii, după tropare, nu se mai închide dvera, ci se zice ectenia mică şi ecfonisul: **Că a Ta este stăpânirea şi a Ta este împărăţia...** Apoi sedelnele, la rând, şi, după aceea, Binecuvântările Învierii.

Urmează apoi, duminica, Ipacoi și Antifoanele glasului de rând, iar la sărbători, ultimul rând de sedelne și antifonul întâi al glasului al patrulea **(Din tinerețile mele...).**

Sfârșindu-se Antifoanele, se deschid Ușile Împărătești, iar preotul sau diaconul (când este) zice, cu fața spre apus:

Înțelepciune! Să luăm aminte!

La strană se cântă Prochimenul cu stihurile lui, făcându-se apoi sfârșit după obicei.

Preotul, în fața Sfintei Mese, ori diaconul, dacă este, zice:

Domnului să ne rugăm.

Strana: **Doamne, miluiește.**

Preotul zice ecfonisul:

Că sfânt ești Dumnezeul nostru și întru sfinți Te odihnești și Ție slavă înălțăm, Tatălui și Fiului și Sfântului Duh, acum și pururea și în vecii vecilor.

Strana: **Amin.**

Și, numai când este diacon, acesta zice dintre Ușile Împărătești:

Toată suflarea să laude pe Domnul (*Psalm* 150, 6).

Strana întâi: **Toată suflarea să laude pe Domnul.**

Diaconul:

Lăudați pe Dumnezeu întru sfinții Lui (*Psalm* 150, 1).

Strana a doua: **Toată suflarea să laude pe Domnul.**

Diaconul:

Lăudați-L pe El întru tăria puterii Lui (*Psalm* 150, 1).

Apoi stranele: **Suflarea toată și toată făptura să laude sfânt numele Domnului, pe Domnul.**

Iar dacă nu este diacon, preotul nu zice acestea, ci stihurile se cântă numai la strane.

După aceasta, preotul sau diaconul, dintre Ușile Împărătești și cu fața spre credincioși, zice:

Și, pentru ca să ne învrednicim noi a asculta Sfânta Evanghelie, pe Domnul Dumnezeul nostru să-L rugăm.

Strana: **Doamne, miluiește** (de trei ori).

Diaconul:

Înțelepciune! Drepți! Să ascultăm Sfânta Evanghelie.

Preotul:

Pace tuturor!

Strana: **Și duhului tău.**

Preotul:

Din Sfânta Evanghelie după (N) citire.

Strana: **Slavă Ție, Doamne, slavă Ție.**

Diaconul:

Să luăm aminte!

Iar preotul, luând Sfânta Evanghelie de pe Sfântul Antimis și așezând, în locul ei, Sfânta Cruce, dacă este duminică, trece pe latura dinspre miazănoapte a Sfintei Mese, cu fața spre miazăzi, și citește aici Sfânta Evanghelie a Utreniei, care va fi de rând în duminica aceea, din cele 11 Evanghelii ale Învierii. În timpul citirii Evangheliei Învierii, diaconul (sau paraclisierul) stă în partea de miazăzi a Sfintei Mese, purtând o lumânare aprinsă, cu care va ieși înaintea preotului după sfârșitul Evangheliei. Iar dacă nu este duminică, Sfânta Evanghelie se citește dintre Ușile Împărătești. Sfârșindu-se citirea Sfintei Evanghelii, strana zice: **Slavă Ție, Doamne, slavă Ție.** După aceea, duminica, se cântă:

Învierea lui Hristos văzând, să ne închinăm Sfântului Domnului Iisus, Unuia Celui fără de păcat. Crucii Tale ne

închinăm, Hristoase, şi sfântă Învierea Ta o lăudăm şi o slăvim, că Tu eşti Dumnezeul nostru, afară de Tine pe altul nu ştim, numele Tău numim. Veniţi, toţi credincioşii, să ne închinăm sfintei Învierii lui Hristos, că, iată, a venit prin Cruce bucurie la toată lumea. Totdeauna, binecuvântând pe Domnul, lăudăm Învierea Lui, că răstignire răbdând pentru noi, cu moartea pe moarte a stricat.

Dacă nu o cântă preotul în altar, atunci o zic cântăreţii, în timp ce preotul îşi acoperă capul şi, luând Sfânta Evanghelie, iese printre Uşile Împărăteşti, mergând înaintea lui paracliserul cu sfeşnicul sau diaconul (dacă este) cu lumânarea aprinsă. Şi, ajungând în mijlocul bisericii, preotul aşează Sfânta Evanghelie pe analog şi, făcând apoi, împreună cu diaconul, două închinăciuni, descoperindu-şi capetele, o sărută, iar după aceasta, mai fac o a treia închinăciune şi se pleacă amândoi spre strana din dreapta mai întâi, apoi spre cea din stânga şi unul către altul, după care intră în Sfântul Altar printre Uşile Împărăteşti, închizându-le. Iar după cântarea **Învierea lui Hristos...,** cântăreţii citesc îndată psalmul 50.

La praznice şi la sărbătorile sfinţilor, nu se zice **Învierea lui Hristos...** şi nu se scoate Sfânta Evanghelie pe analog, ci, după ce s-a citit, preotul o pune la locul ei pe Sfânta Masă, iar strana, după **Slavă Ţie, Doamne...,** zice:

Psalmul 50

Miluieşte-mă, Dumnezeule, după mare mila Ta şi după mulţimea îndurărilor Tale, şterge fărădelegea mea. Spală-mă întru totul de fărădelegea mea şi de păcatul meu mă curăţeşte. Că fărădelegea mea eu o cunosc şi păcatul meu înaintea mea este pururea. Ţie unuia am greşit şi rău înaintea Ta am făcut, aşa încât drept eşti Tu întru cuvintele Tale şi biruitor când vei judeca Tu. Că, iată, întru fărădelegi

m-am zămislit şi în păcate m-a născut maica mea. Că, iată, adevărul ai iubit; cele nearătate şi cele ascunse ale înţelepciunii Tale mi-ai arătat mie. Stropi-mă-vei cu isop şi mă voi curăţi; spăla-mă-vei şi mai mult decât zăpada mă voi albi. Auzului meu vei da bucurie şi veselie; bucura-se-vor oasele cele smerite; întoarce faţa Ta de la păcatele mele şi toate fărădelegile mele şterge-le. Inimă curată zideşte întru mine, Dumnezeule, şi duh drept înnoieşte întru cele dinlăuntru ale mele. Nu mă lepăda de la faţa Ta şi Duhul Tău cel Sfânt nu-L lua de la mine. Dă-mi mie bucuria mântuirii Tale şi cu duh stăpânitor mă întăreşte; învăţa-voi pe cei fără de lege căile Tale şi cei necredincioşi la Tine se vor întoarce. Izbăveşte-mă de vărsarea de sânge, Dumnezeule, Dumnezeul mântuirii mele; bucura-se-va limba mea de dreptatea Ta. Doamne, buzele mele vei deschide şi gura mea va vesti lauda Ta. Că, de-ai fi voit jertfă, Ţi-aş fi dat; arderile de tot nu le vei binevoi. Jertfa lui Dumnezeu este duhul umilit; inima înfrântă şi smerită Dumnezeu nu o va urgisi. Fă bine, Doamne, întru bunăvoirea Ta, Sionului şi să se zidească zidurile Ierusalimului. Atunci vei binevoi jertfa dreptăţii, prinosul şi arderile de tot; atunci vor pune pe altarul Tău viţei.

Mai departe, strana:

Slavă..., Pentru rugăciunile Apostolilor Tăi..., Şi acum...

Pentru rugăciunile Născătoarei de Dumnezeu, Milostive...

Stih: **Miluieşte-mă, Dumnezeule, după mare mila Ta şi, după mulţimea îndurărilor Tale, curăţeşte fărădelegea mea.**

Înviind Iisus din mormânt, precum a zis mai înainte, ne-a dăruit viaţă veşnică, şi mare milă.

În duminicile Triodului: **Slavă..., Uşile pocăinţei...** şi celelalte, iar la praznice şi la sărbătorile sfinţilor, se cântă stihira arătată în cărţile de slujbă.

Sfârşindu-se acestea, preotul, din Altar, sau diaconul, înaintea icoanei Mântuitorului, zice: **Mântuieşte, Dumnezeule, poporul Tău...** (caută la Litie). Strana: **Doamne, miluieşte** (de 12 ori).

Dacă seara s-a făcut Litie sau biserica nu are diacon, preotul poate lăsa această rugăciune, zicând numai:

Ecfonisul:

Cu mila şi cu îndurările şi cu iubirea de oameni ale Unuia-Născut Fiului Tău, cu Care eşti binecuvântat, împreună cu Preasfântul şi bunul şi de viaţă făcătorul Tău Duh, acum şi pururea şi în vecii vecilor.

Strana: **Amin.** Se închide dvera.

Apoi se citesc canoanele arătate în cărţile de slujbă.

După Cântarea a treia, ectenia mică[*]: **Iară şi iară..., Apără, mântuieşte..., Pe Preasfânta, curata...**

Preotul zice ecfonisul:

Că Tu eşti Dumnezeul nostru şi Ţie slavă înălţăm, Tatălui şi Fiului şi Sfântului Duh, acum şi pururea şi în vecii vecilor.

Strana: **Amin.**

După aceea se citesc: Condacul, Icosul şi Sedealna sărbătorii (sau a Sfântului) din Minei.

---

[*] Se obişnuieşte în unele părţi, să se cânte numai Catavasiile, fără ectenii, iar, după Cântarea a opta, preotul (diaconul) zice, după obicei: **Pe Născătoarea de Dumnezeu...**

După Cântarea a şasea, ectenia mică: Iară şi iară..., Apără, mântuieşte..., Pe Preasfânta, curata...

Preotul zice ecfonisul:

Că Tu eşti împăratul păcii şi Mântuitorul sufletelor noastre şi Ţie slavă înălţăm, Tatălui şi Fiului şi Sfântului Duh, acum şi pururea şi în vecii vecilor.

Strana: Amin.

Apoi, se cântă Condacul şi se citeşte Icosul zilei, după care Sinaxarul zilei din Minei.

După Cântarea a opta, diaconul sau preotul deschide dvera şi zice, cădind înaintea Sfintei Mese:

Pe Născătoarea de Dumnezeu şi Maica Luminii, întru cântări cinstind-o, să o mărim.

În duminici şi la sărbătorile sfinţilor, stranele cântă alternativ, cu stihurile rânduite:

Ceea ce eşti mai cinstită decât heruvimii...

Se cântă apoi catavasia a noua, iar la praznicele împărăteşti se pun troparele Cântării a noua de la Canonul sărbătorii, cu stihurile arătate acolo; în acest timp, diaconul sau, în lipsa lui, preotul, tămâiază Sfântul Altar şi toată biserica, după obicei. Iar după Cântarea a noua, ectenia mică: Iară şi iară..., Apără, mântuieşte..., Pe Preasfânta, curata...

Preotul zice ecfonisul:

Că pe Tine Te laudă toate Puterile cereşti şi Ţie slavă înălţăm, Tatălui şi Fiului şi Sfântului Duh, acum şi pururea şi în vecii vecilor*.

Strana: Amin.

---

* Referitor la forma corectă a acestui ecfonis, a se vedea *Lămuririle* de la sfârşitul acestei cărţi.

Duminica, diaconul, stând înaintea Ușilor Împărătești, cu fața spre credincioși, zice:

Sfânt este Domnul Dumnezeul nostru! (*Psalm* 98, 10).

Stih 1: **Că Sfânt este Domnul Dumnezeul nostru!**

Stih 2: **Peste tot poporul, Dumnezeul nostru!**

Iar strana cântă **Sfânt este Domnul...**, după fiecare rostire a diaconului, și începe luminânda învierii. La sărbătorile din cursul săptămânii nu se mai cântă stihurile: **Sfânt este Domnul...**, ci, după **Amin**, îndată se cântă la strană luminândele sărbătorii.

La Laude, duminica, se pun 8 stihiri. La celelalte sărbători, se pun, de regulă, 4 sau 6 stihiri.

Tot duminica, pe lângă cele 6 stihuri din Psalmii 149 și 150, care însoțesc stihirile Laudelor, se mai adaugă și aceste două stihuri ale Învierii:

Stih 1: **Scoală-Te, Doamne, Dumnezeul meu; înalță-se mâna Ta; nu uita pe săracii Tăi până în sfârșit.**

Stih 2: **Mărturisi-mă-voi Ție, Doamne, cu toată inima mea; spune-voi toate minunile Tale.**

Slavă... Stihira Evangheliei de rând (Voscreasna).

Și acum și pururea și în vecii vecilor. Amin.

Preabinecuvântată ești, Născătoare de Dumnezeu, Fecioară, că, prin Cel ce S-a întrupat din tine, iadul s-a robit, Adam s-a chemat, blestemul s-a pierdut, Eva s-a izbăvit, moartea s-a omorât și noi am înviat. Pentru aceasta, cântând, strigăm: Binecuvântat ești, Hristoase Dumnezeule, Cel ce ai binevoit așa, slavă Ție.

Apoi îndată diaconul (preotul) deschizând Ușile Împărătești, zice:

Slavă Ție, Celui ce ne-ai arătat nouă lumina.

Iar cântăreții, coborând din strane, cântă Doxologia mare. Și, când cântarea a ajuns la **Sfinte Dumnezeule...**, preotul iese printre ușile Împărătești, mergând înaintea lui diaconul, cu lumânarea; și, ajungând în fața analogului din mijlocul bisericii, fac amândoi o închinăciune, iar preotul, luând Sfânta Evanghelie de pe analog, vine în fața Ușilor Împărătești și, întorcându-se apoi către apus, o înalță, făcând semnul Sfintei Cruci cu ea, iar după aceea intră în Altar și o așează pe Sfântul Antimis.

După Doxologie, în duminicile în care este de rând unul din glasurile 1, 2, 3 sau 4, se cântă troparul pe glasul al 4-lea:

Astăzi, mântuirea a toată lumea s-a făcut; să cântăm Celui ce a înviat din mormânt și începătorului vieții noastre; că, stricând cu moartea pe moarte, biruință ne-a dăruit nouă și mare milă.

Iar în duminicile în care este de rând unul din glasurile 5, 6, 7 sau 8, se cântă troparul pe glasul al 8-lea:

Înviat-ai din mormânt și legăturile iadului ai rupt; stricat-ai osânda morții, Doamne, pe toți din cursele vrăjmașului izbăvindu-i. Arătându-Te pe Tine Apostolilor Tăi, trimisu-i-ai pe dânșii la propovăduire și, printr-înșii, pacea Ta ai dăruit lumii, Unule Mult-milostive.

Apoi, diaconul (dacă este), ieșind în mijlocul bisericii, sau preotul, stând înaintea Sfintei Mese, zice ectenia întreită (a cererii stăruitoare):

Miluiește-ne pe noi, Dumnezeule, după mare mila Ta, rugămu-ne Ție, auzi-ne și ne miluiește.

Strana: **Doamne, miluiește** (de trei ori).

Încă ne rugăm pentru Preafericitul Părintele nostru (N), Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române |pentru (Înalt)

Preasfințitul (Arhi-) Episcopul (și Mitropolitul) nostru (N)], pentru sănătatea și mântuirea lui*.

Încă ne rugăm pentru binecredinciosul popor român de pretutindeni, pentru conducătorii țării noastre, pentru mai-marii orașelor și ai satelor și pentru iubitoarea de Hristos oaste *(armată)*, pentru sănătatea și pentru mântuirea lor.

Încă ne rugăm pentru frații noștri: ieromonahi, preoți, ierodiaconi, diaconi, monahi și monahii și pentru toți cei întru Hristos frați ai noștri.

Încă ne rugăm pentru fericiții și pururea pomeniții ctitori ai acestei sfinte biserici (mănăstiri) și pentru toți cei mai înainte adormiți părinți și frați ai noștri, dreptslăvitori creștini, care odihnesc aici și pretutindeni.

Încă ne rugăm pentru mila, viața, pacea, sănătatea, mântuirea, cercetarea, lăsarea și iertarea păcatelor robilor lui Dumnezeu enoriași, ctitori și binefăcători ai acestui sfânt locaș.

Încă ne rugăm pentru cei ce aduc daruri și fac bine în sfântă și întru tot cinstită biserica aceasta, pentru cei ce se ostenesc, pentru cei ce cântă și pentru poporul care stă înainte și așteaptă de la Tine mare și bogată milă.

Preotul zice ecfonisul:

Că milostiv și iubitor de oameni Dumnezeu ești și Ție slavă înălțăm, Tatălui și Fiului și Sfântului Duh, acum și pururea și în vecii vecilor.

---

* În mănăstiri și schituri, aici se adaugă cererea în care sunt pomeniți starețul (stareța) sau egumenul (egumena), cu obștea monahală, după rânduială.

Strana: **Amin.**

Apoi preotul (sau diaconul) zice ectenia cererilor:

Să plinim rugăciunea noastră cea de dimineață Domnului.

Strana: **Doamne, miluiește.**

Apără, mântuiește, miluiește și ne păzește pe noi, Dumnezeule, cu harul Tău.

Ziua toată desăvârșită, sfântă, în pace și fără de păcat, de la Domnul să cerem.

Strana: **Dă, Doamne.**

Înger de pace, credincios îndreptător *(călăuzitor)*, păzitor al sufletelor și al trupurilor noastre, de la Domnul să cerem.

Milă și iertare de păcatele și de greșelile noastre, de la Domnul să cerem.

Cele bune și de folos sufletelor noastre și pace lumii, de la Domnul să cerem.

Cealaltă vreme a vieții noastre, în pace și întru pocăință a o săvârși, de la Domnul să cerem.

Sfârșit creștinesc vieții noastre, fără durere, neînfruntat, în pace și răspuns bun la înfricoșătoarea judecată a lui Hristos, să cerem.

Pe Preasfânta, curata, preabinecuvântata, slăvita Stăpâna noastră, de Dumnezeu Născătoarea și pururea Fecioara Maria, cu toți sfinții să o pomenim.

Pe noi înșine și unii pe alții și toată viața noastră lui Hristos Dumnezeu să o dăm.

Strana: Ție, Doamne.

Preotul zice ecfonisul:

Că Dumnezeul milei și al îndurărilor și al iubirii de oameni ești și Ție slavă înălțăm, Tatălui și Fiului și Sfântului Duh, acum și pururea și în vecii vecilor.

Strana: Amin.

Preotul, întorcându-se spre apus:

Pace tuturor!

Strana: Și duhului tău.

Preotul (sau diaconul):

Capetele noastre Domnului să le plecăm.

Strana: Ție, Doamne.

Iar preotul, plecându-și capul, citește rugăciunea aceasta în taină:

Doamne Sfinte, Care întru cele de sus locuiești și spre cei smeriți privești și, cu ochiul Tău cel a toate văzător, privești peste toată făptura, Ție am plecat grumajii sufletului și ai trupului nostru și ne rugăm Ție, Sfinte al sfinților: Întinde mâna Ta cea nevăzută, din sfânt locașul Tău, și ne binecuvintează pe toți; și orice am greșit, cu voie sau fără de voie, ca un Dumnezeu bun și iubitor de oameni, iartă, dăruindu-ne bunătățile Tale cele din lume și cele mai presus de lume.

Preotul zice ecfonisul:

Că al Tău este a ne milui şi a ne mântui pe noi, Dumnezeul nostru, şi Ţie slavă înălţăm, Tatălui şi Fiului şi Sfântului Duh, acum şi pururea şi în vecii vecilor.

Strana: **Amin.**

Diaconul (preotul):

Înţelepciune!

Strana: **Binecuvintează.**

Preotul, venind între Uşile Împărăteşti, cu faţa spre apus, zice:

Cel ce este binecuvântat, Hristos, Dumnezeul nostru, totdeauna, acum şi pururea şi în vecii vecilor.

Strana: **Amin. Întăreşte, Dumnezeule, sfânta şi dreapta credinţă a dreptslăvitorilor creştini şi Sfântă Biserica Ta o păzeşte în veacul veacului.**

Preotul, plecându-se către icoana Maicii Domnului, zice:

Preasfântă Născătoare de Dumnezeu, miluieşte-ne pe noi.

Strana: **Ceea ce eşti mai cinstită decât heruvimii şi mai slăvită, fără de asemănare, decât serafimii, care, fără stricăciune, pe Dumnezeu-Cuvântul ai născut, pe tine, cea cu adevărat Născătoare de Dumnezeu, te mărim.**

Preotul, plecându-se către icoana Mântuitorului:

Slavă Ţie, Hristoase Dumnezeule, nădejdea noastră, slavă Ţie.

Strana: **Slavă Tatălui şi Fiului şi Sfântului Duh. Şi acum şi pururea şi în vecii vecilor. Amin. Doamne, miluieşte** (de trei ori). **Părinte, binecuvintează.**

Preotul face apolisul duminicii:

Cel ce a înviat din morți, Hristos, Adevăratul nostru Dumnezeu, pentru rugăciunile Preacuratei Sale Maici, ale Sfinților, slăviților și întru tot lăudaților Apostoli, ale Sfântului (N), (al cărui hram îl poartă biserica), ale Sfântului (N), a cărui pomenire o săvârșim, ale Sfinților și drepților dumnezeiești Părinți Ioachim și Ana și pentru ale tuturor sfinților, să ne miluiască și să ne mântuiască pe noi, ca un bun și de oameni iubitor.

Strana: **Amin.**

Iar la sărbătorile din celelalte zile de peste săptămână, se zice pentru fiecare din ele apolisul de la Vecernia zilei, așa cum se arată mai departe, în Liturghier, la învățătura pentru otpusturi. În același loc se găsesc, de asemenea, și Otpusturile la praznicele împărătești și pentru zilele din săptămâna Sfintelor Pătimiri (paginile 375-383).

* * *

RÂNDUIALA UTRENIEI DIN ZILELE DE RÂND DE PESTE SĂPTĂMÂNĂ

În zilele de peste săptămână, când nu este sărbătoare, Utrenia se face așa: Terminându-se slujba Miezonopticii de toate zilele, după rânduiala din Ceaslov, preotul intră în Altar și face începutul Utreniei ca duminica, urmând mai departe, tot așa, până ce s-au cântat troparele de la **Dumnezeu este Domnul...**

În zilele de rând din Sfântul și Marele Post, în loc de **Dumnezeu este Domnul...** se cântă **Aliluia** (de patru ori), pe glasul de rând de la Octoih și cu stihurile rânduite pentru vremea Postului, iar în loc de tropare, Cântările treimice.

După acestea, se citesc Catismele din Psaltire, fără ectenii, şi Sedelnele de la Minei (dacă sunt) sau de la Octoih, apoi Psalmul 50 şi îndată Canoanele (fără ecfonisul **Cu mila şi cu îndurările...**), închizându-se dvera. În Postul Mare, după Psalmul 50, preotul zice, din Sfântul Altar, rugăciunea **Mântuieşte Dumnezeule...** şi ecfonisul: **Cu mila şi cu îndurările....** La Canoane, preotul zice ectenia mică după Cântările a treia, a şasea şi a noua; după Cântarea a opta, deschizând dvera Uşilor Împărăteşti, preotul zice: **Pe Născătoarea de Dumnezeu...,** şi face cădire mare, în timp ce la strană se cântă stihurile: **Măreşte suflete al meu pe Domnul...** şi **Ceea ce eşti mai cinstită...** Urmează la strană Luminândele şi apoi Laudele, iar dacă la Minei nu sunt stihiri pentru sfinţii zilei, se citesc Psalmii laudelor (148, 149 şi 150), din Ceaslov. Şi, sfârşindu-se acestea, preotul zice din Altar, Uşile Împărăteşti fiind închise: **Slavă Ţie, Celui ce ne-ai arătat nouă lumina,** după care se citeşte la strană Doxologia: **Slavă întru cei de sus lui Dumnezeu...** şi **Învredniceşte-ne Doamne, în ziua aceasta...**

După aceasta, dacă nu urmează Liturghia după Utrenie, preotul iese cu capul acoperit în faţa Uşilor Împărăteşti (iar dacă este îmbrăcat pentru Liturghie, stă înaintea Sfintei Mese) şi zice ectenia: **Să plinim rugăciunea noastră cea de dimineaţă...** Şi, după ecfonis, strana: **Amin,** iar preotul, întorcându-se cu faţa spre apus: **Pace tuturor!,** strana: **Şi duhului tău,** iar preotul, revenind cu faţa spre răsărit, zice: **Capetele noastre Domnului să le plecăm,** după care citeşte în taină, cu capul descoperit, rugăciunea plecării capetelor, din Liturghier, în timp ce strana cântă pe larg: **Ţie, Doamne.** Şi, dacă a zis ectenia în faţa Uşilor Împărăteşti, preotul intră în Altar, după ecfonis, iar la strană se începe îndată Stihoavna Laudelor (din Minei sau Octoih) şi apoi: **Bine este a ne mărturisi Domnului... Sfinte Dumnezeule...** (de trei ori), **Slavă..., Şi acum..., Preasfântă Treime..., Doamne, miluieşte** (de trei ori), **Slavă..., Şi acum..., Tatăl nostru...,** iar preotul: **Că a Ta este împărăţia...**

La strană urmează troparele, după care preotul, dacă nu face Liturghie, ieşind în faţa Uşilor Împărăteşti (iar de face, stând în faţa Sfintei Mese), zice ectenia: **Miluieşte-ne pe noi, Dumnezeule, după** mare mila Ta... După ecfonis, preotul, întorcându-se cu fața spre apus (și de este în Altar, deschizând Ușile Împărătești): Înțelepciune! Strana: Binecuvintează! Preotul: Cel ce este binecuvântat... Strana: Amin. și apoi Întărește, Dumnezeule, sfânta și dreapta credință... În mănăstiri, se citește acum Ceasul întâi. Iar dacă nu se citește Ceasul întâi, preotul, plecându-se către icoana Maicii Domnului: Preasfântă Născătoare de Dumnezeu..., iar strana: Ceea ce ești mai cinstită... Și, plecându-se către icoana Mântuitorului, preotul zice: Slavă Ție, Hristoase..., iar strana: Slavă..., Și acum..., Doamne, miluiește (de trei ori), Părinte, binecuvintează! Preotul face otpustul zilei: Hristos, Adevăratul nostru Dumnezeu nostru... (caută mai departe la *Învățătura despre otpusturi, paginile 375-383).* Strana: Amin.

După aceasta, preotul intră în Sfântul Altar.

SLUJBA
SFINTEI LITURGHII

Tu eşti Cel ce aduci şi Cel ce Te aduci,
Cel ce primeşti şi Cel ce Te împarţi,
Hristoase Dumnezeul nostru.
(Rugăciunea Heruvicului)

RÂNDUIALA PREGĂTIRII SFINȚIȚILOR SLUJITORI ÎNAINTE DE ÎNCEPEREA PROSCOMIDIEI

Rânduiala închinării

Având să slujească Dumnezeiasca Liturghie, preotul este dator mai întâi să fie mărturisit și împăcat cu toți, să nu aibă ceva asupra cuiva, să-și păzească inima, pe cât va putea, de gânduri rele, să se înfrâneze de cu seară, să privegheze până la timpul slujbei și să citească rugăciunile rânduite, după tipic. Iar sosind timpul (la troparele de la *Dumnezeu este Domnul...*, în zilele în care Liturghia urmează îndată după Utrenia din cursul dimineții), lăsând epitrahilul, preotul, împreună cu diaconul (dacă este), fac o închinăciune înaintea Sfintei Mese și ies, având capetele acoperite, preotul pe ușa dinspre miazănoapte, iar diaconul pe cea dinspre miazăzi. Și, venind în mijlocul bisericii, merg la arhiereu pentru binecuvântare – iar dacă acesta lipsește, fac metanie la tronul arhieresc, fără să se închine –

după care, întorcându-se iarăşi în mijlocul bisericii, cu faţa spre Altar, fac trei închinăciuni, apoi diaconul, stând în dreapta preotului, zice:

Binecuvintează, părinte!

Preotul (tot încet):

Binecuvântat este Dumnezeul nostru, totdeauna, acum şi pururea şi în vecii vecilor.

Diaconul: **Amin.**

Preotul începe a zice: **Slavă Ţie, Dumnezeul nostru, Slavă Ţie!**

Împărate ceresc, Mângâietorule, Duhul adevărului, Care pretutindenea eşti şi pe toate le plineşti. Vistierul bunătăţilor şi Dătătorule de viaţă, vino şi Te sălăşluieşte întru noi şi ne curăţeşte pe noi de toată întinăciunea şi mântuieşte, Bunule, sufletele noastre.

Apoi continuă diaconul, zicând:

Sfinte Dumnezeule, Sfinte tare, Sfinte fără de moarte, miluieşte-ne pe noi (de trei ori).

Slavă Tatălui şi Fiului şi Sfântului Duh. Şi acum şi pururea şi în vecii vecilor. Amin.

Preasfântă Treime, miluieşte-ne pe noi. Doamne, curăţeşte păcatele noastre. Stăpâne, iartă fărădelegile noastre. Sfinte, cercetează şi vindecă neputinţele noastre, pentru numele Tău.

Doamne, miluieşte (de trei ori), **Slavă..., Şi acum...**

Tatăl nostru, Care eşti în ceruri, sfinţească-se numele Tău, vie împărăţia Ta, facă-se voia Ta, precum în cer aşa şi pe pământ. Pâinea noastră cea spre fiinţă dă-ne-o nouă

astăzi. Şi ne iartă nouă greşelile noastre, precum şi noi iertăm greşiţilor noştri, şi nu ne duce pe noi în ispită, ci ne izbăveşte de cel viclean.

Preotul:

Că a Ta este împărăţia, şi puterea, şi slava, a Tatălui şi a Fiului şi a Sfântului Duh, acum şi pururea şi în vecii vecilor.

Diaconul: **Amin.**

După aceea zic, pe rând, troparele de umilinţă, glasul al 6-lea:

Miluieşte-ne pe noi, Doamne, miluieşte-ne, că, nepricepându-ne de nici un răspuns, această rugăciune aducem Ţie, ca unui Stăpân, noi, păcătoşii robii Tăi, miluieşte-ne pe noi.

Slavă...

Doamne, miluieşte-ne, că întru Tine am nădăjduit; nu Te mânia pe noi foarte, nici pomeni fărădelegile noastre, ci caută şi acum ca un Milostiv şi ne izbăveşte de vrăjmaşii noştri, că Tu eşti Dumnezeul nostru şi noi suntem poporul Tău; toţi lucrul mâinilor Tale şi numele Tău chemăm.

Şi acum...

Uşa milostivirii deschide-o nouă, binecuvântată Născătoare de Dumnezeu, ca să nu pierim cei ce nădăjduim întru tine, ci să ne izbăvim prin tine din nevoi, că tu eşti mântuirea neamului creştinesc.

Apoi merg la icoana Mântuitorului, zicând:

Preacuratului Tău chip ne închinăm, Bunule, cerând iertare greşelilor noastre, Hristoase Dumnezeule; că de

voie ai binevoit a Te sui cu Trupul pe Cruce, ca să izbăveşti din robia vrăjmaşului pe cei pe care i-ai zidit. Pentru aceasta, cu mulţumire strigăm Ţie: Toate le-ai umplut de bucurie, Mântuitorul nostru, Cel ce ai venit să mântuieşti lumea.

Şi, închinându-se, îşi descoperă capul şi sărută icoana. După aceea, trec la icoana Născătoarei de Dumnezeu, zicând troparul:

Ceea ce eşti izvorul milei, învredniceşte-ne pe noi milostivirii, Născătoare de Dumnezeu; caută spre poporul cel păcătos; arată, precum de-a pururea, puterea ta, că, întru tine nădăjduind, strigăm ţie: Bucură-te, ca şi oarecând Gavriil, mai-marele voievod al celor fără de trup.

Se închină şi sărută icoana, având capul descoperit. Şi trecând apoi la celelalte icoane, care se găsesc de o parte şi de alta a Uşilor Împărăteşti, şi anume: întâi la icoana hramului şi la cele ce s-ar mai afla spre miazăzi de ea, apoi la icoanele dinspre miazănoapte de icoana Născătoarei de Dumnezeu zic la fiecare troparul sau condacul sfântului sau al sfintei care va fi acolo, se închină şi le sărută. După aceea, trece la icoana Învierii de pe iconostas şi zice:

Învierea Ta, Hristoase, Mântuitorule, îngerii o laudă în ceruri şi pe noi, pe pământ, ne învredniceşte, cu inimă curată să Te slăvim.

Dacă pe iconostas se află altă icoană - a praznicului sau a sfântului sărbătorit - atunci se va rosti troparul sau condacul respectiv. Apoi, trecând la Axioniţă (icoana Maicii Domnului din stânga tetrapodului), se închină după aceeaşi rânduială, zicând: **Cuvine-se cu adevărat...**, şi, mergând în mijlocul bisericii, diaconul zice: **Domnului să ne rugăm**, iar preotul zice rugăciunea aceasta:

Doamne, trimite mâna Ta dintru înălţimea sfântului Tău locaş şi mă întăreşte spre slujba ce-mi este pusă

înainte, ca, neosândit stând înaintea înfricoşătorului Tău altar, să săvârşesc Jertfa cea fără sânge. Că a Ta este puterea, şi slava, în vecii vecilor. Amin.

Apoi, ridicându-şi capetele şi acoperindu-le, preotul zice:

Slavă Ţie, Hristoase Dumnezeule, nădejdea noastră, slavă Ţie.

Diaconul: Slavă..., Şi acum..., Doamne, miluieşte (de trei ori), Părinte, binecuvintează.

Iar preotul face apolisul cel mic astfel:

Dacă este duminică:

Cel ce a înviat din morţi, Hristos, Adevăratul nostru Dumnezeu, pentru rugăciunile Preacuratei Sale Maici, ale celui între sfinţi Părintele nostru Ioan Gură de Aur, arhiepiscopul Constantinopolului (sau: Vasile cel Mare, arhiepiscopul Cezareei Capadociei), a cărui Dumnezeiască Liturghie vom săvârşi, şi pentru ale tuturor sfinţilor, să ne miluiască şi să ne mântuiască pe noi, ca un bun şi de oameni iubitor.

Iar dacă este altă zi din cursul săptămânii: Hristos, Adevăratul nostru Dumnezeu...

După săvârşirea apolisului mic, se pleacă spre dreapta şi spre stânga şi intră în altar: preotul pe uşa dinspre miazăzi, iar diaconul pe uşa dinspre miazănoapte, zicând fiecare în taină:

Intra-voi în casa Ta, închina-mă-voi în biserica Ta cea sfântă, întru frica Ta. Doamne, povăţuieşte-mă întru dreptatea Ta, iar pentru vrăjmaşii mei, îndreptează înaintea Ta calea mea (*Psalm* 5, 7-8).

Intrând în Sfântul Altar, fac trei închinăciuni înaintea Sfintei Mese, apoi preotul sărută Sfânta Evanghelie, Sfânta Cruce şi Sfânta Masă, iar diaconul, numai marginea Sfintei Mese.

Îmbrăcarea sfințitelor veșminte

După aceasta, fiecare, luând în mâini veșmintele sale, face trei închinăciuni către răsărit, zicând în taină:

Dumnezeule, curățește-mă pe mine, păcătosul, și mă miluiește.

După aceea, diaconul, ținând veșmintele în dreapta sa, merge la preot și, plecându-și capul, cere binecuvântarea, zicând:

Binecuvintează, părinte, stiharul dimpreună cu orarul și mânecuțele!

Iar preotul, binecuvântând, zice:

Binecuvântat este Dumnezeul nostru, totdeauna, acum și pururea și în vecii vecilor.

După aceasta, diaconul sărută mâna preotului și veșmintele, apoi, retrăgându-se la o parte, se îmbracă în stihar, rugându-se astfel:

Bucura-se-va sufletul meu întru Domnul că m-a îmbrăcat în veșmântul mântuirii și cu haina veseliei m-a împodobit; ca unui mire mi-a pus cunună și ca pe o mireasă m-a împodobit cu podoabă (*Isaia* 61, 10).

După aceasta, sărutând semnul Sfintei Cruci de pe orar, zice:

Sfânt, Sfânt, Sfânt, Domnul Savaot! Plin este cerul, și pământul, de slava Ta (*Isaia* 6, 3).

Pune orarul pe umărul stâng și, petrecând capătul din față pe sub mâna dreaptă, îl aduce prin spate iarăși peste umărul stâng, în față, celălalt capăt rămânând spre spate.

Când pune mânecuțele, sărută de asemenea semnul Sfintei Cruci de pe ele, spunând la cea pe care o pune la mâna dreaptă:

Dreapta Ta, Doamne, s-a preaslăvit întru tărie; mâna Ta cea dreaptă, Doamne, a sfărâmat pe vrăjmași și, cu

mulțimea slavei Tale, ai zdrobit pe cei potrivnici (*Ieșire* 15, 6-7).

Iar la mânecuța pentru mâna stângă zice:

Mâinile Tale m-au făcut și m-au zidit; înțelepțește-mă și voi învăța poruncile Tale (*Psalm* 118, 73).

Apoi diaconul, mergând la Proscomidiar, pregătește Sfintele Vase, punând Sfântul Disc în stânga lui și Sfântul Potir în dreapta lui, iar pe celelalte, cu bună rânduială, le așează de o parte.

Preotul se îmbracă în același timp cu diaconul, în acest chip: luând stiharul în mâna stângă și închinându-se de trei ori spre răsărit, precum s-a spus, îl binecuvintează, zicând:

Binecuvântat este Dumnezeul nostru, totdeauna, acum și pururea și în vecii vecilor. Amin.

Și sărutând semnul Sfintei Cruci de pe el, se îmbracă, zicând: **Bucura-se-va sufletul meu...**, până la sfârșit.

După aceea, dacă este protosinghel sau are vreun oarecare alt rang bisericesc (după îmbrăcarea stiharului), luând bedernița, o binecuvintează și o sărută, după care o pune, zicând:

Încinge sabia Ta peste coapsa Ta, Puternice, cu podoaba Ta și cu frumusețea Ta și încordează și bine sporește și stăpânește pentru adevăr, blândețe și dreptate; și minunat Te va povățui dreapta Ta (*Psalm* 44, 4-6).

După aceea, luând epitrahilul, îl binecuvintează și, după ce sărută semnul Sfintei Cruci de pe el, îl pune pe grumaz, zicând:

Binecuvântat este Dumnezeu, Cel ce varsă harul Său peste preoții Săi, ca mirul pe cap, ce se pogoară pe barbă, pe barba lui Aaron, ce se pogoară pe marginea veșmintelor lui (*Psalm* 132, 2).

Apoi ia brâul, îl binecuvintează și, după ce sărută semnul Sfintei Cruci de la mijlocul lui, se încinge cu el, zicând:

Binecuvântat este Dumnezeu, Cel ce mă încinge cu putere şi a făcut fără prihană calea mea, Cel ce întocmeşte picioarele mele ca ale cerbului şi peste cele înalte mă pune (*Psalm* 17, 35-36).

Iar la mânecuțe, după ce le binecuvintează și le sărută după rânduiala de mai sus, zice la fel ca diaconul.

Luând apoi felonul (sfita), îl binecuvintează și, sărutându-l după rânduială, se îmbracă, zicând:

Preoții Tăi, Doamne, se vor îmbrăca întru dreptate şi cuvioşii Tăi întru bucurie se vor bucura (*Psalm* 131, 9).

Dacă preotul are rangul bisericesc ce-i dă dreptul să poarte crucea pectorală (iconom stavrofor, protosinghel sau arhimandrit), acesta, sărutând crucea, o pune pe grumaz, zicând:

Zis-a Domnul: Cel ce voieşte să vină după Mine, să se lepede de sine, să-şi ia crucea sa şi să-mi urmeze Mie (*Marcu* 8, 34).

După aceea, mergând la spălător, atât preotul cât și diaconul, își spală mâinile, zicând:

Spăla-voi între cei nevinovați mâinile mele şi voi înconjura altarul Tău, Doamne, ca să aud glasul laudei Tale şi să spun toate minunile Tale. Doamne, iubit-am bunăcuviința casei Tale şi locul sălăşluirii slavei Tale. Să nu pierzi cu cei necredincioşi sufletul meu şi cu vărsătorii de sânge viața mea, în mâinile cărora sunt fărădelegi; dreapta lor s-a umplut de daruri, iar eu întru nerăutatea mea am umblat. Izbăveşte-mă, Doamne, şi mă miluieşte. Piciorul meu a stat întru dreptate; în biserici Te voi binecuvânta, Doamne (*Psalm* 25, 6-12).

RÂNDUIALA DUMNEZEIEŞTII PROSCOMIDII

Preotul vine la Proscomidiar cu capul descoperit, îmbrăcat în toate veşmintele*, şi, închinându-se de trei ori, împreună cu diaconul (dacă este), zice:

Dumnezeule, curăţeşte-mă pe mine păcătosul şi mă miluieşte (de trei ori).

După aceasta, preotul, luând prima prescură şi copia cu amândouă mâinile, le ridică până în dreptul frunţii şi zice:

Răscumpăratu-ne-ai pe noi din blestemul Legii cu scumpul Tău Sânge. Pe Cruce fiind răstignit şi cu suliţa împuns, nemurire ai izvorât oamenilor, Mântuitorul nostru, slavă Ţie.

Apoi diaconul zice:

Binecuvintează, părinte!**

---

* Nu este îngăduit preotului să săvârşească Proscomidia fără a fi îmbrăcat în toate veşmintele.

** Dacă va sluji preotul fără diacon atunci cuvintele diaconului, adică: **Binecuvintează părinte...** şi: **Împunge, părinte...** şi **Vremea este a face...** şi celelalte, să nu le zică.

Şi preotul, trecând prescura şi copia în mâna stângă, le binecuvintează cu dreapta, în chipul crucii, zicând:

Binecuvântat este Dumnezeul nostru, totdeauna, acum şi pururea şi în vecii vecilor.

Diaconul: Amin.

Apoi diaconul zice:

Domnului să ne rugăm. Doamne, miluieşte.

Iar preotul, având prescura în mâna stângă şi copia în mâna dreaptă, însemnează cu copia, cruciş, de trei ori, deasupra peceţii de pe prescură şi zice de fiecare dată:

Întru pomenirea Domnului şi Dumnezeului şi Mântuitorului nostru Iisus Hristos.

Şi, punând îndată prescura pe talerul de lemn, preotul înfige copia vertical în partea dreaptă a peceţii (cea cu literele IIS şi NI) şi, tăind, zice:

Ca o oaie spre junghiere S-a adus*.

Apoi, tăind în partea stângă a peceţii (cea cu literele HS şi KA), zice:

Şi ca un miel nevinovat, fără de glas, înaintea celui ce-l tunde, aşa nu Şi-a deschis gura Sa.

Tăind în partea de sus a peceţii, zice:

Întru smerenia Lui, judecata Lui s-a ridicat.

Şi, tăind în partea de jos a peceţii, zice:

Iar neamul Lui cine-l va spune?

După aceasta, diaconul zice:

Ridică, părinte.

---

* Referitor la forma acestui verset, a se vedea *Lămuririle* de la sfârşitul acestei cărţi.

Iar preotul, înfigând copia orizontal, între miez și coaja de jos a prescurii, dinspre dreapta sa, ridică Sfântul Agneț, zicând:

Că s-a luat de pe pământ viața Lui (*Isaia* 53, 7-8).

Și îndată, preotul pune Sfântul Agneț cu fața în jos pe Sfântul Disc, iar diaconul zice:

Jertfește, părinte.

Iar preotul, tăind cruciș miezul Sfântului Agneț, până aproape de coaja cu pecete, zice:

Se jertfește Mielul lui Dumnezeu, Cel ce ridică păcatul lumii, pentru viața și mântuirea lumii.

Apoi preotul întoarce Sfântul Agneț cu fața în sus (partea cu pecetea pe ea), iar diaconul zice:

Împunge *(străpunge)*, părinte.

Preotul împunge cu copia Sfântul Agneț, în partea dreaptă, sub literele **IIS**, și zice:

Și unul dintre ostași, cu sulița, coasta Lui a împuns *(străpuns)*.

Apoi diaconul sau, în lipsa lui, preotul, luând în mâna dreaptă vasul cu vin și în stânga vasul cu apă, toarnă în Sfântul Potir vin și puțină apă*, în același timp, zicând:

Și îndată a ieșit sânge și apă; și cel ce a văzut a mărturisit și adevărată este mărturia lui (*Ioan* 19, 34-35).

Apoi, diaconul zice:

Binecuvintează, părinte această unire!**

---

* Dacă vor fi mai mulți preoți și diaconi împreună-slujitori, precum și credincioși de împărtășit, trebuie să se scoată, la vremea Proscomidiei, Sfântul Agneț mai mare decât de obicei. De asemenea, și când se toarnă în sfântul potir vinul și apa, să se toarne mai mult ca de obicei.

** Cuvântul *unire* este mai potrivit decât *amestecare*. A se vedea *Lămuririle* de la sfârșitul acestei cărți.

Iar preotul, binecuvântând cu mâna peste Sfântul Potir, zice:

Binecuvântată este unirea Sfintelor Tale, totdeauna, acum şi pururea şi în vecii vecilor. Amin.

Acoperind apoi Sfântul Potir cu acoperământul său, împăturit, preotul ia în mână a doua prescură şi, tăind din ea o părticică, în formă triunghiulară, zice:

Întru cinstea şi pomenirea Preabinecuvântatei, slăvitei Stăpânei noastre, de Dumnezeu Născătoarea şi pururea Fecioara Maria, pentru ale cărei rugăciuni primeşte, Doamne, jertfa aceasta întru jertfelnicul Tău cel mai presus de ceruri.

Şi scoțând părticica, o pune de-a dreapta Sfântului Agneț, aproape de mijlocul lui, şi zice:

De față a stat împărăteasa, de-a dreapta Ta, în haină aurită îmbrăcată şi preaînfrumusețată (*Psalm* 44, 11).

Apoi, luând a treia prescură, scoate dintr-însa părticele pentru cele nouă cete, mai mici decât părticica pentru Sfânta Fecioară. Luând întâia părticică, zice:

1. **Întru cinstea şi pomenirea sfinților Arhangheli Mihail şi Gavriil şi a tuturor cereştilor şi netrupeştilor puteri.** O aşează sus, în partea stângă a Sfântului Agneț.

Luând *a doua părticică*, zice:

2. **A cinstitului şi slăvitului Prooroc, Înaintemergătorul şi Botezătorul Ioan; a sfinților şi slăviților prooroci: Moise şi Aaron, Ilie şi Elisei, David al lui Iesei, a Sfinților trei tineri, a lui Daniel proorocul şi a tuturor sfinților prooroci.** O aşează sub cea dintâi.

Apoi, iarăşi la *a treia părticică*, zice:

3. **A Sfinților, slăviților şi întru tot lăudaților Apostoli Petru şi Pavel, a celor doisprezece, a celor şaptezeci şi a**

tuturor sfinților apostoli și a celor întocmai cu apostolii. Și o așează sub a doua, încheind prima coloană.

Luând *a patra părticică,* zice:

4. A celor între sfinți Părinții noștri, mari dascăli ai lumii și Ierarhi: Vasile cel Mare, Grigorie de Dumnezeu Cuvântătorul și Ioan Gură de Aur, Atanasie, Chiril și Ioan cel milostiv, patriarhii Alexandriei, Nicolae al Mirelor Lichiei și Spiridon al Trimitundei, Nifon al Constantinopolului, Calinic de la Cernica, Antim Ivireanul, Iosif cel Nou de la Partoș, Iorest și Sava, Iosif Mărturisitorul, Ghelasie de la Râmeț, Leontie de la Rădăuți, Petru Movilă și a tuturor sfinților ierarhi. O așează lângă părticica cea dintâi, începând astfel a doua coloană, de sus în jos.

La *a cincea părticică,* zice:

5. A sfântului întâi Mucenic și Arhidiacon Ștefan, a Sfinților Mari Mucenici Gheorghe, purtătorul de biruință, Dimitrie, izvorâtorul de mir, Teodor Tiron, Teodor Stratilat, Mina și Ioan cel Nou, a Sfinților Mucenici Serghie și Vah, Ioan Valahul și Oprea, Constantin Brâncoveanu cu fiii săi și a tuturor sfinților mucenici; a Sfintelor Mucenițe: Tecla, Varvara, Paraschevi, Ecaterina, Filofteia de la Argeș și a tuturor sfintelor mucenițe. O așează sub cea dintâi din coloana a doua.

La *a șasea părticică,* zice:

6. A Sfinților Cuvioși și de Dumnezeu purtători Părinți ai noștri: Antonie, Eftimie, Sava, Onufrie, Atanasie Atonitul, Dimitrie cel Nou, Ioan Casian, Gherman, Grigorie Decapolitul, Nicodim de la Tismana, Visarion și Sofronie, Ioan de la Prislop, Daniil Sihastrul, Paisie și Ioan de la

Neamț și a tuturor sfinților cuvioși părinți; a Sfintelor Cuvioase Maici: Pelaghia, Teodosia, Anastasia, Eupraxia, Fevronia, Teodula, Eufrosina, Maria Egipteanca, Parascheva de la Iași, Teodora de la Sihla și a tuturor sfintelor cuvioase maici. O așează sub cea dinaintea ei, adică lângă a treia din prima coloană, împlinind astfel a doua coloană.

Iar după aceasta, la *a șaptea părticică*, zice:

7. A **Sfinților făcători de minuni și doctori fără de arginți: Cosma și Damian, Chir și Ioan, Pantelimon și Ermolae, și a tuturor sfinților tămăduitori fără de arginți.** O așează deasupra, începând a treia coloană.

La *a opta părticică*, zice:

8. A **Sfinților și drepților dumnezeiești Părinți Ioachim și Ana, a Sfântului (**N**), a cărui pomenire o săvârșim, și a tuturor sfinților, pentru ale căror rugăciuni, cercetează-ne pe noi, Dumnezeule.** O așează sub cea dinaintea ei.

Luând *a noua părticică*, zice:

9. A **celui între sfinți Părintele nostru Ioan Gură de Aur, arhiepiscopul Constantinopolului (**iar dacă se face Dumnezeiasca Liturghie a Sfântului Vasile cel Mare, zice: A **celui între sfinți Părintele nostru Vasile cel Mare, arhiepiscopul Cezareei Capadociei).** O așează la urmă, împlinind a treia coloană.

Luând preotul a patra prescură și scoțând o părticică din ea, mai mică decât mirida pentru Născătoarea de Dumnezeu, dar mai mare decât cele ale sfinților, zice:

P**omenește, Stăpâne, Iubitorule de oameni, pe toți episcopii ortodocși și pe Preafericitul Părintele nostru (**N**), Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, [pe (Înalt-) Preasfin-**

ţitul (Arhi-) Episcopul (şi Mitropolitul) nostru (N)], pe (arhiereul care a hirotonit pe cel ce pomeneşte, dacă este în viaţă) (N), [în mănăstiri: şi pe stareţul nostru (N)], cinstita preoţime şi cea întru Hristos diaconime, toată ceata preoţească, pe fraţii împreună slujitori cu noi, preoţi (N) şi diaconi (N), şi pe toţi fraţii noştri pe care i-ai chemat la împărtăşirea Ta, prin milostivirea Ta, Preabunule Stăpâne. **Aşează părticica sub Sfântul Agneţ, spre colţul din dreapta acestuia, adică la stânga preotului, începând astfel rândul de sub Sfântul Agneţ.**

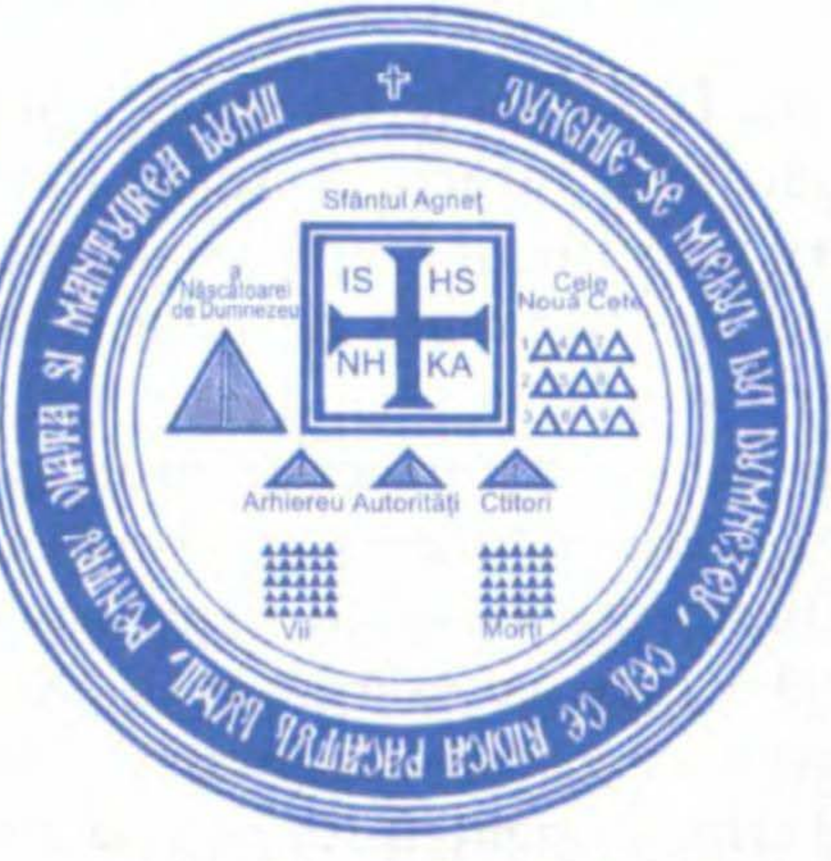
JUNGHIE-SE MIELUL LUI DUMNEZEU, CEL CE RIDICĂ PĂCATUL LUMII, PENTRU VIAŢA ŞI MÂNTUIREA LUMII
Sfântul Agneţ
IS
HS
NH
KA
a Născătoarei de Dumnezeu
Cele Nouă Cete
1
2
3
4
5
6
7
8
9
Arhiereu
Autorităţi
Ctitori
Vii
Morţi

Felul cum trebuie aşezate Sfântul Agneţ şi celelalte părticele pe Sfântul Disc

După aceasta, preotul scoate, din aceeaşi prescură, o părticică şi o aşează în dreapta celei dintâi, sub Sfântul Agneţ, zicând:

Pomeneşte, Doamne, pe binecredinciosul popor român de pretutindeni, pe conducătorii ţării noastre, pe mai marii oraşelor şi ai satelor şi pe iubitoarea de Hristos oaste *(armată)*.

Apoi, preotul scoate o părticică din prescura a patra pentru ctitorii şi binefăcătorii în viaţă ai bisericii şi, aşezând-o sub Sfântul Agneţ, în dreapta celorlalte două, zice:

Pomeneşte, Doamne, pe ctitorii şi binefăcătorii acestui sfânt locaş (N).

Dacă ctitorii sunt morţi, preotul va scoate părticica pentru ei din prescura a cincea (cea pentru cei răposaţi).

Apoi, scoţând părticele mai mici, tot pentru vii, din a patra prescură, şi punându-le pe Sfântul Disc, toate la un loc, sub părticica pentru arhiereu, zice:

Primeşte, Doamne, jertfa aceasta pentru iertarea păcatelor tuturor fraţilor întru Hristos şi pentru tot sufletul creştinesc cel necăjit şi întristat, care are trebuinţă de mila şi de ajutorul Tău; pentru apărarea ţării acesteia şi a celor ce vieţuiesc în ea; pentru pacea şi buna aşezare a întregii lumi; pentru buna stare *(statornicia)* sfintelor lui Dumnezeu Biserici; pentru mântuirea şi ajutorul celor care, cu osârdie şi cu frică de Dumnezeu, se ostenesc şi slujesc, părinţi şi fraţi ai noştri; pentru cei trimişi; pentru cei ce sunt în călătorie; pentru tămăduirea celor ce zac în boli; pentru izbăvirea celor robiţi; pentru cei ce sunt în judecăţi, în închisori, în prigoniri, în necazuri şi în strâmtorări; pentru cei ce ne urăsc şi pentru cei ce ne iubesc pe noi; pentru cei ce ne miluiesc şi ne ajută nouă; pentru cei care ne-au cerut nouă, nevrednicilor, să ne rugăm pentru dânşii; pentru fraţii noştri

care sunt în slujbe și pentru toți cei ce slujesc și au slujit în sfânt locașul acesta.

După aceea, pomenește numele credincioșilor vii, scoțând miride cu copia și zicând: **Pomenește, Doamne, pe robii Tăi (N).** Și așa, luând părticelele, le pune la un loc cu cele scoase mai înainte pentru cei vii.

După aceea, preotul ia a cincea prescură, scoate cu copia părticele pentru morți și le pune pe Sfântul Disc, toate la un loc, sub părticica pentru ctitori, și zice:

Pentru pomenirea și iertarea păcatelor tuturor celor din veac adormiți întru dreapta credință: ale strămoșilor, ale moșilor, ale părinților, ale maicilor, ale fraților, ale surorilor, ale fiilor și fiicelor, ale celor dintr-o rudenie și dintr-o seminție cu noi și ale tuturor celor ce au adormit întru nădejdea învierii și a vieții veșnice; ale ctitorilor sfântului locașului acestuia (aici pomenește pe ctitorii răposați), ale miluitorilor și binefăcătorilor, ale tuturor celor ce s-au ostenit și au slujit în sfânt locașul acesta: arhierei, ieromonahi, preoți, ierodiaconi, diaconi, monahi, monahii și ostenitori; ale fericiților patriarhi, ale ortodocșilor arhierei și preoți; ale dreptmăritorilor creștini [pe care apa, marea, râurile, izvoarele, lacurile, fântânile i-au înecat sau războiul i-a secerat, sau cutremurul i-a cuprins, sau tâlharii i-au ucis, sau focul i-a ars, sau fiarele, sau păsările, sau animalele din mare i-au omorât; ale celor morți fără de veste, de moarte năprasnică sau în accidente; ale celor loviți de trăsnete și ale celor înghețați în munți, pe cale, în loc pustiu și în sihăstrie; ale celor sfârşiţi de întristare sau de bucurie; ale celor care au pătimit în zile bune şi în nenorocire, în închisori şi lagăre; ale celor pe care i-a ucis calul, căruţa sau orice fel de vehicul, grindina, zăpada, revărsarea apelor; sau zidul ori pământul i-a ucis, surpându-se; ale celor pe care i-au omorât băuturile otrăvitoare, înecările cu oase; ale celor loviţi de tot felul de aruncare: a fierului, a lemnului sau a pietrei; ale celor sfârşiţi de chiotul tare, de alergarea grabnică, de palmă, de pumn, de lovitură cu piciorul, de ciumă sau de alte boli, de foame, de sete, de muşcături înveninate, de înghiţirea şerpilor, de călcarea animalelor, de sugrumare de cel de aproape; sau marea sau pământul deschizându-se, i-a înghiţit; bătrâni, adulţi, tineri, copilandri, prunci născuţi fără de vreme], parte bărbătească şi femeiască, de toate vârstele, care au murit în felurite chipuri şi pe care nu i-am pomenit din neştiinţă sau din uitare sau din pricina mulţimii numelor. Tu Însuţi îi pomeneşte, Dumnezeule, Cel ce ştii numele şi vârsta fiecăruia.

Apoi, preotul, scoţând miride cu copia, pomeneşte numele credincioşilor răposaţi înscrişi pe pomelnice, începând cu arhiereul care l-a hirotonit (dacă a trecut la Domnul), pe care le pune pe Sfântul Disc, la un loc cu cele scoase mai înainte pentru cei adormiţi, şi zice: **Pomeneşte, Doamne, pe robii Tăi (N).**

Şi, terminând pomenirea celor răposaţi, zice:

Şi pe toţi care, întru nădejdea învierii şi a vieţii de veci, cu împărtăşirea Ta au adormit, dreptslăvitori părinţi şi fraţi ai noştri, Iubitorule de oameni, Doamne.

La sfârşit, preotul, luând a patra prescură, din care a proscomidit pentru vii, scoate o părticică pentru sine şi, punând-o la cele pentru vii, zice:

Pomeneşte, Doamne, după mulţimea îndurărilor Tale, şi a mea nevrednicie; iartă-mi toată greşeala cea de voie şi cea fără de voie.

Şi, după aceasta, preotul, luând buretele, strânge cu grijă părticelele de pe marginea Sfântului Disc, astfel încât să nu cadă vreuna din ele.

Dacă este diacon, acesta ia cădelniţa, pune tămâie în ea şi zice către preot:

Binecuvintează, părinte, tămâia!

Iar preotul binecuvintează tămâia, zicând:

Tămâie îţi aducem Ţie, Hristoase Dumnezeul nostru, întru miros de bună mireasmă duhovnicească, pe care primind-o întru jertfelnicul Tău cel mai presus de ceruri, trimite-ne nouă harul Preasfântului Tău Duh.

Diaconul:

Domnului să ne rugăm. Doamne, miluieşte.

Preotul tămâiază Steluţa şi o pune deasupra Sfântului Disc, zicând:

Şi venind steaua, a stat deasupra, unde era Pruncul (*Matei* 2, 9).

Diaconul:

Acoperă, părinte!

Iar preotul, apropiind acoperământul mic de fumul tămâii, acoperă Sfântul Disc, zicând:

Domnul a împărățit, întru podoabă S-a îmbrăcat; îmbrăcatu-S-a Domnul întru putere și S-a încins, pentru că a întărit lumea, care nu se va clătina. Gata este Tronul Tău de atunci, din veac ești Tu. Ridicat-au râurile, Doamne, ridicat-au râurile glasurile lor; ridica-vor râurile valurile lor cu glasuri de ape multe. Minunate sunt înălțările mării, minunat este întru cele înalte Domnul. Mărturiile Tale s-au adeverit foarte. Casei Tale se cuvine sfințenie, Doamne, întru lungime de zile (*Psalmul* 92).

Diaconul:

Acoperă, părinte!

Iar preotul, apropiind al doilea acoperământ de fumul tămâii, acoperă Sfântul Potir, zicând:

Acoperit-a cerurile bunătatea Ta, Hristoase, și de lauda Ta este plin pământul (*Avacum* 3, 3).

Diaconul:

Acoperă, părinte!

Iar preotul, tămâind acoperământul mare (adică Aerul), acoperă cu el Sfântul Disc și Sfântul Potir laolaltă, zicând:

Acoperă-ne pe noi cu acoperământul aripilor Tale; depărtează de la noi pe tot vrăjmașul și potrivnicul; împacă viața noastră, Doamne; miluiește-ne pe noi și lumea Ta și mântuiește sufletele noastre, ca un bun și de oameni iubitor.

După aceea, preotul, luând cădelnița, tămâiază Darurile așezate la Proscomidiar, zicând de trei ori:

Binecuvântat ești, Dumnezeul nostru, Cel ce ai binevoit așa, slavă Ție.

Iar diaconul, de fiecare dată, zice:

Totdeauna, acum şi pururea şi în vecii vecilor. Amin.

Şi se închină amândoi cu toată cucernicia de trei ori. Apoi diaconul, luând cădelniţa de la preot, zice:

Pentru punerea înainte a Cinstitelor Daruri, Domnului să ne rugăm. Doamne, miluieşte.

Iar preotul zice:

Rugăciunea Proscomidiei

Dumnezeule, Dumnezeul nostru, Cel ce pe Domnul şi Dumnezeul nostru Iisus Hristos, pâinea cea cerească, hrana a toată lumea, L-ai trimis mântuitor şi răscumpărător şi binefăcător, Care ne binecuvintează şi ne sfinţeşte pe noi, Însuţi binecuvintează (preotul binecuvintează cu mâna Cinstitele Daruri) această punere înainte şi o primeşte întru jertfelnicul Tău cel mai presus de ceruri. Pomeneşte, ca un bun şi de oameni iubitor, pe cei care au adus-o şi pe cei pentru care s-a adus, iar pe noi ne păzeşte neosândiţi întru sfinţita lucrare a dumnezeieştilor Tale Taine. Că s-a sfinţit şi s-a preaslăvit preacinstitul şi de mare cuviinţă numele Tău, al Tatălui şi al Fiului şi al Sfântului Duh, acum şi pururea şi în vecii vecilor. Amin.

Şi, după aceasta, face acolo apolisul, zicând:

Slavă Ţie, Hristoase Dumnezeule, nădejdea noastră, slavă Ţie.

Diaconul: Slavă... Şi acum... Doamne, miluieşte (de trei ori), Părinte, binecuvintează. Duminica, preotul începe apolisul aşa: Cel

ce a înviat din morți... Dacă se săvârșește Dumnezeiasca Liturghie în altă zi din cursul săptămânii, zice numai:

Hristos, adevăratul nostru Dumnezeu, pentru rugăciunile Preacuratei Sale Maici, ale celui între sfinți Părintele nostru Ioan Gură de Aur, arhiepiscopul Constantinopolului (iar dacă se face Dumnezeiasca Liturghie a Sfântului Vasile cel Mare, zice: **ale celui între sfinți Părintele nostru Vasile cel Mare, arhiepiscopul Cezareei Capadociei) și ale tuturor sfinților, să ne miluiască și să ne mântuiască pe noi, ca un bun și de oameni iubitor.**

Diaconul: **Amin.**

* * *

Cădirea pregătitoare

Diaconul sau, în lipsă, preotul, tămâiază Sfânta Masă împrejur, zicând încet:

În mormânt cu trupul, în iad cu sufletul, ca un Dumnezeu, în rai cu tâlharul și pe tron împreună cu Tatăl și cu Duhul ai fost, Hristoase, pe toate umplându-le, Cel ce ești necuprins.

Apoi, continuă cădirea mare - rostind în taină (cu voce înceată) Psalmul 50 – adică tămâiază icoanele împărătești și toată biserica, în vederea începerii Sfintei Liturghii.

Această cădire mare nu este legată neapărat de terminarea Proscomidiei, ci ea constituie o pregătire pentru începerea Dumnezeieștii Liturghii. Ea se săvârșește în mănăstiri, în timpul Ceasului al șaselea, iar la parohii se săvârșește, în unele locuri, în timpul Doxologiei mari (sau se identifică cu ultima cădire mare a Utreniei, cea de la Cântarea a noua).

RÂNDUIALA PREGĂTIRII SFINȚIȚILOR SLUJITORI

PENTRU ÎNCEPUTUL DUMNEZEIEȘTII LITURGHII

După otpustul Utreniei sau al Ceasurilor, fiind vremea a se începe Dumnezeiasca Liturghie, preotul și diaconul (dacă este) vin în fața Sfintei Mese, cu capul descoperit, diaconul stând în dreapta preotului, și se închină de trei ori, zicând:

Dumnezeule, curățește-mă pe mine, păcătosul și mă miluiește!

Apoi, preotul se roagă cu mâinile ridicate, rostind cu voce înceată:

Împărate ceresc, Mângâietorule, Duhul adevărului, Care pretutindeni ești și pe toate le plinești, Vistierul bunătăților și Dătătorule de viață, vino și Te sălășluiește întru noi și ne curățește de toată întinăciunea și mântuiește, Bunule, sufletele noastre (o dată).

Slavă întru cei de sus lui Dumnezeu și pe pământ pace, între oameni bunăvoire (de două ori), făcând două închinăciuni, după care preotul sărută Sfânta Evanghelie, Sfânta Cruce și Sfânta Masă, iar diaconul numai Sfânta Masă. Apoi, mai fac o închinăciune, zicând:

Doamne, buzele mele vei deschide și gura mea va vesti lauda Ta (o dată).

Din Duminica Învierii şi până la sărbătoarea Înălţării Domnului, în loc de **Împărate ceresc...**, se zice de trei ori (fără a ridica mâinile):

Hristos a înviat din morţi, cu moartea pe moarte călcând şi celor din morminte viaţă dăruindu-le. Slavă întru cei de sus... Doamne buzele mele...

Iar de la sărbătoarea Înălţării Domnului şi până la Duminica Pogorârii Sfântului Duh, se zice numai: **Slavă întru cei de sus lui Dumnezeu...** (de două ori) şi **Doamne, buzele mele vei deschide...** (o dată), fără a se ridica mâinile, ci doar închinându-se. Apoi, dacă sunt mai mulţi preoţi, vin şi aceştia, doi câte doi, şi sărută Sfânta Evanghelie, Sfânta Cruce şi Sfânta Masă. Dacă este diacon, acesta, plecându-şi capul său către preot şi ţinând orarul cu trei degete ale mâinii drepte, zice:

Vremea este a sluji Domnului. Binecuvintează, părinte!

Preotul:

Binecuvântat este Dumnezeul nostru, totdeauna, acum şi pururea şi în vecii vecilor.

Şi diaconul zice:

Amin. Roagă-te pentru mine, părinte!

Preotul zice:

Să îndrepteze Domnul paşii tăi spre tot lucrul bun.

Şi iarăşi diaconul:

Pomeneşte-mă, părinte!

Preotul, binecuvântând pe diacon pe cap, zice:

Să te pomenească Domnul Dumnezeu întru împărăţia Sa, totdeauna, acum şi pururea şi în vecii vecilor.

Diaconul: **Amin.**

Apoi, diaconul, sărutând mâna preotului şi închinându-se, iese pe uşa dinspre miazănoapte şi, stând în mijlocul bisericii (sub policandrul mare), cu faţa spre Sfântul Altar, se închină cu cucernicie de trei ori, zicând întru sine:

Doamne, buzele mele vei deschide şi gura mea va vesti lauda Ta.

Şi, după aceasta, se începe Dumnezeiasca Liturghie.

DUMNEZEIASCA LITURGHIE
A SFÂNTULUI
IOAN GURĂ DE AUR
ARHIEPISCOPUL CONSTANTINOPOLULUI

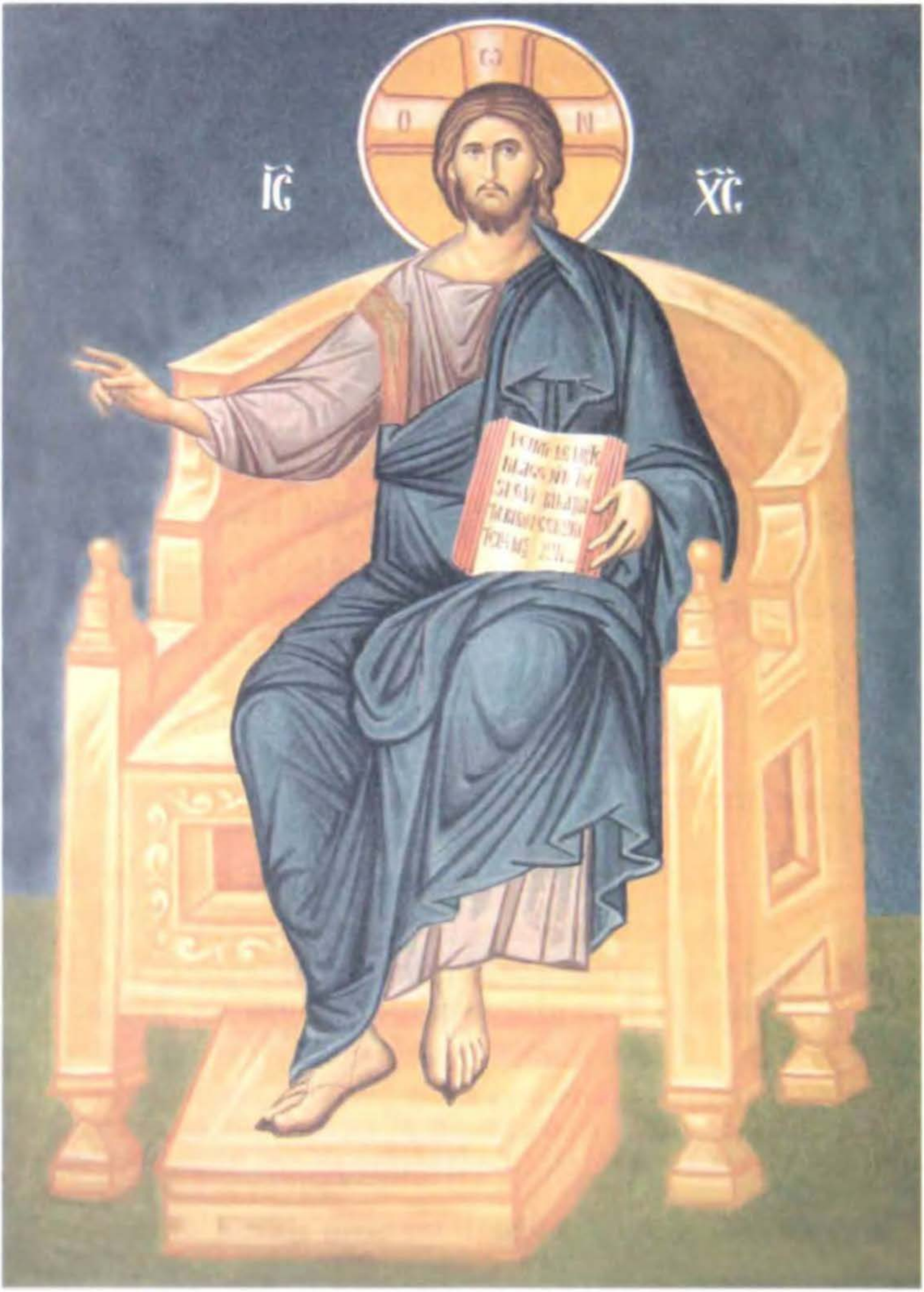
Ω
Ο
Ν
IC
XC

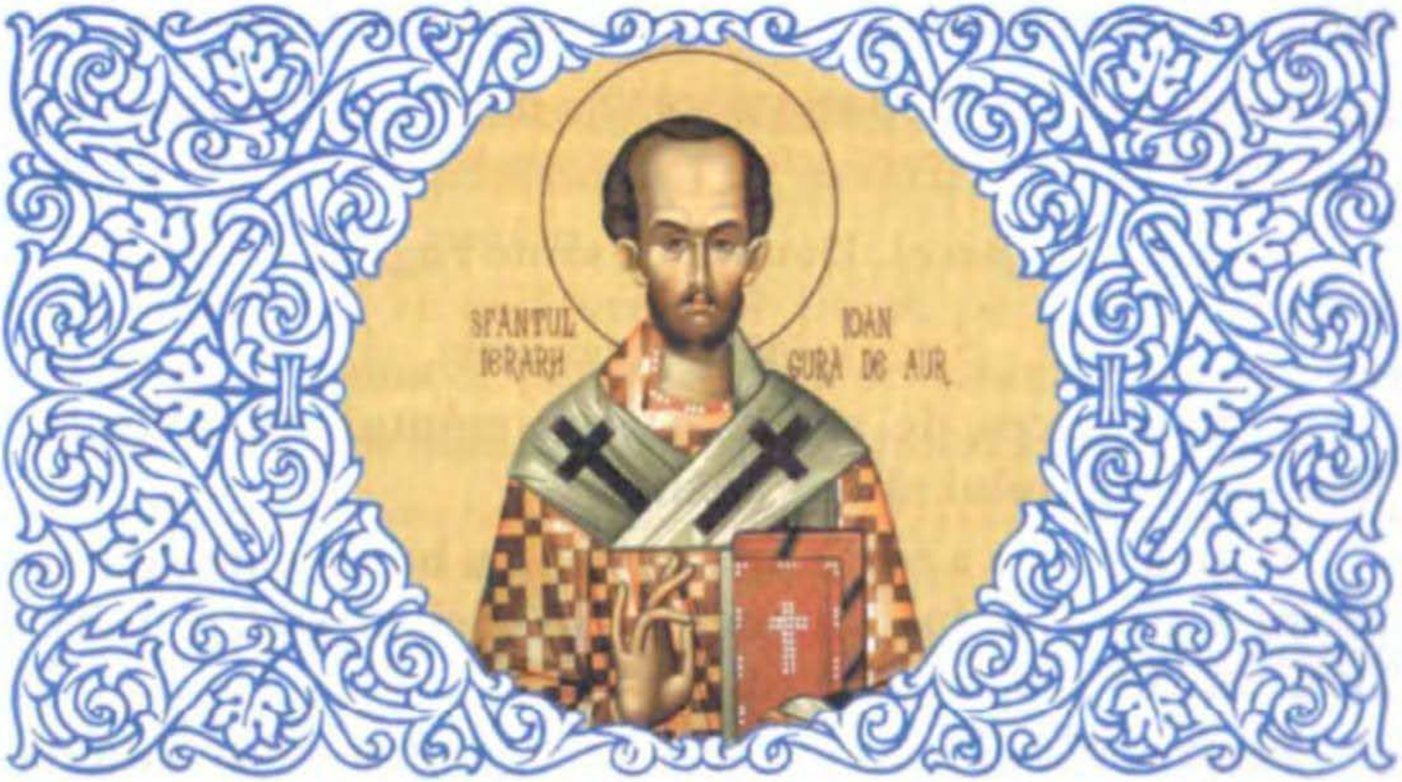

DUMNEZEIASCA LITURGHIE
A CELUI ÎNTRE SFINȚI PĂRINTELE NOSTRU
IOAN GURĂ DE AUR,
ARHIEPISCOPUL CONSTANTINOPOLULUI

Ușile Împărătești fiind deschise și dvera ridicată, diaconul zice de la locul său, din mijlocul bisericii:

Binecuvintează, părinte!

Preotul, având capul descoperit, ia Sfânta Evanghelie cu amândouă mâinile și, făcând semnul Sfintei Cruci peste Sfântul Antimis, zice cu glas tare:

Binecuvântată este împărăția Tatălui și a Fiului și a Sfântului Duh, acum și pururea și în vecii vecilor.

Apoi așează Sfânta Evanghelie pe Sfântul Antimis.

Preotul închide Ușile Împărătești*, iar diaconul zice ectenia mare. Dacă nu este diacon, această ectenie o zice preotul, din fața Sfintei Mese.

Cu pace *(în pace)*, Domnului să ne rugăm.

Strana: Doamne, miluiește.

Pentru pacea de sus și pentru mântuirea sufletelor noastre, Domnului să ne rugăm.

Pentru pacea a toată lumea, pentru buna stare *(statornicia)* a sfintelor lui Dumnezeu Biserici și pentru unirea tuturor, Domnului să ne rugăm.

Pentru sfântă biserica aceasta și pentru cei ce cu credință, cu evlavie și cu frică de Dumnezeu intră într-însa, Domnului să ne rugăm.

Pentru Preafericitul Părintele nostru (N), Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române [pentru: (Înalt) Preasfințitul (Arhi-) Episcopul (și Mitropolitul) nostru (N)], pentru cinstita preoțime și cea întru Hristos diaconime, pentru tot clerul și poporul, Domnului să ne rugăm**.

Pentru binecredinciosul popor român de pretutindeni, pentru conducătorii țării noastre, pentru mai marii orașelor și ai satelor și iubitoarea de Hristos oaste *(armată)*, Domnului să ne rugăm.

Pentru sfânt locașul acesta, țara aceasta, pentru toate orașele și satele și pentru cei ce cu credință locuiesc într-însele, Domnului să ne rugăm.

---

* În Săptămâna Luminată și la Odovania Paștilor, după Binecuvântare, preotul cântă Hristos a înviat și rostește stihurile Paștilor, cădind, cum se arată la pagina 386, apoi închide Ușile Împărătești.

* În mănăstiri și schituri, aici se adaugă cererea în care sunt pomeniți starețul (stareța) sau egumenul (egumena), cu obștea monahală, după rânduială.

Pentru buna întocmire a văzduhului, pentru îmbelșugarea roadelor pământului și pentru vremuri pașnice, Domnului să ne rugăm.

Pentru cei ce călătoresc pe uscat, pe ape și prin aer, pentru cei bolnavi, pentru cei ce se ostenesc, pentru cei robiți și pentru mântuirea lor, Domnului să ne rugăm.

(Aici se pot pune cereri pentru diferite trebuințe, care sunt tipărite la sfârșitul cărții acesteia, paginile 433-482).

Pentru ca să fim izbăviți noi de tot necazul, mânia, primejdia și nevoia, Domnului să ne rugăm.

Apără, mântuiește, miluiește și ne păzește pe noi, Dumnezeule, cu harul Tău.

Pe Preasfânta, curata, preabinecuvântata, slăvita Stăpâna noastră, de Dumnezeu Născătoarea și pururea Fecioara Maria, cu toți sfinții să o pomenim.

Strana: Preasfântă Născătoare ...

Pe noi înșine și unii pe alții și toată viața noastră lui Hristos Dumnezeu să o dăm.

Strana: Ție, Doamne.

Preotul, aflându-se înaintea Sfintei Mese, citește în taină:

Rugăciunea Antifonului întâi*

Doamne, Dumnezeul nostru, a Cărui stăpânire este neasemănată și slavă neajunsă, a Cărui milă este nemăsurată și iubire de oameni negrăită, Însuți Stăpâne, după milostivirea Ta,

---

* Când preotul slujește cu diacon, va rosti această rugăciune, în taină, în timpul ecteniei; dacă va sluji Sfânta Liturghie singur, va rosti respectiva rugăciune în timpul cântării, la strană, a Antifonului.

caută spre noi şi spre această sfântă biserică şi fă bogate milele Tale şi îndurările Tale cu noi şi cu cei ce se roagă împreună cu noi.

Preotul încheie rugăciunea, rostind cu glas tare ecfonisul:

Că Ţie se cuvine toată slava, cinstea şi închinăciunea, Tatălui şi Fiului şi Sfântului Duh, acum şi pururea şi în vecii vecilor.

Strana: **Amin.** Şi se cântă Antifonul întâi.

După ecfonis, diaconul se închină şi merge înaintea icoanei Mântuitorului, ţinând orarul la piept cu trei degete ale mâinii drepte; după sfârşitul antifonului, diaconul merge înaintea Uşilor Împărăteşti şi, închinându-se, zice ectenia mică. Dacă nu este diacon, o zice preotul din faţa Sfintei Mese:

Iară şi iară, cu pace *(în pace)*, Domnului să ne rugăm.

Strana: **Doamne, miluieşte.**

Apără, mântuieşte, miluieşte şi ne păzeşte pe noi, Dumnezeule, cu harul Tău.

Pe Preasfânta, curata, preabinecuvântata, slăvita Stăpâna noastră, de Dumnezeu Născătoarea şi pururea Fecioara Maria, cu toţi sfinţii să o pomenim.

Strana: **Preasfântă Născătoare...**

Pe noi înşine şi unii pe alţii şi toată viaţa noastră lui Hristos Dumnezeu să o dăm.

Strana: **Ţie, Doamne.**

Preotul, aflându-se înaintea Sfintei Mese, citeşte în taină:

Rugăciunea Antifonului al doilea*

Doamne, Dumnezeul nostru, mântuieşte poporul Tău şi binecuvintează moştenirea Ta; plinătatea Bisericii Tale o păzeşte; sfințeşte-i pe cei ce iubesc frumusețea *(bună-cuviința)* casei Tale. Tu, pe aceştia, îi răsplăteşte, preamărindu-i cu dumnezeiasca Ta putere, şi nu ne părăsi pe noi, cei ce nădăjduim întru Tine.

Preotul încheie rugăciunea, rostind cu glas tare ecfonisul:

Că a Ta este stăpânirea şi a Ta este împărăția, şi puterea, şi slava, a Tatălui şi a Fiului şi a Sfântului Duh, acum şi pururea şi în vecii vecilor.

Strana: **Amin.** Și se cântă Antifonul al doilea.

După ecfonis, diaconul, închinându-se, merge în fața icoanei Născătoarei de Dumnezeu, ținând orarul la piept cu trei degete ale mâinii drepte, după care, sfârșindu-se de cântat Antifonul al doilea, merge înaintea Uşilor Împărătești și zice ectenia mică, iar dacă nu este diacon, o zice preotul, din fața Sfintei Mese: **Iară și iară..., Apără, mântuieşte..., Pe Preasfânta..., Pe noi înșine...** Preotul citește în taină:

Rugăciunea Antifonului al treilea*

Cel ce ne-ai dăruit aceste rugăciuni obşteşti şi împreună-glăsuite, Cel ce şi la doi şi la trei, care se unesc întru numele Tău, ai făgăduit să le împlineşti cererile, Însuți, şi acum, împlineşte

---

* Când preotul slujește cu diacon, va rosti această rugăciune, în taină, în timpul ecteniei; dacă va sluji Sfânta Liturghie singur, va rosti respectiva rugăciune în timpul cântării, la strană, a Antifonului.

cererile cele de folos ale robilor Tăi, dându-ne, în veacul de acum, cunoştinţa adevărului Tău, şi în cel ce va să fie, viaţă veşnică dăruindu-ne.

Preotul încheie rugăciunea, rostind cu glas tare ecfonisul:

Că bun şi iubitor de oameni Dumnezeu eşti şi Ţie slavă înălţăm, Tatălui şi Fiului şi Sfântului Duh, acum şi pururea şi în vecii vecilor.

Strana: **Amin.** Și se cântă Antifonul al treilea: Fericirile sau antifoane speciale, potrivit rânduielii tipiconale. Diaconul se închină și intră în Sfântul Altar, pe ușa dinspre miazăzi.

Când se începe cântarea Antifonului al treilea, se deschid Ușile Împărătești și se face Vohodul Mic, adică intrarea cu Sfânta Evanghelie. Preotul și diaconul, stând înaintea Sfintei Mese, fac trei închinăciuni. Apoi, preotul ia Sfânta Evanghelie, cu icoana Învierii înainte, și o dă diaconului, care îi sărută mâna. Preotul așează Sfânta Cruce în locul Sfintei Evanghelii, pe Sfântul Antimis; apoi ocolesc Sfânta Masă pe partea dreaptă, preotul mergând după diacon și ies pe ușa dinspre miazănoapte; înaintea diaconului, merge paraclisierul ținând în mâini un sfeșnic cu lumânare aprinsă. Venind și oprindu-se în mijlocul bisericii, diaconul stând în dreapta preotului, își pleacă amândoi capetele, iar diaconul zice încet:

Domnului să ne rugăm. Doamne, miluieşte.

Iar preotul protos zice în taină:

Rugăciunea intrării

Stăpâne Doamne, Dumnezeul nostru, Cel Ce ai aşezat în ceruri cetele şi oştile îngerilor şi ale arhanghelilor spre slujba slavei Tale, fă ca, împreună cu intrarea noastră, să fie şi intrarea sfinţilor îngeri, care slujesc împreună cu noi şi împreună slăvesc bunătatea Ta.

Apoi, ridicându-şi capetele, se închină, zicând cel mai mare, tot încet, ecfonisul:

Că Ţie se cuvine toată slava, cinstea şi închinăciunea, Tatălui şi Fiului şi Sfântului Duh, acum şi pururea şi în vecii vecilor. Amin.

După sfârşitul rugăciunii, diaconul, arătând către Sfântul Altar cu mâna dreaptă, în care ţine orarul cu trei degete, zice încet către preot:

Binecuvintează, părinte, sfânta intrare!

Iar preotul, binecuvântând, zice încet:

Binecuvântată este intrarea sfinţilor Tăi, Doamne, totdeauna, acum şi pururea şi în vecii vecilor. Amin.

După aceasta, diaconul vine cu Sfânta Evanghelie în faţa preotului, care o sărută. Dacă în biserică este arhiereu (la mănăstire, stareţul), atunci diaconul îi duce Sfânta Evanghelie să o sărute, sărutându-i şi el în acelaşi timp mâna. La sfârşitul antifonului al treilea, diaconul merge, ţinând Sfânta Evanghelie cu icoana Învierii îndreptată spre popor şi, stând înaintea Uşilor Împărăteşti, înalţă puţin Sfânta Evanghelie, făcând cu ea semnul Sfintei Cruci, şi zice cu glas tare:

Înţelepciune! Drepţi!

Apoi, diaconul intră cu Sfânta Evanghelie în Sfântul Altar şi o aşează la locul ei, pe Sfântul Antimis, în locul Sfintei Cruci.

Strana cântă: Veniţi să ne închinăm…

Preotul se închină de trei ori, apoi se pleacă spre strane şi intră în Sfântul Altar.

Iar dacă nu este duminică, în loc de *... Cel ce ai înviat din morţi...* se zice: *... Cel ce eşti minunat întru sfinţi...*, iar la praznicele împărăteşti, în loc de *Veniţi să ne închinăm...*, se cântă stihurile speciale (isodicoanele) arătate mai departe în Liturghier, la rubrica *Stihurile ce se cântă la sărbătorile împărăteşti (pagina 389).*

Vohodul mic, când slujește preotul singur

Când preotul slujește fără diacon, atunci ia el însuși Sfânta Evanghelie, iar când ajunge în mijlocul bisericii, se întoarce cu fața spre răsărit trece Sfânta Evanghelie în mâna stângă și, plecându-și capul, zice rugăciunea Intrării. La ecfonis se închină o dată, binecuvintează Intrarea, zicând: **Binecuvântată este intrarea sfinților Tăi...,** și sărută Sfânta Evanghelie. Apoi înaintează pe solee și, înălțând Sfânta Evanghelie, face cu ea semnul Sfintei Cruci, zicând: **Înțelepciune! Drepți!** Preotul intră în Sfântul Altar și așează Sfânta Evanghelie pe Sfântul Antimis.

Vohodul mic, în sobor de preoți fără diacon

De vor fi mai mulți preoți împreună-slujitori, fără diaconi, Sfânta Evanghelie o poartă protosul, urmat de ceilalți, în ordinea descrescătoare a rangului. Și, ajungând în mijlocul bisericii, preoții se așează de-a dreapta și de-a stânga celui dintâi dintre ei, în ordinea rangurilor și a vechimii în hirotonie, așa cum stau în jurul Sfintei Mese din Sfântul Altar. Protosul (stând în mijlocul bisericii, împreună cu ceilalți preoți slujitori) binecuvintează intrarea și sărută doar el Sfânta Evanghelie și tot el zice: **Înțelepciune! Drepți!** Dacă se slujește în sobor, atunci ***Veniți să ne închinăm...*** este cântat de preoți, iar atunci când au ajuns la: ***...mântuiește-ne pe noi, Fiul lui Dumnezeu...,*** protosul, urmat de ceilalți preoți slujitori, intră în Sfântul Altar și se așează fiecare la locul lui.

Vohodul mic, în sobor de preoți cu diacon

Dacă preoții vor sluji în sobor cu diacon, Sfânta Evanghelie o poartă diaconul, care o primește de la protos. Dacă sunt mai mulți diaconi, Sfânta Evanghelie o poartă primul dintre diaconi, iar ceilalți iau cădelnițele. Apoi preoții, începând cu cei mai mici în rang, fac câte o închinăciune, doi câte doi, în fața Sfintei Mese, se pleacă spre protos, ocolesc prin partea dreaptă Sfânta Masă și ies după diacon pe ușa de miazănoapte. Și, venind în mijlocul bisericii, diaconul cu Sfânta Evanghelie se așează în apropierea iconostasului, iar preoții de-a dreapta și de-a stânga protosului, așa cum stau în jurul Sfintei Mese din Sfântul Altar. Diaconul zice încet: **Domnului să ne rugăm.**

Doamne, miluieşte. Protosul zice, în taină, rugăciunea Intrării. După terminarea rugăciunii, diaconul zice încet către protos: **Binecuvintează, părinte, sfânta Intrare.** Protosul, binecuvântând, zice încet: **Binecuvântată este intrarea...** Diaconul îi dă protosului Sfânta Evanghelie să o sărute, merge în fața Uşilor Împărăteşti şi zice cu glas tare: **Înțelepciune! Drepți!** Apoi, diaconul intră cu Sfânta Evanghelie în Sfântul Altar şi o aşează pe Sfântul Antimis. Dacă sunt mai mulți diaconi, aceştia vin pe solee, în fața icoanelor împărăteşti, şi, când primul dintre diaconi înalță Sfânta Evanghelie, cădesc spre aceasta, apoi se întorc şi îi cădesc pe preoții care intră în Sfântul Altar. Soborul cântă: **Veniți să ne închinăm....** La Praznicele Împărăteşti se cântă stihul praznicului (isodiconul). Când ajung la: **Mântuieşte-ne pe noi, Fiul lui Dumnezeu...,** ultimii doi preoți, înaintând puțin către Altar, fac o închinăciune, se întorc şi se pleacă spre protos, după care intră în Sfântul Altar, printre Uşile Împărăteşti, aşezându-se fiecare la locul lui. Ceilalți fac şi ei asemenea, iar la sfârşit şi protosul, plecându-se spre popor, la dreapta şi la stânga. Dacă asistă arhiereul, plecăciunile se fac numai către el.

Apoi, la strană, se cântă obişnuitele tropare şi condace.

În acest timp, preotul, aflându-se înaintea Sfintei Mese, citeşte în taină:

Rugăciunea cântării întreit-sfinte*

Dumnezeule Cel Sfânt, Care întru sfinți Te odihneşti, Cel ce cu glas întreit-sfânt eşti lăudat de serafimi şi slăvit de heruvimi şi de toată puterea cerească închinat; Cel ce din neființă întru ființă ai adus toate; Cel ce ai zidit pe om după chipul şi asemănarea Ta şi cu tot harul Tău

---

* Asemenea rugăciunilor antifoanelor, această rugăciune se citeşte înaintea ecfonisului: **Că sfânt eşti Dumnezeul nostru...,** în vreme ce strana cântă troparele şi condacele zilei, potrivit rânduielii tipiconale.

l-ai împodobit; Cel ce dai înțelepciune și pricepere celui care cere și nu treci cu vederea pe cel care greșește, ci pui pocăința spre mântuire; Cel ce ne-ai învrednicit pe noi, smeriții și nevrednicii Tăi robi, și în ceasul acesta, a sta înaintea slavei sfântului Tău jertfelnic și a-Ți aduce datorita închinare și preaslăvire, Însuți Stăpâne, primește și din gurile noastre, ale păcătoșilor, întreit-sfânta cântare și ne cercetează întru bunătatea Ta. Iartă-ne toată greșeala cea de voie și cea fără de voie; sfințește sufletele și trupurile noastre și ne dă să slujim Ție întru cuvioșie în toate zilele vieții noastre, pentru rugăciunile Preasfintei Născătoare de Dumnezeu și ale tuturor sfinților care din veac au bineplăcut Ție.

Sfârșindu-se troparele și condacele, diaconul zice cu glas tare:

Domnului să ne rugăm.

Strana: **Doamne, miluiește.**

Diaconul, plecându-și capul pe marginea Sfintei Mese, zice încet:

Binecuvintează, părinte, vremea cântării întreit-sfinte!

Preotul, binecuvântându-l pe cap, zice ecfonisul:

Că sfânt ești Dumnezeul nostru și Ție slavă înălțăm, Tatălui și Fiului și Sfântului Duh, acum și pururea...

Diaconul, ieșind pe solee, printre Ușile Împărătești, zice: **... și în vecii vecilor!**

La sărbătorile mai însemnate și, mai cu seamă, când slujba se face în sobor cu diacon, preotul se oprește după cuvintele: **...acum și pururea,** iar diaconul iese printre Ușile Împărătești și, arătând cu orarul spre icoana Mântuitorului, zice:

Doamne, mântuiește pe cei binecredincioși!, arătând în același timp cu orarul către popor, de la stânga la dreapta, după care intră în Sfântul Altar.

Prima oară **Doamne, mântuiește...** se cântă de către preoți, în Sfântul Altar.

Apoi diaconul (sau preotul) zice tot așa, a doua oară și a treia oară:

Doamne, mântuiește pe cei binecredincioși.

Aceasta se cântă, apoi, de către cei de la strane.

După aceasta, diaconul, ieșind printre Ușile Împărătești, face o închinăciune în fața icoanei Mântuitorului și zice:

Și ne auzi pe noi.

Este obiceiul ca **Și ne auzi pe noi** să fie cântat de slujitori, în Sfântul Altar.

După aceasta, diaconul, întorcându-se iarăși către credincioși și, înălțând orarul, zice:

Și în vecii vecilor.

Strana: **Amin.** Și cântă: **Sfinte Dumnezeule, Sfinte tare, Sfinte fără de moarte, miluiește-ne pe noi** (de trei ori)*.

---

* La Înălțarea Sfintei Cruci (14 septembrie) și la 1 august se cântă **Crucii Tale ne închinăm, Hristoase, și Sfântă Învierea Ta o lăudăm și o slăvim.** La Nașterea și Botezul Domnului, în Sâmbăta lui Lazăr, la Învierea Domnului și în toată Săptămâna Luminată, în Duminica Pogorârii Sfântului Duh și la Praznicul Sfintei Treimi se cântă **Câți în Hristos v-ați botezat, în Hristos v-ați și-mbrăcat. Aliluia.**

Preotul și diaconul zic în taină: **Sfinte Dumnezeule...** (de trei ori), făcând împreună, de fiecare dată, câte o închinăciune înaintea Sfintei Mese, iar la **Slavă... Și acum... Sfinte fără de moarte...**, diaconul, de la locul lui, arătând cu orarul spre Proscomidiar, zice încet către preot:

Poruncește, părinte!

Mergând, apoi, spre Proscomidiar și, plecându-se, preotul zice:

Binecuvântat este Cel ce vine întru numele Domnului.

Diaconul, arătând cu orarul, zice: **Binecuvintează, părinte, Tronul cel de sus!**

Iar preotul, întorcându-se prin fața Sfintei Mese, merge prin partea dreaptă a Sfintei Mese, către Tronul cel de sus și, plecându-se, zice:

Binecuvântat ești pe Tronul slavei împărăției Tale, Cel ce șezi pe heruvimi, totdeauna, acum și pururea și în vecii vecilor. Amin.

Apoi, preotul stă cu fața spre apus, lângă colțul dinspre răsărit-miazăzi al Sfintei Mese. (Dacă slujesc preoți în sobor, în acest moment, preoții din partea de miazăzi trec, unul după altul, prin fața Sfintei Mese și vin în dreapta protosului, iar cei din partea de miazănoapte vin, tot prin fața Sfintei Mese și se așează de-a stânga protosului. Când trec prin fața Sfintei Mese, fac semnul Sfintei Cruci, cu închinăciune, apoi merg în spatele Sfintei Mese, fac o plecăciune către Tronul cel de sus și se întorc cu fața către credincioși).

SE CUVINE A ȘTI: preotului nu-i este îngăduit să se urce în Tronul cel de sus, nici să șadă în el, dar poate ședea în strana de lângă Tronul cel de sus, în timpul citirii Apostolului (dacă nu cădește).

După **Slavă... Și acum... Sfinte fără de moarte...**, diaconul zice dintre Ușile Împărătești:

Puternic!

Iar strana cântă din nou: **Sfinte Dumnezeule...**

După încheierea cântării celei întreit-sfinte, diaconul, venind între Uşile Împărăteşti, cu faţa spre credincioşi, zice:

Să luăm aminte!

Iar preotul:

Pace tuturor!

Citeţul: **Şi duhului tău.** şi zice prochimenul Apostolului.

Diaconul:

Înţelepciune!

Citeţul: **Din *Epistola către...***

Diaconul:

Să luăm aminte!

După aceea, diaconul ia cădelniţa cu tămâie şi, venind către preot, după ce primeşte binecuvântarea de la el, cădeşte lin Sfânta Masă în cele patru laturi, Sfântul Altar şi pe preot, apoi iese din Sfântul Altar şi cădeşte, după rânduială, icoanele, tronul arhieresc, stranele, pe citeţ şi pe ceilalţi credincioşi, după care intră în Sfântul Altar, cădind fără zgomot, ca să nu acopere vocea celui ce citeşte *Apostolul**.

Dacă nu este diacon, cădirea o face preotul sau unul dintre preoţii slujitori, în cazul în care se slujeşte în sobor; în timp ce diaconul cădeşte, preotul revine în faţa Sfintei Mese şi citeşte în taină:

Rugăciunea dinainte de Evanghelie

Străluceşte în inimile noastre, Iubitorule de oameni, Stăpâne, lumina cea curată a cunoaşterii Dumnezeirii Tale şi deschide ochii gândului nostru spre înţelegerea evanghelicelor

---

* În vechime, această cădire mică se făcea în timpul cântării **Aliluia**, (pe larg) cu stihurile lui, după citirea Apostolului.

Tale propovăduiri. Pune în noi şi frica fericitelor Tale porunci, ca, toate poftele trupeşti călcând, să viețuim duhovniceşte, cugetând şi făcând toate cele ce sunt spre bună-plăcerea Ta. Că Tu eşti luminarea sufletelor şi a trupurilor noastre, Hristoase Dumnezeule, şi Ție slavă înălțăm, împreună şi Celui fără de început al Tău Părinte şi Preasfântului şi bunului şi de viață făcătorului Tău Duh, acum şi pururea şi în vecii vecilor. Amin.

Diaconul, terminând de cădit, pune cădelnița la locul ei și, apropiindu-se de preot, primește de la el Sfânta Evanghelie și, închinându-se înaintea ei, luând-o cu amândouă mâinile, pune capătul orarului peste ea și se pregătește pentru citire. (Dacă slujește sobor de preoți, fără diacon, după ce preotul care a cădit revine în Sfântul Altar, încheind cădirea, ceilalți preoți se întorc la locurile lor, prin partea de răsărit a Sfintei Mese, trecând cei de la stânga la dreapta și invers, după ce fac o plecăciune către Tronul cel de sus, apoi citesc, împreună cu protosul, Rugăciunea de dinainte de Evanghelie).

Și, sfârșindu-se de citit Apostolul, preotul, stând înaintea Sfintei Mese, se întoarce cu fața spre credincioși și zice dintre Ușile Împărătești:

Pace ție, cititorule!*

Citețul: **Și duhului tău.** Iar strana cântă: **Aliluia**.

Diaconul iese cu Sfânta Evanghelie printre Ușile Împărătești, având înaintea sa două sfeșnice cu lumânări aprinse (sau o lumânare aprinsă) și se îndreaptă spre amvon sau la locul cel obișnuit din mijlocul bisericii. Apoi zice:

Binecuvintează, părinte, pe binevestitorul Sfântului Apostol şi Evanghelist (N).

---

* Când citește unul dintre clerici Apostolul, se spune: **Pace ție, sfințite cititorule.**

Iar preotul, binecuvântându-l, zice:

Dumnezeu, pentru rugăciunile Sfântului, slăvitului, întru tot lăudatului Apostol și Evanghelist (N), să-ți dea ție, celui ce binevestești, cuvânt cu putere multă, spre plinirea Evangheliei iubitului Său Fiu, Domnul nostru Iisus Hristos.

Diaconul răspunde:

Fie mie după cuvântul tău, părinte.

(În zilele de rând, și ori de câte ori dorește protosul, rostindu-se în taină dialogul arătat mai sus, la Sfânta Masă, preotul îl binecuvintează pe diacon și îi dă Evanghelia, iar când acesta a ajuns la locul cuvenit pentru citire, se trece direct la rostirea formulelor de mai jos):

După aceasta, al doilea diacon (sau preotul) zice, cu glas tare:

Înțelepciune! Drepți! Să ascultăm Sfânta Evanghelie!

Și preotul zice îndată:

Pace tuturor!

(Preotul rămâne între Ușile Împărătești până ce diaconul termină citirea Sfintei Evanghelii).

Strana: **Și duhului tău.** Diaconul care citește Sfânta Evanghelie:

Din Sfânta Evanghelie după (N) citire.

Strana: **Slavă Ție, Doamne, slavă Ție.**

Preotul sau diaconul al doilea, dacă este, zice:

Să luăm aminte!

(Iar dacă nu este diacon, Sfânta Evanghelie se citește de preot, dintre Ușile Împărătești, punându-se, de-a dreapta și de-a stânga, câte un sfeșnic cu lumânare aprinsă).

Și, sfârșindu-se Sfânta Evanghelie, zice preotul către diacon:

Pace ție, celui ce ai binevestit.

Strana: **Slavă Ție, Doamne, slavă Ție.**

Și, venind diaconul pe solee, îi dă preotului Sfânta Evanghelie, apoi trece în dreptul icoanei Mântuitorului. Preotul sărută Sfânta Evanghelie, o înalță, făcând cu ea semnul Sfintei Cruci spre credincioși, cu partea care are pe ea icoana Învierii, după care, intrând cu ea în Sfântul Altar, o așează pe Sfânta Masă, în latura de sus a Sfântului Antimis, cu partea care se deschide către răsărit.

În acest moment, se poate rosti predica, potrivit tradiției.

După rostirea predicii (sau după citirea Sfintei Evanghelii), preotul închide Ușile Împărătești și, venind în fața Sfintei Mese, desface ilitonul (acoperământul Sfântului Antimis). În acest timp, diaconul vine la locul cel obișnuit, din mijlocul bisericii, iar, dacă nu este diacon, preotul, stând în fața Sfintei Mese, zice

Ectenia întreită (a cererii stăruitoare):

Să zicem toți, din tot sufletul și din tot cugetul nostru, să zicem.

Strana: **Doamne, miluiește.**

Doamne, Atotstăpânitorule, Dumnezeul părinților noștri, rugămu-ne Ție, auzi-ne și ne miluiește.

Miluiește-ne pe noi, Dumnezeule, după mare mila Ta, rugămu-ne Ție, auzi-ne și ne miluiește.

Strana: **Doamne, miluiește** (de trei ori).

Preotul sau diaconul:

Încă ne rugăm pentru Preafericitul Părintele nostru (N), Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române [pentru (Înalt) Preasfințitul (Arhi-) Episcopul (și Mitropolitul) nostru (N)], pentru sănătatea și mântuirea lui*.

---

* În mănăstiri și schituri, aici se pomenesc starețul (starița) sau egumenul (egumena) cu soborul.

Încă ne rugăm pentru binecredinciosul popor român de pretutindeni, pentru conducătorii ţării noastre, pentru maimarii oraşelor şi ai satelor şi pentru iubitoarea de Hristos oaste *(armată)*, pentru sănătatea şi pentru mântuirea lor.

Încă ne rugăm pentru fraţii noştri: ieromonahi, preoţi, ierodiaconi, diaconi, monahi şi monahii, şi pentru toţi cei întru Hristos fraţi ai noştri.

Încă ne rugăm pentru mila, viaţa, pacea, sănătatea, mântuirea, cercetarea, lăsarea şi iertarea păcatelor robilor lui Dumnezeu enoriaşi *(închinători)*, ctitori şi binefăcători ai acestui sfânt locaş.

Încă ne rugăm pentru fericiţii şi pururea pomeniţii ctitori ai acestei sfinte biserici *(mănăstiri)* şi pentru toţi cei mai înainte adormiţi părinţi şi fraţi ai noştri, dreptslăvitori creştini, care odihnesc aici şi pretutindeni.

(Aici se pot pune cereri pentru diferite trebuinţe, care sunt tipărite la sfârşitul cărţii acesteia, paginile 433-482).

Încă ne rugăm pentru cei ce aduc daruri şi fac bine în sfântă şi întru tot cinstită biserica aceasta, pentru cei ce se ostenesc, pentru cei ce cântă şi pentru poporul care stă înainte şi aşteaptă de la Tine mare şi bogată milă.

În timpul ecteniei preotul zice în taină:

Rugăciunea cererii stăruitoare*

Doamne, Dumnezeul nostru, primeşte această rugăciune stăruitoare de la noi, robii Tăi, şi ne miluieşte, după mulţimea milei Tale, şi trimite îndurările Tale peste noi şi peste tot poporul Tău, care aşteaptă de la Tine mare şi bogată milă.

---

[*] **Asemenea rugăciunilor antifoanelor, şi această rugăciune se citeşte înaintea ecfonisului: Că milostiv şi iubitor de oameni...**

Preotul încheie rugăciunea, rostind cu glas mare ecfonisul:

Că milostiv şi iubitor de oameni Dumnezeu eşti şi Ţie slavă înălţăm, Tatălui şi Fiului şi Sfântului Duh, acum şi pururea şi în vecii vecilor.

Strana: Amin.

Iar când se face pomenire pentru adormiţi*, diaconul (dacă este) sau preotul, zice şi

Ectenia pentru cei adormiţi

Miluieşte-ne pe noi, Dumnezeule, după mare mila Ta, rugămu-ne Ţie, auzi-ne şi ne miluieşte.

Strana: Doamne, miluieşte (de trei ori),

Încă ne rugăm pentru odihna sufletelor adormiţilor robilor lui Dumnezeu (N) şi pentru ca să li se ierte toată greşeala cea de voie şi cea fără de voie.

Ca Domnul Dumnezeu să aşeze sufletele lor unde drepţii se odihnesc.

Mila lui Dumnezeu, împărăţia cerurilor şi iertarea păcatelor lor, de la Hristos, Împăratul Cel fără de moarte şi Dumnezeul nostru, să cerem.

Strana: Dă, Doamne.

Diaconul: Domnului să ne rugăm.

Strana: Doamne, miluieşte.

---

* Potrivit rânduielii Bisericii Ortodoxe, pomenirea morților nu se face în zilele de duminică, la praznice împărătești, în Săptămâna Patimilor și Săptămâna Luminată, precum și între 20 decembrie și 6 ianuarie; prin urmare, în aceste zile nu se rostește nici ectenia pentru morți în cadrul Sfintei Liturghii.

Preotul rosteşte rugăciunea:

Dumnezeul duhurilor şi a tot trupul, Care ai călcat moartea şi pe diavol l-ai surpat şi ai dăruit viaţă lumii Tale, Însuţi, Doamne, şi sufletele adormiţilor robilor Tăi (N) odihneşte-le în loc luminat, în loc cu verdeaţă, în loc de odihnă, de unde au fugit toată durerea, întristarea şi suspinul. Şi orice greşeală au săvârşit ei cu cuvântul, cu fapta sau cu gândul, ca un Dumnezeu bun şi iubitor de oameni, iartă-le. Că nu este om, care să fie viu şi să nu greşească; numai Tu singur eşti fără de păcat; dreptatea Ta este dreptate în veac şi cuvântul Tău este adevărul.

Şi îndată, preotul rosteşte, cu glas mai înalt, ecfonisul*:

Că Tu eşti învierea şi viaţa şi odihna adormiţilor robilor Tăi (N), Hristoase, Dumnezeul nostru, şi Ţie slavă înălţăm, împreună şi Celui fără de început al Tău Părinte şi Preasfântului şi bunului şi de viaţă făcătorului Tău Duh, acum şi pururea şi în vecii vecilor.

Strana: Amin.

Acolo unde este obiceiul, diaconul sau, dacă nu este diacon, preotul, zice şi următoarele:

Întru fericită adormire, veşnică odihnă dă, Doamne, sufletelor adormiţilor robilor Tăi, care s-au pomenit, şi le fă lor veşnică pomenire.

---

* Despre forma corectă a ectenici şi rugăciunii pentru cei adormiţi, a se vedea

Și se cântă, în Sfântul Altar o dată, apoi la strană, de două ori: Veșnică pomenire*.

Apoi, preotul desface Sfântul Antimis, în timp ce diaconul (dacă este) zice:

Ectenia pentru cei chemați

Rugați-vă, cei chemați, Domnului (se desface partea dinspre miazănoapte a Sfântului Antimis).

Strana: **Doamne, miluiește.**

Cei credincioși, pentru cei chemați să ne rugăm, ca Domnul să-i miluiască pe dânșii (se desface partea dinspre miazăzi).

Să-i învețe pe dânșii cuvântul adevărului (se desface partea dinspre apus).

Să le descopere lor Evanghelia dreptății (se desface partea dinspre răsărit).

Apoi preotul începe să șteargă cu buretele Sfântul Antimis, din toate părțile, spre răsărit.

Să-i unească pe dânșii cu sfânta Sa, sobornicească și apostolească *(apostolică)* Biserică.

Mântuiește, miluiește, apără și-i păzește pe dânșii, Dumnezeule, cu harul Tău.

Cei chemați, capetele voastre Domnului să le plecați.

Strana: **Ție, Doamne.**

Preotul citește în taină:

Rugăciunea pentru cei chemați

(La desfacerea Sfântului Antimis)

Doamne Dumnezeul nostru, Care întru cele de sus locuiești și spre cei smeriți privești, Cel ce ai trimis mântuire neamului omenesc pe Unul-Născut Fiul Tău și Dumnezeu, pe Domnul

---

* Se obișnuiește ca, în perioada dintre Învierea și Înălțarea Domnului, să se cânte de două ori **Veșnică pomenire**, iar a treia oară **Hristos a înviat**.

nostru Iisus Hristos, caută spre robii Tăi cei chemaţi, care şi-au plecat grumajii înaintea Ta, şi învredniceşte-i, la vremea cuvenită, de baia naşterii celei de a doua, de iertarea păcatelor şi de veşmântul nestricăciunii; uneşte-i cu sfânta Ta sobornicească şi apostolească *(apostolică)* Biserică şi numără-i cu turma Ta cea aleasă.

În timpul ecfonisului, preotul face semnul Sfintei Cruci cu buretele deasupra Sfântului Antimis, îl sărută şi îl pune la locul lui, în partea de sus a Antimisului, zicând cu glas tare ecfonisul:

Ca şi aceştia, împreună cu noi, să slăvească preacinstitul şi de mare cuviinţă numele Tău, al Tatălui şi al Fiului şi al Sfântului Duh, acum şi pururea şi în vecii vecilor.

Strana: Amin.

Diaconul zice din mijlocul bisericii:

Câţi sunteţi chemaţi, ieşiţi!

Iar dacă este şi un al doilea diacon, zice şi acesta:

Cei chemaţi, ieşiţi!

Apoi iarăşi diaconul, din mijlocul bisericii:

Câţi sunteţi chemaţi, ieşiţi!

Al doilea diacon:

Ca nimeni din cei chemaţi să nu rămână.

Diaconul, din mijlocul bisericii:

Câţi suntem credincioşi, iară şi iară, cu pace *(în pace)*, Domnului să ne rugăm.

Strana: Doamne, miluieşte.

Dacă slujește preotul singur, zice:

Câți sunteți chemați, ieșiți! Cei chemați, ieșiți! Câți sunteți chemați, ieșiți! Ca nimeni din cei chemați să nu rămână. Câți suntem credincioși, iară și iară, cu pace *(în pace)*, Domnului să ne rugăm.

Și se închide dvera de la Ușile Împărătești.

Strana: **Doamne, miluiește.**

La nevoie, ecteniile și rugăciunile pentru cei chemați, începând de la **Rugați-vă cei chemați Domnului…** până la **Câți sunteți chemați ieșiți...** (inclusiv), nu se mai pun sau se zic în taină. În acest caz, Sfântul Antimis urmează să fie desfăcut înainte de ecfonisul ecteniei întreite: **Că milostiv și iubitor de oameni…**, iar după acest ecfonis, închizându-se dvera, diaconul sau preotul începe ectenia mică: **Iară și iară...**

Diaconul sau preotul:

Apără, mântuiește, miluiește și ne păzește pe noi, Dumnezeule, cu harul Tău.

Strana: **Doamne, miluiește.**

În timpul ecteniei, preotul citește, în taină:

Rugăciunea întâi pentru credincioși

(După desfacerea Sfântului Antimis)

Mulțumim Ție, Doamne, Dumnezeul Puterilor, Care ne-ai învrednicit a sta și acum înaintea sfântului Tău jertfelnic și a cădea la îndurările Tale, pentru păcatele noastre și pentru cele din neștiință ale poporului. Primește Dumnezeule, rugăciunea noastră; fă-ne să fim vrednici a-Ți aduce rugăciuni, cereri și jertfe fără de sânge pentru tot

poporul Tău; şi ne învredniceşte pe noi, pe care ne-ai pus întru această slujbă a Ta, cu puterea Duhului Tău celui Sfânt, ca fără de osândă şi fără de sminteală, întru mărturisirea curată a cugetului nostru, să Te chemăm în toată vremea şi în tot locul şi, auzindu-ne, milostiv să ne fii, pentru mulțimea bunătății Tale.

Diaconul:

Înțelepciune!

Preotul zice ecfonisul:

Că Ție se cuvine toată slava, cinstea şi închinăciunea, Tatălui şi Fiului şi Sfântului Duh, acum şi pururea şi în vecii vecilor.

Strana: Amin.

Diaconul sau preotul:

Iară şi iară, cu pace *(în pace)*, Domnului să ne rugăm.

Strana: Doamne, miluieşte.

[În unele locuri, numai când slujeşte şi diacon, se obişnuieşte să se rostească şi cererile de mai jos:

Pentru pacea de sus şi pentru mântuirea sufletelor noastre, Domnului să ne rugăm.

Strana: Doamne, miluieşte.

Pentru pacea a toată lumea, pentru buna stare *(statornicia)* a sfintelor lui Dumnezeu Biserici şi pentru unirea tuturor, Domnului să ne rugăm.

Pentru sfântă biserica aceasta şi pentru cei ce cu credință, cu evlavie şi cu frică de Dumnezeu intră într-însa, Domnului să ne rugăm.

Pentru ca să fim izbăviţi noi de tot necazul, mânia, primejdia şi nevoia, Domnului să ne rugăm.]

Apără, mântuieşte, miluieşte şi ne păzeşte pe noi, Dumnezeule, cu harul Tău.

Dacă nu este diacon, sau nu este obiceiul rostirii acestor cereri, se zice îndată:

Iară şi iară..., Apără, mântuieşte...

În timpul rostirii ecteniei, preotul citeşte în taină:

Rugăciunea a doua pentru credincioşi

Iarăşi şi de multe ori cădem înaintea Ta şi ne rugăm Ţie, Bunule şi Iubitorule de oameni, ca, privind spre rugăciunea noastră, să cureţeşti sufletele şi trupurile noastre de toată necurăţia trupului şi a duhului şi să ne dai nouă să stăm nevinovaţi şi fără de osândă înaintea Sfântului Tău jertfelnic. Şi dăruieşte, Dumnezeule, şi celor ce se roagă împreună cu noi, spor în viaţă, în credinţă şi în înţelegerea cea duhovnicească. Dă-le lor să-Ţi slujească totdeauna, cu frică şi cu dragoste, şi, în nevinovăţie şi fără osândă, să se împărtăşească cu Sfintele Tale Taine şi să se învrednicească de cereasca Ta împărăţie.

Diaconul:

Înţelepciune!

Diaconul intră în Sfântul Altar pe uşa dinspre miazănoapte, iar preotul zice ecfonisul:

Ca, sub stăpânirea Ta totdeauna fiind păziţi, Ţie slavă să înălţăm, Tatălui şi Fiului şi Sfântului Duh, acum şi pururea şi în vecii vecilor.

Strana: Amin. Și începe să cânte îndată cântarea heruvimică: Noi, care pe Heruvimi cu taină închipuim și făcătoarei de viață Treimi întreit-sfântă cântare aducem, toată grija cea lumească, acum, să o lepădăm... (până la: Ca pe Împăratul...).

Iar preotul, stând înaintea Sfintei Mese, citește în taină:

Rugăciunea din timpul cântării heruvimice

Nimeni din cei legați cu pofte și cu desfătări trupești nu este vrednic să vină, să se apropie sau să slujească Ție, Împărate al slavei; căci a sluji Ție este lucru mare și înfricoșător chiar pentru puterile cerești. Dar, totuși, pentru iubirea Ta de oameni cea de negrăit și nemăsurată, fără mutare și fără schimbare Te-ai făcut om, și Arhiereu al nostru Te-ai făcut și, ca un Stăpân a toate, ne-ai dat slujba sfântă a acestei jertfe liturgice și fără de sânge; că numai Tu, Doamne Dumnezeul nostru, stăpânești peste cele cerești și cele pământești, Cel ce șezi pe Tronul Heruvimilor și ești Domnul serafimilor și Împăratul lui Israel, Cel ce singur ești Sfânt și întru sfinți Te odihnești. Deci, pe Tine Te rog, Cel ce singur ești bun și binevoitor, caută spre mine, păcătosul și netrebnicul Tău rob, și-mi curățește sufletul și inima de cugete viclene; și pe mine, cel ce sunt îmbrăcat cu harul preoției, învrednicește-mă, cu puterea Sfântului Tău Duh, să stau înaintea acestei sfinte mese a Tale și să jertfesc Sfântul și preacuratul Tău Trup și scumpul Tău

Sânge. Că la Tine vin, plecându-mi grumajii, şi mă rog Ţie: Să nu întorci faţa Ta de la mine, nici să mă lepezi dintre slujitorii Tăi, ci binevoieşte să-Ţi fie aduse darurile acestea de mine, păcătosul şi nevrednicul Tău rob. Că Tu eşti Cel ce aduci şi Cel ce Te aduci, Cel ce primeşti şi Cel ce Te împarţi, Hristoase, Dumnezeul nostru, şi Ţie slavă înălţăm, împreună şi Celui fără de început al Tău Părinte şi Preasfântului şi bunului şi de viaţă făcătorului Tău Duh, acum şi pururea şi în vecii vecilor. Amin.

Iar, după terminarea rugăciunii, preotul zice cu voce înceată cântarea heruvimică, de trei ori, făcând câte o închinăciune la fiecare sfârşit (fără să ridice mâinile).

Preotul:

Noi, care pe heruvimi cu taină închipuim şi făcătoarei de viaţă Treimi întreit-sfântă cântare aducem, toată grija cea lumească acum să o lepădăm...

Iar diaconul continuă, înălţând orarul cu mâna dreaptă:

Ca pe Împăratul tuturor să-L primim, pe Cel înconjurat, în chip nevăzut, de cetele îngereşti. Aliluia, Aliluia, Aliluia.

Şi, dacă nu s-a făcut mai înainte acoperirea Cinstitelor Daruri la Proscomidiar, se face acum.

Se ridică apoi dvera şi se deschid Uşile Împărăteşti, iar diaconul, pregătind cădelniţa, o dă preotului, care binecuvintează tămâia; mergând înainte diaconul, cu lumânarea aprinsă, preotul tămâiază Sfânta Masă în cele patru laturi (zicând troparul: **În mormânt cu trupul...**), Sfântul Altar şi, ieşind printre Uşile Împărăteşti, cădeşte icoanele şi pe credincioşi ca la Apostol, zicând psalmul 50 şi troparele de umilință. (Când sunt mai mulți preoți împreună-slujitori, tămâiază protosul). Intrând în Altar și tămâind după obicei, preotul dă cădelnița diaconului (sau, în lipsa lui, paracliserului) și, mergând înaintea Sfintei Mese, face două închinăciuni, zicând:

Dumnezeule, curățește-mă pe mine păcătosul și mă miluiește!

După aceea, preotul sărută Sfântul Antimis, Sfânta Cruce și Sfânta Masă, iar diaconul numai colțul Sfintei Mese; mai fac apoi o închinăciune și, întorcându-se cu fața către credincioși și plecându-se spre aceștia, își cer iertare dintre Ușile Împărătești. Preotul binecuvintează pe credincioși dintre Ușile Împărătești; la slujba în sobor, își cer iertare și binecuvintează toți preoții pe rând, doi câte doi, în ordine descrescătoare; dacă este arhiereu, binecuvintează numai acesta, însă toți își cer iertare de la credincioși, doi câte doi. Merg după aceea la Proscomidiar și, închinându-se de trei ori, zic:

Dumnezeule, curățește-mă pe mine păcătosul și mă miluiește!

Apoi diaconul zice către preot:

Ridică, părinte!

Preotul, luând acoperământul cel mare, îl pune pe umerii diaconului, zicând:

Ridicați mâinile voastre la cele sfinte și binecuvântați pe Domnul! *(Psalm* 133, 2)

După aceasta, luând Sfântul Disc, îl dă diaconului, care îl ține în dreptul frunții, cu toată grija și evlavia. Preotul ia Sfântul Potir și amândoi ies pe ușa dinspre miazănoapte, diaconul mai întâi și preotul după el, purtându-se înaintea lor două sfeșnice sau lumânarea aprinsă și cădelnița, și așa ies în mijlocul bisericii, făcând Vohodul Mare, adică Intrarea cu Cinstitele Daruri.

Dacă slujeşte numai preotul, face el singur vohodul cu Cinstitele Daruri, având Acoperământul mare pe umeri, Sfântul Potir în mâna dreaptă şi Sfântul Disc în mâna stângă.

Când slujesc mai mulţi preoţi şi diaconi, după ce s-a închinat protosul împreună cu diaconii şi s-au plecat către credincioşi, vin apoi şi ceilalţi preoţi, doi câte doi, începând de la cei cu rang mai mare, se închină după rânduială şi, plecându-se către credincioşi, trec spre Proscomidiar.

Protosul merge la Proscomidiar şi dă Sfântul Disc diaconului, iar el ia Sfântul Potir în mâna dreaptă. Ceilalţi preoţi, luând fiecare în mâna dreaptă câte o cruce, iar preotul care a săvârşit Proscomidia, copia şi linguriţa, fac Vohodul cu Cinstitele Daruri , mergând unul după altul, în urma protosului, cel cu rang mai mic fiind la urmă. Iar când au ajuns în mijlocul bisericii, stau cu faţa spre credincioşi, unul în dreapta celuilalt, în rând cu primul dintre împreună-slujitori*.

Când nu sunt diaconi, atât Sfântul Disc, cât şi Sfântul Potir sunt luate de întâiul dintre împreună-slujitori, iar ceilalţi merg după el, în ordine descrescătoare, până la cel din urmă, purtând în mâini câte o cruce, iar cel ce a săvârşit proscomidia, copia şi linguriţa; ajungând în mijloc, se aşează unul de-a dreapta altuia, în rând cu protosul.

Ieşind, deci, din Sfântul Altar, primul dintre diaconi zice cu glas tare:

Pe voi, pe toţi, dreptmăritorilor creştini, să vă pomenească Domnul Dumnezeu întru împărăţia Sa, totdeauna, acum şi pururea şi în vecii vecilor.

Strana: **Amin.**

Şi terminând, când a ajuns în mijlocul bisericii, cu faţa spre credincioşi, primul dintre diaconi se întoarce în Altar printre Uşile Împărăteşti şi, stând în partea dreaptă a Sfintei Mese, aşteaptă să intre preotul cu Sfântul Potir. Diaconul al doilea, mergând înaintea celui dintâi până la Uşile Impărăteşti, se opreşte lângă icoana Maicii Domnului, iar când vine preotul cu Sfântul Potir, cădeşte înaintea lui, până când preotul intră printre Uşile Împărăteşti, după care intră şi el, în Sfântul Altar, printre Uşile Împărăteşti.

---

* Nu se aşează în dreapta şi stânga protosului, deoarece s-ar pierde simbolismul liturgic al vohodului (procesiunea de îngropare) la acest moment al Dumnezeieştii Liturghii.

Dacă va sluji numai un preot, acesta zice singur toate cele ce urmează, iar dacă vor sluji mai mulţi, le rostesc pe rând:

Pe Preafericitul Părintele nostru (N), Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române [pe (Înalt-) Preasfinţitul (Arhi-) Episcopul (şi Mitropolitul) nostru (N)], să-l pomenească Domnul Dumnezeu întru împărăţia Sa*.

Pe poporul român cel binecredincios de pretutindeni şi pe conducătorii ţării noastre, pe mai marii oraşelor şi ai satelor şi pe iubitoarea de Hristos oaste *(armată)*, să-i pomenească Domnul Dumnezeu întru împărăţia Sa.

Pe fraţii noştri ieromonahi, preoţi, ierodiaconi, diaconi, monahi şi monahii şi pe tot clerul bisericesc şi cinul monahal, să-i pomenească Domnul Dumnezeu întru împărăţia Sa**.

Pe adormiţii întru fericire patriarhi ai Bisericii Ortodoxe Române: Miron, Nicodim, Iustinian, Iustin şi Teoctist, să-i pomenească Domnul Dumnezeu întru împărăţia Sa.

Pe fericiţii şi pururea pomeniţii ctitori ai acestui sfânt locaş şi pe alţi ctitori, miluitori şi binefăcători, să-i pomenească Domnul Dumnezeu întru împărăţia Sa.

Pe fericiţii întru adormire eroi, ostaşi şi luptători români, din toate timpurile şi din toate locurile, care s-au

---

* În mănăstiri şi schituri, aici, se adaugă pomenirea stareţului sau a egumenului cu obştea, după rânduială.

** În şcolile teologice, aici se pomenesc, de asemenea, profesorii şi elevii sau studenţii. În spitale, în unităţile militare sau penitenciare şi în instituţiile de învăţământ, se pomenesc, aici, ostenitorii instituţiilor respective, însă nu se pomenesc nominal persoanele din conducere sau angajaţii. De exemplu: **Pe profesorii, studenţii şi ostenitorii acestei universităţi...** sau **Pe medicii, asistenţii şi toţi cei ce ostenesc în acest spital...**

jertfit pe câmpurile de luptă, în lagăre şi în închisori, pentru apărarea patriei şi a credinţei (ortodoxe) strămoşeşti, pentru întregirea neamului, pentru libertatea şi demnitatea poporului român, să-i pomenească Domnul Dumnezeu întru împărăţia Sa.

Pe cei ce au adus aceste Cinstite Daruri şi pe cei pentru care s-au adus, vii şi adormiţi în Domnul, să-i pomenească Domnul Dumnezeu întru împărăţia Sa.

Pe toţi cei adormiţi din neamurile noastre: strămoşi, moşi, părinţi, fraţi, surori, fii şi fiice, şi pe toţi cei dintr-o rudenie cu noi, pe fiecare după numele său, să-i pomenească Domnul Dumnezeu întru împărăţia Sa.

(Nu se citesc pomelnice şi nu se ating capetele credincioşilor cu Sfântul Potir)

Apoi, primul dintre împreună-slujitori, făcând semnul Sfintei Cruci cu Sfântul Potir spre credincioşi, zice:

Şi pe voi, pe toţi, dreptmăritorilor creştini, să vă pomenească Domnul Dumnezeu întru împărăţia Sa, totdeauna, acum şi pururea şi în vecii vecilor.

Strana: **Amin.**

Şi se cântă în continuare cântarea heruvimică: **Ca pe Împăratul tuturor să-L primim, pe Cel înconjurat, în chip nevăzut, de cetele îngereşti. Aliluia, Aliluia, Aliluia.**

Se întorc apoi în Altar, printre Uşile Împărăteşti, în ordinea în care au ieşit, iar când intră preotul cu Sfântul Potir, primul dintre diaconi zice către dânsul:

Preoţia voastră să o pomenească Domnul Dumnezeu întru împărăţia Sa.

Iar preotul zice către diacon:

Diaconia ta să o pomenească Domnul Dumnezeu întru împărăția Sa, totdeauna, acum și pururea și în vecii vecilor.

Diaconul răspunde: **Amin.**

Preotul pune Sfântul Potir pe Sfântul Antimis, desfăcut pe Sfânta Masă. Asemenea, luând și Sfântul Disc de la diacon, îl așează lângă Sfântul Potir, întocmai ca la Proscomidiar, zicând:

Iosif cel cu bun chip, de pe lemn luând preacurat trupul Tău, cu giulgiu curat înfășurându-l și cu miresme, în mormânt nou îngropându-l, l-a pus.

În mormânt cu trupul, în iad cu sufletul, ca un Dumnezeu, în rai cu tâlharul și pe tron împreună cu Tatăl și cu Duhul ai fost, Hristoase, toate umplându-le, Cel ce ești necuprins.

Ca un purtător de viață și mai înfrumusețat decât raiul, cu adevărat, și decât toată cămara împărătească mai luminat s-a arătat, Hristoase, mormântul Tău, izvorul învierii noastre.

Se închid Ușile Împărătești și se închide dvera; apoi preotul, luând acoperămintele de pe Sfântul Disc și de pe Sfântul Potir, le pune de o parte pe Sfânta Masă. Luând după aceasta Acoperământul mare de pe umerii diaconului și tămâindu-l, acoperă cu el Cinstitele Daruri; apoi, luând cădelnița, le tămâiază de trei ori, zicând o singură dată:

Fă bine, Doamne, întru bunăvoirea Ta, Sionului, și să se zidească zidurile Ierusalimului (*Psalm* 50, 19).

Diaconul continuă:

Atunci vei binevoi jertfa dreptății, prinosul și arderile de tot, atunci vor pune pe altarul Tău viței (*Psalm* 50, 20).

Apoi preotul, întorcându-se către diacon, zice:*

Roagă-te pentru mine, frate şi împreună slujitorule!

Diaconul:

Duhul Sfânt să vină peste tine şi puterea Celui preaînalt să te umbrească.

Preotul:

Acelaşi Duh să lucreze împreună cu noi în toate zilele vieții noastre.

Diaconul, plecându-şi capul pe colțul drept al Sfintei Mese, ține orarul cu trei degete ale mâinii drepte şi zice către preot:

Pomeneşte-mă, părinte!

Preotul, binecuvântându-l pe cap, zice:

Să te pomenească Domnul Dumnezeu întru împărăția Sa, totdeauna, acum şi pururea şi în vecii vecilor.

Diaconul răspunde: **Amin.**

Diaconul, sărutând mâna dreaptă a preotului, iese pe uşa dinspre miazănoapte şi, stând în mijlocul bisericii, zice:

Ectenia cererilor

Să plinim rugăciunea noastră Domnului.

Strana: **Doamne, miluieşte.**

Pentru Cinstitele Daruri ce sunt puse înainte, Domnului să ne rugăm.

---

* Aceasta este forma corectă a dialogului dintre preot şi diacon la acest moment al Dumnezeieştii Liturghii. Pentru precizări, a se vedea *Lămuririle* de la sfârşitul acestei cărți (pagina 603).

Pentru sfântă biserica aceasta şi pentru cei ce cu credinţă, cu evlavie şi cu frică de Dumnezeu intră într-însa, Domnului să ne rugăm.

Pentru ca să fim izbăviţi noi de tot necazul, mânia, primejdia şi nevoia, Domnului să ne rugăm.

Apără, mântuieşte, miluieşte şi ne păzeşte pe noi, Dumnezeule, cu harul Tău.

Ziua toată desăvârşită, sfântă, în pace şi fără de păcat, de la Domnul să cerem.

Strana: **Dă, Doamne!**

Înger de pace, credincios îndreptător *(călăuzitor)*, păzitor al sufletelor şi al trupurilor noastre, de la Domnul să cerem.

Milă şi iertare de păcatele şi de greşelile noastre, de la Domnul să cerem.

Cele bune şi de folos sufletelor noastre şi pace lumii, de la Domnul să cerem.

Cealaltă vreme a vieţii noastre, în pace şi întru pocăinţă a o săvârşi, de la Domnul să cerem.

Sfârşit creştinesc vieţii noastre, fără durere, neînfruntat, în pace şi răspuns bun la înfricoşătoarea judecată a lui Hristos, să cerem.

Pe Preasfânta, curata, preabinecuvântata, slăvita Stăpâna noastră, de Dumnezeu Născătoarea şi pururea Fecioara Maria, cu toţi sfinţii să o pomenim.

Pe noi înşine şi unii pe alţii şi toată viaţa noastră lui Hristos Dumnezeu să o dăm.

Strana: **Ţie, Doamne.**

După aşezarea Cinstitelor Daruri pe Sfânta Masă, în timp ce diaconul rosteşte ectenia, preotul zice în taină:

Rugăciunea punerii-înainte

Doamne, Dumnezeule, Atotțiitorule, Cel ce singur ești Sfânt, Care primești jertfă de laudă de la cei ce Te cheamă pe Tine cu toată inima, primește și rugăciunea noastră, a păcătoșilor, și o du la sfântul Tău jertfelnic; fă-ne vrednici a-Ți aduce daruri și jertfe duhovnicești, pentru păcatele noastre și pentru cele din neștiință ale poporului. Și ne învrednicește să aflăm har înaintea Ta, ca să fie bine primită jertfa noastră și să se sălășluiască Duhul cel bun al harului Tău peste noi, peste aceste Daruri ce sunt puse înainte și peste tot poporul Tău.

Preotul încheie rugăciunea, rostind cu glas tare ecfonisul:

Cu îndurările Unuia-Născut Fiului Tău, cu Care ești binecuvântat, împreună cu Preasfântul și bunul și de viață făcătorul Tău Duh, acum și pururea și în vecii vecilor.

Strana: **Amin.**

Preotul (cu fața spre credincioși, binecuvântându-i):

Pace tuturor!

Strana: **Și duhului tău.**

Diaconul:

Să ne iubim unii pe alții, ca, într-un gând, să mărturisim.

Strana: **Pe Tatăl, pe Fiul și pe Sfântul Duh, Treimea cea de o ființă și nedespărțită.**

În vremea aceasta, preotul, închinându-se de trei ori, zice în taină, de fiecare dată:

Iubi-Te-voi, Doamne, vârtutea mea, Domnul este întărirea mea şi scăparea mea şi izbăvitorul meu (*Psalm* 17, 1). Această rugăciune poate fi şi cântată, de slujitori în Sfântul Altar sau de cântăreţ la strană ori de către cor*.

Sărută apoi Cinstitele Daruri, aşa cum sunt acoperite: întâi Sfântul Disc, apoi Sfântul Potir şi marginea Sfintei Mese. Diaconul, la locul unde stă, se închină şi sărută Sfânta Cruce de pe orarul său.

Dacă vor sluji mai mulţi preoţi, protosul sărută cel dintâi Cinstitele Daruri, apoi trece mai la o parte, spre miazăzi. Iar ceilalţi, venind pe rând pe partea de miazănoapte a Sfintei Mese, se închină şi sărută şi ei Cinstitele Daruri; apoi, mergând la protos, acesta zice către cel de-al doilea şi următorii:

Hristos în mijlocul nostru, iar cel de-al doilea răspunde:

Este şi va fi. Şi se sărută unul pe altul pe umeri, încheind cel dintâi:

Totdeauna, acum şi pururea şi în vecii vecilor. Amin.

Şi, trecând la dreapta celui mai mare, aşteaptă împreună până ce sărută şi ceilalţi Cinstitele Daruri şi vin pentru sărutarea păcii la cei dinaintea lor, cum s-a arătat.

Dacă sunt mai mulţi diaconi, ei nu sărută Cinstitele Daruri, ci fiecare Sfânta Cruce de pe orarul său şi apoi, unul pe altul, pe umeri, rostind aceleaşi cuvinte ca şi preoţii.

După ce la strană se termină cântarea: **Pe Tatăl...,** diaconul de la locul său, zice cu glas tare:

Uşile, uşile! Cu înţelepciune, să luăm aminte!

Se deschide dvera Uşilor Împărăteşti, iar preotul, ridicând Aerul deasupra Cinstitelor Daruri şi clătinându-l, singur ori cu ceilalţi preoţi împreună-slujitori, dacă sunt mai mulţi, zice, împreună cu toţi credincioşii:

---

* Atunci când este sobor de preoţi, acest stih se recomandă să fie cântat de strană pentru a acoperi timpul în care sfinţiţii slujitori îşi dau sărutarea frăţească, săvârşită la vremea ei.

SIMBOLUL CREDINȚEI

Cred întru Unul Dumnezeu, Tatăl Atotțiitorul, Făcătorul cerului şi al pământului, al tuturor celor văzute şi nevăzute.

Şi întru Unul Domn Iisus Hristos, Fiul lui Dumnezeu, Unul-Născut, Care din Tatăl S-a născut, mai înainte de toți vecii: Lumină din Lumină, Dumnezeu adevărat din Dumnezeu adevărat, născut, nu făcut, Cel de o ființă cu Tatăl, prin Care toate s-au făcut;

Care, pentru noi oamenii şi pentru a noastră mântuire, S-a pogorât din ceruri şi S-a întrupat de la Duhul Sfânt și din Maria Fecioara și S-a făcut om;

Şi S-a răstignit pentru noi în zilele lui Ponțiu Pilat şi a pătimit şi S-a îngropat;

Şi a înviat a treia zi, după Scripturi (ajungând aici, preotul încetează clătinarea Sfântului Aer, îl sărută și, întocmindu-l, îl așează pe Sfânta Masă. Dacă sunt mai mulți preoți, protosul îl dă spre sărutare tuturor);

Şi S-a înălțat la ceruri şi şade de-a dreapta Tatălui;

Şi iarăşi va să vină cu slavă, să judece viii şi morții, a Cărui împărăție nu va avea sfârşit.

Şi întru Duhul Sfânt, Domnul de viață Făcătorul, Care din Tatăl purcede, Cel ce, împreună cu

Tatăl şi cu Fiul, este închinat şi slăvit, Care a grăit prin prooroci.

Întru una, sfântă, sobornicească şi apostolească Biserică;

Mărturisesc un Botez spre iertarea păcatelor;

Aştept învierea morţilor;

Şi viaţa veacului ce va să fie. Amin.

Apoi diaconul zice:

Să stăm bine! Să stăm cu frică! Să luăm aminte! Sfânta Jertfă în pace a o aduce!

Strana: **Mila păcii, jertfa laudei** *(Milă, pace, jertfă de laudă)**.

Iar diaconul, închinându-se, intră în Sfântul Altar şi, luând ripida sau un acoperământ, apără cu evlavie Cinstitele Daruri. Se deschid Uşile Împărăteşti, iar preotul, luând o Cruce de pe Sfânta Masă, se întoarce cu faţa către credincioşi şi, binecuvântându-i cu Sfânta Cruce, zice dintre Uşile Împărăteşti:

Harul Domnului nostru Iisus Hristos şi dragostea lui Dumnezeu Tatăl şi împărtăşirea Sfântului Duh să fie cu voi cu toţi** (*II Cor.* 13, 13).

Strana: **Şi cu duhul tău.**

Preotul, înălţând Sfânta Cruce, zice, tot cu faţa spre credincioşi:

Sus să avem inimile!

Strana: **Avem către Domnul.**

---

* Forma corectă a răspunsului dat de popor este *Milă, pace, jertfă de laudă*. A se vedea *Lămuririle* de la sfârşitul acestei cărţi.

** Traducerea mai exactă: *părtăşia*.

Preotul, întorcându-se cu faţa spre răsărit şi plecându-se spre icoana Mântuitorului, zice:

Să mulţumim Domnului!

Intră apoi în Sfântul Altar, după care se închid Uşile Împărăteşti şi se închide dvera.

Strana: **Cu vrednicie şi cu dreptate este a ne închina Tatălui şi Fiului şi Sfântului Duh, Treimea cea de o fiinţă şi nedespărţită.**

Iar, în acest timp, preotul se roagă în taină, rostind:

Rugăciunea Sfintei Jertfe (Anaforaua)

Cu vrednicie şi cu dreptate este a-Ţi cânta Ţie, pe Tine a Te binecuvânta, pe Tine a Te lăuda, Ţie a-Ţi mulţumi, Ţie a ne închina, în tot locul stăpânirii Tale; că Tu eşti Dumnezeu negrăit şi necuprins cu gândul, nevăzut, neajuns, pururea fiind şi acelaşi fiind: Tu şi Unul-Născut Fiul Tău şi Duhul Tău cel Sfânt. Tu din nefiinţă la fiinţă ne-ai adus pe noi şi, căzând noi, iarăşi ne-ai ridicat şi nu Te-ai depărtat, pe toate făcându-le, până ce ne-ai suit la cer şi ne-ai dăruit împărăţia Ta ce va să fie. Pentru toate acestea mulţumim Ţie şi Unuia-Născut Fiului Tău şi Duhului Tău celui Sfânt, pentru toate pe care le ştim şi pe care nu le ştim, pentru binefacerile Tale arătate şi nearătate, ce ni s-au făcut nouă. Mulţumim Ţie şi pentru Liturghia aceasta, pe care ai binevoit a o primi din mâinile noastre, deşi stau înaintea Ta mii de arhangheli şi zeci de mii de îngeri, heruvimii cei cu ochi mulţi şi serafimii cei cu câte şase aripi, care se înalţă zburând...

Diaconul sau, dacă nu este diacon, preotul, luând Steluța de pe Sfântul Disc, face cu ea semnul Sfintei Cruci deasupra acestuia, lovind ușor cu ea în cele patru părți ale Sfântului Disc, iar preotul zice cu glas tare ecfonisul:

Cântarea de biruință, cântând, strigând, glas înălțând și grăind:

(Sărutând apoi Steluța, o pune pe Sfântul Antimis, în partea de sus. Dacă slujește preotul singur, el ridică Steluța și zice ecfonisul. Dacă slujesc numai preoți, fără diacon, Steluța o ridică protosul, o sărută numai el, iar ecfonisul se rostește de către preotul de rând).

Strana: **Sfânt, Sfânt, Sfânt Domnul Savaot! Plin este cerul, și pământul, de slava Ta. Osana întru cei de sus. Binecuvântat este Cel ce vine întru numele Domnului. Osana întru cei de sus!**

În această vreme, diaconul, stând în dreapta, apără încetișor cu ripida sau cu un acoperământ, cu toată luarea-aminte și cu frică, Cinstitele Daruri, făcând semnul Sfintei Cruci deasupra lor, ca să nu cadă ceva în ele.

Preotul se roagă mai departe în taină:

Cu aceste fericite Puteri și noi, Iubitorule de oameni, Stăpâne, strigăm și grăim: Sfânt ești și Preasfânt, Tu și Unul-Născut Fiul Tău și Duhul Tău cel Sfânt. Sfânt ești și Preasfânt și slava Ta este plină de măreție. Că Tu ai iubit lumea Ta atât de mult, încât pe Unul-Născut Fiul Tău L-ai dat, ca tot cel ce crede într-însul să nu piară, ci să aibă viață veșnică. Și Acesta, venind și toată rânduiala cea pentru noi plinind, în noaptea în care a fost vândut – sau, mai degrabă, când El Însuși S-a dat pe Sine pentru viața lumii –, luând pâinea cu sfintele și preacuratele și fără prihană mâinile Sale, mulțumind și binecuvântând, sfințind și

frângând, a dat Sfinților Săi Ucenici și Apostoli, zicând:

Diaconul, ținând orarul cu trei degete de la mâna dreaptă, arată spre Sfântul Disc, iar preotul, arătând cu dreapta spre Sfântul Agneț, zice cu glas tare:

Luați, mâncați, acesta este Trupul Meu, Care se frânge pentru voi, spre iertarea păcatelor.

Apoi, plecându-se, se închină împreună cu diaconul.

Strana: Amin

Preotul zice în taină:

Asemenea și paharul, după cină, zicând:

Iar diaconul arată, de asemenea, cu orarul spre Sfântul Potir, în timp ce preotul, arătând cu dreapta spre Sfântul Potir, zice cu glas tare ecfonisul:

Beți dintru acesta toți, acesta este Sângele Meu, al Legii celei noi*, Care pentru voi și pentru mulți se varsă, spre iertarea păcatelor.

Apoi, se închină, împreună cu diaconul.

Strana: Amin.

Preotul zice în taină:

Aducându-ne aminte, așadar, de această poruncă mântuitoare și de toate cele ce s-au făcut pentru noi: de cruce, de mormânt, de învierea cea de a treia zi, de înălțarea la ceruri, de șederea cea de-a dreapta și de cea de-a doua slăvită iarăși venire.

---

* Traducerea mai exactă: *al Legământului celui nou.*

Apoi, preotul rostește cu glas tare:

Ale Tale dintru ale Tale, Ție Îți aducem de toate și pentru toate.

Când preotul zice aceasta, diaconul lasă ripida sau acoperământul pe Sfânta Masă și, punând mâinile în chipul crucii (mâna dreaptă peste cea stângă), ia Sfântul Disc cu mâna dreaptă, iar Sfântul Potir cu cea stângă și, înălțându-le puțin, le mișcă în semnul Sfintei Cruci deasupra Sfântului Antimis, la **...Ție Îți aducem...** Dacă nu este diacon, ridicarea Sfântului Disc și a Sfântului Potir o face preotul.

Strana: **Pe Tine Te lăudăm, pe Tine Te binecuvântăm, Ție Îți mulțumim, Doamne, și ne rugăm Ție, Dumnezeul nostru.**

În timpul acestei cântări, diaconul vine aproape de preot și se închină amândoi, de trei ori, înaintea Sfintei Mese, zicând încet:

Dumnezeule, curățește-mă pe mine, păcătosul, și mă miluiește!

Apoi preotul zice încet, cu mâinile ridicate, troparul Ceasului al treilea:

Doamne, Cel ce ai trimis pe Preasfântul Tău Duh, în ceasul al treilea, Apostolilor Tăi, pe Acesta, Bunule, nu-L lua de la noi, ci Îl înnoiește întru noi, cei ce ne rugăm Ție.

Diaconul:

Stih 1: **Inimă curată zidește întru mine, Dumnezeule, și Duh drept înnoiește întru cele dinlăuntru ale mele** (*Psalm* 50, 11).

Și închinându-se, preotul zice iarăși, cu mâinile ridicate:

Doamne, Cel ce ai trimis pe Preasfântul Tău Duh...

Diaconul:

Stih 2: **Nu mă lepăda de la fața Ta și Duhul Tău cel Sfânt nu-L lua de la mine** (*Psalm* 50, 12).

Şi iarăşi preotul, ca mai înainte:

Doamne, Cel ce ai trimis pe Preasfântul Tău Duh...

Diaconul:

Slavă Tatălui şi Fiului şi Sfântului Duh. Şi acum şi pururea şi în vecii vecilor. Amin.

Preotul protos se roagă în taină, zicând epicleza:

Încă*, aducem Ţie această slujire cuvântătoare şi fără de sânge şi Te chemăm şi Te rugăm şi cu umilinţă la Tine cădem: Trimite pe Duhul Tău cel Sfânt peste noi şi peste aceste Daruri, ce sunt puse înainte.**

Apoi diaconul, plecându-şi capul şi arătând cu orarul spre Sfântul Agneţ, zice încet:

Binecuvintează, părinte, sfânta pâine!

Iar preotul, stând drept, binecuvintează peste Sfântul Agneţ, zicând cu glas scăzut:

Şi fă, adică, pâinea aceasta, Cinstitul Trup al Hristosului Tău.

Diaconul: **Amin.** Şi arătând spre Sfântul Potir:

Binecuvintează, părinte, Sfântul Potir!

Preotul, binecuvântând Sfântul Potir, zice cu glas scăzut:

Iar ceea ce este în potirul acesta, Cinstitul Sânge al Hristosului Tău.

Diaconul: **Amin.** Şi, arătând cu orarul spre amândouă Sfintele, zice:

Binecuvintează, părinte, amândouă Sfintele!

---

* *Încă* are înţelesul: *de asemenea.*

** Aceasta este traducerea corectă, care arată că slujirea liturgică se realizează prin cuvânt, după cum arată Sfântul Nicolae Cabasila în comentariul său liturgic. A se vedea *Lămuririle* de la sfârşitul acestei cărţi.

Iar preotul, binecuvântându-le pe amândouă, zice:

Prefăcându-le cu Duhul Tău cel Sfânt.

Diaconul: Amin, Amin, Amin.

SE CUVINE A ŞTI: dacă sunt mai mulţi preoţi împreună-slujitori, troparul Ceasului al treilea se zice de către protos şi alţi doi preoţi slujitori, iar stihurile, de către diaconi. Sfinţirea dumnezeieştilor Daruri o face însă numai protosul, care rosteşte, în auzul celorlalţi preoţi, cuvintele de sfinţire. După rostirea întreitului Amin, toţi preoţii îngenunchează şi se roagă în taină.

După aceasta, diaconul, plecându-şi capul către preot, zice:

Pomeneşte-mă, părinte, pe mine, păcătosul!

Preotul:

Să te pomenească Domnul Dumnezeu întru împărăţia Sa, totdeauna, acum şi pururea şi în vecii vecilor.

Diaconul: Amin.

Apoi, preotul acoperă Sfântul Potir cu un acoperământ mic, împăturit, după care, îngenunchind* împreună cu diaconul, se roagă în taină, zicând:

Pentru ca să fie celor care se vor împărtăşi, spre trezirea *(trezvia)* sufletului, spre iertarea păcatelor, spre împărtăşirea *(părtăşia)* cu Sfântul Tău Duh, spre plinirea împărăţiei cerurilor, spre îndrăznirea cea către Tine, iar nu spre judecată sau spre osândă.

Încă, aducem Ţie această slujire cuvântătoare pentru cei adormiţi întru credinţă: strămoşi, părinţi, patriarhi, prooroci, apostoli, propovăduitori, evanghelişti, mucenici, mărturisitori, pustnici şi pentru tot sufletul cel drept, care s-a săvârşit întru credinţă.

---

* De la Învierea Domnului şi până la Rusalii, precum şi în perioada 25 decembrie – 6 ianuarie, preotul şi diaconul nu vor îngenunchea la acest moment, ci doar se vor închina până la pământ.

Terminându-se la strană cântarea: **Pe Tine Te lăudăm...** se ridică dvera Uşilor Împărăteşti, iar preotul, tămâind Sfintele Taine, zice cu glas tare:

Mai ales pentru Preasfânta, curata, preabinecuvântata, slăvita Stăpâna noastră, de Dumnezeu Născătoarea şi pururea Fecioara Maria...

La strană se cântă Axionul: **Cuvine-se cu adevărat...** sau cel al praznicului.

Preotul dă cădelniţa diaconului, iar acesta tămâiază mai întâi Sfânta Masă împrejur, Proscomidiarul (unde pomeneşte pomelnicul bisericii pentru cei adormiţi), Tronul cel de sus, Altarul, pe preot şi pe cei din Altar, iar dacă nu este diacon, preotul cădeşte numai în faţa Sfintei Mese. Lăsând apoi cădelniţa, diaconul merge la Proscomidiar şi citeşte şi pomelnicul bisericii pentru cei vii.

După ce a dat cădelniţa, preotul, luând vasul cu anafură de la diacon sau de la paracliser, face cu el semnul Sfintei Cruci înaintea Sfântului Disc şi a Sfântului Potir, zicând:

Pentru rugăciunile Născătoarei de Dumnezeu, binecuvintează, Doamne, pâinea aceasta, anafura sfinţilor Tăi*.

Apoi preotul, stând în faţa Sfintei Mese, se roagă în taină:

Pentru Sfântul Ioan Proorocul, Înaintemergătorul şi Botezătorul, pentru sfinţii, slăviţii şi întru

---

* Privitor la timpul, modul şi formula binecuvântării anafurei, a se vedea *Lămuririle* de la sfârşitul acestei cărţi.

tot lăudații Apostoli, pentru Sfântul (N), a cărui pomenire o săvârşim, şi pentru toți Sfinții Tăi; cu ale căror rugăciuni, cercetează-ne, Dumnezeule. Şi pomeneşte pe toți cei adormiți întru nădejdea învierii şi a vieții veşnice şi-i odihneşte pe ei, Dumnezeul nostru, acolo unde străluceşte lumina feței Tale.

Încă, Te rugăm: Pomeneşte, Doamne, pe toți episcopii ortodocşi, care drept învață cuvântul adevărului Tău, toată preoțimea, cea întru Hristos diaconime, pe tot clerul bisericesc şi cinul monahal.

Încă, aducem Ţie această slujire cuvântătoare pentru toată lumea, pentru sfânta sobornicească şi apostolească *(apostolică)* Biserică; pentru cei ce în curăție şi în cinste viețuiesc, pentru binecredinciosul popor român de pretutindeni şi conducătorii țării noastre, pentru mai marii oraşelor şi ai satelor şi pentru iubitoarea de Hristos oaste *(armată)*. Dă-le, Doamne, paşnică ocârmuire, ca şi noi, întru liniştea lor, viață paşnică şi netulburată să trăim, în toată cucernicia şi curăția.

După aceste rugăciuni, dacă este timp, preotul citeşte încet pomelnicele viilor şi morților, ce s-au adus după ieşirea cu Cinstitele Daruri. Pentru cei vii zice:

Pentru mântuirea şi iertarea păcatelor robilor lui Dumnezeu (N).

Iar pentru cei morți, zice:

Pentru iertarea păcatelor şi odihna sufletelor adormiților robilor lui Dumnezeu (N), în loc luminat, de unde a fugit toată durerea, întristarea şi suspinarea; odihneşte-i, Dumnezeul nostru, şi-i sălăşluieşte pe dânşii unde străluceşte lumina feței Tale.

Preotul merge apoi la spălător şi îşi spală mâinile; asemenea face şi diaconul. Iar după cântarea Axionului, preotul zice:

Întâi pomeneşte, Doamne, pe Preafericitul Părintele nostru (N), Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române [pe (Înalt-) Preasfinţitul (Arhi-) Episcopul şi (Mitropolitul) nostru (N)], pe care-l dăruieşte sfintelor Tale Biserici în pace, întreg, cinstit, sănătos, îndelungat în zile, drept învăţând cuvântul adevărului Tău*.

Strana cântă: **Pe toţi şi pe toate.**

Iar preotul se roagă în taină:

Adu-Ţi aminte, Doamne, de oraşul (satul sau mănăstirea aceasta**) acesta, în care vieţuim, şi de toate oraşele şi satele şi de cei ce cu credinţă locuiesc într-însele. Adu-Ţi aminte, Doamne, de cei ce călătoresc pe uscat, pe ape şi prin aer, de cei bolnavi, de cei ce pătimesc, de cei robiţi şi de mântuirea lor. Pomeneşte, Doamne, pe cei ce aduc daruri şi fac bine în sfintele Tale biserici şi îşi aduc aminte de cei săraci; şi trimite peste noi toţi milele Tale.**

Ecfonisul Anaforalei (cu glas tare):

Şi ne dă nouă, cu o gură şi o inimă, a slăvi şi a cânta preacinstitul şi de mare cuviinţă numele

---

* Preotul va pomeni aici un singur nume, acela al ierarhului care ocârmuieşte canonic eparhia în care se săvârşeşte Sfânta Liturghie.

Tău, al Tatălui şi al Fiului şi al Sfântului Duh, acum şi pururea şi în vecii vecilor.

Strana: **Amin.**

Când preotul zice acest ecfonis, diaconul vine în dreapta lui şi, plecându-şi capul, preotul îl binecuvintează pe creştet, după care diaconul iese pe uşa dinspre miazănoapte şi merge în mijlocul bisericii pentru rostirea ecteniei.

Preotul se întoarce către credincioşi şi, binecuvântându-i cu mâna dreaptă, din dreptul Uşilor Împărăteşti, zice ecfonisul:

Şi să fie milele marelui Dumnezeu şi Mântuitorului nostru Iisus Hristos cu voi cu toţi.

Strana: **Şi cu duhul tău.**

După aceasta, se lasă dvera, iar diaconul, aflându-se la locul obişnuit din mijlocul bisericii (dacă nu este diacon, preotul, din Sfântul Altar), zice:

Pe toţi sfinţii pomenindu-i, iară şi iară, cu pace *(în pace)*, Domnului să ne rugăm.

Strana: **Doamne, miluieşte.**

Pentru Cinstitele Daruri ce s-au adus şi s-au sfinţit, Domnului să ne rugăm.

Ca Iubitorul de oameni, Dumnezeul nostru, Cel ce le-a primit pe ele în sfântul, cel mai presus de ceruri şi duhovnicescul Său jertfelnic întru miros de bună mireasmă duhovnicească, să ne trimită nouă dumnezeiescul har şi darul Sfântului Duh, să ne rugăm.

Pentru ca să fim izbăviţi noi de tot necazul, mânia, primejdia şi nevoia, Domnului să ne rugăm.

În timp ce diaconul rostește ectenia, preotul se roagă în taină:

Ție, Stăpâne, Iubitorule de oameni, Îți încredințăm toată viața și nădejdea noastră și cerem și ne rugăm și cu umilință cădem înaintea Ta: învrednicește-ne să ne împărtășim, având cuget curat, cu cereștile și înfricoșătoarele Tale Taine ale acestei sfinte și duhovnicești mese, spre lăsarea păcatelor, spre iertarea greșelilor, spre împărtășirea cu Sfântul Duh, spre moștenirea împărăției cerurilor, spre îndrăznirea cea către Tine, iar nu spre judecată sau spre osândă.

Diaconul sau preotul:

Apără, mântuiește, miluiește și ne păzește pe noi, Dumnezeule, cu harul Tău.

Strana: Doamne, miluiește.

Ziua toată desăvârșită, sfântă, în pace și fără de păcat, de la Domnul să cerem.

Strana: Dă, Doamne.

Înger de pace, credincios îndreptător *(călăuzitor)*, păzitor al sufletelor și al trupurilor noastre, de la Domnul să cerem.

Milă și iertare de păcatele și de greșelile noastre, de la Domnul să cerem.

Cele bune și de folos sufletelor noastre și pace lumii, de la Domnul să cerem.

Cealaltă vreme a vieții noastre în pace și întru pocăință a o săvârși, de la Domnul să cerem.

Sfârşit creştinesc vieţii noastre, fără durere, neînfruntat, în pace şi răspuns bun la înfricoşătoarea judecată a lui Hristos să cerem.

Unitatea credinţei şi împărtăşirea *(părtăşia)* Sfântului Duh cerând, pe noi înşine şi unii pe alţii şi toată viaţa noastră lui Hristos Dumnezeu să o dăm.

Strana: **Ţie, Doamne.**

Preotul zice ecfonisul:

Şi ne învredniceşte pe noi, Stăpâne, cu îndrăznire, fără de osândă, să cutezăm a Te chema pe Tine, Dumnezeu-Tatăl Cel ceresc, şi a zice:

Credincioşii rostesc rar şi deslușit (sau cântă) Rugăciunea Domnească, pe care o zic şi clericii în acelaşi timp:

Tatăl nostru, Care eşti în ceruri, sfinţească-se numele Tău, vie împărăţia Ta, facă-se voia Ta, precum în cer, aşa şi pe pământ; pâinea noastră cea spre fiinţă dă-ne-o nouă astăzi, şi ne iartă nouă greşelile noastre, precum şi noi iertăm greşiţilor noştri, şi nu ne duce pe noi în ispită, ci ne izbăveşte de cel viclean.

În timpul rugăciunii, diaconul îşi petrece orarul cruciş, astfel încât în faţă să atârne amândouă capetele.

Preotul zice ecfonisul:

Că a Ta este împărăţia, şi puterea, şi slava, a Tatălui şi a Fiului şi a Sfântului Duh, acum şi pururea şi în vecii vecilor.

Strana: **Amin.**

Și, ridicându-se dvera, preotul zice:

Pace tuturor!

Strana: **Și duhului tău.**

Apoi se închide dvera.

Diaconul:

Capetele noastre, Domnului să le plecăm!

Strana: **Ție, Doamne.**

Iar preotul se roagă în taină:

Mulțumim Ție, Împărate nevăzut, Cel ce pe toate le-ai făcut cu puterea Ta cea nemăsurată și, cu mulțimea milei Tale, din neființă la ființă pe toate le-ai adus. Însuți, Stăpâne, caută din cer spre cei ce și-au plecat capetele înaintea Ta; că nu le-au plecat trupului și sângelui, ci Ție, înfricoșătorului Dumnezeu. Tu, deci, Stăpâne, pe cele ce stau înaintea noastră, a tuturor, spre bine le întocmește, după trebuința deosebită a fiecăruia: cu cei ce călătoresc pe uscat, pe ape și prin aer împreună călătorește, pe cei bolnavi îi tămăduiește, Cel ce ești Doctorul sufletelor și al trupurilor noastre.

Apoi, preotul (când se slujește în sobor, doar cel care a săvârșit Proscomidia) zice, cu glas tare, ecfonisul:

Cu harul și cu îndurările și cu iubirea de oameni ale Unuia-Născut Fiului Tău, cu Care ești binecuvântat, împreună cu Preasfântul și bunul și de viață făcătorul Tău Duh, acum și pururea și în vecii vecilor.

Strana: Amin.

Iar preotul se roagă în taină:

Ia aminte, Doamne, Iisuse Hristoase, Dumnezeul nostru, din sfânt locaşul Tău şi de pe tronul slavei împărăţiei Tale şi vino ca să ne sfinţeşti, Cel ce sus împreună cu Tatăl şezi şi aici, în chip nevăzut, împreună cu noi eşti. Şi ne învredniceşte, prin mâna Ta cea puternică, a ni se da Preacuratul Tău Trup şi Scumpul Tău Sânge şi, prin noi, la tot poporul.

Apoi preotul, în Sfântul Altar, iar diaconul în mijlocul bisericii, se închină de trei ori, zicând în taină, de fiecare dată:

Dumnezeule, curăţeşte-mă pe mine, păcătosul, şi mă miluieşte!

După aceasta, diaconul (iar dacă nu este diacon, însuşi preotul) zice cu glas tare:

Să luăm aminte!

Iar preotul, luând Sfântul Trup cu amândouă mâinile, îl înalţă în semnul Sfintei Cruci, deasupra Sfântului Disc, zicând cu glas tare:

Sfintele, sfinţilor!

Strana cântă: Unul Sfânt, unul Domn, Iisus Hristos, întru slava lui Dumnezeu-Tatăl. Amin.

Strana cântă chinonicul.

Diaconul intră în Sfântul Altar şi, stând de-a dreapta preotului, care ţine în mâini Sfântul Trup, zice încet:

Sfărâmă *(frânge)*, părinte, Sfântul Trup!

Iar preotul, frângându-l în patru părți, cu luare-aminte și cu evlavie, zice:

Se sfărâmă *(frânge)* și Se împarte Mielul lui Dumnezeu, Cel ce Se sfărâmă *(frânge)* și nu Se desparte, Cel ce Se mănâncă pururea și niciodată nu Se sfârșește*, ci pe cei ce se împărtășesc îi sfințește.

Și le așează pe Sfântul Disc, în chipul Sfintei Cruci, potrivind să fie spre răsărit partea cu **IIS**, spre apus cea cu **HS**, spre miazănoapte cea cu **NI**, iar spre miazăzi cea cu **KA**.

Apoi diaconul, arătând cu orarul Sfântul Potir, zice încet:

Plinește, părinte, Sfântul Potir!

Iar preotul, luând părticica ce este așezată sus, adică cea cu **IIS**, face cu ea semnul Sfintei Cruci deasupra Sfântului Potir, zicând:

Plinirea Duhului Sfânt.**

Și o pune în Sfântul Potir, ștergându-și apoi degetele cu buretele, iar diaconul zice: **Amin.**

Și, luând diaconul căldura, vine în partea dreaptă a preotului și zice încet:

Binecuvintează, părinte, căldura!

Iar preotul, binecuvântând, zice:

Binecuvântată este căldura Sfintelor Tale (Taine), Doamne, totdeauna, acum și pururea și în vecii vecilor.**

Diaconul sau, dacă nu este diacon, preotul zice: **Amin.** Și toarnă apa fierbinte în Sfântul Potir, în chipul Sfintei Cruci, atât cât să încălzească Sfintele, zicând:

Căldura Duhului Sfânt. Amin.**

---

* Sensul formulei este: *Se frânge și Se distribuie Mielul lui Dumnezeu, Cel ce Se frânge și nu Se divide, Cel ce Se consumă pururea, dar niciodată nu Se epuizează...*

** Privitor la aceste formule, a se vedea *Lămuririle* de la sfârșitul cărții.

După aceasta, diaconul, lăsând vasul de căldură, stă puțin mai deoparte, iar preotul rupe (sau taie cu copia) părticica **HS** în două, pe Sfântul Disc.

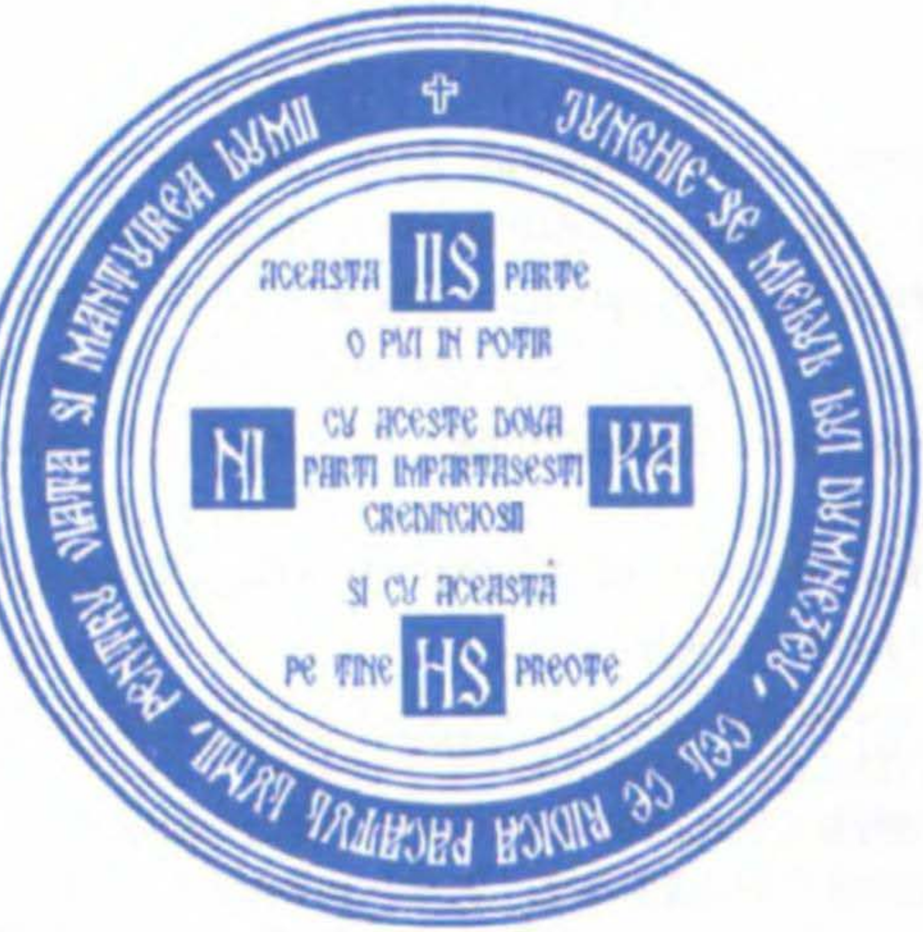
✝ JUNGHIE-SE MIELUL LUI DUMNEZEU, CEL CE RIDICA PACATUL LUMII, PENTRU VIATA SI MANTUIREA LUMII
ACEASTA
IIS
PARTE
O PUI IN POTIR
NI
CU ACESTE DOUA PARTI IMPARTASESTI CREDINCIOSII
KA
SI CU ACEASTA
PE TINE
HS
PREOTE

Așezarea Sfântului Agneț pe Sfântul Disc, după frângere

Diaconul, stând în dreapta preotului, puțin mai înapoi, face împreună cu el trei închinăciuni adânci și cere apoi iertare de la preot. După care preotul zice:

Apropie-te, diacone!

Iar diaconul, trecând prin partea de răsărit a Sfintei Mese, vine în stânga preotului, ținând palmele întinse cruciș, dreapta peste stânga, și zice:

Iată, mă apropii de Hristos, Împăratul cel nemuritor și Dumnezeul nostru. Dă-mi mie, părinte, nevrednicului dia-

con (N) Cinstitul şi Preasfântul Trup al Domnului şi Dumnezeului şi Mântuitorului nostru Iisus Hristos.

Preotul, având buretele între degetele de la mâna stângă, ia cu mâna dreaptă una dintre cele două jumătăţi din părticica HS şi, ţinând-o deasupra buretelui, o dă diaconului, zicând:

Cinstitul şi Preasfântul Trup al Domnului şi Dumnezeului şi Mântuitorului nostru Iisus Hristos se dă ţie, diaconului (N), spre iertarea păcatelor tale şi spre viaţa de veci.

Diaconul, primind părticica din Sfântul Trup în palma dreaptă, răspunde:

Amin. Hristos în mijlocul nostru; la care preotul răspunde: **Este şi va fi.**

Diaconul sărută apoi mâna şi umărul preotului, apoi se duce în partea de răsărit a Sfintei Mese şi, plecându-şi capul, aşteaptă să ia şi preotul părticica din Sfântul Trup. Iar preotul, desfăcând mai întâi palma dreaptă şi aşezând buretele sub degetul mijlociu, între arătător şi inelar, ia cu stânga cealaltă jumătate din părticica HS şi o pune în palma dreaptă, zicând:

Cinstitul şi Preasfântul Trup al Domnului şi Dumnezeului şi Mântuitorului nostru Iisus Hristos se dă mie, nevrednicului preot (N), spre iertarea păcatelor mele şi spre viaţa de veci. Amin.

Îşi şterge apoi, deasupra Sfântului Disc, cu buretele, degetele cu care a luat părticica, şi, aşezând mâna stângă sub mâna dreaptă, stă plecat înaintea Sfintei Mese şi se roagă în taină asemenea făcând, în acelaşi timp, şi diaconul, la locul său zicând:

Rugăciunile împărtăşirii

Cred, Doamne, şi mărturisesc că Tu eşti cu adevărat Hristos, Fiul lui Dumnezeu Cel viu, Care ai venit în lume să mântuieşti pe cei păcătoşi, dintre care cel dintâi sunt eu. De asemenea, cred că acesta este însuşi Preacuratul Tău Trup şi acesta este însuşi Scumpul Tău Sânge. Deci, mă rog Ție: Miluieşte-mă şi-mi iartă greşelile mele cele de voie şi cele fără de voie, cele săvârşite cu cuvântul, cu fapta sau cu gândul, cele cu ştiință şi cu neştiință. Şi mă învredniceşte, fără de osândă, să mă împărtăşesc cu Preacuratele Tale Taine, spre iertarea păcatelor şi spre viața de veci. Amin.

Cinei Tale celei de taină, astăzi, Fiul lui Dumnezeu, părtaş mă primeşte, că nu voi spune vrăjmaşilor Tăi Taina Ta, nici sărutare îți voi da ca Iuda, ci, ca tâlharul mărturisindu-mă, strig Ție: Pomeneşte-mă, Doamne, întru împărăția Ta.

Nu spre judecată sau spre osândă să-mi fie mie împărtăşirea cu Sfintele Tale Taine, Doamne, ci spre tămăduirea sufletului şi a trupului.

Și așa, preotul și diaconul se împărtășesc în același timp, cu particelele pe care le țin în mâini, cu frică și cu toată evlavia, ștergându-și după aceea mâinile cu buretele deasupra Sfântului Antimis. Apoi preotul, închinându-se mai întâi, ia cu amândouă mâinile Sfântul Potir și, folosindu-se de un procovăț, se împărtășește de trei ori din el, zicând:

De asemenea, Cinstitul și Preasfântul Sânge al Domnului și Dumnezeului și Mântuitorului nostru Iisus Hristos se dă mie nevrednicului preot (N), spre iertarea păcatelor mele și spre viața de veci. Amin.

Apoi preotul își șterge cu procovățul buzele și Sfântul Potir în partea pe unde s-a împărtășit cu Sfântul Sânge, sărută Sfântul Potir, apoi zice:

Iată, acesta s-a atins de buzele mele și va șterge fărădelegile mele și de păcatele mele mă va curăți *(Isaia 6, 7).*

După aceasta, ținând Sfântul Potir cu procovățul, cheamă pe diacon, zicând:

Apropie-te, diacone!

Și diaconul vine și se închină, zicând:

Iată, din nou mă apropii de nemuritorul Împărat. Dă-mi mie, părinte, nevrednicului diacon (N), Cinstitul și Preasfântul Sânge al Domnului și Dumnezeului și Mântuitorului nostru Iisus Hristos.

Diaconul ia cu mâna stângă un colț al procovățului, cu care ține preotul Sfântul Potir, și îl așează sub bărbie, iar cu dreapta apucă de marginea de jos a Sfântului Potir, iar preotul îl împărtășește de trei ori, zicând:

Cinstitul și Preasfântul Sânge al Domnului și Dumnezeului și Mântuitorului nostru Iisus Hristos se dă ție, diaconului (N), spre iertarea păcatelor tale și spre viața de veci.

Diaconul răspunde: **Amin.**

Și, după ce s-a împărtășit diaconul, preotul zice:

Iată, acesta s-a atins de buzele tale și va șterge fărădelegile tale și de păcatele tale te va curăți *(Isaia 6, 7).*

Diaconul își șterge apoi buzele și marginea Sfântul Potir cu procovățul.

SE CUVINE A ȘTI: de vor fi mai mulți preoți și diaconi slujind împreună, protosul rupe (sau taie cu copia) părticica **HS** din Sfântul Trup în atâtea părți câți preoți și diaconi sunt, iar la vremea împărtășirii, vin mai întâi preoții și stau în rând, după rangul lor, în partea dinspre miazănoapte a Sfintei Mese și își cer iertare unul de la altul. Apoi, după preoți, urmează în rând diaconii până la cel mai mic și își cer iertare de la preoți, precum și între ei.

Retrăgându-se protosul dinaintea Sfintei Mese, ceilalți preoți vin cu evlavie și își iau singuri, cu mâna stângă, o părticică din Sfântul Trup și o pun în palma dreaptă. Își șterg degetele cu buretele după rânduială și, așezând cruciș palma stângă sub cea dreaptă, se întorc pe unde au venit și, trecând prin fața celorlalți, merg prin spatele Sfintei Mese și stau în partea dinspre miazăzi a Sfintei Mese, fiecare de-a dreapta celui de dinaintea lui, cu capul plecat și privirea spre Sfântul Trup.

Vin, apoi, și diaconii și primesc de la protos câte o părticică din Sfântul Trup, după rânduială. Iar după aceștia, ia și protosul o părticică și, stând la locul său, dinaintea Sfintei Mese, se roagă, împreună cu ceilalți, zicând, pe rând, rugăciunile împărtășirii: **Cred, Doamne și mărturisesc...** și celelalte, încet și cu luare-aminte. Terminând rugăciunile, se împărtășesc toți cu Sfântul Trup.

Apoi, cel mai mare, ștergându-și palma dreaptă cu buretele, ia cu evlavie Sfântul Potir și se împărtășește cu Sfântul Sânge, iar după ce s-a împărtășit cu Sfântul Sânge, merge și își spală mâinile, după rânduială. Ceilalți preoți, venind unul după altul prin partea dinspre miazăzi, urmează aceeași rânduială. Ultimul dintre preoți împărtășește pe diaconi din Sfântul Potir, cu luare-aminte.

Dacă slujește un sobor de preoți, cu sau fără diaconi, protosul nu va da nici Sfântul Trup și nici nu va împărtăși din Sfântul Sânge pe preoți, indiferent de gradul său administrativ sau didactic, ci numai pe diaconi. Numai arhiereul dă Sfântul Trup și Sfântul Sânge atât preoților, cât și diaconilor. Dacă în sobor sunt numai preoți, protosul își ia cel dintâi părticica din Sfântul Trup și se retrage dinaintea Sfintei Mese, puțin mai la dreapta.

După ce preoții și diaconii s-au împărtășit toți, dacă nu sunt mulți credincioși de cuminecat, atunci diaconul sau, dacă nu este diacon, preotul, ținând buretele sub degetul mijlociu de la mâna dreaptă, între inelar și arătător, ia cu stânga Sfântul Disc și, ridicându-l deasupra Sfântului Potir, pune în el, ajutându-se de burete, cu luareaminte, mai întâi părțile **NI** și **KA** de pe Sfântul Disc, apoi părticica Preasfintei Născătoare de Dumnezeu și miridele celor nouă cete, zicând la fiecare rugăciunea cuvenită. După aceea, pune în Sfântul Potir și celelalte miride, zicând: **Spală, Doamne, păcatele...** Iar la vremea împărtășirii credincioșilor, dacă sunt de cuminecat numai câțiva, preotul care îi împărtășește sfărâmă și ia cu lingurița din cele două sfinte părți **NI** și **KA** și din Scumpul Sânge, după trebuință.

SE CUVINE A ȘTI: preotul NU va împărtăși credincioșii din părticelele Preasfintei Născătoarei de Dumnezeu sau a celor nouă cete sau din celelalte care sunt pe Sfântul Disc, pentru vii și morți.

Când sunt mai mulți credincioși de împărtășit, cele două sfinte părți **NI** și **KA** se frâng în părticele mici, ca să fie de ajuns pentru toți cei ce vor să se împărtășească (la nevoie se poate împărtăși și din părticica **IIS**), și așa se pun în Sfântul Potir, cu rânduiala arătată. Părticica Preasfintei Născătoare de Dumnezeu, părticelele celor nouă cete, precum și cele pentru vii și morți se lasă pe Sfântul Disc, până ce se vor cumineca toți credincioșii, atunci când se zice: **Cu frică de Dumnezeu, cu credință și cu dragoste apropiați-vă,** ca nu cumva, amestecându-se cu părțile din Sfântul Trup, să se întâmple a împărtăși din ele pe cineva, din nebăgare de seamă.

Punând deci mai întâi părticelele **NI** și **KA**, una după alta, în Sfântul Potir, diaconul sau, dacă nu este diacon, preotul, zice:

Învierea lui Hristos văzând, să ne închinăm Sfântului Domnului Iisus, unuia Celui fără de păcat. Crucii Tale ne închinăm, Hristoase, și sfân-

tă Învierea Ta o lăudăm şi o slăvim; că Tu eşti Dumnezeul nostru, afară de Tine pe altul nu ştim, numele Tău numim. Veniţi, toţi credincioşii, să ne închinăm sfintei Învierii lui Hristos; că, iată, a venit prin cruce bucurie la toată lumea. Totdeauna binecuvântând pe Domnul, lăudăm Învierea Lui; că, răstignire răbdând pentru noi, cu moartea pe moarte a stricat.

Iar când pune în Sfântul Potir părticica Născătoarei de Dumnezeu, diaconul (preotul) zice:

Luminează-te, luminează-te, noule Ierusalime, că slava Domnului peste tine a răsărit. Saltă acum şi te bucură, Sioane, iar tu, Curată Născătoare de Dumnezeu, veseleşte-te întru Învierea Celui născut al tău.

Când pune în Sfântul Potir miridele pentru cele nouă cete, diaconul (preotul) zice:

O, Paştile cele mari şi preasfinţite, Hristoase! O, Înţelepciunea şi Cuvântul şi Puterea lui Dumnezeu! Dă-ne nouă să ne împărtăşim cu Tine, mai adevărat, în ziua cea neînserată a împărăţiei Tale.

Diaconul (preotul) trage după aceea uşor, cu buretele, miridele pentru vii şi pentru morţi şi le pune în Sfântul Potir, zicând:

Spală, Doamne, păcatele celor care s-au pomenit aici, cu Cinstitul Tău Sânge, pentru rugăciunile sfinţilor Tăi.

Ştergând apoi bine Sfântul Disc şi strângând părticelele de pe Sfântul Antimis, le pune în Sfântul Potir şi aşează după aceea, deasupra lui, acoperământul său. Pune apoi pe Sfântul Disc mai întâi Aerul, împăturit, apoi Steluţa şi Copia, iar peste ea acoperământul împăturit al Sfântului Disc. După aceea, preotul citeşte în taină:

Rugăciunea de mulţumire*

Mulţumim Ţie, Stăpâne, Iubitorule de oameni, Dătătorule de bine al sufletelor noastre, că şi în ziua de acum ne-ai învrednicit de cereştile şi nemuritoarele Tale Taine. Îndreptează calea noastră, întăreşte-ne pe toţi întru frica Ta; păzeşte viaţa noastră, întăreşte paşii noştri, pentru rugăciunile şi mijlocirile slăvitei Născătoare de Dumnezeu şi pururea Fecioarei Maria şi pentru ale tuturor sfinţilor Tăi.

Preotul îşi spală mâinile; asemenea şi diaconul. Şi, sfârşindu-se la strană cântarea chinonicului (sau rostirea predicii), se ridică dvera şi se deschid Uşile Împărăteşti, iar diaconul, închinându-se o dată, primeşte Sfântul Potir de la preot, cu evlavie, şi, venind între Uşile Împărăteşti şi înălţându-l, îl arată credincioşilor, zicând:

Cu frică de Dumnezeu, cu credinţă şi cu dragoste, apropiaţi-vă!

Strana: **Binecuvântat este Cel ce vine întru numele Domnului; Dumnezeu este Domnul şi S-a arătat nouă.** În Săptămâna Luminată: **Hristos a înviat din morţi, cu moartea pe moarte călcând şi celor din morminte viaţă dăruindu-le** (o dată).

---

* Locul firesc al acestei rugăciuni este în timpul ecteniei **Drepţi primind...**, înainte de ecfonisul **Că Tu eşti sfinţirea noastră...** dar întrucât preotul va fi ocupat atunci cu strângerea Sfântului Antimis, din motive practice rugăciunea a fost aşezată aici.

Întorcându-se spre Sfântul Altar, diaconul dă Sfântul Potir preotului, care vine alături de el între Uşile Împărăteşti. Şi, apropiindu-se credincioşii care vor să se împărtăşească, preotul, stând cu faţa către ei şi ţinând în mâini Sfântul Potir, zice, în auzul tuturor, cu multă evlavie, rar şi desluşit, rugăciunile: **Cred, Doamne, şi mărturisesc..., Cinei Tale celei de taină..., Nu spre judecată sau spre osândă...,** credincioşii rostind şi ei, încet, după preot, aceleaşi rugăciuni. După aceea, vin unul după altul şi primesc Dumnezeştile Taine de la preot; acesta, împărtăşind pe fiecare, zice:

Se împărtăşeşte robul lui Dumnezeu (N), cu Cinstitul Trup şi Sfântul Sânge al Domnului şi Dumnezeului şi Mântuitorului nostru Iisus Hristos, spre iertarea păcatelor şi spre viaţa de veci. Amin.

În acest timp, strana cântă: **Trupul lui Hristos primiţi...** sau **Cinei Tale celei de taină...,** iar cel împărtăşit îşi şterge buzele cu procovăţul, primeşte anafură şi trece mai departe, închinându-se şi mulţumind lui Dumnezeu. Sfârşindu-se împărtăşirea, preotul, ţinând cu amândouă mâinile Sfântul Potir sau, dacă nu este nimeni de împărtăşit, luându-l de la diacon, după ce acesta a zis: **Cu frică de Dumnezeu...,** binecuvintează pe credincioşi, cu Sfântul Potir, dintre Uşile Împărăteşti, zicând cu glas tare:

Mântuieşte, Dumnezeule, poporul Tău şi binecuvintează moştenirea Ta (*Psalm* 27, 12).

Strana: **Am văzut Lumina cea adevărată...**

În acest timp, întorcându-se în Altar, preotul pune Sfântul Potir pe Sfântul Antimis de pe Sfânta Masă şi îndată diaconul sau, dacă nu este diacon, preotul pune în Sfântul Potir, cu rânduiala arătată mai înainte, celelalte părticele de pe Sfântul Disc, ştergându-l cu luare-aminte, dacă aceasta nu s-a făcut deplin după împărtăşirea sfinţiţilor slujitori.

Apoi, preotul tămâiază de trei ori Sfântul Potir, zicând o dată, cu glas scăzut:

Înalță-Te peste ceruri, Dumnezeule..., iar diaconul continuă: **și peste tot pământul slava Ta** *(Psalm* 56, 7; 107, 5).

Apoi, preotul, dând diaconului cădelnița și Sfântul Disc, cu toate cele de pe el, acesta le ține cu multă evlavie la frunte apoi, întorcându-se și plecându-se spre credincioși, dintre Ușile Împărătești, le înalță puțin, după care duce Sfântul Disc la Proscomidiar, prin spatele Sfintei Mese, și-l lasă acolo. Dacă nu este diacon, preotul, închinându-se în fața Sfintei Mese, ia Sfântul Potir în mâna dreaptă, iar în mâna stângă Sfântul Disc și, ținând Sfântul Potir deasupra acoperămintelor de pe Sfântul Disc, face semnul Sfintei Cruci, cu Sfântul Potir, peste Sfântul Antimis, și zice în taină (cu glas scăzut):

Binecuvântat este Dumnezeul nostru...

Și sfârșindu-se de cântat la strană: **Am văzut Lumina cea adevărată...,** preotul se întoarce către credincioși, zicând cu glas tare, dintre Ușile Împărătești:

Totdeauna, acum și pururea și în vecii vecilor.

Strana: **Amin. Să se umple gurile noastre...**

Preotul, mergând în acest timp la Proscomidiar, pune Sfântul Potir acolo (iar dacă nu a fost diacon, duce și Sfântul Disc). Și, luând cădelnița de la diacon sau de la paracliser, cădește Sfintele de trei ori, fără să zică nimic. Apoi diaconul, având capul acoperit, iese pe ușa dinspre miazănoapte și, stând în fața Ușilor Împărătești, zice ectenia:

Drepți! Primind dumnezeieștile, sfintele, preacuratele, nemuritoarele, cereștile și de viață făcătoarele, înfricoșătoarele lui Hristos Taine, cu vrednicie să mulțumim Domnului.

Strana: **Doamne, miluiește.**

Apără, mântuiește, miluiește și ne păzește pe noi, Dumnezeule, cu harul Tău.

Ziua toată desăvârşită, sfântă, în pace şi fără de păcat cerând, pe noi înşine şi unii pe alţii şi toată viaţa noastră, lui Hristos Dumnezeu, să o dăm.

Strana: **Ţie, Doamne.**

În timp ce diaconul rosteşte această ectenie, preotul strânge Sfântul Antimis, începând cu partea de răsărit şi continuând cu cea de apus, cea de miazăzi şi la urmă cea de miazănoapte.

Dacă nu este diacon, pe toate acestea le zice preotul.

Diaconul merge înaintea icoanei Mântuitorului şi aşteaptă acolo cu capul plecat, până la sfârşitul rugăciunii amvonului, iar preotul face semnul Sfintei Cruci peste Sfântul Antimis cu Sfânta Evanghelie, zicând ecfonisul:

Că Tu eşti sfinţirea noastră şi Ţie slavă înălţăm, Tatălui şi Fiului şi Sfântului Duh, acum şi pururea şi în vecii vecilor.

Apoi aşează Sfânta Evanghelie pe Sfântul Antimis, aşa cum era la începutul Dumnezeieştii Liturghii.

Strana: **Amin.**

Preotul, acoperindu-şi capul şi întorcându-se spre credincioşi, zice:

Cu pace să ieşim.

Strana: **Întru numele Domnului.**

Diaconul:

Domnului să ne rugăm.

Strana: **Doamne, miluieşte.**

Apoi preotul, luând Liturghierul, iese printre Uşile Împărăteşti, merge în mijlocul bisericii şi, făcând o închinăciune spre răsărit, citeşte cu glas tare:

Rugăciunea Amvonului

Cel ce binecuvintezi pe cei ce Te binecuvintează, Doamne, şi sfinţeşti pe cei ce nădăjduiesc întru Tine, mântuieşte poporul Tău şi binecuvintează moştenirea Ta. Plinătatea Bisericii Tale o păzeşte; sfinţeşte-i pe cei ce iubesc frumuseţea *(bună-cuviinţa)* casei Tale; Tu, pe aceştia îi răsplăteşte, preamărindu-i cu dumnezeiasca Ta putere şi nu ne părăsi pe noi, cei ce nădăjduim întru Tine. Pace lumii Tale dăruieşte, Bisericilor Tale, preoţilor, conducătorilor ţării noastre şi întregului Tău popor. Că toată darea cea bună, şi tot darul desăvârşit, de sus este, pogorându-se de la Tine, Părintele luminilor, şi Ţie slavă şi mulţumire şi închinăciune înălţăm, Tatălui şi Fiului şi Sfântului Duh, acum şi pururea şi în vecii vecilor.

Strana: **Amin.**

Iar dacă sunt aduse daruri sau prinoase în cinstea şi pomenirea Sfântului zilei sau pentru sărbătoare (colivă, brânză şi ouă, struguri, pârgă de poame sau alte prinoase), îndată se cântă la strană troparul şi condacul sărbătorii. Apoi (diaconul) preotul, tămâind prinoasele, zice:

Domnului să ne rugăm.

Strana: **Doamne, miluieşte.**

Şi, stând preotul lângă prinoase, zice cu glas tare rugăciunea potrivită cu felul prinoaselor (vezi la paginile 413-420).

Apoi strana: **Amin. Fie numele Domnului binecuvântat de acum şi până în veac...** (de trei ori). În mănăstiri, se poate citi (acum sau după otpust) şi psalmul 33: **Binecuvânta-voi pe Domnul...** În Săptămâna Luminată: **Hristos a înviat din morţi, cu moartea pe moarte călcând şi celor din mormânturi viaţă dăruindu-le** (de trei ori).

Preotul se pleacă spre credincioşi, în dreapta şi stânga, şi intră în Sfântul Altar printre Uşile Împărăteşti, iar diaconul pe uşa dinspre miazănoapte, şi, mergând către Proscomidiar, îşi descoperă şi îşi pleacă amândoi capetele, preotul zicând, în taină, rugăciunea aceasta:

Plinirea Legii şi a proorocilor Tu Însuţi fiind, Hristoase, Dumnezeul nostru, Cel ce ai plinit toată rânduiala Părintelui Tău, umple de bucurie şi de veselie inimile noastre, totdeauna, acum şi pururea şi în vecii vecilor. Amin.

Preotul, după rugăciune, îşi acoperă capul.

Diaconul, dintre Uşile Împărăteşti:

Domnului să ne rugăm.

Strana: **Doamne, miluieşte.**

Preotul binecuvintează pe credincioşi dintre Uşile Împărăteşti:

Binecuvântarea Domnului să fie peste voi, cu al Său har şi cu a Sa iubire de oameni, totdeauna, acum şi pururea şi în vecii vecilor.

Strana: **Amin.**

Preotul, închinându-se către icoana Mântuitorului, zice:

Slavă Ţie, Hristoase Dumnezeule, nădejdea noastră, slavă Ţie.

Strana: **Slavă Tatălui şi Fiului şi Sfântului Duh. Şi acum şi pururea şi în vecii vecilor. Amin. Doamne, miluieşte** (de trei ori). **Părinte, binecuvintează!**

Preotul - dacă va fi duminică – face otpustul, zicând:

Cel ce a înviat din morţi... iar dacă nu va fi duminică, zice:

Hristos, Adevăratul nostru Dumnezeu, pentru rugăciunile Preacuratei Sale Maici, ale Sfinţilor, slăviţilor şi întru tot lăudaţilor Apostoli, ale Sfântului (N) (al cărui hram îl poartă biserica), **ale celui între Sfinţi Părintele nostru Ioan Gură de Aur, arhiepiscopul Constantinopolului, a cărui Dumnezeiască Liturghie am săvârşit, ale Sfântului (N), a cărui pomenire o săvârşim, ale Sfinţilor şi drepţilor dumnezeieşti Părinţi Ioachim şi Ana şi pentru ale tuturor sfinţilor, să ne miluiască şi să ne mântuiască pe noi, ca un bun şi de oameni iubitor.**

Strana: **Amin.**

La Praznice împărăteşti şi zile de rând, se pun otpusturile corespunzătoare (vezi pag. 375-383).

Preotul se întoarce cu faţa spre icoana Mântuitorului şi, închinându-se, zice:

Pentru rugăciunile Sfinţilor Părinţilor noştri, Doamne, Iisuse Hristoase, Dumnezeul nostru, miluieşte-ne pe noi.

Strana: **Amin.**

După aceea preotul, intrând în Sfântul Altar, închide Uşile Împărăteşti şi dvera. Vine apoi la iconostas unde împarte anafura sau, dacă este obiceiul, miruieşte pe credincioşi, zicând:

Ajutor de la Domnul, Cel ce a făcut cerul şi pământul (*Psalm* 120, 2).

Credincioşii iau apoi anafura. Şi, isprăvind preotul, se întoarce în Sfântul Altar şi, dacă nu este diacon, potriveşte (consumă) Sfintele Taine, cu rânduiala ce se arată aici pentru diacon.

Dacă este diacon, acesta, după ce preotul a zis rugăciunea: **Plinirea Legii...,** îşi descoperă capul şi, mergând la Proscomidiar, potriveşte (consumă) Sfintele Taine rămase în Sfântul Potir, cu toată grija, cu frică şi cu toată paza, ca nu cumva vreo fărâmitură sau părticică, oricât de mică, să cadă sau să rămână în Sfântul Potir. Toarnă, deci, în el vin şi apă, de mai multe ori, şi consumă cele dintr-însul, ştergând, la sfârşit, Sfântul Potir pe dinăuntru cu buretele şi apoi, cu un procovăţ anume rânduit pentru aceasta. Pune, apoi, buretele în procovăţul cu care a şters şi, strângând şi Sfintele Vase împreună, le pune la locul obişnuit. După ce şi-a spălat mâinile, citeşte rugăciunile de mulţumire, după împărtăşire.

Şi, dezbrăcându-se de sfintele veşminte, preotul şi diaconul zic:

Acum slobozeşte pe robul Tău, Stăpâne, după cuvântul Tău, în pace, că văzură ochii mei mântuirea Ta, pe care ai gătit-o înaintea feţei tuturor popoarelor; lumină spre descoperire neamurilor şi slavă poporului Tău, Israel.

Sfinte Dumnezeule... (de trei ori), **Preasfântă Treime...** şi după **Tatăl nostru...,** troparul Sfântului Ioan Gură de Aur, glasul al 8-lea:

Din gura ta, ca o lumină de foc, strălucind harul, lumea a luminat, vistieriile neiubirii de argint lumii a câştigat, înălţimea gândului smerit nouă ne-a arătat. Dar, prin cuvintele tale învăţându-ne, Părinte Ioane Gură de Aur, roagă pe Cuvântul, Hristos Dumnezeu, să mântuiască sufletele noastre.

Slavă..., Condac, glasul al 6-lea:

Din cer ai primit dumnezeiescul har şi, cu buzele tale, pe toţi îi înveţi să se închine unui Dumnezeu în Treime,

Ioane Gură de Aur, preafericite cuvioase; după vrednicie te lăudăm, deci, pe tine, că ești învățat, ca unul care arăți cele dumnezeiești.

Și acum..., a Născătoarei de Dumnezeu (sau condacul praznicului):

Ceea ce ești creștinilor ocrotitoare neînfruntată și mijlocitoare stăruitoare către Făcătorul, nu trece cu vederea glasurile cele de rugăciune ale păcătoșilor, ci sârguiește, ca o bună, spre ajutorul nostru, al celor care, cu credință, strigăm către tine: Grăbește spre rugăciune și te nevoiește spre mijlocire, apărând pururea, Născătoare de Dumnezeu, pe cei ce te cinstesc pe tine.

Doamne, miluiește... (de 12 ori) **Ceea ce ești mai cinstită... Slavă... Și acum...** și preotul face apolisul cel mic, pomenind pe Sfântul Ioan Gură de Aur.

Și, mulțumind lui Dumnezeu pentru toate, ies din biserică, ducându-se întru ale lor.

DUMNEZEIASCA LITURGHIE
A SFÂNTULUI
VASILE CEL MARE
ARHIEPISCOPUL
CEZAREEI CAPADOCIEI

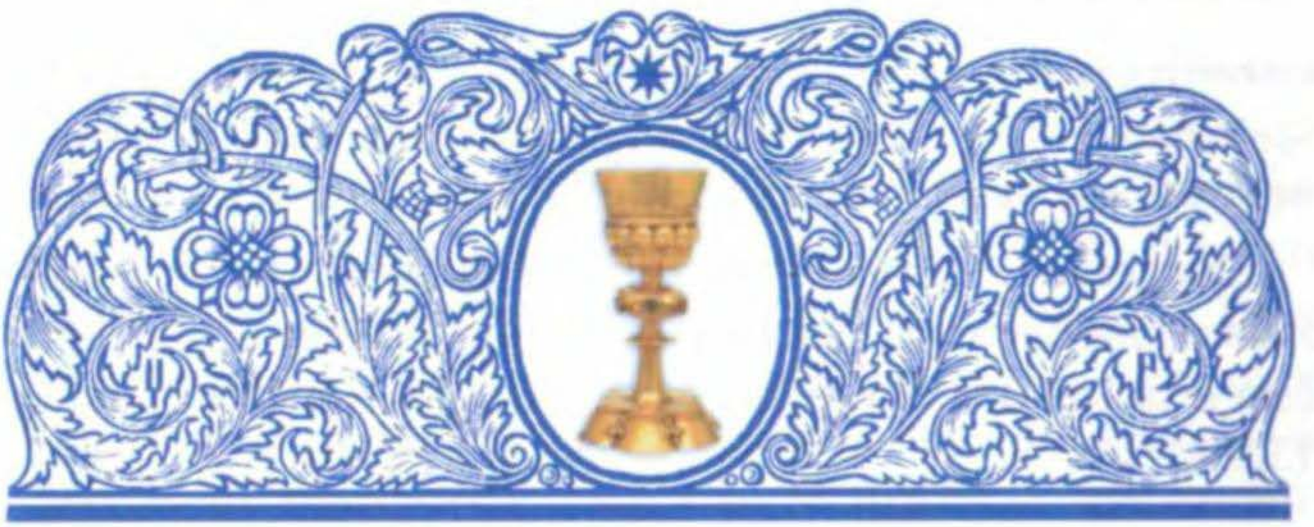

ÎNVĂȚĂTURĂ
despre
DUMNEZEIASCA LITURGHIE A CELUI ÎNTRE SFINȚI PĂRINTELE NOSTRU VASILE CEL MARE

Se cuvine a şti că această Dumnezeiască Liturghie se săvârşeşte numai de zece ori pe an, adică: în primele cinci duminici din Sfântul şi Marele Post, în Sfânta şi Marea Joi, în Sâmbăta Mare, în ziua pomenirii Sfântului Vasile cel Mare (1 ianuarie), în ajunul praznicului Naşterii Domnului şi în ajunul praznicului Botezului Domnului, dacă acestea nu se întâmplă în ziua de sâmbătă sau de duminică; iar dacă se întâmplă ca ajunurile să cadă în aceste zile ale săptămânii, atunci Liturghia Sfântului Vasile se face în ziua prăznuirii Naşterii şi Botezului Domnului, iar în ajun se săvârşeşte Liturghia Sfântului Ioan Gură de Aur.

În Joia şi în Sâmbăta Mare, ca şi la cele două ajunuri, Liturghia Sfântului Vasile cel Mare se săvârşeşte unită cu Vecernia. Când ajunurile cad sâmbăta sau duminica, atunci Liturghia Sfântului Vasile, săvârşită în înseşi zilele Praznicelor Naşterii şi Botezului Domnului, nu se mai combină cu Vecernia.

Învăţătura şi rânduiala Proscomidiei este aceeaşi ca şi la Dumnezeiasca Liturghie a Sfântului Ioan Gură de Aur (paginile 117-130), precum şi rânduiala închinării înainte de Sfânta Liturghie (paginile 131-132).

Rânduiala Dumnezeieştii Liturghii a Sfântului Vasile cel Mare unită cu Vecernia

Preotul şi diaconul fac, după obicei, rânduiala închinării, în timpul Ceasurilor sau al Obedniţei, apoi se îmbracă în sfinţitele veşminte şi se pregătesc pentru începutul Dumnezeieştii Liturghii. La sfârşitul Obedniţei, deschizându-se Uşile Împărăteşti, preotul face otpustul mic.

Diaconul, din mijlocul bisericii, rosteşte: **Binecuvintează, părinte!** Preotul zice: **Binecuvântată este Împărăţia...** Diaconul intră în Sfântul Altar pe uşa dinspre miazăzi, apoi se închid Uşile Împărăteşti. La strană, se citeşte psalmul 103, iar preotul, în faţa Sfintei Mese, citeşte rugăciunile Vecerniei. La sfârşitul psalmului, diaconul merge în mijlocul bisericii şi rosteşte ectenia mare (în lipsa diaconului, preotul rosteşte ectenia mare din faţa Sfintei Mese).

Catismă nu se pune, ci, îndată după ectenia mare, se cântă la strană **Doamne strigat-am...**; la **Să se îndrepteze...** diaconul (în lipsa lui, preotul) face cădire mare. La **Slavă...** se deschid Uşile Împărăteşti, iar la **Şi acum...** se face Vohodul cu Sfânta Evanghelie, la care preotul rosteşte rugăciunea Vohodului mic de la Sfânta Liturghie. Se cântă **Lumină lină...,** apoi diaconul zice: **Să luăm aminte!,** iar preotul rosteşte: **Pace tuturor!** Urmează prochimenul (cu excepţia Sâmbetei celei Mari), apoi paremiile, cu rânduiala lor.

La sfârşitul paremiilor, diaconul iese între Uşile Împărăteşti şi zice ectenia mică: **Iară şi iară...**, în timpul căreia preotul citeşte rugăciunea cântării întreit-sfinte. Diaconul, întorcându-se, zice către preot cu glas scăzut: **Binecuvintează, părinte, vremea cântării întreit-sfinte**. Iar preotul rosteşte cu glas tare ecfonisul: **Că sfânt eşti, Dumnezeul nostru şi Ţie slavă înălţăm, Tatălui şi Fiului şi Sfântului Duh, acum şi pururea...** Diaconul: **Şi în vecii vecilor.** La strană se cântă **Sfinte Dumnezeule...** sau **Câţi în Hristos...**, apoi urmează Dumnezeiasca Liturghie a Marelui Vasile, după rânduială.

În Joia şi Sâmbăta săptămânii Sfintelor Pătimiri ale Domnului, în locul heruvicului obişnuit se cântă la strană şi se rosteşte în Altar heruvicul special al zilei.

Se cuvine a şti că, atunci când Liturghia este unită cu Vecernia, se zice la ectenii: **Să plinim rugăciunea noastră cea de seară Domnului...**, respectiv, **Seara toată, desăvârşită...**

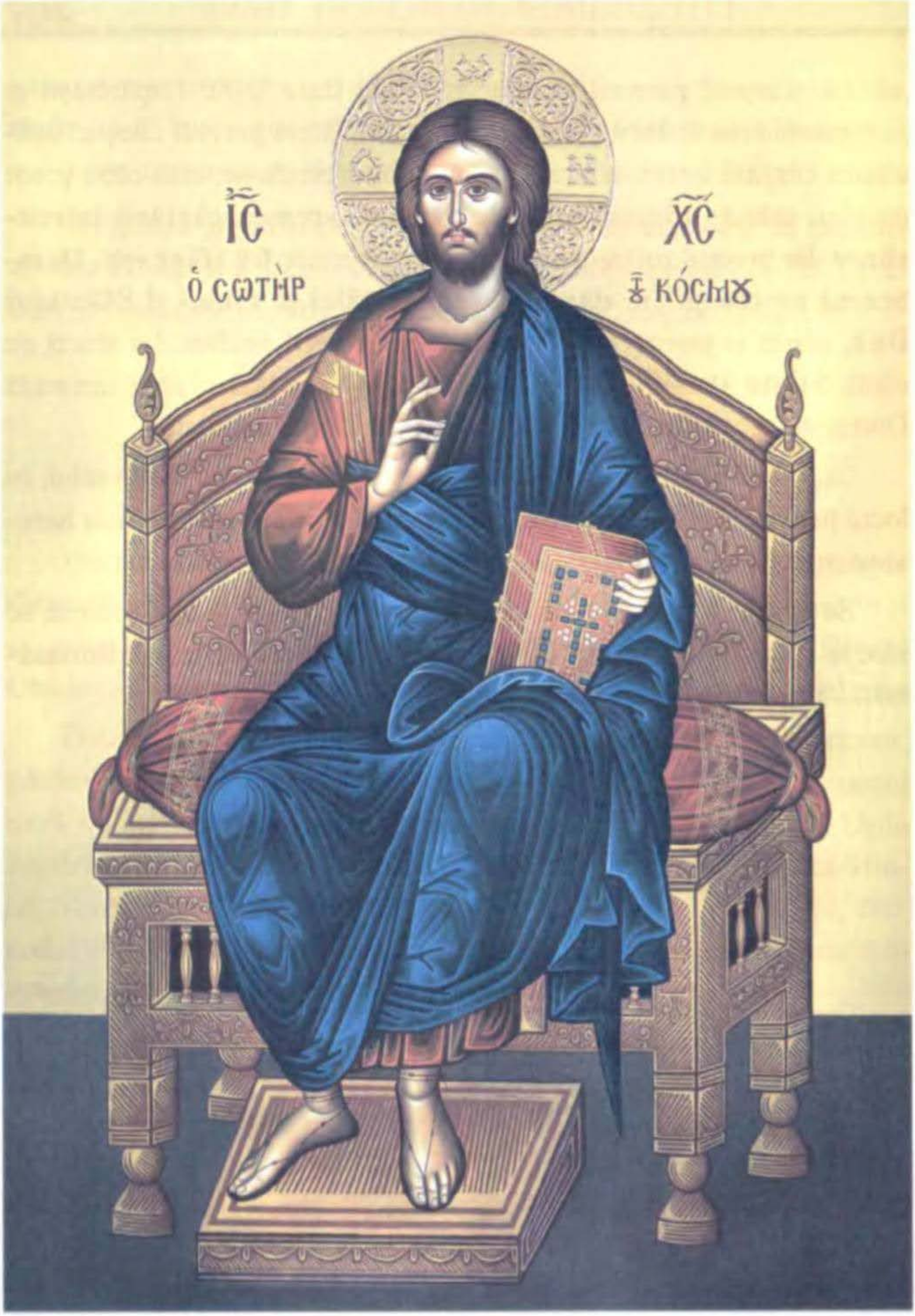
ΙC
ΧC
Ὁ CΩΤΗΡ
ΤΟΥ ΚΟCΜΟΥ

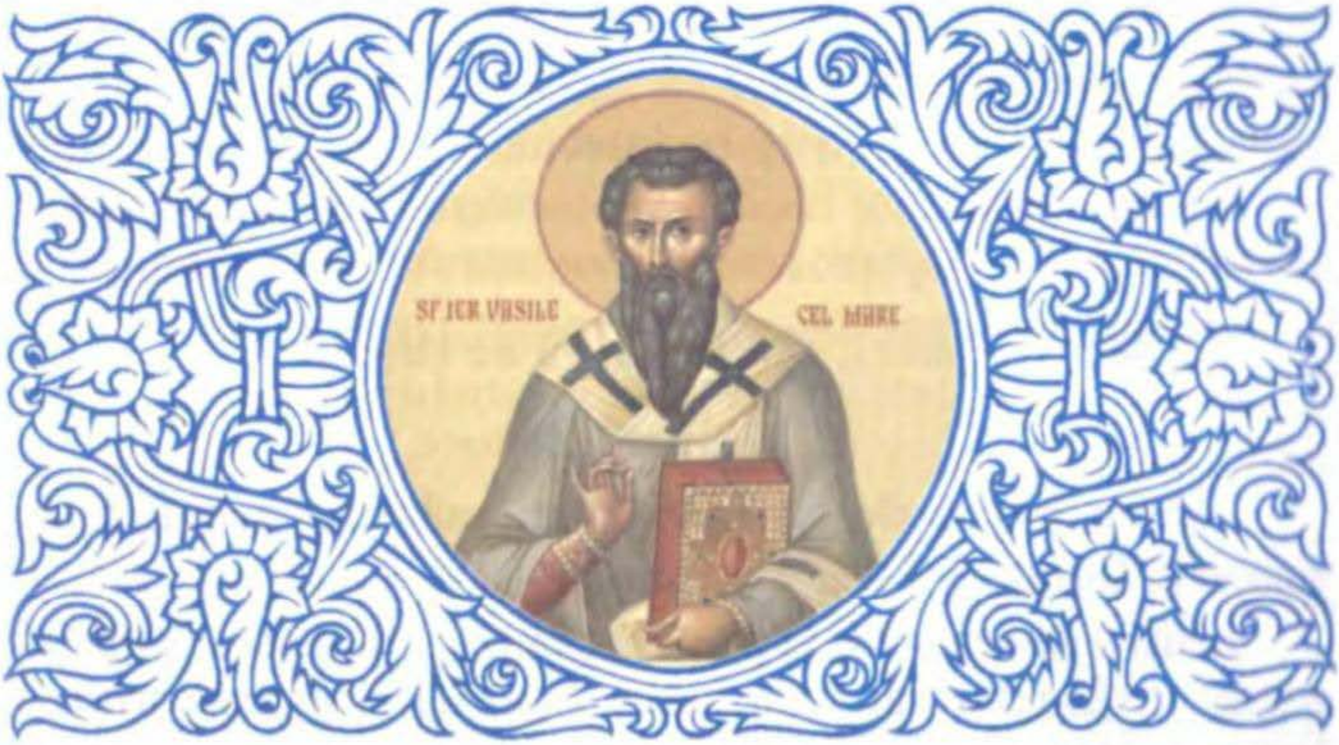

DUMNEZEIASCA LITURGHIE

A CELUI ÎNTRE SFINȚI PĂRINTELE NOSTRU

VASILE CEL MARE,

ARHIEPISCOPUL CEZAREEI CAPADOCIEI

Ușile Împărătești fiind deschise și dvera ridicată, diaconul zice de la locul său, din mijlocul bisericii:

Binecuvintează, părinte!

Preotul, având capul descoperit, ia Sfânta Evanghelie cu amândouă mâinile și, făcând semnul Sfintei Cruci peste Sfântul Antimis, zice cu glas tare:

Binecuvântată este împărăția Tatălui și a Fiului și a Sfântului Duh, acum și pururea și în vecii vecilor.

Apoi așează Sfânta Evanghelie pe Sfântul Antimis.

Strana: **Amin.**

Preotul închide Ușile Împărătești, iar diaconul zice ectenia mare. Dacă nu este diacon, această ectenie o zice preotul, din fața Sfintei Mese.

Cu pace *(în pace)*, Domnului să ne rugăm.

Strana: **Doamne, miluiește.**

Pentru pacea de sus și pentru mântuirea sufletelor noastre, Domnului să ne rugăm.

Pentru pacea a toată lumea, pentru buna stare *(statornicia)* a sfintelor lui Dumnezeu Biserici și pentru unirea tuturor, Domnului să ne rugăm.

Pentru sfântă biserica aceasta și pentru cei ce cu credință, cu evlavie și cu frică de Dumnezeu intră într-însa, Domnului să ne rugăm.

Pentru Preafericitul Părintele nostru (N), Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române [pentru: (Înalt) Preasfințitul (Arhi-) Episcopul (și Mitropolitul) nostru (N)], pentru cinstita preoțime și cea întru Hristos diaconime, pentru tot clerul și poporul, Domnului să ne rugăm*.

Pentru binecredinciosul popor român de pretutindeni, pentru conducătorii țării noastre, pentru mai marii orașelor și ai satelor și iubitoarea de Hristos oaste *(armată)*, Domnului să ne rugăm.

Pentru sfânt locașul acesta, țara aceasta, pentru toate orașele și satele și pentru cei ce cu credință locuiesc într-însele, Domnului să ne rugăm.

---

[*] În mănăstiri și schituri, aici se adaugă cererea în care sunt pomeniți starețul (stareța) sau egumenul (egumena), cu obștea monahală, după rânduială.

Pentru buna întocmire a văzduhului, pentru îmbelșugarea roadelor pământului și pentru vremuri pașnice, Domnului să ne rugăm.

Pentru cei ce călătoresc pe uscat, pe ape și prin aer, pentru cei bolnavi, pentru cei ce se ostenesc, pentru cei robiți și pentru mântuirea lor, Domnului să ne rugăm.

(Aici se pot pune cereri pentru diferite trebuințe, care sunt tipărite la sfârșitul cărții acesteia, paginile 433-482).

Pentru ca să fim izbăviți noi de tot necazul, mânia, primejdia și nevoia, Domnului să ne rugăm.

Apără, mântuiește, miluiește și ne păzește pe noi, Dumnezeule, cu harul Tău.

Pe Preasfânta, curata, preabinecuvântata, slăvita Stăpâna noastră, de Dumnezeu Născătoarea și pururea Fecioara Maria, cu toți sfinții să o pomenim.

Strana: Preasfântă Născătoare ...

Pe noi înșine și unii pe alții și toată viața noastră lui Hristos Dumnezeu să o dăm.

Strana: Ție, Doamne.

Preotul, aflându-se înaintea Sfintei Mese, citește în taină:

Rugăciunea Antifonului întâi*

Doamne, Dumnezeul nostru, a Cărui stăpânire este neasemănată și slavă neajunsă, a Cărui milă este nemăsurată și iubire de oameni negrăită, Însuți Stăpâne, după milostivirea Ta,

---

* Când preotul slujește cu diacon, va rosti această rugăciune, în taină, în timpul ecteniei; dacă va sluji Sfânta Liturghie singur, va rosti respectiva rugăciune în timpul cântării, la strană, a Antifonului întâi.

caută spre noi şi spre această sfântă biserică şi fă bogate milele Tale şi îndurările Tale cu noi şi cu cei ce se roagă împreună cu noi.

Preotul încheie rugăciunea, rostind cu glas tare ecfonisul:

Că Ţie se cuvine toată slava, cinstea şi închinăciunea, Tatălui şi Fiului şi Sfântului Duh, acum şi pururea şi în vecii vecilor.

Strana: **Amin.** Şi se cântă Antifonul întâi.

După ecfonis, diaconul se închină şi merge înaintea icoanei Mântuitorului, ţinând orarul la piept cu trei degete ale mâinii drepte; după sfârşitul antifonului, diaconul merge înaintea Uşilor Împărăteşti şi, închinându-se, zice ectenia mică. Dacă nu este diacon, o zice preotul din faţa Sfintei Mese:

Iară şi iară, cu pace *(în pace)*, Domnului să ne rugăm.

Strana: **Doamne, miluieşte.**

Apără, mântuieşte, miluieşte şi ne păzeşte pe noi, Dumnezeule, cu harul Tău.

Pe Preasfânta, curata, preabinecuvântata, slăvita Stăpâna noastră, de Dumnezeu Născătoarea şi pururea Fecioara Maria, cu toţi sfinţii să o pomenim.

Strana: **Preasfântă Născătoare...**

Pe noi înşine şi unii pe alţii şi toată viaţa noastră lui Hristos Dumnezeu să o dăm.

Strana: **Ţie, Doamne.**

Preotul, aflându-se înaintea Sfintei Mese, citeşte în taină:

Rugăciunea Antifonului al doilea*

Doamne, Dumnezeul nostru, mântuieşte poporul Tău şi binecuvintează moştenirea Ta; plinătatea Bisericii Tale o păzeşte; sfinţeşte-i pe cei ce iubesc frumuseţea *(bună-cuviinţa)* casei Tale. Tu, pe aceştia, îi răsplăteşte, preamărindu-i cu dumnezeiasca Ta putere, şi nu ne părăsi pe noi, cei ce nădăjduim întru Tine.

Preotul încheie rugăciunea, rostind cu glas tare ecfonisul:

Că a Ta este stăpânirea şi a Ta este împărăţia, şi puterea, şi slava, a Tatălui şi a Fiului şi a Sfântului Duh, acum şi pururea şi în vecii vecilor.

Strana: **Amin.** Şi se cântă Antifonul al doilea.

După ecfonis, diaconul, închinându-se, merge în faţa icoanei Născătoarei de Dumnezeu, ţinând orarul la piept cu trei degete ale mâinii drepte, după care, sfârşindu-se de cântat Antifonul al doilea, merge înaintea Uşilor Împărăteşti şi zice ectenia mică, iar dacă nu este diacon, o zice preotul, din faţa Sfintei Mese: **Iară şi iară..., Apără, mântuieşte..., Pe Preasfânta..., Pe noi înşine...** Preotul citeşte în taină:

Rugăciunea Antifonului al treilea*

Cel ce ne-ai dăruit aceste rugăciuni obşteşti şi împreună-glăsuite, Cel ce şi la doi şi la trei, care se unesc întru numele Tău, ai făgăduit să le împlineşti cererile, Însuţi, şi acum, împlineşte

---

* Când preotul slujeşte cu diacon, va rosti această rugăciune, în taină, în timpul ecteniei; dacă va sluji Sfânta Liturghie singur, va rosti respectiva rugăciune în timpul cântării, la strană, a Antifonului.

cererile cele de folos ale robilor Tăi, dându-ne, în veacul de acum, cunoştinţa adevărului Tău, şi în cel ce va să fie, viaţă veşnică dăruindu-ne.

Preotul încheie rugăciunea, rostind cu glas tare ecfonisul:

Că bun şi iubitor de oameni Dumnezeu eşti şi Ţie slavă înălţăm, Tatălui şi Fiului şi Sfântului Duh, acum şi pururea şi în vecii vecilor.

Strana: **Amin.** Şi se cântă Antifonul al treilea: Fericirile sau antifoane speciale, potrivit rânduielii tipiconale. Diaconul se închină şi intră în Sfântul Altar, pe uşa dinspre miazăzi.

Când se începe cântarea Antifonului al treilea, se deschid Uşile Împărăteşti şi se face Vohodul Mic, adică intrarea cu Sfânta Evanghelie. Preotul şi diaconul, stând înaintea Sfintei Mese, fac trei închinăciuni. Apoi, preotul ia Sfânta Evanghelie, cu icoana Învierii înainte, şi o dă diaconului, care îi sărută mâna. Preotul aşează Sfânta Cruce în locul Sfintei Evanghelii, pe Sfântul Antimis; apoi ocolesc Sfânta Masă pe partea dreaptă, preotul mergând după diacon şi ies pe uşa dinspre miazănoapte; înaintea diaconului, merge paraclisierul ţinând în mâini un sfeşnic cu lumânare aprinsă. Venind şi oprindu-se în mijlocul bisericii, diaconul stând în dreapta preotului, îşi pleacă amândoi capetele, iar diaconul zice încet:

Domnului să ne rugăm. Doamne, miluieşte.

Iar preotul protos zice în taină:

Rugăciunea intrării

Stăpâne Doamne, Dumnezeul nostru, Cel ce ai aşezat în ceruri cetele şi oştile îngerilor şi ale arhanghelilor spre slujba slavei Tale, fă ca, împreună cu intrarea noastră, să fie şi intrarea

sfinților îngeri, care slujesc împreună cu noi și împreună slăvesc bunătatea Ta.

Apoi, ridicându-și capetele, se închină, zicând cel mai mare, tot încet, ecfonisul:

Că Ție se cuvine toată slava, cinstea și închinăciunea, Tatălui și Fiului și Sfântului Duh, acum și pururea și în vecii vecilor. Amin.

După sfârșitul rugăciunii, diaconul, arătând către Sfântul Altar cu mâna dreaptă, în care ține orarul cu trei degete, zice încet către preot:

Binecuvintează, părinte, sfânta intrare!

Iar preotul, binecuvântând, zice încet:

Binecuvântată este intrarea sfinților Tăi, Doamne, totdeauna, acum și pururea și în vecii vecilor. Amin.

După aceasta, diaconul vine cu Sfânta Evanghelie în fața preotului, care o sărută. Dacă în biserică este arhiereu (la mănăstire, starețul), atunci diaconul îi duce Sfânta Evanghelie să o sărute, sărutându-i și el în același timp mâna. La sfârșitul antifonului al treilea, diaconul merge, ținând Sfânta Evanghelie cu icoana Învierii îndreptată spre popor și, stând înaintea Ușilor Împărătești, înalță puțin Sfânta Evanghelie, făcând cu ea semnul Sfintei Cruci, și zice cu glas tare:

Înțelepciune! Drepți!

Apoi, diaconul intră cu Sfânta Evanghelie în Sfântul Altar și o așează la locul ei, pe Sfântul Antimis, în locul Sfintei Cruci.

Strana cântă: **Veniți să ne închinăm...**

Preotul se închină de trei ori, apoi se pleacă spre strane și intră în Sfântul Altar.

Iar dacă nu este duminică, în loc de ***... Cel ce ai înviat din morți...*** se zice: ***... Cel ce ești minunat întru sfinți...***, iar la praznicele împărătești, în loc de ***Veniți să ne închinăm...,*** se cântă stihurile speciale (isodicoanele) arătate mai departe în Liturghier, la rubrica *Stihurile ce se cântă la sărbătorile împărătești (pagina 389).*

Vohodul mic, când slujește preotul singur

Când preotul slujește fără diacon, atunci ia el însuși Sfânta Evanghelie, iar când ajunge în mijlocul bisericii, se întoarce cu fața spre răsărit trece Sfânta Evanghelie în mâna stângă și, plecându-și capul, zice rugăciunea Intrării. La ecfonis se închină o dată, binecuvintează Intrarea, zicând: **Binecuvântată este intrarea sfinților Tăi...,** și sărută Sfânta Evanghelie. Apoi înaintează pe solee și, înălțând Sfânta Evanghelie, face cu ea semnul Sfintei Cruci, zicând: **Înțelepciune! Drepți!** Preotul intră în Sfântul Altar și așează Sfânta Evanghelie pe Sfântul Antimis.

Vohodul mic, în sobor de preoți fără diacon

De vor fi mai mulți preoți împreună-slujitori, fără diaconi, Sfânta Evanghelie o poartă protosul, urmat de ceilalți, în ordinea descrescătoare a rangului. Și, ajungând în mijlocul bisericii, preoții se așează de-a dreapta și de-a stânga celui dintâi dintre ei, în ordinea rangurilor și a vechimii în hirotonie, așa cum stau în jurul Sfintei Mese din Sfântul Altar. Protosul (stând în mijlocul bisericii, împreună cu ceilalți preoți slujitori) binecuvintează intrarea și sărută doar el Sfânta Evanghelie și tot el zice: **Înțelepciune! Drepți!** Dacă se slujește în sobor, atunci ***Veniți să ne închinăm...*** este cântat de preoți, iar atunci când au ajuns la: ***...mântuiește-ne pe noi, Fiul lui Dumnezeu...,*** protosul, urmat de ceilalți preoți slujitori, intră în Sfântul Altar și se așează fiecare la locul lui.

Vohodul mic, în sobor de preoți cu diacon

Dacă preoții vor sluji în sobor cu diacon, Sfânta Evanghelie o poartă diaconul, care o primește de la protos. Dacă sunt mai mulți diaconi, Sfânta Evanghelie o poartă primul dintre diaconi, iar ceilalți iau cădelnițele. Apoi preoții, începând cu cei mai mici în rang, fac câte o închinăciune, doi câte doi, în fața Sfintei Mese, se pleacă spre protos, ocolesc prin partea dreaptă Sfânta Masă și ies după diacon pe ușa de miazănoapte. Și, venind în mijlocul bisericii, diaconul cu Sfânta Evanghelie se așează în apropierea iconostasului, iar preoții de-a dreapta și de-a stânga protosului, așa cum stau în jurul Sfintei Mese din Sfântul Altar. Diaconul zice încet: **Domnului să ne rugăm. Doamne, miluiește.** Protosul zice, în taină, rugăciunea Intrării. După terminarea rugăciunii, diaconul zice încet către protos: **Binecuvintează, părinte, sfânta Intrare.** Protosul, binecuvântând, zice încet: **Binecuvântată este intrarea...** Diaconul îi dă protosului Sfânta Evanghelie să o sărute, merge în fața Ușilor Împărătești și zice cu glas tare: **Înțelepciune! Drepți!** Apoi, diaconul intră cu Sfânta Evanghelie în Sfântul Altar și o așează pe Sfântul Antimis. Dacă sunt mai mulți diaconi, aceștia vin pe solee, în fața icoanelor împărătești, și, când primul dintre diaconi înalță Sfânta Evanghelie, cădesc spre aceasta, apoi se întorc și îi cădesc pe preoții care intră în Sfântul Altar. Soborul cântă: **Veniți să ne închinăm....** La Praznicele Împărătești se cântă stihul praznicului (isodiconul). Când ajung la: **Mântuiește-ne pe noi, Fiul lui Dumnezeu...,** ultimii doi preoți, înaintând puțin către Altar, fac o închinăciune, se întorc și se pleacă spre protos, după care intră în Sfântul Altar, printre Ușile Împărătești, așezându-se fiecare la locul lui. Ceilalți fac și ei asemenea, iar la sfârșit și protosul, plecându-se spre popor, la dreapta și la stânga. Dacă asistă arhiereul, plecăciunile se fac numai către el.

Apoi, la strană, se cântă obișnuitele tropare și condace. În acest timp, preotul, aflându-se înaintea Sfintei Mese, citește în taină:

Rugăciunea cântării întreit-sfinte*

Dumnezeule Cel Sfânt, Care întru sfinți Te odihnești, Cel ce cu glas întreit-sfânt ești lăudat de serafimi și slăvit de heruvimi și de toată puterea cerească închinat; Cel ce din neființă întru ființă ai adus toate; Cel ce ai zidit pe om

---

* Asemenea rugăciunilor antifoanelor, această rugăciune se citește înaintea ecfonisului: **Că sfânt ești Dumnezeul nostru...,** în vreme ce se cântă troparele și condacele.

după chipul şi asemănarea Ta şi cu tot harul Tău l-ai împodobit; Cel ce dai înţelepciune şi pricepere celui care cere şi nu treci cu vederea pe cel care greşeşte, ci pui pocăinţa spre mântuire; Cel ce ne-ai învrednicit pe noi, smeriţii şi nevrednicii Tăi robi, şi în ceasul acesta, a sta înaintea slavei sfântului Tău jertfelnic şi a-Ţi aduce datorita închinare şi preaslăvire, Însuţi Stăpâne, primeşte şi din gurile noastre, ale păcătoşilor, întreit-sfânta cântare şi ne cercetează întru bunătatea Ta. Iartă-ne toată greşeala cea de voie şi cea fără de voie; sfinţeşte sufletele şi trupurile noastre şi ne dă să slujim Ţie întru cuvioşie în toate zilele vieţii noastre, pentru rugăciunile Preasfintei Născătoare de Dumnezeu şi ale tuturor sfinţilor care din veac au bineplăcut Ţie.

Sfârşindu-se troparele şi condacele, diaconul zice cu glas tare:

Domnului să ne rugăm.

Strana: Doamne, miluieşte.

Diaconul, plecându-şi capul pe marginea Sfintei Mese, zice încet:

Binecuvintează, părinte, vremea cântării întreit-sfinte!

Preotul, binecuvântându-l pe cap, zice ecfonisul:

Că sfânt eşti Dumnezeul nostru şi Ţie slavă înălţăm, Tatălui şi Fiului şi Sfântului Duh, acum şi pururea...

Diaconul, ieşind pe solee, printre Uşile Împărăteşti, zice: ... şi în vecii vecilor!

La sărbătorile mai însemnate şi, mai cu seamă, când slujba se face în sobor cu diacon, preotul se opreşte după cuvintele: **...acum şi pururea,** iar diaconul iese printre Uşile Împărăteşti şi, arătând cu orarul spre icoana Mântuitorului, zice:

Doamne, mântuieşte pe cei binecredincioşi!, arătând în acelaşi timp cu orarul către popor, de la stânga la dreapta, după care intră în Sfântul Altar.

Prima oară **Doamne, mântuieşte...** se cântă de către preoţi, în Sfântul Altar.

Apoi diaconul (sau preotul) zice tot aşa, a doua oară şi a treia oară:

Doamne, mântuieşte pe cei binecredincioşi.

Aceasta se cântă, apoi, de către cei de la strane.

După aceasta, diaconul, ieşind printre Uşile Împărăteşti, face o închinăciune în faţa icoanei Mântuitorului şi zice:

Şi ne auzi pe noi.

Este obiceiul ca **Şi ne auzi pe noi** să fie cântat de slujitori, în Sfântul Altar.

După aceasta, diaconul, întorcându-se iarăşi către credincioşi şi, înălţând orarul, zice:

Şi în vecii vecilor.

Strana: **Amin.** Şi cântă: **Sfinte Dumnezeule, Sfinte tare, Sfinte fără de moarte, miluieşte-ne pe noi** (de trei ori)*.

Preotul şi diaconul zic în taină: **Sfinte Dumnezeule...** (de trei ori), făcând împreună, de fiecare dată, câte o închinăciune înaintea Sfintei Mese, iar la **Slavă... Şi acum... Sfinte fără de moarte...,** diaconul, de la locul lui, arătând cu orarul spre Proscomidiar, zice încet către preot:

---

* În Duminica a treia din Postul Mare (a Sfintei Cruci) se cântă **Crucii Tale ne închinăm Hristoase şi Sfântă Învierea Ta o lăudăm şi o slăvim**, iar în Sâmbăta Mare, se cântă **Câţi în Hristos v-aţi botezat, în Hristos v-aţi şi-mbrăcat. Aliluia.**

Poruncește, părinte!

Mergând, apoi, spre Proscomidiar și, plecându-se, preotul zice:

Binecuvântat este Cel ce vine întru numele Domnului.

Diaconul, arătând cu orarul, zice: **Binecuvintează, părinte, Tronul cel de sus!**

Iar preotul, întorcându-se prin fața Sfintei Mese, merge prin partea dreaptă a Sfintei Mese, către Tronul cel de sus și, plecându-se, zice:

Binecuvântat ești pe Tronul slavei împărăției Tale, Cel ce șezi pe heruvimi, totdeauna, acum și pururea și în vecii vecilor. Amin.

Apoi, preotul stă cu fața spre apus, lângă colțul dinspre răsărit-miazăzi al Sfintei Mese. (Dacă slujesc preoți în sobor, în acest moment, preoții din partea de miazăzi trec, unul după altul, prin fața Sfintei Mese și vin în dreapta protosului, iar cei din partea de miazănoapte vin, tot prin fața Sfintei Mese și se așează de-a stânga protosului. Când trec prin fața Sfintei Mese, fac semnul Sfintei Cruci, cu închinăciune, apoi merg în spatele Sfintei Mese, fac o plecăciune către Tronul cel de sus și se întorc cu fața către credincioși).

SE CUVINE A ȘTI: preotului nu-i este îngăduit să se urce în Tronul cel de sus, nici să șadă în el, dar poate ședea în strana de lângă Tronul cel de sus, în timpul citirii Apostolului (dacă nu cădește).

După **Slavă... Și acum... Sfinte fără de moarte...**, diaconul zice dintre Ușile Împărătești:

Puternic!

Iar strana cântă din nou: **Sfinte Dumnezeule...**

După încheierea cântării celei întreit-sfinte, diaconul, venind între Ușile Împărătești, cu fața spre credincioși, zice:

Să luăm aminte!

Iar preotul:

Pace tuturor!

Citețul: Şi duhului tău şi zice prochimenul Apostolului.

Diaconul:

Înțelepciune!

Citețul: Din *Epistola către...*

Diaconul:

Să luăm aminte!

După aceea, diaconul ia cădelnița cu tămâie şi, venind către preot, după ce primeşte binecuvântarea de la el, cădeşte lin Sfânta Masă în cele patru laturi, Sfântul Altar şi pe preot, apoi iese din Sfântul Altar şi cădeşte, după rânduială, icoanele, tronul arhieresc, stranele, pe citeț şi pe ceilalți credincioşi, după care intră în Sfântul Altar, cădind fără zgomot, ca să nu acopere vocea celui ce citeşte *Apostolul**.

Dacă nu este diacon, cădirea o face preotul sau unul dintre preoții slujitori, în cazul în care se slujeşte în sobor; în timp ce diaconul cădeşte, preotul revine în fața Sfintei Mese şi citeşte în taină:

Rugăciunea dinainte de Evanghelie

Străluceşte în inimile noastre, Iubitorule de oameni, Stăpâne, lumina cea curată a cunoaşterii Dumnezeirii Tale şi deschide ochii gândului nostru spre înțelegerea evanghelicelor Tale propovăduiri. Pune în noi şi frica fericitelor Tale porunci, ca, toate poftele trupeşti călcând, să viețuim duhovniceşte, cugetând şi făcând toate

---

* În vechime, această cădire mică se făcea în timpul cântării **Aliluia** (pe larg) cu stihurile lui, după citirea Apostolului.

cele ce sunt spre bună-plăcerea Ta. Că Tu eşti luminarea sufletelor şi a trupurilor noastre, Hristoase Dumnezeule, şi Ţie slavă înălţăm, împreună şi Celui fără de început al Tău Părinte şi Preasfântului şi bunului şi de viaţă făcătorului Tău Duh, acum şi pururea şi în vecii vecilor. Amin.

Diaconul, terminând de cădit, pune cădelniţa la locul ei şi, apropiindu-se de preot, primeşte de la el Sfânta Evanghelie şi, închinându-se înaintea ei, luând-o cu amândouă mâinile, pune capătul orarului peste ea şi se pregăteşte pentru citire. (Dacă slujeşte sobor de preoţi, fără diacon, după ce preotul care a cădit revine în Sfântul Altar, încheind cădirea, ceilalţi preoţi se întorc la locurile lor, prin partea de răsărit a Sfintei Mese, trecând cei de la stânga la dreapta şi invers, după ce fac o plecăciune către Tronul cel de sus, apoi citesc, împreună cu protosul, Rugăciunea de dinainte de Evanghelie).

Şi, sfârşindu-se de citit Apostolul, preotul, stând înaintea Sfintei Mese, se întoarce cu faţa spre credincioşi şi zice dintre Uşile Împărăteşti:

Pace ţie, cititorule!*

Citeţul: **Şi duhului tău.** Iar strana cântă: **Aliluia.**

Diaconul iese cu Sfânta Evanghelie printre Uşile Împărăteşti, având înaintea sa două sfeşnice cu lumânări aprinse (sau o lumânare aprinsă) şi se îndreaptă spre amvon sau la locul cel obişnuit din mijlocul bisericii. Apoi zice:

Binecuvintează, părinte, pe binevestitorul Sfântului Apostol şi Evanghelist (N).

Iar preotul, binecuvântându-l, zice:

Dumnezeu, pentru rugăciunile Sfântului, slăvitului, întru tot lăudatului Apostol şi Evanghelist (N), să-ţi dea

---

* Când citeşte unul dintre clerici Apostolul, se spune: **Pace ţie, sfinţite cititorule.**

ție, celui ce binevestești, cuvânt cu putere multă, spre plinirea Evangheliei iubitului Său Fiu, Domnul nostru Iisus Hristos.

Diaconul răspunde:

Fie mie după cuvântul tău, părinte.

(În zilele de rând, și ori de câte ori dorește protosul, rostindu-se în taină dialogul arătat mai sus, la Sfânta Masă, preotul îl binecuvintează pe diacon și îi dă Evanghelia, iar când acesta a ajuns la locul cuvenit pentru citire, se trece direct la rostirea formulelor de mai jos):

După aceasta, al doilea diacon (sau preotul) zice, cu glas tare:

Înțelepciune! Drepți! Să ascultăm Sfânta Evanghelie!

Și preotul zice îndată:

Pace tuturor!

(Preotul rămâne între Ușile Împărătești până ce diaconul termină citirea Sfintei Evanghelii).

Strana: **Și duhului tău.** Diaconul care citește Sfânta Evanghelie:

Din Sfânta Evanghelie după (N) citire.

Strana: **Slavă Ție, Doamne, slavă Ție.**

Preotul sau diaconul al doilea, dacă este, zice:

Să luăm aminte!

(Iar dacă nu este diacon, Sfânta Evanghelie se citește de preot, dintre Ușile Împărătești, punându-se, de-a dreapta și de-a stânga, câte un sfeșnic cu lumânare aprinsă).

Și, sfârșindu-se Sfânta Evanghelie, zice preotul către diacon:

Pace ție, celui ce ai binevestit.

Strana: **Slavă Ție, Doamne, slavă Ție.**

Și, venind diaconul pe solee, îi dă preotului Sfânta Evanghelie, apoi trece în dreptul icoanei Mântuitorului. Preotul sărută Sfânta

Evanghelie, o înalță, făcând cu ea semnul Sfintei Cruci spre credincioși, cu partea care are pe ea icoana Învierii, după care, intrând cu ea în Sfântul Altar, o așează pe Sfânta Masă, în latura de sus a Sfântului Antimis, cu partea care se deschide către răsărit.

În acest moment, se poate rosti predica, potrivit tradiției.

După rostirea predicii (sau după citirea Sfintei Evanghelii), preotul închide Ușile Împărătești și, venind în fața Sfintei Mese, desface ilitonul (acoperământul Sfântului Antimis). În acest timp, diaconul vine la locul cel obișnuit, din mijlocul bisericii, iar, dacă nu este diacon, preotul, stând în fața Sfintei Mese, zice

Ectenia întreită (a cererii stăruitoare)

Să zicem toți, din tot sufletul și din tot cugetul nostru, să zicem.

Strana: **Doamne, miluiește.**

Doamne, Atotstăpânitorule, Dumnezeul părinților noștri, rugămu-ne Ție, auzi-ne și ne miluiește.

Miluiește-ne pe noi, Dumnezeule, după mare mila Ta, rugămu-ne Ție, auzi-ne și ne miluiește.

Strana: **Doamne, miluiește** (de trei ori).

Preotul sau diaconul:

Încă ne rugăm pentru Preafericitul Părintele nostru (N), Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române [pentru (Înalt) Preasfințitul (Arhi-) Episcopul (și Mitropolitul) nostru (N)], pentru sănătatea și mântuirea lui*.

---

* În mănăstiri și schituri, aici se adaugă cererea în care sunt pomeniți starețul (stareța) sau egumenul (egumena), cu obștea monahală, după rânduială.

Încă ne rugăm pentru binecredinciosul popor român de pretutindeni, pentru conducătorii ţării noastre, pentru maimarii oraşelor şi ai satelor şi pentru iubitoarea de Hristos oaste *(armată)*, pentru sănătatea şi pentru mântuirea lor.

Încă ne rugăm pentru fraţii noştri: ieromonahi, preoţi, ierodiaconi, diaconi, monahi şi monahii, şi pentru toţi cei întru Hristos fraţi ai noştri.

Încă ne rugăm pentru mila, viaţa, pacea, sănătatea, mântuirea, cercetarea, lăsarea şi iertarea păcatelor robilor lui Dumnezeu enoriaşi *(închinători)*, ctitori şi binefăcători ai acestui sfânt locaş.

Încă ne rugăm pentru fericiţii şi pururea pomeniţii ctitori ai acestei sfinte biserici *(mănăstiri)* şi pentru toţi cei mai înainte adormiţi părinţi şi fraţi ai noştri, dreptslăvitori creştini, care odihnesc aici şi pretutindeni.

(Aici se pot pune cereri pentru diferite trebuinţe, care sunt tipărite la sfârşitul cărţii acesteia, paginile 433-482).

Încă ne rugăm pentru cei ce aduc daruri şi fac bine în sfântă şi întru tot cinstită biserica aceasta, pentru cei ce se ostenesc, pentru cei ce cântă şi pentru poporul care stă înainte şi aşteaptă de la Tine mare şi bogată milă.

În timpul ecteniei preotul zice în taină:

Rugăciunea cererii stăruitoare*

Doamne, Dumnezeul nostru, primeşte această rugăciune stăruitoare de la noi, robii Tăi, şi ne miluieşte, după mulţimea milei Tale, şi trimite îndurările Tale peste noi şi peste tot poporul Tău, care aşteaptă de la Tine mare şi bogată milă.

---

* Asemenea rugăciunilor antifoanelor, şi această rugăciune se citeşte înaintea ecfonisului: Că milostiv şi iubitor de oameni...

Preotul încheie rugăciunea, rostind cu glas mare ecfonisul:

Că milostiv şi iubitor de oameni Dumnezeu eşti şi Ţie slavă înălţăm, Tatălui şi Fiului şi Sfântului Duh, acum şi pururea şi în vecii vecilor.

Strana: **Amin.**

Iar când se face pomenire pentru adormiţi*, diaconul (dacă este) sau preotul, zice şi

Ectenia pentru cei adormiţi

Miluieşte-ne pe noi, Dumnezeule, după mare mila Ta, rugămu-ne Ţie, auzi-ne şi ne miluieşte.

Strana: **Doamne, miluieşte** (de trei ori),

Încă ne rugăm pentru odihna sufletelor adormiţilor robilor lui Dumnezeu (N) şi pentru ca să li se ierte toată greşeala cea de voie şi cea fără de voie.

Ca Domnul Dumnezeu să aşeze sufletele lor unde drepţii se odihnesc.

Mila lui Dumnezeu, împărăţia cerurilor şi iertarea păcatelor lor, de la Hristos, Împăratul Cel fără de moarte şi Dumnezeul nostru, să cerem.

Strana: **Dă, Doamne.**

Diaconul: **Domnului să ne rugăm.**

Strana: **Doamne, miluieşte.**

---

[*] Potrivit rânduielilor Bisericii Ortodoxe, pomenirea morţilor nu se face în zilele de duminică, la praznice împărăteşti, în Săptămâna Patimilor şi Săptămâna Luminată, precum şi între 20 decembrie şi 6 ianuarie; prin urmare, în aceste zile nu se rosteşte această ectenie pentru morţi în cadrul Sfintei Liturghii.

Preotul rostește rugăciunea:

Dumnezeul duhurilor şi a tot trupul, Care ai călcat moartea şi pe diavol l-ai surpat şi ai dăruit viață lumii Tale, Însuți, Doamne, şi sufletele adormiților robilor Tăi (N) odihnește-le în loc luminat, în loc cu verdeață, în loc de odihnă, de unde au fugit toată durerea, întristarea şi suspinul. Şi orice greşeală au săvârşit ei cu cuvântul, cu fapta sau cu gândul, ca un Dumnezeu bun şi iubitor de oameni, iartă-le. Că nu este om, care să fie viu şi să nu greşească; numai Tu singur eşti fără de păcat; dreptatea Ta este dreptate în veac şi cuvântul Tău este adevărul.

Şi îndată, preotul rostește, cu glas mai înalt, ecfonisul*:

Că Tu eşti învierea şi viața şi odihna adormiților robilor Tăi (N), Hristoase, Dumnezeul nostru, şi Ție slavă înălțăm, împreună şi Celui fără de început al Tău Părinte şi Preasfântului şi bunului şi de viață făcătorului Tău Duh, acum şi pururea şi în vecii vecilor.

Strana: Amin.

Acolo unde este obiceiul, diaconul sau, dacă nu este diacon, preotul, zice şi următoarele:

Întru fericită adormire, veşnică odihnă dă, Doamne, sufletelor adormiților robilor Tăi, care s-au pomenit, şi le fă lor veşnică pomenire.

---

* Despre forma corectă a ecteniei şi rugăciunii pentru cei adormiți, a se vedea *Lămuririle* de la sfârşitul acestei cărți.

Și se cântă, în Sfântul Altar o dată, apoi la strană, de două ori: **Veșnică pomenire.**

Apoi, preotul desface Sfântul Antimis, în timp ce diaconul (dacă este) zice:

Ectenia pentru cei chemați

Rugați-vă, cei chemați, Domnului (se desface partea dinspre miazănoapte a Sfântului Antimis).

Strana: **Doamne, miluiește.**

Cei credincioși, pentru cei chemați să ne rugăm, ca Domnul să-i miluiască pe dânșii (se desface partea dinspre miazăzi).

Să-i învețe pe dânșii cuvântul adevărului (se desface partea dinspre apus).

Să le descopere lor Evanghelia dreptății (se desface partea dinspre răsărit).

Apoi preotul începe să șteargă cu buretele Sfântul Antimis, din toate părțile, spre răsărit.

Să-i unească pe dânșii cu sfânta Sa, sobornicească și apostolească *(apostolică)* Biserică.

Mântuiește, miluiește, apără și-i păzește pe dânșii, Dumnezeule, cu harul Tău.

Cei chemați, capetele voastre Domnului să le plecați.

Strana: **Ție, Doamne.**

Preotul citește în taină:

Rugăciunea pentru cei chemați

(La desfacerea Sfântului Antimis)

Doamne Dumnezeul nostru, Care în ceruri locuiești și spre toate lucrurile Tale privești, caută spre robii Tăi cei chemați, care și-au plecat înaintea Ta grumajii lor, și le dă lor jugul cel

uşor; fă-i pe dânşii mădulare cinstite ale Sfintei Tale Biserici şi-i învredniceşte de baia naşterii celei de a doua, de iertarea păcatelor şi de veşmântul nestricăciunii, spre cunoaşterea Ta, a adevăratului nostru Dumnezeu.

În timpul ecfonisului, preotul face semnul Sfintei Cruci cu buretele deasupra Sfântului Antimis, îl sărută şi îl pune la locul lui, în partea de sus a Antimisului, zicând cu glas tare ecfonisul:

Ca şi aceştia, împreună cu noi, să slăvească preacinstitul şi de mare cuviinţă numele Tău, al Tatălui şi al Fiului şi al Sfântului Duh, acum şi pururea şi în vecii vecilor.

Strana: **Amin.**

Diaconul zice din mijlocul bisericii:

Câţi sunteţi chemaţi, ieşiţi!

Iar dacă este şi un al doilea diacon, zice şi acesta:

Cei chemaţi, ieşiţi!

Apoi iarăşi diaconul, din mijlocul bisericii:

Câţi sunteţi chemaţi, ieşiţi!

Al doilea diacon:

Ca nimeni din cei chemaţi să nu rămână.

Diaconul, din mijlocul bisericii:

Câţi suntem credincioşi, iară şi iară, cu pace *(în pace)*, Domnului să ne rugăm.

Strana: **Doamne, miluieşte.**

Dacă slujeşte preotul singur, zice:

Câţi sunteţi chemaţi, ieşiţi! Cei chemaţi, ieşiţi! Câţi sunteţi chemaţi, ieşiţi! Ca nimeni din cei chemaţi să nu

rămână. Câţi suntem credincioşi, iară şi iară, cu pace *(în pace)*, Domnului să ne rugăm.

Şi se închide dvera de la Uşile Împărăteşti.

Strana: **Doamne, miluieşte.**

La nevoie, ecteniile şi rugăciunile pentru cei chemaţi, începând de la **Rugaţi-vă cei chemaţi Domnului…** până la **Câţi sunteţi chemaţi ieşiţi...** (inclusiv), nu se mai pun sau se zic în taină. În acest caz, Sfântul Antimis urmează să fie desfăcut înainte de ecfonisul ecteniei de după citirea Sfintei Evanghelii: **Că milostiv şi iubitor de oameni eşti…** Iar după acest ecfonis, închizându-se dvera, diaconul sau preotul începe ectenia mică: **Iară şi iară...**

Diaconul sau preotul:

Apără, mântuieşte, miluieşte şi ne păzeşte pe noi, Dumnezeule, cu harul Tău.

Strana: **Doamne, miluieşte.**

În timpul ecteniei, preotul citeşte, în taină:

Rugăciunea întâi pentru credincioşi

(După desfacerea Sfântului Antimis)

Tu, Doamne, ne-ai arătat nouă această mare taină a mântuirii; Tu ne-ai învrednicit pe noi, smeriţii şi nevrednicii robii Tăi, să fim slujitori ai sfântului Tău jertfelnic; Tu îndestulează-ne pe noi cu puterea Sfântului Tău Duh, spre slujirea aceasta, ca, fără de osândă stând înaintea sfintei Tale slave, să-Ţi aducem jertfă de laudă, că Tu eşti Cel ce lucrezi toate întru toţi. Dă, Doamne, ca şi pentru păcatele noastre şi pentru cele din neştiinţă

ale poporului, să fie bine-primită jertfa noastră înaintea Ta.

Diaconul:

Înțelepciune!

Preotul zice ecfonisul:

Că Ție se cuvine toată slava, cinstea și închinăciunea, Tatălui și Fiului și Sfântului Duh, acum și pururea și în vecii vecilor.

Strana: **Amin.**

Diaconul sau preotul:

Iară și iară, cu pace *(în pace)*, Domnului să ne rugăm.

Strana: **Doamne, miluiește.**

[În unele locuri, numai când slujește și diacon, se obișnuiește să se rostească și cererile de mai jos:

Pentru pacea de sus și pentru mântuirea sufletelor noastre, Domnului să ne rugăm.

Strana: **Doamne, miluiește.**

Pentru pacea a toată lumea, pentru buna stare *(statornicia)* a sfintelor lui Dumnezeu Biserici și pentru unirea tuturor, Domnului să ne rugăm.

Pentru sfântă biserica aceasta și pentru cei ce cu credință, cu evlavie și cu frică de Dumnezeu intră într-însa, Domnului să ne rugăm.

Pentru ca să fim izbăviți noi de tot necazul, mânia, primejdia și nevoia, Domnului să ne rugăm.]

Apără, mântuiește, miluiește și ne păzește pe noi, Dumnezeule, cu harul Tău.

Dacă nu este diacon, sau nu este obiceiul rostirii acestor cereri, se zice îndată:

Iară și iară..., Apără, mântuiește...

În timpul rostirii ecteniei, preotul citește în taină:

Rugăciunea a doua pentru credincioși

Dumnezeule, Care ai cercetat întru milă și întru îndurări smerenia noastră; Cel ce ne-ai pus pe noi, smeriții și păcătoșii și nevrednicii robii Tăi, înaintea sfintei Tale slave, ca să slujim sfântului Tău jertfelnic; Tu ne întărește, cu puterea Sfântului Tău Duh, spre slujirea aceasta, și ne dă cuvânt întru deschiderea gurii noastre, ca să chemăm harul Sfântului Tău Duh peste Darurile ce se vor pune înainte.

Diaconul sau preotul:

Înțelepciune!

Diaconul intră în Sfântul Altar pe ușa dinspre miazănoapte, iar preotul zice ecfonisul:

Ca, sub stăpânirea Ta totdeauna fiind păziți, Ție slavă să înălțăm, Tatălui și Fiului și Sfântului Duh, acum și pururea și în vecii vecilor.

Strana: **Amin.** Și începe să cânte îndată cântarea heruvimică: **Noi, care pe Heruvimi cu taină închipuim și făcătoarei de viață Treimi întreit-sfântă cântare aducem, toată grija cea lumească, acum, să o lepădăm...** (până la: **Ca pe Împăratul...**).

Iar preotul, stând înaintea Sfintei Mese, citește în taină:

Rugăciunea din timpul cântării heruvimice

Nimeni din cei legați cu pofte și cu desfătări trupești nu este vrednic să vină, să se apropie sau să slujească Ție, Împărate al slavei; căci a sluji Ție este lucru mare și înfricoșător chiar pentru puterile cerești. Dar, totuși, pentru iubirea Ta de oameni cea de negrăit și nemăsurată, fără mutare și fără schimbare Te-ai făcut om, și Arhiereu al nostru Te-ai făcut și, ca un Stăpân a toate, ne-ai dat slujba sfântă a acestei jertfe liturgice și fără de sânge; că numai Tu, Doamne Dumnezeul nostru, stăpânești peste cele cerești și cele pământești, Cel ce șezi pe Tronul Heruvimilor și ești Domnul serafimilor și Împăratul lui Israel, Cel ce singur ești Sfânt și întru sfinți Te odihnești. Deci, pe Tine Te rog, Cel ce singur ești bun și binevoitor, caută spre mine, păcătosul și netrebnicul Tău rob, și-mi curățește sufletul și inima de cugete viclene; și pe mine, cel ce sunt îmbrăcat cu harul preoției, învrednicește-mă, cu puterea Sfântului Tău Duh, să stau înaintea acestei sfinte mese a Tale și să jertfesc Sfântul și preacuratul Tău Trup și scumpul Tău Sânge. Că la Tine vin, plecându-mi grumajii, și mă rog Ție: Să nu întorci fața Ta de la mine, nici să mă lepezi dintre slujitorii Tăi, ci binevoiește să-Ți fie aduse darurile acestea de mine, păcătosul și ne-

vrednicul Tău rob. Că Tu eşti Cel ce aduci şi Cel ce Te aduci, Cel ce primeşti şi Cel ce Te împarţi, Hristoase, Dumnezeul nostru, şi Ţie slavă înălţăm, împreună şi Celui fără de început al Tău Părinte şi Preasfântului şi bunului şi de viaţă făcătorului Tău Duh, acum şi pururea şi în vecii vecilor. Amin.

Iar, după terminarea rugăciunii, preotul zice cu voce înceată cântarea heruvimică, de trei ori, făcând câte o închinăciune la fiecare sfârşit (fără să ridice mâinile).

Preotul:

Noi, care pe heruvimi cu taină închipuim şi făcătoarei de viaţă Treimi întreit-sfântă cântare aducem, toată grija cea lumească acum să o lepădăm...

Iar diaconul continuă, înălţând orarul cu mâna dreaptă:

Ca pe Împăratul tuturor să-L primim, pe Cel înconjurat, în chip nevăzut, de cetele îngereşti. Aliluia, Aliluia, Aliluia.

Se cuvine a şti că, în Joia Mare, strana cântă, iar slujitorii rostesc în taină, de trei ori, acest Heruvic special:

Preotul: **Cinei Tale celei de Taină, astăzi, Fiul lui Dumnezeu, părtaş mă primeşte, că nu voi spune vrăjmaşilor Tăi Taina Ta, nici sărutare îţi voi da ca Iuda...**

Diaconul: **Ci, ca tâlharul, mărturisindu-mă, strig Ţie: Pomeneşte-mă, Doamne, când vei veni întru împărăţia Ta. Aliluia, Aliluia, Aliluia.**

Iar în Sâmbăta Mare:

Preotul: **Să tacă tot trupul omenesc şi să stea cu frică şi cu cutremur şi nimic pământesc întru sine să nu gân-**

dească, căci Împăratul împăraților și Domnul domnilor vine să Se junghie și să Se dea spre mâncare credincioșilor; și merg înaintea Lui cetele îngerești, cu toată începătoria și stăpânia...

Diaconul: **Heruvimii cei cu ochi mulți și serafimii cei cu câte șase aripi, fețele acoperindu-și și strigând cântarea: Aliluia, Aliluia, Aliluia.**

Și, dacă nu s-a făcut mai înainte acoperirea Cinstitelor Daruri la Proscomidiar, se face acum.

Se ridică apoi dvera și se deschid Ușile Împărătești, iar diaconul, pregătind cădelnița, o dă preotului, care binecuvintează tămâia; mergând înainte diaconul, cu lumânarea aprinsă, preotul tămâiază Sfânta Masă în cele patru laturi (zicând troparul: **În mormânt cu trupul...**), Sfântul Altar și, ieșind printre Ușile Împărătești, cădește icoanele și pe credincioși ca la Apostol, zicând psalmul 50 și troparele de umilință. (Când sunt mai mulți preoți împreună-slujitori, tămâiază protosul). Intrând în Altar și tămâind după obicei, preotul dă cădelnița diaconului (sau, în lipsa lui, paracliserului) și, mergând înaintea Sfintei Mese, face două închinăciuni, zicând:

Dumnezeule, curățește-mă pe mine păcătosul și mă miluiește!

După aceea, preotul sărută Sfântul Antimis, Sfânta Cruce și Sfânta Masă, iar diaconul numai colțul Sfintei Mese; mai fac apoi o închinăciune și, întorcându-se cu fața către credincioși și plecându-se spre aceștia, își cer iertare dintre Ușile Împărătești. Preotul binecuvintează pe credincioși dintre Ușile Împărătești; la slujba în sobor, își cer iertare și binecuvintează toți preoții pe rând, doi câte doi, în ordine descrescătoare; dacă este arhiereu, binecuvintează numai acesta, însă toți își cer iertare de la credincioși, doi câte doi. Merg după aceea la Proscomidiar și, închinându-se de trei ori, zic:

Dumnezeule, curățește-mă pe mine păcătosul și mă miluiește!

Apoi diaconul zice către preot:

Ridică, părinte!

Preotul, luând acoperământul cel mare, îl pune pe umerii diaconului, zicând:

Ridicați mâinile voastre la cele sfinte și binecuvântați pe Domnul! *(Psalm* 133, 2)

După aceasta, luând Sfântul Disc, îl dă diaconului, care îl ține în dreptul frunții, cu toată grija și evlavia. Preotul ia Sfântul Potir și amândoi ies pe ușa dinspre miazănoapte, diaconul mai întâi și preotul după el, purtându-se înaintea lor două sfeșnice sau lumânarea aprinsă și cădelnița, și așa ies în mijlocul bisericii, făcând Vohodul Mare, adică Intrarea cu Cinstitele Daruri.

Dacă slujește numai preotul, face el singur vohodul cu Cinstitele Daruri, având Acoperământul mare pe umeri, Sfântul Potir în mâna dreaptă și Sfântul Disc în mâna stângă.

Când slujesc mai mulți preoți și diaconi, după ce s-a închinat protosul împreună cu diaconii și s-au plecat către credincioși, vin apoi și ceilalți preoți, doi câte doi, începând de la cei cu rang mai mare, se închină după rânduială și, plecându-se către credincioși, trec spre Proscomidiar.

Protosul merge la Proscomidiar și dă Sfântul Disc diaconului, iar el ia Sfântul Potir în mâna dreaptă. Ceilalți preoți, luând fiecare în mâna dreaptă câte o cruce, iar preotul care a săvârșit Proscomidia, copia și lingurița, fac Vohodul cu Cinstitele Daruri, mergând unul după altul, în urma protosului, cel cu rang mai mic fiind la urmă. Iar când au ajuns în mijlocul bisericii, stau cu fața spre credincioși, unul în dreapta celuilalt, în rând cu primul dintre împreună-slujitori*.

Când nu sunt diaconi, atât Sfântul Disc, cât și Sfântul Potir sunt luate de întâiul dintre împreună-slujitori, iar ceilalți merg după el, în ordine descrescătoare, până la cel din urmă, purtând în mâini câte o cruce, iar cel ce a săvârşit proscomidia, copia şi linguriţa; ajungând în mijloc, se aşează unul de-a dreapta altuia, în rând cu protosul.

Ieşind, deci, din Sfântul Altar, primul dintre diaconi zice cu glas tare:

Pe voi, pe toţi, dreptmăritorilor creştini, să vă pomenească Domnul Dumnezeu întru împărăţia Sa, totdeauna, acum şi pururea şi în vecii vecilor.

Strana: **Amin.**

Şi terminând, când a ajuns în mijlocul bisericii, cu faţa spre credincioşi, primul dintre diaconi se întoarce în Altar printre Uşile Împărăteşti şi, stând în partea dreaptă a Sfintei Mese, aşteaptă să intre preotul cu Sfântul Potir. Diaconul al doilea, mergând înaintea celui dintâi până la Uşile Împărăteşti, se opreşte lângă icoana Maicii Domnului, iar când vine preotul cu Sfântul Potir, cădeşte înaintea lui, până când preotul intră printre Uşile Împărăteşti, după care intră şi el, în Sfântul Altar, printre Uşile Împărăteşti.

Dacă va sluji numai un preot, acesta zice singur toate cele ce urmează, iar dacă vor sluji mai mulţi, le rostesc pe rând:

Pe Preafericitul Părintele nostru (N), Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române [pe (Înalt-) Preasfinţitul (Arhi-) Episcopul (şi Mitropolitul) nostru (N)], să-l pomenească Domnul Dumnezeu întru împărăţia Sa*.

Pe poporul român cel binecredincios de pretutindeni şi pe conducătorii ţării noastre, pe mai marii oraşelor şi ai satelor şi pe iubitoarea de Hristos oaste *(armată)*, să-i pomenească Domnul Dumnezeu întru împărăţia Sa.

Pe fraţii noştri ieromonahi, preoţi, ierodiaconi, diaconi, monahi şi monahii şi pe tot clerul bisericesc şi cinul

monahal, să-i pomenească Domnul Dumnezeu întru împărăția Sa*.

Pe adormiții întru fericire patriarhi ai Bisericii Ortodoxe Române: Miron, Nicodim, Iustinian, Iustin și Teoctist, să-i pomenească Domnul Dumnezeu întru împărăția Sa.

Pe fericiții și pururea pomeniții ctitori ai acestui sfânt locaș și pe alți ctitori, miluitori și binefăcători, să-i pomenească Domnul Dumnezeu întru împărăția Sa.

Pe fericiții întru adormire eroi, ostași și luptători români, din toate timpurile și din toate locurile, care s-au jertfit pe câmpurile de luptă, în lagăre și în închisori, pentru apărarea patriei și a credinței (ortodoxe) strămoșești, pentru întregirea neamului, pentru libertatea și demnitatea poporului român, să-i pomenească Domnul Dumnezeu întru împărăția Sa.

Pe cei ce au adus aceste Cinstite Daruri și pe cei pentru care s-au adus, vii și adormiți în Domnul, să-i pomenească Domnul Dumnezeu întru împărăția Sa.

Pe toți cei adormiți din neamurile noastre: strămoși, moși, părinți, frați, surori, fii și fiice, și pe toți cei dintr-o rudenie cu noi, pe fiecare după numele său, să-i pomenească Domnul Dumnezeu întru împărăția Sa.

(Nu se citesc pomelnice și nu se ating capetele credincioșilor cu Sfântul Potir)

Apoi, primul dintre împreună-slujitori, făcând semnul Sfintei Cruci cu Sfântul Potir spre credincioși, zice:

Și pe voi, pe toți, dreptmăritorilor creștini, să vă pomenească Domnul Dumnezeu întru împărăția Sa, totdeauna, acum și pururea și în vecii vecilor.

---

* În școlile teologice, aici se pomenesc, de asemenea, profesorii și elevii sau studenții. În spitale, în unitățile militare sau penitenciare și în instituțiile de învățământ, se pomenesc, aici, ostenitorii instituțiilor respective, însă nu se pomenesc nominal persoanele din conducere sau angajații. De exemplu: **Pe profesorii, studenții și ostenitorii acestei universități…** sau **Pe medicii, asistenții și toți cei ce ostenesc în acest spital…**

Strana: **Amin.**

Și se cântă în continuare cântarea heruvimică: **Ca pe Împăratul tuturor...** (sau celelalte pentru Joia Mare sau Sâmbăta Mare).

Se întorc apoi în Sfântul Altar, printre Ușile Împărătești, în ordinea în care au ieșit, iar când intră preotul cu Sfântul Potir, primul dintre diaconi zice către dânsul:

Preoția voastră să o pomenească Domnul Dumnezeu întru împărăția Sa.

Iar preotul zice către diacon:

Diaconia ta să o pomenească Domnul Dumnezeu întru împărăția Sa, totdeauna, acum și pururea și în vecii vecilor.

Diaconul răspunde: **Amin.**

Preotul pune Sfântul Potir pe Sfântul Antimis, desfăcut pe Sfânta Masă. Asemenea, luând și Sfântul Disc de la diacon, îl așează lângă Sfântul Potir, întocmai ca la Proscomidiar, zicând:

Iosif cel cu bun chip, de pe lemn luând preacurat trupul Tău, cu giulgiu curat înfășurându-l și cu miresme, în mormânt nou îngropându-l, l-a pus.

În mormânt cu trupul, în iad cu sufletul, ca un Dumnezeu, în rai cu tâlharul și pe tron împreună cu Tatăl și cu Duhul ai fost, Hristoase, toate umplându-le, Cel ce ești necuprins.

Ca un purtător de viață și mai înfrumusețat decât raiul, cu adevărat, și decât toată cămara împărătească mai luminat s-a arătat, Hristoase, mormântul Tău, izvorul învierii noastre.

Se închid Ușile Împărătești și se închide dvera; apoi preotul, luând acoperămintele de pe Sfântul Disc și de pe Sfântul Potir, le pune de o parte pe Sfânta Masă. Luând după aceasta Acoperământul mare de pe umerii diaconului și tămâindu-l, acoperă cu el Cinstitele Daruri; apoi, luând cădelnița, le tămâiază de trei ori, zicând o singură dată:

Fă bine, Doamne, întru bunăvoirea Ta, Sionului, și să se zidească zidurile Ierusalimului (*Psalm* 50, 19).

Diaconul continuă:

Atunci vei binevoi jertfa dreptății, prinosul și arderile de tot, atunci vor pune pe altarul Tău viței (*Psalm* 50, 20).

Apoi preotul, întorcându-se către diacon, zice: *

Roagă-te pentru mine, frate și împreună slujitorule!

Diaconul:

Duhul Sfânt să vină peste tine și puterea Celui preaînalt să te umbrească.

Preotul:

Același Duh să lucreze împreună cu noi în toate zilele vieții noastre.

Diaconul, plecându-și capul pe colțul drept al Sfintei Mese, ține orarul cu trei degete ale mâinii drepte și zice către preot:

Pomenește-mă, părinte!

Preotul, binecuvântându-l pe cap, zice:

Să te pomenească Domnul Dumnezeu întru împărăția Sa, totdeauna, acum și pururea și în vecii vecilor.

Diaconul răspunde: Amin.

---

* Aceasta este forma corectă a dialogului dintre preot și diacon la acest moment al Dumnezeieștii Liturghii. Pentru precizări, a se vedea *Lămuririle* de la sfârșitul acestei cărți.

Diaconul, sărutând mâna dreaptă a preotului, iese pe ușa dinspre miazănoapte și, stând în mijlocul bisericii, zice:

Ectenia cererilor

Să plinim rugăciunea noastră Domnului.

Strana: **Doamne, miluiește.**

Pentru Cinstitele Daruri ce sunt puse înainte, Domnului să ne rugăm.

Pentru sfântă biserica aceasta și pentru cei ce cu credință, cu evlavie și cu frică de Dumnezeu intră într-însa, Domnului să ne rugăm.

Pentru ca să fim izbăviți noi de tot necazul, mânia, primejdia și nevoia, Domnului să ne rugăm.

Apără, mântuiește, miluiește și ne păzește pe noi, Dumnezeule, cu harul Tău.

Preotul sau diaconul:

Ziua toată desăvârșită, sfântă, în pace și fără de păcat, de la Domnul să cerem.

Strana: **Dă, Doamne.**

Înger de pace, credincios îndreptător *(călăuzitor)*, păzitor al sufletelor și al trupurilor noastre, de la Domnul să cerem.

Milă și iertare de păcatele și de greșelile noastre, de la Domnul să cerem.

Cele bune și de folos sufletelor noastre și pace lumii, de la Domnul să cerem.

Cealaltă vreme a vieții noastre, în pace și întru pocăință a o săvârși, de la Domnul să cerem.

Sfârşit creştinesc vieții noastre, fără durere, neînfruntat, în pace şi răspuns bun la înfricoşătoarea judecată a lui Hristos, să cerem.

Pe Preasfânta, curata, preabinecuvântata, slăvita Stăpâna noastră, de Dumnezeu Născătoarea și pururea Fecioara Maria, cu toți sfinții să o pomenim.

Pe noi înşine şi unii pe alții şi toată viața noastră lui Hristos Dumnezeu să o dăm.

Strana: Ție, Doamne.

După așezarea Cinstitelor Daruri pe Sfânta Masă, în timp ce diaconul rostește ectenia, preotul zice în taină:

Rugăciunea punerii-înainte

Doamne, Dumnezeul nostru, Care ne-ai făcut și ne-ai adus în această viață, Cel ce ne-ai arătat căile spre mântuire şi ne-ai dăruit descoperirea tainelor cereşti, Tu eşti Cel ce ne-ai pus pe noi în slujirea aceasta, cu puterea Sfântului Tău Duh. Binevoieşte, dar, Doamne, să fim slujitori ai Noului Tău Legământ şi săvârşitori ai Sfintelor Tale Taine. Primeşte-ne pe noi, care ne apropiem de sfântul Tău jertfelnic, după mulțimea milei Tale, ca să fim vrednici a-Ți aduce această jertfă cuvântătoare și fără de sânge, pentru păcatele noastre și pentru cele din neştiință ale poporului, pe care, primind-o în sfântul și cel mai presus de ceruri și duhovnicescul Tău jertfelnic, întru miros

de bună mireasmă, trimite-ne harul Preasfântului Tău Duh. Caută spre noi, Dumnezeule, şi priveşte spre această slujire a noastră şi o primeşte, precum ai primit darurile lui Abel, jertfele lui Noe, arderile de tot ale lui Avraam, preoţia lui Moise şi a lui Aaron şi jertfele de pace ale lui Samuel. Şi, precum ai primit de la Sfinţii Tăi Apostoli această slujire adevărată, aşa primeşte şi din mâinile noastre, ale păcătoşilor, aceste Daruri întru bunătatea Ta, Doamne, pentru ca, învrednicindu-ne a sluji fără prihană la sfântul Tău jertfelnic, să aflăm plata credincioşilor şi înţelepţilor iconomi, în ziua cea înfricoşătoare a răsplătirii Tale celei drepte.

Preotul încheie rugăciunea, rostind cu glas tare ecfonisul:

Cu îndurările Unuia-Născut Fiului Tău, cu Care eşti binecuvântat, împreună cu Preasfântul şi bunul şi de viaţă făcătorul Tău Duh, acum şi pururea şi în vecii vecilor.

Strana: **Amin.**

Preotul (cu faţa spre credincioşi, binecuvântându-i):

Pace tuturor!

Strana: **Şi duhului tău.**

Diaconul:

Să ne iubim unii pe alţii, ca, într-un gând, să mărturisim.

Strana: **Pe Tatăl, pe Fiul şi pe Sfântul Duh, Treimea cea de o fiinţă şi nedespărţită.**

In vremea aceasta, preotul, închinându-se, de trei ori, zice în taină, de fiecare dată:

Iubi-Te-voi, Doamne, vârtutea mea, Domnul este întărirea mea şi scăparea mea şi izbăvitorul meu (*Psalm* 17, 1)

(Această rugăciune poate fi şi cântată, de slujitori, în Sfântul Altar, sau de cântăreţ la strană ori de către cor)*.

Sărută apoi Cinstitele Daruri, aşa cum sunt acoperite: întâi Sfântul Disc, apoi Sfântul Potir şi marginea Sfintei Mese. Diaconul, la locul unde stă, se închină şi sărută Sfânta Cruce de pe orarul său.

Dacă vor sluji mai mulţi preoţi, protosul sărută cel dintâi Cinstitele Daruri, apoi trece mai la o parte, spre miazăzi. Iar ceilalţi, venind pe rând pe partea de miazănoapte a Sfintei Mese, se închină şi sărută şi ei Cinstitele Daruri; apoi, mergând la protos, acesta zice către cel de-al doilea şi următorii:

Hristos în mijlocul nostru, iar cel de al doilea răspunde:

Este şi va fi, şi se sărută unul pe altul pe umeri, încheind cel dintâi:

Totdeauna, acum şi pururea şi în vecii vecilor. Amin.

Şi, trecând la dreapta celui mai mare, aşteaptă împreună până ce sărută şi ceilalţi Cinstitele Daruri şi vin pentru sărutarea păcii la cei dinaintea lor, cum s-a arătat.

Dacă sunt mai mulţi diaconi, ei nu sărută Cinstitele Daruri, ci fiecare Sfânta Cruce de pe orarul său şi apoi, unul pe altul, pe umeri, rostind aceleaşi cuvinte ca şi preoţii. După ce la strană se termină cântarea: **Pe Tatăl...,** diaconul care rosteşte ectenia, de la locul său, zice cu glas tare:

Uşile, uşile! Cu înţelepciune, să luăm aminte!

---

* Atunci când este sobor de preoţi, acest stih se recomandă să fie cântat de strană pentru a acoperi timpul în care sfinţiţii slujitori îşi dau sărutarea frăţească, săvârşită la vremea ei.

Se ridică dvera Uşilor Împărăteşti, iar preotul, ridicând Aerul deasupra Cinstitelor Daruri şi, clătinându-l, singur ori cu ceilalţi preoţi împreună-slujitori, dacă sunt mai mulţi, zice împreună cu toţi credincioşii:

SIMBOLUL CREDINȚEI

Cred întru Unul Dumnezeu, Tatăl Atotţiitorul, Făcătorul cerului şi al pământului, al tuturor celor văzute şi nevăzute.

Şi întru Unul Domn Iisus Hristos, Fiul lui Dumnezeu, Unul-Născut, Care din Tatăl S-a născut, mai înainte de toţi vecii: Lumină din Lumină, Dumnezeu adevărat din Dumnezeu adevărat, născut, nu făcut, Cel de o fiinţă cu Tatăl, prin Care toate s-au făcut;

Care, pentru noi oamenii şi pentru a noastră mântuire, S-a pogorât din ceruri şi S-a întrupat de la Duhul Sfânt şi din Maria Fecioara şi S-a făcut om;

Şi S-a răstignit pentru noi în zilele lui Ponţiu Pilat şi a pătimit şi S-a îngropat;

Şi a înviat a treia zi, după Scripturi (ajungând aici, preotul încetează clătinarea Sfântului Aer, îl sărută şi, întocmindu-l, îl aşează pe Sfânta Masă. Dacă sunt mai mulţi preoţi, protosul îl dă spre sărutare tuturor**);**

Şi S-a înălţat la ceruri şi şade de-a dreapta Tatălui;

Şi iarăşi va să vină cu slavă, să judece viii şi morţii, a Cărui împărăţie nu va avea sfârşit.

Şi întru Duhul Sfânt, Domnul de viaţă Făcătorul, Care din Tatăl purcede, Cel Ce, împreună cu Tatăl şi cu Fiul, este închinat şi slăvit, Care a grăit prin prooroci.

Întru una, sfântă, sobornicească şi apostolească Biserică;

Mărturisesc un Botez spre iertarea păcatelor;

Aştept învierea morţilor;

Şi viaţa veacului ce va să fie. Amin.

Apoi diaconul zice:

Să stăm bine! Să stăm cu frică! Să luăm aminte! Sfânta Jertfă în pace a o aduce.

Strana: Mila păcii, jertfa laudei *(Milă, pace, jertfă de laudă)**.

Iar diaconul, închinându-se, intră în Sfântul Altar şi, luând ripida sau un acoperământ, apără cu evlavie Cinstitele Daruri. Se deschid Uşile Împărăteşti, iar preotul, luând o Cruce de pe Sfânta Masă, se întoarce cu faţa către credincioşi şi, binecuvântându-i cu Sfânta Cruce, zice dintre Uşile Împărăteşti:

Harul Domnului nostru Iisus Hristos şi dragostea lui Dumnezeu Tatăl şi împărtăşirea** Sfântului Duh să fie cu voi cu toţi (*II Cor.* 13, 13).

Strana: Şi cu duhul tău.

Preotul, înălţând Sfânta Cruce, zice, tot cu faţa spre credincioşi:

Sus să avem inimile!

---

* Forma corectă a răspunsului dat de popor este *Milă, pace, jertfă de laudă*. A se vedea *Lămuririle* de la sfârşitul acestei cărţi.

** Traducerea mai exactă: *părtăşia*.

Strana: **Avem către Domnul.**

Preotul, întorcându-se cu fața spre răsărit și plecându-se spre icoana Mântuitorului, zice:

Să mulțumim Domnului!

Intră apoi în Sfântul Altar, după care se închid Ușile Împărătești și se închide dvera.

Strana: **Cu vrednicie și cu dreptate este...**

Iar, în acest timp, preotul se roagă în taină, rostind:

Rugăciunea Sfintei Jertfe (Anaforaua)

Cel ce ești, Stăpâne, Doamne, Dumnezeule, Părinte Atotțiitorule, Cel închinat, cu adevărat vrednic și drept și cuvenit lucru este, pentru marea cuviință a sfințeniei Tale, pe Tine a Te lăuda, Ție a-Ți cânta, pe Tine a Te binecuvânta, Ție a ne închina, Ție a-Ți mulțumi, pe Tine a Te slăvi, Cel ce singur ești Dumnezeu cu adevărat, și Ție a-Ți aduce această slujire cuvântătoare a noastră, cu inimă înfrântă și cu duh de smernie; că Tu ești Cel ce ne-ai dăruit nouă cunoașterea adevărului Tău. Și, cine este în stare să grăiască puterile Tale, să facă auzite toate laudele Tale sau să spună toate minunile Tale, în toată vremea? Stăpâne al tuturor, Doamne al cerului și al pământului și a toată făptura cea văzută și cea nevăzută, Cel ce șezi pe Tronul slavei și privești adâncurile, Cel ce ești fără de început, nevăzut, neajuns, necuprins, neschimbat, Tatăl Domnului nostru Iisus Hristos, al marelui Dumnezeu și Mântuitorului nostru,

nădejdea noastră, Care este chipul bunătății Tale, pecete asemenea chipului, Care întru Sine Te arată pe Tine, Tată, Cuvânt viu, Dumnezeu adevărat, înțelepciune mai înainte de veci, viață, sfințire, putere, Lumina cea adevărată, prin Care S-a arătat Sfântul Duh, Duhul adevărului, darul înfierii, arvuna moștenirii celei ce va să fie, începutul bunătăților celor veșnice, puterea cea făcătoare de viață, izvorul sfințeniei, de Care toată făptura cea cuvântătoare și înțelegătoare, întărită fiind, Ție slujește și Ție pururea Îți înalță cântare de slăvire, că toate împreună slujesc Ție. Că pe Tine Te laudă Îngerii, Arhanghelii, Tronurile, Domniile, Începătoriile, Stăpâniile, Puterile și Heruvimii cei cu ochi mulți; Ție Îți stau împrejur Serafimii cei cu câte șase aripi, care, cu două își acoperă fețele, cu două picioarele, iar cu două, zburând, strigă unul către altul, cu neîncetate graiuri, cu laude fără tăcere…

Diaconul sau, dacă nu este diacon, preotul, luând Steluța de pe Sfântul Disc, face cu ea semnul Sfintei Cruci deasupra acestuia, lovind ușor cu ea în cele patru părți ale Sfântului Disc, iar preotul zice cu glas tare:

…Cântarea de biruință, cântând, strigând, glas înălțând și grăind:

(Sărutând apoi Steluța, o pune pe Sfântul Antimis, în partea de sus. Dacă slujește preotul singur, el ridică Steluța și zice ecfonisul. Dacă slujesc numai preoți, fără diacon, Steluța o ridică protosul, o sărută numai el, iar ecfonisul se rostește de către preotul de rând).

Strana: Sfânt, Sfânt, Sfânt Domnul Savaot! Plin este cerul, şi pământul, de slava Ta. Osana întru cei de sus. Binecuvântat este Cel ce vine întru numele Domnului. Osana întru cei de sus!

În această vreme, diaconul, stând în dreapta, apără încetişor cu ripida sau cu un acoperământ, cu toată luarea-aminte şi cu frică, Cinstitele Daruri, făcând semnul Sfintei Cruci deasupra lor, ca să nu cadă ceva în ele.

Preotul se roagă mai departe în taină:

Cu aceste fericite Puteri, Stăpâne, Iubitorule de oameni, şi noi, păcătoşii, strigăm şi grăim: Sfânt eşti cu adevărat şi Preasfânt; şi nu este măsură măreţiei sfinţeniei Tale; şi cuvios eşti întru toate lucrurile Tale; căci, cu dreptate şi cu chibzuire adevărată, ne-ai adus toate; că, făcând pe om, luând ţărână din pământ, şi, cu chipul Tău, Dumnezeule, cinstindu-l, l-ai pus în raiul desfătării, făgăduindu-i, întru paza poruncilor Tale, viaţă fără de moarte şi moştenirea veşnicelor bunătăţi. Dar, neascultându-Te pe Tine, Adevăratul Dumnezeu, Care l-ai zidit pe dânsul, şi amăgirii şarpelui supunându-se, şi dat fiind morţii, pentru păcatele sale, l-ai izgonit pe el, cu judecata Ta cea dreaptă, Dumnezeule, din rai în lumea aceasta, şi l-ai întors în pământul din care a fost luat, rânduindu-i mântuirea cea din a doua naştere, cea prin Însuşi Hristosul Tău. Că nu Ţi-ai întors de tot faţa de la făptura Ta, pe care ai făcut-o, Bunule, şi nici n-ai uitat lucrul mâinilor Tale, ci în multe chipuri l-ai cercetat, prin îndurările milei Tale:

prooroci ai trimis, minuni ai făcut prin sfinții Tăi, care au bineplăcut Ție din fiecare neam; grăitune-ai nouă prin gura proorocilor, slujitorii Tăi, mai înainte vestindu-ne mântuirea ce avea să fie; Lege ne-ai dat spre ajutor; îngeri ai pus păzitori; iar când a venit plinirea vremii ne-ai grăit prin Însuşi Fiul Tău, prin Care şi veacurile le-ai făcut; Care, fiind strălucirea slavei Tale şi chipul ipostasului Tău şi purtând toate cu cuvântul puterii Sale, nu răpire a socotit a fi asemenea Ție, lui Dumnezeu-Tatăl, ci, Dumnezeu mai înainte de veci fiind, pe pământ S-a arătat şi cu oamenii a viețuit; și, din Sfânta Fecioară întrupându-Se, S-a deşertat pe Sine, chip de rob luând, facându-Se pe Sine asemenea la înfățișare cu trupul smereniei noastre, ca să ne facă pe noi asemenea chipului slavei Sale. Că, de vreme ce prin om a intrat păcatul în lume şi, prin păcat, moartea, a binevoit Unul-Născut Fiul Tău, Cel ce este în sânurile Tale, Dumnezeule şi Tată, să Se nască din femeie, din Sfânta Născătoare de Dumnezeu şi pururea Fecioara Maria, născându-Se sub Lege, ca să osândească păcatul în trupul Său, pentru ca cei morți întru Adam să fie făcuți vii întru Însuşi Hristosul Tău. Şi, viețuind El în lumea aceasta, dându-ne porunci de mântuire, scoțându-ne din rătăcirea idolilor, ne-a adus la cunoaşterea Ta, a Adevăratului Dumnezeu şi Tată, agonisindu-ne Sieşi popor ales, preoție

împărătească, neam sfânt. Şi, curăţindu-ne prin apă şi sfinţindu-ne cu Sfântul Duh, S-a dat pe Sine schimb morţii în care eram ţinuţi, fiind vânduţi sub păcat. Şi, pogorându-Se prin Cruce în iad, ca să plinească toate ale Sale, a dezlegat durerile morţii. Şi, înviind a treia zi şi cale făcând oricărui trup spre învierea cea din morţi – că nu era cu putinţă a fi ţinut sub stricăciune Începătorul vieţii –, făcutu-S-a începătură celor adormiţi, Întâi-Născut din morţi, ca să fie El Însuşi începătorul tuturor în toate. Şi, suindu-Se la ceruri, a şezut de-a dreapta slavei Tale, întru înălţime; Care iarăşi va să vină ca să răsplătească fiecăruia după faptele sale. Şi ne-a lăsat nouă aduceri aminte de Pătimirea Sa cea mântuitoare, Acestea pe care le-am pus înainte, după poruncile Lui. Că, vrând să meargă la cea de voie şi pururea pomenită şi de viaţă făcătoare moarte a Sa, în noaptea în care S-a dat pe Sine Însuşi pentru viaţa lumii, luând pâine în sfintele şi preacuratele Sale mâini, arătând-o Ţie, lui Dumnezeu Tatăl, mulţumind, binecuvântând, sfinţind şi frângând...

Diaconul, ţinând orarul cu trei degete de la mâna dreaptă, arată spre Sfântul Disc, iar preotul, arătând cu dreapta spre Sfântul Agneţ, zice cu glas tare:

...A dat Sfinţilor Săi Ucenici şi Apostoli, zicând: Luaţi, mâncaţi, acesta este Trupul Meu, Care se frânge pentru voi, spre iertarea păcatelor.

Apoi, plecându-se, se închină, împreună cu diaconul:

Strana: **Amin.**

Preotul, în taină:

Asemenea și paharul, din roada viței, luând, amestecând, mulțumind, binecuvântând și sfințind...

Iar diaconul arată, de asemenea, cu orarul spre Sfântul Potir, în timp ce preotul, arătând cu dreapta spre Sfântul Potir, zice cu glas tare ecfonisul:

...A dat Sfinților Săi Ucenici și Apostoli, zicând: Beți dintru acesta toți, acesta este Sângele Meu, al Legii celei noi, Care pentru voi și pentru mulți se varsă, spre iertarea păcatelor.

Apoi se închină, împreună cu diaconul.

Strana: **Amin.**

Preotul, plecându-și capul, se roagă în taină:

...Aceasta să o faceți întru pomenirea Mea, că, ori de câte ori veți mânca pâinea aceasta și veți bea paharul acesta, moartea Mea veți vesti, învierea Mea veți mărturisi. Deci, pomenind și noi, Stăpâne, Pătimirile Lui cele mântuitoare, Crucea cea făcătoare de viață, îngroparea cea de trei zile, învierea cea din morți, înălțarea la ceruri, șederea de-a dreapta Ta, a lui Dumnezeu-Tatăl, și slăvita și înfricoșătoarea Lui a doua venire,

Apoi, cu glas tare:

Ale Tale dintru ale Tale, Ție Îți aducem de toate și pentru toate.

Când preotul zice aceasta, diaconul lasă ripida sau acoperământul pe Sfânta Masă și, punând mâinile în chipul crucii (mâna dreaptă peste cea stângă), ia Sfântul Disc cu mâna dreaptă, iar Sfântul Potir cu cea stângă și, înălțându-le puțin, le mișcă în semnul Sfintei Cruci deasupra Sfântului Antimis, la **...Ție Îți aducem...** Dacă nu este diacon, ridicarea Sfântului Disc și a Sfântului Potir o face preotul.

Strana: **Pe Tine Te lăudăm, pe Tine Te binecuvântăm, Ție Îți mulțumim, Doamne, și ne rugăm Ție, Dumnezeul nostru.**

În timpul acestei cântări, diaconul vine aproape de preot și se închină amândoi, de trei ori, înaintea Sfintei Mese, zicând încet:

Dumnezeule, curățește-mă pe mine, păcătosul, și mă miluiește!

Apoi preotul zice încet, cu mâinile ridicate, troparul Ceasului al treilea:

Doamne, Cel ce ai trimis pe Preasfântul Tău Duh, în ceasul al treilea, Apostolilor Tăi, pe Acesta, Bunule, nu-L lua de la noi, ci Îl înnoiește întru noi, cei ce ne rugăm Ție.

Diaconul: Stih 1:

Inimă curată zidește întru mine, Dumnezeule, și duh drept înnoiește întru cele dinlăuntru ale mele (*Psalm* 50, 11).

Și închinându-se, preotul zice iarăși, cu mâinile ridicate:

Doamne, Cel ce ai trimis pe Preasfântul Tău Duh...

Diaconul: Stih 2:

Nu mă lepăda de la fața Ta și Duhul Tău cel Sfânt nu-L lua de la mine (*Psalm* 50, 12).

Și iarăși preotul, ca mai înainte:

Doamne, Cel ce ai trimis pe Preasfântul Tău Duh...

Diaconul:

Slavă Tatălui și Fiului și Sfântului Duh. Și acum și pururea și în vecii vecilor. Amin.

Apoi preotul protos se roagă în taină, zicând epicleza:

Pentru aceasta, Stăpâne Preasfinte, şi noi, păcătoşii şi nevrednicii robii Tăi, care ne-am învrednicit a sluji sfântului Tău jertfelnic, nu pentru dreptățile noastre, că n-am făcut ceva bun pe pământ, ci pentru mila Ta şi îndurările Tale, pe care le-ai revărsat cu prisosință peste noi, îndrăznind, ne apropiem de sfântul Tău jertfelnic şi, punând înainte cele ce închipuiesc Sfântul Trup şi Sfântul Sânge al Hristosului Tău, Ție ne rugăm şi de la Tine cerem, Sfinte al sfinților, cu bunăvoința bunătății Tale, să vină Duhul Tău cel Sfânt peste noi şi peste Darurile acestea ce sunt puse înainte şi să le binecuvinteze pe ele şi să le sfințească şi să le arate:

Apoi diaconul, plecându-şi capul şi arătând cu orarul spre Sfântul Agneț, zice încet:

Binecuvintează, părinte, sfânta pâine!

Iar preotul, stând drept, binecuvintează peste Sfântul Agneț, zicând, cu voce înceată:

Pâinea aceasta, adică însuşi Cinstitul Trup al Domnului şi Dumnezeului şi Mântuitorului nostru Iisus Hristos.

Diaconul: Amin. Şi arătând spre Sfântul Potir:

Binecuvintează, părinte, Sfântul Potir!

Preotul, binecuvântând Sfântul Potir, zice cu voce înceată:

Iar ceea ce este în potirul acesta, însuşi Cinstitul Sânge al Domnului şi Dumnezeului şi Mântuitoru-

lui nostru Iisus Hristos, Care s-a vărsat pentru viața lumii.

Diaconul: **Amin.** Și, arătând cu orarul spre amândouă Sfintele, zice:

Binecuvintează, părinte, amândouă Sfintele!

Iar preotul, binecuvântându-le pe amândouă, zice:

Prefăcându-le cu Duhul Tău cel Sfânt.

Diaconul: **Amin, Amin, Amin.**

Dacă preotul slujește singur, partea diaconului de la sfințire nu se rostește.

SE CUVINE A ȘTI: dacă sunt mai mulți preoți împreună-slujitori, troparul Ceasului al treilea și stihurile se zic de către protos și de ceilalți preoți slujitori. Sfințirea dumnezeieștilor Daruri o face însă numai protosul, care rostește, în auzul celorlalți preoți, toate rugăciunile de sfințire. După rostirea acestora, toți preoții îngenunchează* și se roagă în taină.

După aceasta, plecându-și capul către preot, diaconul zice:

Pomenește-mă, părinte, pe mine, păcătosul!

Preotul:

Să te pomenească Domnul Dumnezeu întru împărăția Sa, totdeauna, acum și pururea și în vecii vecilor.

Diaconul: **Amin.** Apoi, preotul acoperă Sfântul Potir cu un acoperământ mic, împăturit, după care, îngenunchind* împreună cu diaconul, se roagă, în taină, zicând:

Iar pe noi toți, care ne împărtășim dintr-o pâine și dintr-un potir, să ne unești unul cu altul prin împărtășirea *(părtășia)* Aceluiași Sfânt Duh și pe nici unul dintre noi să nu ne faci a ne împărtăși

---

* Potrivit Tradiției Bisericii, de la Învierea Domnului și până la Rusalii, precum și în perioada 25 decembrie – 6 ianuarie, preotul și diaconul nu vor îngenunchea la acest moment, ci vor face doar închinăciune până la pământ.

cu Sfântul Trup şi Sânge al Hristosului Tău spre judecată sau spre osândă, ci să aflăm milă şi har împreună cu toţi sfinţii, care din veac au bine-plăcut Ţie: cu strămoşii, părinţii, patriarhii, proorocii, apostolii, propovăduitorii, evangheliştii, mucenicii, mărturisitorii, dascălii şi cu tot sufletul cel drept care s-a săvârşit întru credinţă...

Terminându-se la strană cântarea: **Pe Tine Te lăudăm...** se ridică dvera Uşilor Împărăteşti, iar preotul, tămâind Sfintele Taine, zice cu glas tare:

Mai ales, cu Preasfânta, curata, preabinecuvântata, slăvita Stăpâna noastră, de Dumnezeu Născătoarea şi pururea Fecioara Maria.

La strană se cântă Axionul: **De tine se bucură, ceea ce eşti ...** (În Joia Mare şi Sâmbăta Mare, se cântă irmoasele de la Cântarea a noua, ale zilei: **Din ospăţul Stăpânului...** şi **Nu te tângui pentru Mine, Maică...**).

Preotul dă apoi cădelniţa diaconului, iar acesta tămâiază mai întâi Sfânta Masă împrejur, Proscomidiarul, (unde pomeneşte pomelnicul bisericii pentru cei adormiţi), Tronul cel de sus, Altarul, pe preot şi pe cei din Altar, iar dacă nu este diacon, preotul cădeşte numai în faţa Sfintei Mese. Lăsând apoi cădelniţa, diaconul merge la Proscomidiar şi citeşte şi pomelnicul bisericii pentru cei vii.

După ce a dat cădelniţa, preotul, luând vasul cu anafură de la diacon sau de la paracliser, face cu el semnul Sfintei Cruci înaintea Sfântului Disc şi a Sfântului Potir, zicând:

Pentru rugăciunile Născătoarei de Dumnezeu, binecuvintează, Doamne, pâinea aceasta, anafura sfinţilor Tăi.

Preotul, stând în fața Sfintei Mese, se roagă în taină:

Cu Sfântul Ioan Proorocul, Înaintemergătorul și Botezătorul, cu sfinții, slăviții și întru tot lăudații Apostoli, cu Sfântul (N), a cărui pomenire o săvârșim, și cu toți Sfinții Tăi; cu ale căror rugăciuni, cercetează-ne, pe noi, Dumnezeule. Și pomenește pe toți cei adormiți întru nădejdea învierii și a vieții veșnice și-i odihnește pe ei, Dumnezeul nostru, acolo unde strălucește lumina feței Tale.

După aceasta, preotul continuă să se roage în taină:

Încă ne rugăm Ție: Pomenește, Doamne, sfânta Ta sobornicească și apostolească *(apostolică)* Biserică, cea de la o margine până la cealaltă a lumii, pe care ai câștigat-o cu Scump Sângele Hristosului Tău, și o împacă pe ea, și întărește acest sfânt locaș până la sfârșitul veacului. Pomenește, Doamne, pe cei ce Ți-au adus aceste Daruri și de la care și prin care și pentru care au fost aduse acestea. Pomenește, Doamne, pe cei care aduc daruri și fac bine în sfintele Tale biserici și își aduc aminte de cei săraci. Răsplătește-le lor cu bogatele și cereștile Tale daruri. Dăruiește-le lor cele cerești în locul celor pământești, cele veșnice în locul celor vremelnice, cele nestricăcioase în locul celor stricăcioase. Pomenește, Doamne, pe cei din pustie și din munți și din peșteri și din crăpăturile pământului. Pomenește, Doamne, pe cei ce în feciorie, în evlavie, în

înfrânare şi în viaţă cinstită vieţuiesc. Pomeneşte, Doamne, pe conducătorii pe care i-ai rânduit să stăpânească pe pământ; încununează-i pe dânşii cu arma adevărului, cu arma bunăvoinţei; veghează asupra capului lor în ziua de război, întăreşte braţul lor, înalţă dreapta lor, întăreşte stăpânirea lor, supunându-le lor toate neamurile străine, care voiesc războaie; dăruieşte-le adâncă şi statornică pace; pune în inimile lor gânduri bune pentru Biserica Ta şi pentru tot poporul Tău, ca, în liniştea lor, viaţă paşnică şi netulburată să trăim, în dreapta credinţă şi în toată curăţia. Pomeneşte, Doamne, toată cârmuirea şi pe fraţii noştri cei din dregătorii şi toată oastea; pe cei buni, în bunătate îi păzeşte, pe cei răi, buni îi fă, cu bunătatea Ta. Pomeneşte, Doamne, pe poporul care stă înainte şi pe cei care, pentru binecuvântate pricini, nu s-au întâmplat aici şi-i miluieşte pe dânşii şi pe noi, după mulţimea milei Tale. Cămările lor le umple de tot binele; căsniciile lor în pace şi în unire le păzeşte; pe prunci îi creşte; tinereţile le călăuzeşte; bătrâneţile le întăreşte; pe cei slabi de suflet îi îmbărbătează; pe cei risipiţi îi adună, pe cei rătăciţi îi întoarce şi-i uneşte cu sfânta Ta sobornicească şi apostolică Biserică. Pe cei bântuiţi de duhuri necurate îi slobozeşte; cu cei ce călătoresc pe uscat, pe ape şi prin aer, împreună călătoreşte; văduvelor le ajută; pe orfani îi apără; pe cei robiţi

îi izbăveşte; pe cei bolnavi îi tămăduieşte. Adu-Ţi aminte, Doamne, şi de cei ce sunt în judecăţi, în închisori, în prigoniri, în amară robie şi în orice fel de necaz, nevoie şi strâmtorare. Adu-Ţi aminte, Dumnezeule, şi de toţi cei ce au trebuinţă de marea Ta milostivire, de cei ce ne iubesc şi de cei ce ne urăsc pe noi, şi de cei ce ne-au cerut nouă, nevrednicilor, să ne rugăm pentru dânşii. Adu-Ţi aminte, Doamne, Dumnezeul nostru, şi de tot poporul Tău şi peste toţi revarsă mila Ta cea bogată, împlinind tuturor cererile cele spre mântuire. Şi pe cei pe care nu i-am pomenit, din neştiinţă sau uitare sau pentru mulţimea numelor, Tu Însuţi îi pomeneşte, Dumnezeule, Cel ce ştii vârsta şi numirea fiecăruia, Cel ce ştii pe fiecare din pântecele maicii lui. Că Tu eşti, Doamne, ajutătorul celor fără de ajutor, nădejdea celor fără de nădejde, izbăvitorul celor înviforaţi, limanul celor ce călătoresc pe ape, doctorul celor bolnavi. Însuţi, tuturor toate le fii, Cel ce ştii pe fiecare şi cererea lui, casa şi trebuinţa lui. Apără, Doamne, oraşul (satul sau mănăstirea) aceasta, ţara noastră şi toate oraşele şi satele, de boală, de foamete, de cutremur, de potop, de foc, de sabie, de venirea asupra noastră a altor neamuri şi de războiul cel dintre noi.

După aceste rugăciuni, dacă este timp, preotul citeşte încet pomelnicele viilor şi morţilor, ce s-au adus după ieşirea cu Cinstitele Daruri. Pentru cei vii zice:

Pentru mântuirea şi iertarea păcatelor robilor lui Dumnezeu (N).

Iar pentru cei morţi, zice:

Pentru iertarea păcatelor şi odihna sufletelor adormiţilor robilor lui Dumnezeu (N), în loc luminat, de unde a fugit toată durerea, întristarea şi suspinarea; odihneşte-i, Dumnezeul nostru, şi-i sălăşluieşte pe dânşii unde străluceşte lumina feţei Tale.

Preotul merge apoi la spălător şi îşi spală mâinile; asemenea face şi diaconul. Iar după cântarea Axionului, preotul zice:

Întâi pomeneşte, Doamne, pe Preafericitul Părintele nostru (N), Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române [pe (Înalt-) Preasfinţitul (Arhi-) Episcopul şi (Mitropolitul) nostru (N)], pe care îl dăruieşte sfintelor Tale Biserici în pace, întreg, cinstit, sănătos, îndelungat în zile, drept învăţând cuvântul adevărului Tău*.

Strana cântă: Pe toţi şi pe toate. La prăznuirea celui întru sfinţi Părintele nostru Vasile cel Mare (1 ianuarie), strana cântă: Pe arătătorul celor cereşti al lui Hristos...

Iar preotul se roagă în taină:

Pomeneşte, Doamne, pe toţi episcopii ortodocşi, care drept învaţă cuvântul adevărului Tău. Pomeneşte, Doamne, după mulţimea îndurărilor Tale, şi a mea nevrednicie. Iartă-mi toată greşeala cea de voie şi cea fără de voie şi să

---

* Preotul va pomeni aici un singur nume, acela al ierarhului care ocârmuieşte canonic eparhia în care se săvârşeşte Sfânta Liturghie.

nu oprești, din pricina păcatelor mele, harul Sfântului Tău Duh, de la Darurile ce sunt puse înainte. Pomenește, Doamne, preoțimea, cea întru Hristos diaconime și tot cinul preoțesc și monahal, și să nu lași rușinat pe nici unul dintre noi, cei ce stăm în jurul sfântului Tău jertfelnic. Cercetează-ne cu bunătatea Ta, Doamne; arată-Te nouă cu bogatele Tale îndurări; vremuri bine întocmite și de folos ne dăruiește; pământului ploi line spre rodire trimite-i; binecuvintează cununa anului bunătății Tale. Fă să înceteze dezbinarea Bisericilor; potolește întărâtările păgânilor; răzvrătirile ereticilor strică-le degrab, cu puterea Sfântului Tău Duh. Pe noi toți ne primește în împărăția Ta, fii ai luminii și fii ai zilei arătându-ne; dăruiește-ne pacea Ta și dragostea Ta, Doamne, Dumnezeul nostru, că Tu toate ni le-ai dat nouă.

Ecfonisul Anaforalei (cu glas tare):

Și ne dă nouă, cu o gură și o inimă, a slăvi și a cânta preacinstitul și de mare cuviință numele Tău, al Tatălui și al Fiului și al Sfântului Duh, acum și pururea și în vecii vecilor.

Strana: **Amin.**

Când preotul zice acest ecfonis, diaconul vine în stânga lui și, plecându-și capul, preotul îl binecuvintează pe creștet, după care diaconul iese pe ușa dinspre miazănoapte și merge în mijlocul bisericii pentru rostirea ecteniei.

Preotul se întoarce către credincioşi şi, binecuvântându-i cu mâna dreaptă, din dreptul Uşilor Împărăteşti, zice ecfonisul:

Şi să fie milele marelui Dumnezeu şi Mântuitorului nostru Iisus Hristos cu voi cu toţi.

Strana: Şi cu duhul tău.

După aceasta se închide dvera, iar diaconul, aflându-se la locul obişnuit din mijlocul bisericii, (iar dacă nu este diacon, preotul, din Sfântul Altar) zice:

Pe toţi sfinţii pomenindu-i, iară şi iară, cu pace *(în pace)*, Domnului să ne rugăm.

Strana: Doamne, miluieşte.

Pentru Cinstitele Daruri ce s-au adus şi s-au sfinţit, Domnului să ne rugăm.

Ca Iubitorul de oameni, Dumnezeul nostru, Cel ce le-a primit pe ele în sfântul, cel mai presus de ceruri şi duhovnicescul Său jertfelnic, întru miros de bună mireasmă duhovnicească, să ne trimită nouă dumnezeiescul har şi darul Sfântului Duh, să ne rugăm.

Pentru ca să fim izbăviţi noi de tot necazul, mânia, primejdia şi nevoia, Domnului să ne rugăm.

În timp ce diaconul rosteşte ectenia, preotul se roagă în taină:

Dumnezeul nostru, Dumnezeul mântuirii, Tu ne învaţă pe noi să-Ţi mulţumim cu vrednicie pentru binefacerile Tale, pe care le-ai făcut şi le faci cu noi. Tu, Dumnezeul nostru, Care ai primit Darurile acestea, curăţeşte-ne de toată necurăţia trupului şi a duhului şi ne învaţă să săvârşim sfinţenie întru frica Ta, ca, întru curata mărturisire

a cugetului nostru, primind părticica Sfintelor Tale Taine, să ne unim cu Sfântul Trup şi Sânge al Hristosului Tău. Şi, primindu-le cu vrednicie, să avem pe Hristos sălăşluind în inimile noastre şi să fim locaş al Sfântului Tău Duh. Aşa, Dumnezeul nostru, pe nici unul dintre noi să nu-l faci vinovat de aceste ale Tale înfricoşătoare şi cereşti Taine, nici neputincios cu sufletul şi cu trupul să nu-l arăţi, pentru aceea că se împărtăşeşte din ele cu nevrednicie; ci ne dă, până la suflarea noastră cea mai de pe urmă, să primim cu vrednicie părticica Sfintelor Tale Taine, ca merinde pe calea vieţii veşnice şi spre răspuns bine-primit la înfricoşătorul scaun de judecată al Hristosului Tău. Ca şi noi, împreună cu toţi sfinţii care din veac au bine-plăcut Ţie, să ne facem părtaşi veşnicelor Tale bunătăţi, pe care le-ai pregătit celor ce Te iubesc pe Tine, Doamne.

Diaconul sau preotul:

Apără, mântuieşte, miluieşte şi ne păzeşte pe noi, Dumnezeule, cu harul Tău.

Strana: **Doamne, miluieşte.**

Ziua toată desăvârşită, sfântă, în pace şi fără de păcat, de la Domnul să cerem.

Strana: **Dă, Doamne.**

Înger de pace, credincios îndreptător *(călăuzitor)*, păzitor al sufletelor şi al trupurilor noastre, de la Domnul să cerem.

Milă şi iertare de păcatele şi de greşelile noastre, de la Domnul să cerem.

Cele bune şi de folos sufletelor noastre şi pace lumii, de la Domnul să cerem.

Cealaltă vreme a vieţii noastre în pace şi întru pocăinţă a o săvârşi, de la Domnul să cerem.

Sfârşit creştinesc vieţii noastre, fără durere, neînfruntat, în pace, şi răspuns bun la înfricoşătoarea judecată a lui Hristos să cerem.

Unitatea credinţei şi împărtăşirea *(părtăşia)* Sfântului Duh cerând, pe noi înşine şi unii pe alţii şi toată viaţa noastră lui Hristos Dumnezeu să o dăm.

Strana: **Ţie, Doamne.**

Preotul zice ecfonisul:

Şi ne învredniceşte pe noi, Stăpâne, cu îndrăznire, fără de osândă, să cutezăm a Te chema pe Tine, Dumnezeu-Tatăl Cel ceresc, şi a zice:

Credincioşii şi clericii rostesc rar şi deslușit (sau cântă) rugăciunea:

Tatăl nostru, Care eşti în ceruri, sfinţească-se numele Tău, vie împărăţia Ta, facă-se voia Ta, precum în cer, aşa şi pe pământ; pâinea noastră cea spre fiinţă dă-ne-o nouă astăzi, şi ne iartă nouă greşelile noastre, precum şi noi iertăm greşiţilor noştri, şi nu ne duce pe noi în ispită, ci ne izbăveşte de cel viclean.

În timpul rugăciunii, diaconul își petrece orarul cruciș, astfel încât în față să atârne amândouă capetele.

Preotul zice ecfonisul:

Că a Ta este împărăția, și puterea, și slava, a Tatălui și a Fiului și a Sfântului Duh, acum și pururea și în vecii vecilor.

Strana: **Amin.**

Și, ridicându-se dvera, preotul zice:

Pace tuturor!

Strana: **Și duhului tău.**

Apoi se închide dvera.

Diaconul:

Capetele noastre, Domnului să le plecăm!

Strana: **Ție, Doamne.**

Iar preotul se roagă în taină:

Stăpâne Doamne, Părintele îndurărilor și Dumnezeule a toată mângâierea, pe cei ce și-au plecat Ție capetele lor, binecuvintează-i, sfințește-i, păzește-i, întărește-i, dă-le putere, de la tot lucrul rău depărtează-i și spre tot lucrul bun îndreptează-i și-i învredničește, fără de osândă, a se împărtăși cu aceste ale Tale preacurate și de viață făcătoare Taine, spre iertarea păcatelor și spre unirea cu Sfântul Duh.

Apoi, preotul (când se slujește în sobor, doar cel care a săvârșit Proscomidia) zice, cu glas tare, ecfonisul:

Cu harul și cu îndurările și cu iubirea de oameni ale Unuia-Născut Fiului Tău, cu Care ești

binecuvântat, împreună cu Preasfântul şi bunul şi de viaţă făcătorul Tău Duh, acum şi pururea şi în vecii vecilor.

Strana: Amin.

Iar preotul se roagă în taină:

Ia aminte, Doamne Iisuse Hristoase, Dumnezeul nostru, din sfânt locaşul Tău şi de pe Tronul slavei împărăţiei Tale şi vino ca să ne sfinţeşti pe noi, Cel ce sus împreună cu Tatăl şezi şi aici, în chip nevăzut, împreună cu noi eşti. Şi ne învredniceşte, prin mâna Ta cea puternică, a ni se da nouă Preacuratul Tău Trup şi Scumpul Tău Sânge şi, prin noi, la tot poporul.

Apoi preotul, în Sfântul Altar, iar diaconul în mijlocul bisericii, se închină de trei ori, zicând în taină, de fiecare dată:

Dumnezeule, curăţeşte-mă pe mine, păcătosul, şi mă miluieşte!

După aceasta, diaconul (iar dacă nu este diacon, însuşi preotul) zice cu glas tare:

Să luăm aminte!

Iar preotul, luând Sfântul Trup cu amândouă mâinile, îl înalţă în semnul Sfintei Cruci, deasupra Sfântului Disc, zicând cu glas tare:

Sfintele, sfinţilor!

Strana cântă: Unul Sfânt, Unul Domn, Iisus Hristos, întru slava lui Dumnezeu-Tatăl. Amin.

Strana cântă chinonicul.

Diaconul intră în Sfântul Altar şi, stând de-a dreapta preotului, care ţine în mâini Sfântul Trup, zice încet:

Sfărâmă *(frânge)*, părinte, Sfântul Trup!

Iar preotul, frângându-l în patru părți, cu luare-aminte și cu evlavie, zice:

Se sfărâmă *(frânge)* și Se împarte Mielul lui Dumnezeu, Cel ce Se sfărâmă *(frânge)* și nu Se desparte, Cel ce Se mănâncă pururea și niciodată nu Se sfârșește*, ci pe cei ce se împărtășesc îi sfințește.

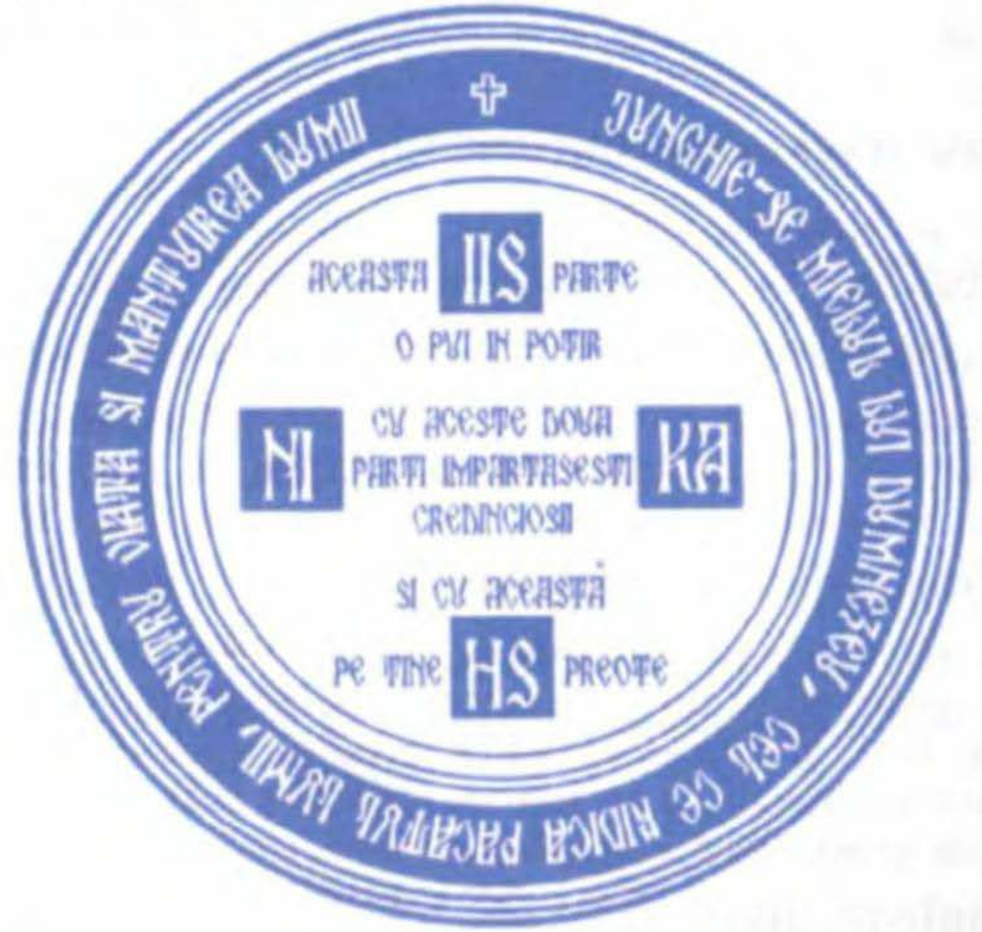
†
JUNGHIE-SE MIELUL LUI DUMNEZEU, CEL CE RIDICA PACATUL LUMII, PENTRU VIATA SI MANTUIREA LUMII
ACEASTA
IIS
PARTE
O PUI IN POTIR
NI
CU ACESTE DOUA PARTI IMPARTASESTI CREDINCIOSII
KA
SI CU ACEASTĂ
PE TINE
HS
PREOTE

Așezarea Sfântului Agneț pe Sfântul Disc,
după frângere

Și le așează pe Sfântul Disc, în chipul Sfintei Cruci, potrivind să fie spre răsărit partea cu **IIS**, spre apus cea cu **HS**, spre miazănoapte cea cu **NI**, iar spre miazăzi cea cu **KA**.

Apoi diaconul, arătând cu orarul Sfântul Potir, zice încet:

Plineşte, părinte, Sfântul Potir!

Iar preotul, luând părticica ce este aşezată sus, adică cea cu **IIS**, face cu ea semnul Sfintei Cruci deasupra Sfântului Potir, zicând:

Plinirea Duhului Sfânt*.

Şi o pune în Sfântul Potir, ştergându-şi apoi degetele cu buretele, iar diaconul zice: **Amin.**

Şi, luând diaconul căldura, vine în partea dreaptă a preotului şi zice încet:

Binecuvintează, părinte, căldura!

Iar preotul, binecuvântând, zice:

Binecuvântată este căldura Sfintelor Tale (Taine)*, Doamne, totdeauna, acum şi pururea şi în vecii vecilor.

Diaconul sau, dacă nu este diacon, preotul zice: **Amin.** Şi toarnă apa fierbinte în Sfântul Potir, în chipul Sfintei Cruci, atât cât să încălzească Sfintele, zicând:

Căldura Duhului Sfânt. Amin*.

După aceasta, diaconul, lăsând vasul de căldură, stă puţin mai deoparte, iar preotul rupe (sau taie cu copia) părticica **HS** în două, pe Sfântul Disc. Diaconul, stând în dreapta preotului, puţin mai înapoi, face împreună cu el trei închinăciuni adânci şi cere apoi iertare de la preot. După care preotul zice:

Apropie-te, diacone!

Iar diaconul, trecând prin partea de răsărit a Sfintei Mese, vine în stânga preotului, ţinând palmele întinse cruciş, dreapta peste stânga, şi zice:

Iată, mă apropii de Hristos, Împăratul cel nemuritor şi Dumnezeul nostru. Dă-mi mie, părinte, nevrednicului dia-

---

* Privitor la aceste formule, a se vedea *Lămuririle* de la sfârşitul cărţii.

con (N) Cinstitul şi Preasfântul Trup al Domnului şi Dumnezeului şi Mântuitorului nostru Iisus Hristos.

Preotul, având buretele între degetele de la mâna stângă, ia cu mâna dreaptă una dintre cele două jumătăţi din părticica HS şi, ţinând-o deasupra buretelui, o dă diaconului, zicând:

Cinstitul şi Preasfântul Trup al Domnului şi Dumnezeului şi Mântuitorului nostru Iisus Hristos se dă ţie, diaconului (N), spre iertarea păcatelor tale şi spre viaţa de veci.

Diaconul, primind părticica din Sfântul Trup în palma dreaptă, răspunde: **Amin. Hristos în mijlocul nostru;** la care preotul răspunde: **Este şi va fi.**

Diaconul sărută apoi mâna şi umărul preotului, apoi se duce în partea de răsărit a Sfintei Mese şi, plecându-şi capul, aşteaptă să ia şi preotul părticica din Sfântul Trup. Iar preotul, desfăcând mai întâi palma dreaptă şi aşezând buretele sub degetul mijlociu, între arătător şi inelar, ia cu stânga cealaltă jumătate din părticica HS şi o pune în palma dreaptă, zicând:

Cinstitul şi Preasfântul Trup al Domnului şi Dumnezeului şi Mântuitorului nostru Iisus Hristos se dă mie, nevrednicului preot (N), spre iertarea păcatelor mele şi spre viaţa de veci. Amin.

Îşi şterge apoi, deasupra Sfântului Disc, cu buretele, degetele cu care a luat părticica, şi, aşezând mâna stângă sub mâna dreaptă, stă plecat înaintea Sfintei Mese şi se roagă în taină asemenea făcând, în acelaşi timp, şi diaconul, la locul său zicând:

Rugăciunile împărtăşirii

Cred, Doamne, şi mărturisesc că Tu eşti cu adevărat Hristos, Fiul lui Dumnezeu Cel viu, Care ai venit în lume să mântuieşti pe cei păcătoşi, dintre care cel dintâi sunt eu. De aseme-

nea, cred că acesta este însuşi Preacuratul Tău Trup şi acesta este însuşi Scumpul Tău Sânge. Deci, mă rog Ție: Miluieşte-mă şi-mi iartă greşelile mele cele de voie şi cele fără de voie, cele săvârşite cu cuvântul, cu fapta sau cu gândul, cele cu ştiință şi cu neştiință. Şi mă învredniceşte, fără de osândă, să mă împărtăşesc cu Preacuratele Tale Taine, spre iertarea păcatelor şi spre viața de veci. Amin.

Cinei Tale celei de taină, astăzi, Fiul lui Dumnezeu, părtaş mă primeşte, că nu voi spune vrăjmaşilor Tăi Taina Ta, nici sărutare îți voi da ca Iuda, ci, ca tâlharul mărturisindu-mă, strig Ție: Pomeneşte-mă, Doamne, întru împărăția Ta.

Nu spre judecată sau spre osândă să-mi fie mie împărtăşirea cu Sfintele Tale Taine, Doamne, ci spre tămăduirea sufletului şi a trupului.

Şi aşa, preotul şi diaconul se împărtăşesc în acelaşi timp, cu părticelele pe care le țin în mâini, cu frică şi cu toată evlavia, ştergându-şi după aceea mâinile cu buretele deasupra Sfântului Antimis. Apoi preotul, închinându-se mai întâi, ia cu amândouă mâinile Sfântul Potir şi, folosindu-se de un procovăț, se împărtăşeşte de trei ori din el, zicând:

De asemenea, Cinstitul şi Preasfântul Sânge al Domnului şi Dumnezeului şi Mântuitorului nostru Iisus Hristos se dă mie, nevrednicului preot (N), spre iertarea păcatelor mele şi spre viața de veci. Amin.

Apoi preotul îşi şterge cu procovățul buzele şi Sfântul Potir în partea pe unde s-a împărtăşit cu Sfântul Sânge, sărută Sfântul Potir, apoi zice:

Iată, acesta s-a atins de buzele mele şi va şterge fărădelegile mele şi de păcatele mele mă va curăţi (*Isaia* 6, 7).

După aceasta, ţinând Sfântul Potir cu procovăţul, cheamă pe diacon, zicând:

Apropie-te, diacone!

Şi diaconul vine şi se închină, zicând:

Iată, din nou mă apropii de nemuritorul Împărat. Dă-mi mie, părinte, nevrednicului diacon (N), Cinstitul şi Preasfântul Sânge al Domnului şi Dumnezeului şi Mântuitorului nostru Iisus Hristos.

Diaconul ia cu mâna stângă un colţ al procovăţului, cu care ţine preotul Sfântul Potir, şi îl aşează sub bărbie, iar cu dreapta apucă de marginea de jos a Sfântului Potir, iar preotul îl împărtăşeşte de trei ori, zicând:

Cinstitul şi Preasfântul Sânge al Domnului şi Dumnezeului şi Mântuitorului nostru Iisus Hristos se dă ţie, diaconului (N), spre iertarea păcatelor tale şi spre viaţa de veci.

Diaconul răspunde: **Amin.**

Şi, după ce s-a împărtăşit diaconul, preotul zice:

Iată, acesta s-a atins de buzele tale şi va şterge fărădelegile tale şi de păcatele tale te va curăţi (*Isaia* 6, 7).

Diaconul îşi şterge apoi buzele şi marginea Sfântul Potir cu procovăţul.

SE CUVINE A ŞTI: de vor fi mai mulţi preoţi şi diaconi slujind împreună, protosul rupe (sau taie cu copia) părticica **HS** din Sfântul Trup în atâtea părţi câţi preoţi şi diaconi sunt, iar la vremea împărtăşirii vin mai întâi preoţii şi stau în rând, după rangul lor, în partea dinspre miazănoapte a Sfintei Mese şi îşi cer iertare unul de la altul. Apoi, după preoţi, urmează în rând diaconii până la cel mai mic şi îşi cer iertare de la preoţi, precum şi între ei.

Retrăgându-se protosul dinaintea Sfintei Mese, ceilalţi preoţi vin cu evlavie şi îşi iau singuri, cu mâna stângă, o părticică din Sfântul Trup şi o pun în palma dreaptă. Îşi şterg degetele cu buretele după rânduială şi, aşezând cruciş palma stângă sub cea dreaptă, se întorc pe unde au venit şi, trecând prin faţa celorlalţi, merg prin spatele Sfintei Mese şi stau în partea dinspre miazăzi a Sfintei Mese, fiecare de-a dreapta celui de dinaintea lui, cu capul plecat şi privirea spre Sfântul Trup.

Vin, apoi, şi diaconii şi primesc de la protos câte o părticică din Sfântul Trup, după rânduială. Iar după aceştia, ia şi protosul o părticică şi, stând la locul său, dinaintea Sfintei Mese, se roagă, împreună cu ceilalţi, zicând, pe rând, rugăciunile împărtăşirii: **Cred, Doamne şi mărturisesc...** şi celelalte, încet şi cu luare-aminte. Terminând rugăciunile, se împărtăşesc toţi cu Sfântul Trup.

Apoi, cel mai mare, ştergându-şi palma dreaptă cu buretele, ia cu evlavie Sfântul Potir şi se împărtăşeşte cu Sfântul Sânge, iar după ce s-a împărtăşit cu Sfântul Sânge, merge şi îşi spală mâinile, după rânduială. Ceilalţi preoţi, venind unul după altul prin partea dinspre miazăzi, urmează aceeaşi rânduială. Ultimul dintre preoţi împărtăşeşte pe diaconi din Sfântul Potir, cu luare-aminte.

Dacă slujeşte un sobor de preoţi, cu sau fără diaconi, protosul nu va da nici Sfântul Trup şi nici nu va împărtăşi din Sfântul Sânge pe preoţi, indiferent de gradul său administrativ sau didactic, ci numai pe diaconi. Numai arhiereul dă Sfântul Trup şi Sfântul Sânge atât preoţilor, cât şi diaconilor. Dacă în sobor sunt numai preoţi, protosul îşi ia cel dintâi părticica din Sfântul Trup, apoi se retrage dinaintea Sfintei Mese puţin mai la dreapta.

După ce preoţii şi diaconii s-au împărtăşit toţi, dacă nu sunt mulţi credincioşi de cuminecat, atunci diaconul sau, dacă nu este diacon, preotul, ţinând buretele sub degetul mijlociu de la mâna dreaptă, între inelar şi arătător, ia cu stânga Sfântul Disc şi, ridicându-l deasupra Sfântului Potir, pune în el, ajutându-se de burete, cu luare-aminte, mai întâi părţile **NI** şi **KA** de pe Sfântul Disc, apoi părticica

Preasfintei Născătoare de Dumnezeu şi miridele celor nouă cete, zicând la fiecare rugăciunea cuvenită. După aceea, pune în Sfântul Potir şi celelalte miride, zicând: **Spală, Doamne, păcatele...** Iar la vremea împărtăşirii credincioşilor, dacă sunt de cuminecat numai câţiva, preotul care îi împărtăşeşte sfărâmă şi ia cu linguriţa din cele două sfinte părţi **NI** şi **KA** şi din Scumpul Sânge, după trebuinţă.

SE CUVINE A ŞTI: preotul NU va împărtăşi credincioşii din părticelele Preasfintei Născătoarei de Dumnezeu sau a celor nouă cete sau din celelalte care sunt pe Sfântul Disc, pentru vii şi morţi.

Când sunt mai mulţi credincioşi de împărtăşit, cele două sfinte părţi **NI** şi **KA** se frâng în părticele mici, ca să fie de ajuns pentru toţi cei ce vor să se împărtăşească (la nevoie se poate împărtăşi şi din părticica **IIS**), şi aşa se pun în Sfântul Potir, cu rânduiala arătată. Părticica Preasfintei Născătoare de Dumnezeu, părticelele celor nouă cete, precum şi cele pentru vii şi morţi se lasă pe Sfântul Disc, până ce se vor cumineca toţi credincioşii, atunci când se zice: **Cu frică de Dumnezeu, cu credinţă şi cu dragoste apropiaţi-vă,** ca nu cumva, amestecându-se cu părţile din Sfântul Trup, să se întâmple a împărtăşi din ele pe cineva, din nebăgare de seamă.

Punând deci mai întâi părticelele **NI** şi **KA**, una după alta, în Sfântul Potir, diaconul sau, dacă nu este diacon, preotul, zice:

Învierea lui Hristos văzând, să ne închinăm Sfântului Domnului Iisus, unuia Celui fără de păcat. Crucii Tale ne închinăm, Hristoase, şi sfântă Învierea Ta o lăudăm şi o slăvim; că Tu eşti Dumnezeul nostru, afară de Tine pe altul nu ştim, numele Tău numim. Veniţi, toţi credincioşii, să ne închinăm sfintei Învierii lui Hristos; că, iată, a venit prin cruce bucurie la toată lumea. Totdeauna binecuvântând pe Domnul, lăudăm Învierea Lui; că, răstignire răbdând pentru noi, cu moartea pe moarte a stricat.

Iar când pune în Sfântul Potir părticica Născătoarei de Dumnezeu, diaconul (preotul) zice:

Luminează-te, luminează-te, noule Ierusalime, că slava Domnului peste tine a răsărit. Saltă acum şi te bucură, Sioane, iar tu, Curată Născătoare de Dumnezeu, veseleşte-te întru Învierea Celui născut al tău.

Când pune în Sfântul Potir miridele pentru cele nouă cete, diaconul (preotul) zice:

O, Paştile cele mari şi preasfinţite, Hristoase! O, Înţelepciunea şi Cuvântul şi Puterea lui Dumnezeu! Dă-ne nouă să ne împărtăşim cu Tine, mai adevărat, în ziua cea neînserată a împărăţiei Tale.

Diaconul (preotul) trage după aceea uşor, cu buretele, miridele pentru vii şi pentru morţi şi le pune în Sfântul Potir, zicând:

Spală, Doamne, păcatele celor care s-au pomenit aici, cu Cinstitul Tău Sânge, pentru rugăciunile sfinţilor Tăi.

Ştergând apoi bine Sfântul Disc şi strângând părticelele de pe Sfântul Antimis, le pune în Sfântul Potir şi aşează după aceea, deasupra lui, acoperământul său. Pune apoi pe Sfântul Disc mai întâi Aerul, împăturit, apoi Steluţa şi Copia, iar peste ea acoperământul împăturit al Sfântului Disc. După aceea, preotul citeşte în taină:

Rugăciunea de mulţumire

Mulţumim Ţie, Doamne, Dumnezeul nostru, pentru împărtăşirea cu sfintele, preacuratele, nemuritoarele şi cereştile Tale Taine, pe care ni le-ai dat spre binefacerea, sfinţirea şi tămă-

duirea sufletelor şi a trupurilor noastre. Însuți, Stăpâne a toate, fă să ne fie împărtăşirea cu Sfântul Trup şi Sânge al Hristosului Tău, spre credință neînfruntată, spre dragoste nefățarnică, spre desăvârşirea înțelepciunii, spre tămăduirea sufletului şi a trupului, spre depărtarea a tot potrivnicul, spre paza poruncilor Tale şi spre răspuns bine primit la înfricoşătorul scaun de judecată al Hristosului Tău*.

Preotul își spală mâinile; asemenea și diaconul. Și, sfârşindu-se la strană cântarea chinonicului (sau rostirea predicii), se ridică dvera și se deschid Ușile Împărătești, iar diaconul, închinându-se o dată, primește Sfântul Potir de la preot, cu evlavie, și, venind între Ușile Împărătești și înălțându-l, îl arată credincioșilor, zicând:

Cu frică de Dumnezeu, cu credință și cu dragoste, apropiați-vă!

Strana: **Binecuvântat este Cel ce vine întru numele Domnului; Dumnezeu este Domnul şi S-a arătat nouă** (*Psalm* 117, 26-27).

Întorcându-se diaconul spre Sfântul Altar, dă Sfântul Potir preotului, care vine și stă între Ușile Împărăteşti. Și, apropiindu-se credincioșii care vor să se împărtăşească, preotul, stând cu fața către ei și ținând în mâini Sfântul Potir, zice, în auzul tuturor, cu multă evlavie, rar și deslușit, rugăciunile: **Cred, Doamne, și mărturisesc..., Cinei Tale celei de taină..., Nu spre judecată sau spre osândă...,** credincioșii rostind și ei, încet, după preot aceleași rugăciuni. După aceea, vin unul după altul şi primesc Dumnezeştile Taine de la preot, care, împărtăşind pe fiecare, zice:

Se împărtăşeşte robul lui Dumnezeu (N), cu Cinstitul Trup şi Sfântul Sânge al Domnului şi Dumnezeului şi Mântuitorului nostru Iisus Hristos, spre iertarea păcatelor şi spre viaţa de veci. Amin

În acest timp, strana cântă: **Trupul lui Hristos primiţi...** sau **Cinei Tale celei de taină...**, iar cel împărtăşit îşi şterge buzele cu procovăţul, primeşte anafură şi trece mai departe, închinându-se şi mulţumind lui Dumnezeu. Sfârşindu-se aceasta, preotul, ţinând cu amândouă mâinile Sfântul Potir, sau, dacă nu este nimeni de împărtăşit, luându-l de la diacon, după ce acesta a zis: **Cu frică de Dumnezeu...**, binecuvintează pe credincioşi, cu Sfântul Potir, dintre Uşile Împărăteşti, zicând cu glas tare:

Preotul: **Mântuieşte, Dumnezeule, poporul Tău şi binecuvintează moştenirea Ta** *(Psalm* 27, 12).

Strana: **Am văzut Lumina cea adevărată, am primit Duhul cel ceresc; am aflat credinţa cea adevărată, nedespărţitei Sfintei Treimi închinându-ne, că Aceasta ne-a mântuit pe noi.**

În acest timp, întorcându-se în Altar, preotul pune Sfântul Potir pe Sfântul Antimis de pe Sfânta Masă şi îndată diaconul sau, dacă nu este diacon, preotul pune în Sfântul Potir, cu rânduiala arătată mai înainte, celelalte părticele de pe Sfântul Disc, ştergându-l cu luare-aminte, dacă aceasta nu s-a făcut deplin după împărtăşirea sfinţiţilor slujitori.

Preotul tămâiază de trei ori Sfântul Potir, zicând cu voce înceată: **Înalţă-Te peste ceruri, Dumnezeule...**, iar diaconul continuă **...şi peste tot pământul slava Ta** *(Psalm* 56, 7; 107, 5).

Apoi, preotul, dând diaconului cădelniţa şi Sfântul Disc, cu toate cele de pe el, acesta le ţine cu multă evlavie la frunte apoi, întorcându-se şi plecându-se spre credincioşi, dintre Uşile Împărăteşti, le înalţă puţin, după care duce Sfântul Disc la Proscomidiar, prin spatele Sfintei Mese, şi-l lasă acolo. Dacă nu este diacon, preotul, închinându-se în faţa Sfintei Mese, ia Sfântul Potir în mâna dreaptă, iar în mâna stângă Sfântul Disc şi, ţinând Sfântul Potir deasupra acestuia, peste acoperămintele de pe el, face semnul Sfintei Cruci, cu Sfântul Potir, peste Sfântul Antimis, şi zice în taină, cu voce înceată:

Binecuvântat este Dumnezeul nostru...

Şi sfârşindu-se de cântat la strană: **Am văzut Lumina cea adevărată...,** preotul se întoarce către credincioşi, zicând cu glas tare, dintre Uşile Împărăteşti:

Totdeauna, acum şi pururea şi în vecii vecilor.

Strana: **Amin.**

Să se umple gurile noastre de lauda Ta, Doamne, ca să lăudăm slava Ta, că ne-ai învrednicit a ne împărtăşi cu Sfintele, cele fără de moarte, preacinstitele şi de viaţă făcătoarele Tale Taine; întăreşte-ne pe noi întru sfinţenia Ta, toată ziua să ne învăţăm dreptatea Ta. Aliluia, Aliluia, Aliluia.

Preotul, mergând în acest timp la Proscomidiar, pune Sfântul Potir acolo (iar dacă nu a fost diacon, duce şi Sfântul Disc). Şi, luând cădelniţa de la diacon sau de la paraclisier, cădeşte Sfintele de trei ori, fără să zică nimic. Apoi diaconul, având capul acoperit, iese pe uşa dinspre miazănoapte şi, stând în faţa Uşilor Împărăteşti, zice ectenia:

Drepţi! Primind dumnezeieştile, sfintele, preacuratele, cereştile, nemuritoarele şi de viaţă făcătoarele, înfricoşătoarele lui Hristos Taine, cu vrednicie să mulţumim Domnului.

Strana: **Doamne, miluieşte.**

Apără, mântuieşte, miluieşte şi ne păzeşte pe noi, Dumnezeule, cu harul Tău.

Ziua toată desăvârşită, sfântă, în pace şi fără de păcat cerând, pe noi înşine şi unii pe alţii şi toată viaţa noastră, lui Hristos Dumnezeu, să o dăm.

Strana: **Ţie, Doamne.**

În timp ce diaconul rosteşte această ectenie, preotul strânge Sfântul Antimis, începând cu partea de răsărit şi continuând cu cea de apus, cea de miazăzi şi, la urmă, cea de miazănoapte.

Dacă nu este diacon, pe toate acestea le zice preotul.

Diaconul merge înaintea icoanei Mântuitorului şi aşteaptă acolo cu capul plecat, până la sfârşitul rugăciunii amvonului, iar preotul face semnul Sfintei Cruci peste Sfântul Antimis cu Sfânta Evanghelie, zicând ecfonisul:

Că Tu eşti sfinţirea noastră şi Ţie slavă înălţăm, Tatălui şi Fiului şi Sfântului Duh, acum şi pururea şi în vecii vecilor.

Apoi aşează Sfânta Evanghelie pe Sfântul Antimis, aşa cum era la începutul Dumnezeieştii Liturghii.

Strana: **Amin.**

Preotul, având capul acoperit şi întorcându-se spre credincioşi, zice:

Cu pace să ieşim.

Strana: **Întru numele Domnului.**

Diaconul:

Domnului să ne rugăm.

Strana: **Doamne, miluieşte.**

Apoi preotul, luând Liturghierul, iese printre Uşile Împărăteşti, merge în mijlocul bisericii şi, făcând o închinăciune spre răsărit, citeşte cu glas tare:

Rugăciunea Amvonului

Cel ce binecuvintezi pe cei ce Te binecuvintează, Doamne, şi sfinţeşti pe cei ce nădăjduiesc întru Tine, mântuieşte poporul Tău şi binecuvintează moştenirea Ta. Plinătatea Bisericii

Tale o păzeşte; sfinţeşte-i pe cei ce iubesc frumuseţea *(bună-cuviinţa)* casei Tale; Tu pe aceştia îi răsplăteşte, preamărindu-i cu dumnezeiasca Ta putere şi nu ne părăsi pe noi, cei ce nădăjduim întru Tine. Pace lumii Tale dăruieşte, Bisericilor Tale, preoţilor, conducătorilor ţării noastre şi întregului Tău popor. Că toată darea cea bună, şi tot darul desăvârşit, de sus este, pogorându-se de la Tine, Părintele luminilor, şi Ţie slavă şi mulţumire şi închinăciune înălţăm, Tatălui şi Fiului şi Sfântului Duh, acum şi pururea şi în vecii vecilor.

Strana: **Amin.**

Iar dacă sunt aduse daruri sau prinoase în cinstea şi pomenirea Sfântului zilei sau pentru sărbătoare (colivă, brânză şi ouă, struguri, pârgă de poame sau alte prinoase), îndată se cântă la strană troparul şi condacul sărbătorii. Apoi preotul, tămâind, zice:

Domnului să ne rugăm.

Strana: **Doamne, miluieşte.**

Şi, stând preotul lângă prinoase, zice cu glas tare rugăciunea potrivită cu felul prinoaselor (vezi la paginile 413-420).

Strana: **Amin.**

Apoi: **Fie numele Domnului binecuvântat de acum şi până în veac...** (de trei ori) (în mănăstiri, se citeşte, acum sau după otpust, psalmul 33: **Binecuvânta-voi pe Domnul...**)

Preotul se pleacă spre credincioşi, în dreapta şi stânga, şi intră în Sfântul Altar printre Uşile Împărăteşti, iar diaconul pe uşa dinspre miazănoapte, şi, mergând către Proscomidiar, îşi descoperă şi îşi pleacă amândoi capetele, preotul zicând, în taină, rugăciunea aceasta:

Plinitu-s-a şi s-a săvârşit, pe cât a fost întru a noastră putere, Hristoase, Dumnezeul nostru, Taina rânduielii Tale; că am făcut pomenirea morţii Tale, văzut-am chipul învierii Tale, umplutu-ne-am de viaţa Ta cea nesfârşită, îndulcitu-ne-am de hrana Ta cea neîmpuţinată, căreia binevoieşte a ne învrednici pe noi toţi şi în veacul ce va să fie, cu harul Celui fără de început al Tău Părinte şi al Preasfântului şi bunului şi de viaţă făcătorului Tău Duh, acum şi pururea şi în vecii vecilor. Amin.

Diaconul:

Domnului să ne rugăm.

Strana: Doamne, miluieşte.

Preotul, după rugăciunea Plinitu-s-a..., îşi acoperă capul şi binecuvintează pe credincioşi dintre Uşile Împărăteşti:

Binecuvântarea Domnului să fie peste voi, cu al Său har şi cu a Sa iubire de oameni, totdeauna, acum şi pururea şi în vecii vecilor.

Strana: Amin.

Preotul, închinându-se către icoana Mântuitorului, zice:

Slavă Ţie, Hristoase Dumnezeule, nădejdea noastră, slavă Ţie.

Strana: Slavă Tatălui şi Fiului şi Sfântului Duh. Şi acum şi pururea şi în vecii vecilor. Amin. Doamne, miluieşte (de trei ori). Părinte, binecuvintează!

Preotul - dacă va fi duminică – face otpustul, zicând:

Cel ce a înviat din morţi... iar, dacă nu va fi duminică, zice:

Hristos, Adevăratul nostru Dumnezeu, pentru rugăciunile Preacuratei Sale Maici, ale Sfinţilor, slăviţilor şi

întru tot lăudaţilor Apostoli, ale Sfântului (N) (al cărui hram îl poartă biserica), **ale celui între Sfinţi Părintele nostru Vasile cel Mare, arhiepiscopul Cezareei Capadociei, a cărui Dumnezeiască Liturghie am săvârşit, ale Sfântului (N), a cărui pomenire o săvârşim, ale Sfinţilor şi drepţilor dumnezeieşti Părinţi Ioachim şi Ana şi pentru ale tuturor sfinţilor, să ne miluiască şi să ne mântuiască pe noi, ca un bun şi de oameni iubitor.**

Strana: **Amin.**

La Praznice împărăteşti şi zile de rând, se pun otpusturile corespunzătoare (vezi pag. 375-383)

Preotul se întoarce cu faţa spre icoana Mântuitorului şi, închinându-se, zice:

Pentru rugăciunile Sfinţilor Părinţilor noştri, Doamne, Iisuse Hristoase, Dumnezeul nostru, miluieşte-ne pe noi.

Strana: **Amin.**

După aceea preotul, intrând în Sfântul Altar, închide Uşile Împărăteşti şi dvera. Vine apoi la iconostas unde împarte anafura sau, dacă este obiceiul, miruieşte pe credincioşi, zicând:

Ajutor de la Domnul, Cel ce a făcut cerul şi pământul

(*Psalm* 120, 2).

Credincioşii iau apoi anafura. Şi, isprăvind, se întoarce în Sfântul Altar şi, dacă nu este diacon, potriveşte (consumă) Sfintele Taine, cu rânduiala ce se arată aici pentru diacon.

Dacă este diacon, acesta, după ce preotul a zis rugăciunea: **Plinitu-s-a şi s-a săvârşit...,** îşi descoperă capul şi, mergând la Proscomidiar, potriveşte (consumă) Sfintele Taine rămase în Sfântul Potir, cu toată grija, cu frică şi cu toată paza, ca nu cumva vreo fărâmitură sau părticică oricât de mică, să cadă sau să rămână în Sfântul Potir. Toarnă, deci, în el vin şi apă, de mai multe ori, şi consumă cele dintr-însul, ştergând, la sfârşit, Sfântul Potir pe dinăuntru, cu buretele şi apoi, cu un procovăț anume rânduit pentru aceasta. Pune, apoi, buretele în procovățul cu care a șters și, strângând și Sfintele Vase împreună, le pune la locul obișnuit. După ce și-a spălat mâinile, citește rugăciunile de mulțumire, după împărtășire.

Și, dezbrăcându-se de sfintele veșminte, preotul și diaconul zic:

Acum slobozeşte pe robul Tău, Stăpâne, după cuvântul Tău, în pace, că văzură ochii mei mântuirea Ta, pe care ai gătit-o înaintea feței tuturor popoarelor; lumină spre descoperire neamurilor şi slavă poporului Tău, Israel.

Sfinte Dumnezeule... (de trei ori), **Preasfântă Treime...** și după **Tatăl nostru...** troparul Sfântului Vasile cel Mare, glasul 1:

În tot pământul a ieşit vestirea ta, căci acesta a primit cuvântul tău, prin care, cu dumnezeiască cuviință ai învățat, firea celor ce sunt ai arătat, obiceiurile oamenilor le-ai împodobit, împărătească preoție. Părinte cuvioase, roagă pe Hristos Dumnezeu să mântuiască sufletele noastre.

Slavă..., Condac, glasul al patrulea:

Arătatu-te-ai temei neclintit Bisericii, dând tuturor oamenilor domnia cea nefurată, pecetluind-o cu învățăturile tale, arătătorule al celor cereşti, Vasile Cuvioase.

Și acum..., a Născătoarei de Dumnezeu (sau condacul praznicului):

Ceea ce eşti creştinilor ocrotitoare neînfruntată şi mijlocitoare stăruitoare către Făcătorul, nu trece cu vederea glasurile cele de rugăciune ale păcătoşilor, ci sârguieşte, ca o bună, spre ajutorul nostru, care cu credință strigăm către tine: Grăbeşte spre rugăciune şi te nevoieşte spre mijlocire, apărând pururea, Născătoare de Dumnezeu, pe cei ce te cinstesc pe tine.

Doamne, miluieşte... (de 12 ori) **Ceea ce eşti mai cinstită... Slavă... Și acum...** și preotul face apolisul cel mic, pomenind pe Sfântul Vasile cel Mare.

Și, mulțumind lui Dumnezeu pentru toate, ies din biserică, ducându-se întru ale lor.

DUMNEZEIASCA LITURGHIE
A DARURILOR
ÎNAINTE-SFINȚITE,
NUMITĂ ȘI
A SFÂNTULUI
GRIGORIE DIALOGUL

ÎNVĂȚĂTURĂ
despre
DUMNEZEIASCA LITURGHIE A DARURILOR ÎNAINTE-SFINȚITE

Sfânta Biserică a statornicit, prin canonul 52 al Sinodului Trulan, rânduiala ca, «în toate zilele Sfântului și Marelui Post, afară de sâmbătă și duminică și de sfânta zi a Bunei-Vestiri, să se săvârșească Sfânta Liturghie a Darurilor mai înainte sfințite». Săvârșirea Liturghiei Darurilor înainte-sfințite nu este oprită, deci, în nici una din zilele Sfântului și Marelui Post, în care nu se face Liturghia Sfântului Ioan Gură de Aur sau a Sfântului Vasile cel Mare.

Este, însă, obiceiul ca această Sfântă Liturghie a Darurilor înainte-sfințite **să se săvârșească miercurea și vinerea în Sfântul și Marele Post,** afară de ziua de Vineri din săptămâna Sfintelor Pătimiri, când nu se săvârșește nici o liturghie. Ea se face totuși și în zilele de luni, marți și joi din Sfântul și Marele Post, afară de luni și marți din prima săptămână a Postului Mare, care sunt zile aliturgice, și de Joia Mare, când se săvârșește Liturghia Sfântului Vasile cel Mare, atunci când se întâmplă să cadă în aceste zile vreuna din următoarele sărbători: întâia și a doua Aflare a capului Sfântului Ioan Botezătorul (24 februarie), Sfinții 40 de Mucenici (9 martie), Sf. Grigorie Dialogul (12 martie), înainte-prăznuirea Bunei-vestiri (24 martie) și Sfântul Calinic Cernicanul (11 aprilie), hramul bisericii sau vreun sfânt cu cinstire locală. Se mai săvârşeşte, de asemenea, joi, în săptămâna a cincea din Sfântul şi Marele Post (Joia Acatistului), precum şi luni, marţi şi miercuri, în Săptămâna Sfintelor Pătimiri ale Domnului.

Dator este, deci, preotul ca, în Sfântul şi Marele Post, atunci când urmează a face Liturghia Darurilor înainte-sfinţite, să scoată la Proscomidia din duminica dinaintea acelor zile, pe lângă Sfântul Agneţ pentru acea duminică, încă **atâtea Sfinte Agneţe câte Liturghii ale Darurilor înainte-sfinţite va săvârşi în cursul săptămânii ce vine,** adică pentru miercuri şi vineri, precum şi pentru vreuna din sărbătorile amintite, ce s-ar întâmpla în afară de miercuri şi vineri.

Scoate, aşadar, după rânduială, mai întâi Sfântul Agneţ, pentru Liturghia din acea duminică, şi, după ce îl pune pe Sfântul Disc, îl junghie cruciş şi zice cele cuvenite, după obicei. Scoate apoi şi pe celelalte Agneţe, unul după altul, urmând la fiecare rânduiala Dumnezeieştii Proscomidii, ca şi la cel dintâi, şi le aşează cu pecetea în sus pe Sfântul Disc, lângă cel dintâi, ori peste acesta, dacă Sfântul Disc este prea mic. Zicând apoi: ***Şi unul din ostaşi cu suliţa coasta Lui a împuns***, împunge fiecare Sfânt Agneţ în parte, cu sfânta copie, sub semnul **IIS,** turnând îndată vin şi apă în Sfântul Potir şi zicând: ***Şi cel ce a văzut a mărturisit şi adevărată este mărturia lui.*** Iar la vremea cuvenită, le acoperă cu sfintele acoperăminte şi tămâiază, zicând rugăciunea punerii înainte. Şi aşa începe Dumnezeiasca Liturghie, săvârşind-o după obicei.

[Să se ia aminte că prescurile din care s-au scos Sfintele Agneţe pentru Liturghiile de peste săptămână se binecuvintează, după obicei, la vremea Axionului şi se păstrează înfăşurate într-un acoperământ sau într-o pânză curată, spre a fi tăiate şi împărţite ca anafură, în zilele cu Liturghia Darurilor înainte-sfinţite].

Iar când vine vremea să binecuvânteze Sfintele Agneţe, după invocarea Sfântului Duh, preotul zice: ***Şi fă, adică, pâinea aceasta...*** (iar nu **pâinile acestea,** căci unul este Hristos), binecuvântându-le pe toate, o dată. Iar când va fi să le înalţe, la: ***Sfintele, sfinţilor***, le înalţă pe toate împreună. După aceea, frânge Sfântul Agneţ cel dintâi proscomidit, pune din el partea cuvenită **(IIS)** în Sfântul Potir şi toarnă căldură după obicei. Apoi, având linguriţa în mâna dreaptă, ia cu mâna stângă, pe rând, pe fiecare din celelalte Sfinte Agneţe scoase pentru Liturghia Darurilor înainte-sfinţite şi, ţinându-le deasupra Sfântului Potir, ia cu linguriţa din Sfântul Sânge şi le udă cruciş, pe partea pe care s-a însemnat junghierea, adică pe miez. Sau, dacă se poate face cu îndemânare, luând cu mâna dreaptă Sfântul Agneț, îl moaie în Sfântul Sânge din Potir, cu miezul în jos, în așa fel ca Sfântul Sânge să pătrundă în tot Sfântul Agneț și să nu rămână nici o părticică din el nepătrunsă de Sfântul Sânge, fără să curgă însă afară din Sfântul Agneț. După aceea, le așează unul după altul în cutie, cu toată luarea aminte, ca să nu se atingă udătura de cutie sau să curgă Sfântul Sânge până jos. Apoi, urmând rânduiala din Liturghier, preotul se roagă și se împărtășește, sfârșind Dumnezeiasca Liturghie.

În zilele în care va fi să se săvârșească Liturghia Darurilor înainte-sfințite, se face mai întâi slujba Miezonopticii, a Utreniei, a Ceasurilor și a Obedniței. Este obiceiul ca această Liturghie, chiar la bisericile unde este diacon, să se săvârșească mai mult de preot, adică fără diacon, afară de sărbătorile amintite mai sus, precum și în primele zile din săptămâna Sfintelor Pătimiri.

Deci, când începe la strană a se citi Ceasul al nouălea, preotul și diaconul (dacă este) vin, după rânduiala știută, în mijlocul bisericii, fac plecăciune la scaunul arhieresc, apoi, întorcându-se, fac trei închinăciuni spre răsărit, zicând încet, de fiecare dată: *Dumnezeule curățește-mă pe mine, păcătosul, și mă miluiește!*; se închină la icoane și la iconostas, trec între sfeșnicele împărătești și fac trei închinăciuni spre răsărit, zicând încet *Pentru rugăciunile Sfinților Părinților noștri...*, apoi își pleacă amândoi capetele spre strane și spre credincioși, cerând iertare. După aceea, intră în Sfântul Altar, fac două metanii în fața Sfintei Mese, sărutând Sfânta Masă, Sfânta Evanghelie și Sfânta Cruce, după care mai fac o metanie. Apoi, se îmbracă cu sfintele veșminte, binecuvântându-le și zicând doar: *Pentru rugăciunile...* Se obișnuiește, datorită atmosferei de pocăință a acestei Liturghii, ca preoții să nu poarte cruce și bederniță. După îmbrăcare, amândoi își spală mâinile.

Fiind vremea a se începe Dumnezeiasca Liturghie, preotul și diaconul (dacă este) vin în fața Sfintei Mese, cu capul descoperit, diaconul stând în dreapta preotului, și se închină de două ori, zicând: **Dumnezeule curățește-mă pe mine, păcătosul, și mă miluiește.** Preotul sărută Sfânta Evanghelie, Sfânta Cruce și Sfânta Masă, iar diaconul numai Sfânta Masă. Apoi, mai fac o închinăciune, zicând același stih.

Dacă este diacon, acesta își pleacă spre protos capul, nimic zicând, iar protosul îl binecuvintează pe cap. Diaconul sărută mâna preotului, apoi, închinându-se, iese pe ușa dinspre miazănoapte și merge în mijlocul bisericii (sub policandrul mare), cu fața spre Sfântul Altar.

Ω
Ο
Ν
ΙϹ
ΧϹ

SF. IER
GRIGORIE

DUMNEZEIASCA LITURGHIE

A DARURILOR ÎNAINTE-SFINȚITE, NUMITĂ ȘI A SFÂNTULUI GRIGORIE DIALOGUL

Dvera și Ușile Împărătești fiind deschise, diaconul, din mijlocul bisericii, după ce face trei închinăciuni, zice:

Binecuvintează, părinte!

Preotul, având capul descoperit, ia Sfânta Evanghelie cu amândouă mâinile, o ridică puțin și zice, de asemenea, cu glas tare, făcând cu Sfânta Evanghelie semnul Sfintei Cruci peste Sfântul Antimis:

Binecuvântată este împărăția Tatălui și a Fiului și a Sfântului Duh, acum și pururea și în vecii vecilor.

Și așează Sfânta Evanghelie la locul ei, pe Sfânta Masă.

Strana: **Amin. Veniți să ne închinăm...** (de trei ori) și psalmul de seară 103: **Binecuvintează, suflete al meu, pe Domnul...**

Se închid Ușile Împărătești, iar diaconul, intrând în Sfântul Altar, merge la Proscomidiar și pregătește Sfintele Vase.

Când slujește fără diacon, preotul citește în taină, din fața Sfintei Mese, toate cele șapte rugăciuni ale Vecerniei, în timpul citirii la strană a Psalmului 103 (sunt așezate în ordine la paginile 35-38); dacă slujește cu diacon, preotul citește acum doar ultimele trei rugăciuni ale Vecerniei (începând cu a cincea), întrucât pe primele patru le va citi mai pe urmă, în timpul ecteniilor rostite de diacon.

Rugăciunea a cincea a Vecerniei

Doamne, Doamne, Cel ce cu palma Ta cea preacurată cuprinzi toate, Care îndelung rabzi pentru noi toți și-Ți pare rău de răutățile noastre, adu-Ți aminte de îndurările Tale și de mila Ta. Cercetează-ne pe noi întru bunătatea Ta și cu harul Tău dă-ne ca și în cealaltă vreme a zilei de acum să scăpăm de meșteșugirile vicleanului, cele de multe feluri, și păzește fără de bântuială viața noastră, cu harul Preasfântului Tău Duh. Cu mila și cu îndurările și cu iubirea de oameni ale Unuia-Născut Fiului Tău, cu Care ești binecuvântat, împreună cu Preasfântul și bunul și de viață făcătorul Tău Duh, acum și pururea și în vecii vecilor. Amin.

Rugăciunea a şasea a Vecerniei

Dumnezeule cel mare şi minunat, Care, cu bunătatea cea nespusă şi cu purtarea de grijă cea multă, chiverniseşti toate şi ne-ai dăruit bunătăţile Tale cele din lume şi ne-ai chezăşuit împărăţia cea făgăduită, prin bunătăţile cele dăruite nouă; Cel ce ne-ai ajutat, şi în partea cea trecută a zilei, să ne abatem de la tot răul, dăruieşte-ne ca şi pe cea rămasă să o săvârşim fără de prihană înaintea sfintei Tale slave, ca să Te lăudăm pe Tine, Dumnezeul nostru, Cel singur bun şi de oameni iubitor. Că Tu eşti Dumnezeul nostru şi Ţie slavă înălţăm, Tatălui şi Fiului şi Sfântului Duh, acum şi pururea şi în vecii vecilor. Amin.

Rugăciunea a şaptea a Vecerniei

Dumnezeule cel mare şi preaînalt, Cel ce singur ai nemurire şi locuieşti în lumina cea neapropiată; Care ai făcut toată zidirea cu înţelepciune; Cel ce ai despărţit lumina de întuneric şi ai pus soarele spre stăpânirea zilei, iar luna şi stelele spre stăpânirea nopţii; Care ne-ai învrednicit pe noi, păcătoşii, şi în ceasul de acum, să întâmpinăm faţa Ta cu mărturisire şi să-Ţi aducem laudă de seară; Însuţi, Iubitorule de oameni, îndreptează rugăciunea noastră ca tămâia înaintea Ta şi o

primește ca pe o mireasmă cu bun miros. Seara de acum și noaptea ce vine, liniștite ni le dăruiește; îmbracă-ne cu armele luminii; izbăvește-ne de frica nopții și de tot lucrul ce se petrece în întuneric. Și ne dăruiește somnul pe care l-ai dat spre odihna neputinței noastre, ferit de toată nălucirea diavolească. Așa, Stăpâne a toate, Dătătorule de bunătăți dă-ne, ca, și în așternuturile noastre umilindu-ne, să pomenim noaptea numele Tău și, cu gândul la poruncile Tale luminându-ne, să ne sculăm întru bucurie sufletească, spre lauda bunătății Tale, aducând rugăciuni și cereri milostivirii Tale pentru păcatele noastre și ale întregului Tău popor, pe care, pentru rugăciunile Preasfintei Născătoare de Dumnezeu, întru milă îl cercetează. Că bun și iubitor de oameni Dumnezeu ești și Ție slavă înălțăm, Tatălui și Fiului și Sfântului Duh, acum și pururea și în vecii vecilor. Amin.

Și, sfârșindu-se psalmul, preotul, stând în fața Sfintei Mese, sau diaconul - dacă este- ieșind la locul obișnuit, din mijlocul bisericii, zice ectenia mare:

Cu pace *(în pace)*, Domnului să ne rugăm.

Strana: **Doamne, miluiește.**

Pentru pacea de sus și pentru mântuirea sufletelor noastre, Domnului să ne rugăm.

Pentru pacea a toată lumea, pentru buna stare *(statornicia)* a sfintelor lui Dumnezeu Biserici și pentru unirea tuturor, Domnului să ne rugăm.

Pentru sfântă biserica aceasta şi pentru cei ce cu credinţă, cu evlavie şi cu frică de Dumnezeu intră într-însa, Domnului să ne rugăm.

Pentru Preafericitul Părintele nostru (N), Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române [pentru: (Înalt) Preasfinţitul (Arhi-) Episcopul (şi Mitropolitul) nostru (N)], pentru cinstita preoţime şi cea întru Hristos diaconime, pentru tot clerul şi poporul, Domnului să ne rugăm*.

Pentru binecredinciosul popor român de pretutindeni, pentru conducătorii ţării noastre, pentru mai marii oraşelor şi ai satelor şi iubitoarea de Hristos oaste *(armată)*, Domnului să ne rugăm.

Pentru sfânt locaşul acesta, ţara aceasta, pentru toate oraşele şi satele şi pentru cei ce cu credinţă locuiesc întrînsele, Domnului să ne rugăm.

Pentru buna întocmire a văzduhului, pentru îmbelşugarea roadelor pământului şi pentru vremuri paşnice, Domnului să ne rugăm.

Pentru cei ce călătoresc pe uscat, pe ape şi prin aer, pentru cei bolnavi, pentru cei ce se ostenesc, pentru cei robiţi şi pentru mântuirea lor, Domnului să ne rugăm.

(Aici se pot pune cereri pentru diferite trebuinţe, care sunt tipărite la sfârşitul cărţii acesteia, paginile 433-482).

Pentru ca să fim izbăviţi noi de tot necazul, mânia, primejdia şi nevoia, Domnului să ne rugăm.

Apără, mântuieşte, miluieşte şi ne păzeşte pe noi, Dumnezeule, cu harul Tău.

---

* În mânăstiri şi schituri, aici se adaugă cererea în care sunt pomeniţi stareţul (stareţa) sau egumenul (egumena) cu obştea monahală, după rânduială.

Pe Preasfânta, curata, preabinecuvântata, slăvita Stăpâna noastră, de Dumnezeu Născătoarea şi pururea Fecioara Maria, cu toţi sfinţii să o pomenim.

Strana: Preasfântă Născătoare ...

Pe noi înşine şi unii pe alţii şi toată viaţa noastră lui Hristos Dumnezeu să o dăm.

Strana: Ţie, Doamne.

Preotul rosteşte în taină:

Rugăciunea întâi a Vecerniei

Doamne, Îndurate şi Milostive, îndelung-Răbdătorule şi mult-Milostive, ascultă rugăciunea noastră şi ia aminte la glasul cererii noastre. Fă cu noi semn spre bine; îndreptează-ne pe calea Ta, ca să umblăm în adevărul Tău; veseleşte inimile noastre, ca să ne temem de numele Tău cel sfânt, pentru că mare eşti Tu şi lucruri minunate faci. Tu singur eşti Dumnezeu şi nu este asemenea Ţie între dumnezei, Doamne, puternic întru milă şi bun întru tărie, spre a ajuta şi a mângâia şi a mântui pe toţi cei ce nădăjduiesc în numele Tău cel sfânt.

Preotul încheie rugăciunea, rostind cu glas tare ecfonisul:

Că Ţie se cuvine toată slava, cinstea şi închinăciunea, Tatălui şi Fiului şi Sfântului Duh, acum şi pururea şi în vecii vecilor.

Strana: Amin.

Se închide dvera Uşilor Împărăteşti, iar cel rânduit citeşte, în mijlocul bisericii, starea întâi din Catisma a optsprezecea din

Psaltire. In acest timp, preotul aşează Sfânta Evanghelie cu partea care se deschide, spre răsărit şi desface Sfântul Antimis, ştergându-l cu buretele pentru a se asigura că nu sunt firimituri acolo unde vor fi aşezate Sfintele Vase. Merge apoi la Proscomidiar (dacă slujeşte fără diacon) şi pregăteşte Sfintele Vase, apoi aduce de la Proscomidiar la Sfânta Masă Sfântul Disc, Acoperământul său şi Steluţa (dacă este diacon, le aduce acum acesta).

Făcându-se sfârşitul stării întâi din Catismă, se deschide dvera.

Preotul, din faţa Sfintei Mese, sau diaconul, din faţa Uşilor Împărăteşti, zice ectenia mică:

Iară şi iară cu pace *(în pace)*, Domnului să ne rugăm.

Strana: **Doamne, miluieşte.**

Apără, mântuieşte, miluieşte şi ne păzeşte pe noi, Dumnezeule, cu harul Tău.

Pe Preasfânta, curata, preabinecuvântata, slăvita Stăpâna noastră, de Dumnezeu Născătoarea şi pururea Fecioara Maria, cu toţi sfinţii să o pomenim.

Strana: **Preasfântă Născătoare...**

Pe noi înşine şi unii pe alţii şi toată viaţa noastră lui Hristos Dumnezeu să o dăm.

Strana: **Ţie, Doamne.**

Preotul (dacă slujeşte cu diacon) rosteşte în taină:

Rugăciunea a doua a Vecerniei

Doamne, nu cu mânia Ta să ne mustri, nici cu urgia Ta să ne cerţi, ci fă cu noi după mila Ta, Doctorule şi Tămăduitorule al sufletelor noastre; îndreptează-ne la limanul voii Tale, luminează ochii inimilor noastre spre cunoaşterea ade-

vărului Tău și ne dăruiește cealaltă vreme a zilei de acum și toată vremea vieții noastre, în pace și fără de păcat a o petrece, pentru rugăciunile Preasfintei Născătoare de Dumnezeu și ale tuturor sfinților.

Preotul încheie rugăciunea, rostind cu glas tare ecfonisul:

Că a Ta este stăpânirea și a Ta este împărăția, și puterea, și slava, a Tatălui și a Fiului și a Sfântului Duh, acum și pururea și în vecii vecilor.

Strana: **Amin.**

Se închide dvera Ușilor Împărătești, iar cel rânduit la citirea Psaltirii începe să citească starea a doua din Catismă. Preotul, luând după aceea cădelnița de la diacon sau paracliser, tămâiază cutia cu Sfântul Agneț, de pe Sfânta Masă; dând apoi cădelnița diaconului sau paracliserului, care stă în timpul acesta în partea dinspre miazăzi, pune cutia cu Sfântul Agneț pe Sfântul Antimis și, după ce face trei închinăciuni, ia Sfântul Agneț din cutie, cu multă evlavie, și-l așază pe Sfântul Disc, cu pecetea în sus, ajutându-se cu multă grijă de burete. Își șterge degetele, apoi, luând Steluța, o tămâiază, apropiind-o de cădelniță, și o așează pe Sfântul Disc, deasupra Sfântului Agneț, zicând numai: **Pentru rugăciunile Sfinților Părinților noștri...**; asemenea face și cu Acoperământul, cu care acoperă Sfântul Disc. Tămâiază Sfintele de trei ori și face trei metanii mari, împreună cu diaconul.

Făcându-se, ca mai înainte, sfârșitul stării a doua din Catismă, se deschide dvera Ușilor Împărătești, iar preotul, din fața Sfintei Mese, sau diaconul, din fața Ușilor Împărătești, zice ectenia mică: **Iară și iară..., Apără, mântuiește..., Pe Preasfânta..., Pe noi înșine...**

Preotul rosteşte în taină:

Rugăciunea a treia a Vecerniei

Doamne, Dumnezeul nostru, adu-Ţi aminte de noi, păcătoşii şi netrebnicii robii Tăi, când chemăm numele Tău cel sfânt, şi să nu ne laşi pe noi ruşinaţi în aşteptarea milei Tale, ci ne dăruieşte, Doamne, împlinirea tuturor cererilor cele spre mântuire. Şi ne învredniceşte să Te iubim şi să ne temem de Tine, din toată inima noastră, şi să facem întru toate voia Ta.

Preotul încheie rugăciunea, rostind cu glas tare ecfonisul:

Că bun şi iubitor de oameni Dumnezeu eşti şi Ţie slavă înălţăm, Tatălui şi Fiului şi Sfântului Duh, acum şi pururea şi în vecii vecilor.

Strana: Amin.

Se închide dvera Uşilor Împărăteşti, iar strana sau cântăreţul începe, după rânduiala ştiută, să citească starea a treia din Catismă. Ajungând la versetul: Închina-ne-vom la locul unde au stat picioarele Lui..., pe care îl citeşte mai rar şi cu glas mai ridicat, se opreşte. În Altar se sună atunci clopoţelul, iar credincioşii îşi pleacă genunchii, cu mare umilinţă; preotul ridică, în acest timp, Sfântul Disc în dreptul frunţii şi merge la Proscomidiar, ocolind Sfânta Masă pe dreapta; diaconul sau paracliserul merg înainte cu lumânarea aprinsă şi cu cădelniţa, tămâind. Când preotul a ajuns cu Sfintele la Proscomidiar, se sună iarăşi clopoţelul, credincioşii se ridică, iar citeţul urmează mai departe citirea stării a treia: ...Scoală-Te, Doamne... Preotul, așezând Sfântul Disc în dreapta, iar Sfântul Potir în stânga, toarnă după obicei în Sfântul Potir vin și apă, fără să zică ceva, nici chiar rugăciunea punerii înainte, ci numai când le acoperă zice: **Pentru rugăciunile Sfinților Părinților noștri...** Vine apoi în fața Sfintei Mese și. după ce strânge Sfântul Antimis, așează Sfânta Evanghelie la locul ei.

Sfârșindu-se de citit Catisma, se deschide dvera Ușilor Împărătești, iar preotul, stând în fața Sfintei Mese, sau diaconul (dacă este), din fața Ușilor Împărătești, zice ectenia mică: **Iară și iară..., Apără, mântuiește..., Pe Preasfânta..., Pe noi înșine...**

Preotul rostește în taină:

Rugăciunea a patra a Vecerniei

Cel ce, cu cântări fără de tăcere și cu doxologii fără de încetare, ești lăudat de Sfintele Puteri, umple gura noastră de lauda Ta, ca să dăm slavă numelui Tău celui sfânt; și ne dă parte și moștenire cu toți cei ce se tem de Tine întru adevăr și păzesc poruncile Tale, pentru rugăciunile Preasfintei Născătoare de Dumnezeu și ale tuturor sfinților Tăi.

Preotul încheie rugăciunea, rostind cu glas tare ecfonisul:

Că Tu ești Dumnezeul nostru, Dumnezeu Care miluiești și mântuiești, și Ție slavă înălțăm, Tatălui și Fiului și Sfântului Duh, acum și pururea și în vecii vecilor.

Strana: **Amin.**

Și îndată se cântă: **Doamne, strigat-am...**, cu stihurile și stihirile, după tipic. Preotul sau diaconul, dacă este, face cădire mare, ca la Vecernie. La **Slavă... Și acum...**, se face Vohodul: în zilele de rând, cu cădelnița (după rânduiala arătată la slujba Vecerniei), iar în zilele de sărbători și în săptămâna Sfintelor Patimi, cu Sfânta Evanghelie (după rânduiala de la Sfânta Liturghie), la care preotul, ajungând în mijlocul bisericii, se pleacă și zice în taină:

Rugăciunea Intrării

Seara și dimineața și la amiază Te lăudăm, Te binecuvântăm, Îți mulțumim și ne rugăm Ție, Stăpâne al tuturor, Iubitorule de oameni, Doamne: Îndreptează rugăciunea noastră ca tămâia înaintea Ta și nu pleca inimile noastre spre cuvinte sau cugete viclene, ci ne izbăvește de toți cei ce vânează sufletele noastre. Că spre Tine sunt, Doamne, Doamne, ochii noștri și întru Tine am nădăjduit; să nu ne rușinezi, Dumnezeul nostru.

Apoi, ridicându-se preotul (dacă este fără diacon, mută cădelnița în mâna stângă și), închinându-se, zice tot încet

Ecfonisul:

Că Ție se cuvine toată slava, cinstea și închinăciunea, Tatălui și Fiului și Sfântului Duh, acum și pururea și în vecii vecilor. Amin.

Diaconul, în taină: **Binecuvintează, părinte, sfânta intrare!**

Iar preotul, binecuvântând spre răsărit, zice încet:

Binecuvântată este intrarea sfinților Tăi, Doamne, totdeauna, acum și pururea și în vecii vecilor. Amin.

Apoi diaconul (sau, în lipsa lui, preotul), după ce a făcut cădirea mică, merge pe solee, în fața Ușilor Împărătești, și, cădind, zice cu glas tare:

Înțelepciune! Drepți!

Iar cel mai mare ori cântărețul zice:

Lumină lină a sfintei slave a Tatălui ceresc, Celui fără de moarte, a sfântului, fericitului, Iisuse Hristoase! Venind la apusul soarelui, văzând lumina cea de seară, lăudăm pe Tatăl și pe Fiul și pe Sfântul Duh, Dumnezeu. Vrednic ești, în toată vremea, a fi lăudat de glasuri cuvioase, Fiul lui Dumnezeu, Cel ce dai viață; pentru aceasta lumea Te slăvește.

După Intrare, paracliserul așează înaintea Ușilor Împărătești un sfeșnic, în care preotul pune cădelnița. Apoi preotul (sau diaconul) zice cu fața spre credincioși:

Să luăm aminte!

Preotul (protos):

Pace tuturor!

Citețul: **Și duhului tău!** Diaconul: **Înțelepciune! Să luăm aminte!** Strana cântă prochimenul cel dintâi.

Preotul, din Sfântul Altar, sau diaconul, dintre Ușile Împărătești, zice: **Înțelepciune!**

Citețul: **De la Facere** (sau **Ieșire**) **citire.**

Preotul sau diaconul:

Să luăm aminte! după care la strană se citește prima paremie.

Sfârșindu-se citirea acesteia, diaconul zice:

Înțelepciune! Să luăm aminte!

Citețul cântă al doilea prochimen. După aceasta, diaconul sau, în lipsa lui, citețul zice cu glas tare: **Porunciți!**, iar preotul, luând cu amândouă mâinile sfeșnicul cu lumânarea și cădelnița din fața Ușilor Împărătești, se întoarce spre răsărit și, făcând cu ele semnul Sfintei Cruci, în fața Sfintei Mese, zice cu glas tare:

Înțelepciune! Drepți!

Întorcându-se apoi cu fața către credincioși, vine între Ușile Împărătești și, făcând iarăși semnul Sfintei Cruci, zice cu glas tare:

Lumina lui Hristos luminează tuturor!

Preotul, din Sfântul Altar, sau diaconul, dintre Ușile Împărătești, zice:
Înțelepciune!

Citețul: **De la Pilde** (sau **Iov**)**, citire.**

Preotul sau diaconul:

Să luăm aminte!

La strană, se citește a doua paremie.

Dacă se va întâmpla să fie sărbătoare sau sfânt cu polieleu, se citesc și paremiile sărbătorii sau ale sfântului.

După ultima paremie, preotul, luând lumânarea și cădelnița și stând în fața Sfintei Mese, cântă, cădind, de trei ori, înaintea Sfintei Mese:

Să se îndrepteze rugăciunea mea ca tămâia înaintea Ta; ridicarea mâinilor mele, jertfa de seară.

Apoi, preotul stă tot în fața Sfintei Mese până ce strana din dreapta cântă aceeași cântare.

După aceea, merge în latura de miazăzi a Sfintei Mese și, de aici, rostește stihul întâi, cădind de trei ori*.

Doamne, strigat-am către Tine, auzi-mă; ia aminte la glasul rugăciunii mele, când strig către Tine *(Psalm 140, 1).*

Iar la strana se cântă: **Să se îndrepteze rugăciunea mea...**

Venind după aceea în partea dinspre răsărit, preotul rostește stihul al doilea, cădind de trei ori:

Pune, Doamne, strajă gurii mele și ușă de îngrădire împrejurul buzelor mele (*Psalm* 140, 3).

Iar la strana se cântă: **Să se îndrepteze rugăciunea mea...**

Merge apoi în partea dinspre miazănoapte și rostește de aici stihul al treilea, cădind de trei ori:

Să nu abați inima mea spre cuvinte de vicleșug, ca să-mi dezvinovățesc păcatele mele (*Psalm* 140, 4).

La strana se cântă: **Să se îndrepteze rugăciunea mea...**

Întorcându-se spre Proscomidiar și cădind de trei ori, preotul zice:

Slavă Tatălui și Fiului și Sfântului Duh.

La strana se cântă: **Să se îndrepteze rugăciunea mea...**

Întorcându-se în fața Sfintei Mese, preotul zice:

Și acum și pururea și în vecii vecilor. Amin.

Preotul cântă el însuși:

Să se îndrepteze rugăciunea mea ca tămâia înaintea Ta...,

Lăsând sfârșitul: **...ridicarea mâinilor mele, jertfă de seară,** să-l facă strana, timp în care preotul tămâiază de trei ori dintre Ușile Împărătești, spre credincioși. Apoi face trei metanii mari, înaintea Sfintei Mese, și, împreună cu el, toți credincioșii.

Iar dacă este sărbătoare, în care se citește Apostolul și Evanghelia, ca la sfinții cu polieleu sau hramul bisericii, atunci, după ce s-a terminat cântarea: **Să se îndrepteze...,** diaconul sau preotul zice îndată:

Să luăm aminte!

Preotul:

Pace tuturor!

Cântăreţul: Şi duhului tău. Se zice prochimenul Apostolului.

Diaconul:

Înţelepciune!

Citeţul: Din *Epistola către...*

Diaconul: Să luăm aminte!

După aceea, diaconul ia cădelniţa cu tămâie şi, venind către preot, după ce primeşte binecuvântarea de la el, cădeşte lin Sfânta Masă, în cele patru laturi, Sfântul Altar şi pe preot, apoi iese din Sfântul Altar şi cădeşte, după rânduială, icoanele, tronul arhieresc, stranele, pe citeţ şi, din mijlocul bisericii, pe ceilalţi credincioşi, după care intră în Sfântul Altar, cădind fără zgomot, ca să nu acopere vocea celui care citeşte *Apostolul.*

Dacă nu este diacon, cădirea o face preotul sau unul dintre preoţii slujitori, în cazul în care se slujeşte în sobor; în timp ce diaconul cădeşte, preotul revine în faţa Sfintei Mese şi citeşte în taină:

Rugăciunea dinainte de Evanghelie

Străluceşte în inimile noastre, Iubitorule de oameni, Stăpâne, lumina cea curată a cunoaşterii Dumnezeirii Tale şi deschide ochii gândului nostru spre înţelegerea evanghelicelor Tale propovăduiri. Pune în noi şi frica fericitelor Tale porunci, ca toate poftele trupeşti călcând, să vieţuim duhovniceşte, cugetând şi făcând toate cele ce sunt spre bună-plăcerea Ta. Că Tu eşti luminarea sufletelor şi a trupurilor noastre, Hristoase Dumnezeule, şi Ţie slavă înălţăm, împreună

şi Celui fără de început al Tău Părinte şi Preasfântului şi bunului şi de viață Făcătorului Tău Duh, acum şi pururea şi în vecii vecilor. Amin.

Diaconul, terminând de cădit, pune cădelnița la locul ei şi, apropiindu-se de preot, primeşte de la el Sfânta Evanghelie şi, închinându-se înaintea ei, luând-o cu amândouă mâinile, pune capătul orarului peste ea şi se pregăteşte pentru citire. (Dacă slujeşte sobor de preoți, fără diacon, după ce preotul care a cădit revine în Sfântul Altar, încheind cădirea, ceilalți preoți se întorc la locurile lor, prin partea de răsărit a Sfintei Mese, trecând cei de la stânga la dreapta şi invers, după ce fac o plecăciune către Tronul cel de sus, apoi citesc, împreună cu protosul, Rugăciunea de dinainte de Evanghelie).

Şi, sfârşindu-se de citit Apostolul, preotul, stând înaintea Sfintei Mese, se întoarce cu fața spre credincioşi şi zice dintre Uşile Împărăteşti:

Pace ție, cititorule.

Citețul: **Şi duhului tău;** iar strana cântă: **Aliluia** (de trei ori).

Diaconul iese cu Sfânta Evanghelie printre Uşile Împărăteşti, având înaintea sa două sfeşnice cu lumânări aprinse (sau o lumânare aprinsă) şi se îndreaptă spre amvon sau la locul cel obişnuit din mijlocul bisericii. Apoi zice:

Binecuvintează, părinte, pe binevestitorul Sfântului Apostol şi Evanghelist (N).

Iar preotul, binecuvântându-l, zice:

Dumnezeu, pentru rugăciunile Sfântului, slăvitului, întru tot lăudatului Apostol şi Evanghelist (N), să-ți dea ție, celui ce binevesteşti, cuvânt cu putere multă, spre plinirea Evangheliei iubitului Său Fiu, Domnul nostru

Iisus Hristos (Preotul se întoarce către icoana Mântuitorului și se închină).

Diaconul răspunde: **Fie mie, după cuvântul tău, părinte.**

(În zilele de rând - rostindu-se în taină dialogul arătat mai sus - preotul îl binecuvintează pe diacon și îi dă Evanghelia, iar când acesta a ajuns la locul cuvenit pentru citire, se trece direct la rostirea formulelor de mai jos.)

După aceasta, al doilea diacon zice, cu glas tare*:

Înțelepciune! Drepți! Să ascultăm Sfânta Evanghelie!

Și preotul zice îndată:

Pace tuturor!

(Preotul rămâne între Ușile Împărătești până ce diaconul termină citirea Sfintei Evanghelii).

Strana: **Și duhului tău.**

Diaconul care citește Sfânta Evanghelie:

Din Sfânta Evanghelie după (N) citire.

Strana: **Slavă Ție, Doamne, slavă Ție.**

Preotul sau diaconul al doilea, dacă este:

Să luăm aminte!

(Iar dacă nu este diacon, Sfânta Evanghelie se citește de preot, dintre Ușile Împărătești, punându-se înaintea analogului un sfeșnic sau două).

Și, sfârșindu-se Sfânta Evanghelie, zice preotul către diacon:

Pace ție, celui ce ai binevestit.

---

* În primele trei zile din Săptămâna Patimilor, întrucât nu se citește Apostol, ci numai Evanghelie, după cântarea **Să se îndrepteze...**, diaconul (preotul) rostește: **Și pentru ca să ne învrednicim noi a asculta Sfânta Evanghelie, pe Domnul Dumnezeul nostru să-L rugăm!** Strana cântă **Doamne, miluiește!** (de trei ori), apoi diaconul (preotul): **Înțelepciune! Drepți! Să ascultăm Sfânta Evanghelie** și celelalte, precum se arată mai jos.

Strana: **Slavă Ţie, Doamne, slavă Ţie.**

Şi, venind diaconul pe solee, îi dă preotului Sfânta Evanghelie sărutându-i mâna. Preotul sărută Sfânta Evanghelie, o înalţă, făcând cu ea semnul Sfintei Cruci spre credincioşi, cu partea care are pe ea icoana Învierii, după care, intrând cu ea în Sfântul Altar, o aşează pe Sfânta Masă, în latura de sus a Sfântului Antimis, cu partea care se deschide către răsărit. În acest moment, se poate rosti predica, potrivit tradiţiei.

Închizându-se după aceea Uşile Împărăteşti, preotul, din faţa Sfintei Mese, sau diaconul, de la locul obişnuit, din mijlocul bisericii, zice ectenia întreită.

Dacă nu este sărbătoare, îndată după ce s-a încheiat rânduiala cântării: **Să se îndrepteze...**, se închid Uşile Împărăteşti şi se zice

Ectenia întreită (a cererii stăruitoare):

Să zicem toţi, din tot sufletul şi din tot cugetul nostru, să zicem.

Strana: **Doamne, miluieşte.**

Doamne Atotstăpânitorule, Dumnezeul părinţilor noştri, rugămu-ne Ţie, auzi-ne şi ne miluieşte.

Miluieşte-ne pe noi, Dumnezeule, după mare mila Ta, rugămu-ne Ţie, auzi-ne şi ne miluieşte.

Strana: **Doamne, miluieşte** (de trei ori).

Preotul sau diaconul:

Încă ne rugăm pentru Preafericitul Părintele nostru (N), Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române [pentru (Înalt) Preasfinţitul (Arhi-) Episcopul (şi Mitropolitul) nostru (N)], pentru sănătatea şi mântuirea lui*.

---

[*] În mănăstiri şi schituri, aici se pomenesc stareţul (stareţa) sau egumenul (egumena) cu obştea monahală.

Încă ne rugăm pentru binecredinciosul popor român de pretutindeni, pentru conducătorii țării noastre, pentru mai-marii orașelor și ai satelor și pentru iubitoarea de Hristos oaste *(armată)*, pentru sănătatea și pentru mântuirea lor.

Încă ne rugăm pentru frații noștri: ieromonahi, preoți, ierodiaconi, diaconi, monahi și monahii, și pentru toți cei întru Hristos frați ai noștri.

Încă ne rugăm pentru fericiții și pururea pomeniții ctitori ai acestei sfinte biserici *(mănăstiri)* și pentru toți cei mai înainte adormiți părinți și frați ai noștri, dreptslăvitori creștini, care odihnesc aici și pretutindeni.

Încă ne rugăm pentru mila, viața, pacea, sănătatea, mântuirea, cercetarea, lăsarea și iertarea păcatelor robilor lui Dumnezeu enoriași *(închinători)*, ctitori și binefăcători ai acestui sfânt locaș.

(Aici se pot pune cereri pentru diferite trebuințe, care sunt tipărite la sfârșitul cărții acesteia, paginile 433-482).

Încă ne rugăm pentru cei ce aduc daruri și fac bine în sfântă și întru tot cinstită biserica aceasta, pentru cei ce se ostenesc, pentru cei ce cântă și pentru poporul care stă înainte și așteaptă de la Tine mare și bogată milă.

În timpul ecteniei, preotul zice în taină:

Rugăciunea cererii stăruitoare

Doamne, Dumnezeul nostru, primește această rugăciune stăruitoare de la noi, robii Tăi și ne miluiește, după mulțimea milei Tale, și trimite îndurările Tale peste noi și peste tot poporul Tău, care așteaptă de la Tine mare și bogată milă.

Preotul zice cu glas tare ecfonisul:

Că milostiv şi iubitor de oameni Dumnezeu eşti şi Ţie slavă înălţăm, Tatălui şi Fiului şi Sfântului Duh, acum şi pururea şi în vecii vecilor.

Strana: **Amin.**

Apoi, preotul desface Sfântul Antimis, după rânduială, în timp ce diaconul (dacă nu este diacon, preotul însuşi) zice:

Ectenia pentru cei chemaţi

Rugaţi-vă, cei chemaţi, Domnului (se desface partea dinspre miazănoapte a Sfântului Antimis).

Strana: **Doamne, miluieşte.**

Cei credincioşi, pentru cei chemaţi să ne rugăm, ca Domnul să-i miluiască pe ei (se desface partea dinspre miazăzi).

Să-i înveţe cuvântul adevărului (se desface partea dinspre apus).

Să le descopere Evanghelia dreptăţii (se desface partea dinspre răsărit).

Apoi preotul începe să şteargă cu buretele Sfântul Antimis, din toate părţile, spre răsărit.

Să-i unească pe ei cu sfânta Sa, sobornicească şi apostolică Biserică.

Mântuieşte, miluieşte, apără şi-i păzeşte pe ei, Dumnezeule, cu harul Tău.

Cei chemaţi, capetele voastre Domnului să le plecaţi.

Strana: **Ţie, Doamne.**

Preotul citeşte în taină:

Rugăciunea pentru cei chemaţi

(La desfacerea Sfântului Antimis)

Dumnezeule, Dumnezeul nostru, Ziditorule şi Făcătorule a toate, Cel ce voieşti ca toţi să se mântuiască şi la cunoştinţa adevărului să vină, caută spre robii Tăi cei chemaţi şi-i izbăveşte pe dânşii de înşelăciunea cea veche şi de vicleşugul potrivnicului. Cheamă-i pe dânşii la viaţa cea veşnică; luminează sufletele şi trupurile lor; numără-i cu turma Ta cea cuvântătoare, peste care a fost chemat numele Tău cel sfânt.

În timpul ecfonisului, preotul face semnul Sfintei Cruci cu buretele deasupra Sfântului Antimis, îl sărută şi îl pune la locul lui, în partea de sus a Antimisului, zicând cu glas tare ecfonisul:

Ca şi aceştia, împreună cu noi, să slăvească preacinstitul şi de mare cuviinţă numele Tău, al Tatălui şi al Fiului şi al Sfântului Duh, acum şi pururea şi în vecii vecilor.

Strana: **Amin.**

Diaconul sau preotul:

Câţi sunteţi chemaţi ieşiţi!

Cei chemaţi ieşiţi!

Câţi sunteţi chemaţi ieşiţi!

Ca nimeni din cei chemaţi să nu rămână. Câţi suntem credincioşi, iară şi iară cu pace, Domnului să ne rugăm.

Strana: **Doamne, miluieşte.**

Acestea se zic până în miercurea din mijlocul Sfântului și Marelui Post. Și îndată preotul citește Rugăciunea întâi pentru credincioși: **Dumnezeule cel mare și lăudat...**

Iar din miercurea înjumătățirii Postului, chiar dacă va fi și sfânt mare, după ce preotul zice: **Ca și aceștia împreună cu noi...**, se zic de către diacon aceste ectenii:

Câți sunteți chemați ieșiți! Cei chemați ieșiți! Câți sunteți pentru luminare apropiați-vă! Rugați-vă cei pentru luminare Domnului.

Strana: **Doamne, miluiește.**

Cei credincioși, pentru frații care se pregătesc pentru sfânta luminare și pentru mântuirea lor, Domnului să ne rugăm.

Ca Domnul Dumnezeul nostru să-i întărească pe dânșii și să le dea putere.

Să-i lumineze cu lumina cunoștinței și a dreptei credințe.

Să-i învrednicească, la vremea cuvenită, de baia nașterii de a doua, de iertarea păcatelor și de veșmântul nestricăciunii.

Să-i nască din nou prin apă și prin Duh.

Să le dăruiască lor desăvârșirea credinței.

Să-i numere cu sfânta și aleasa Lui turmă.

Apără, mântuiește, miluiește și-i păzește pe dânșii, Dumnezeule, cu harul Tău.

Cei pentru luminare, capetele voastre Domnului să le plecați.

Strana: **Ție, Doamne.**

În timpul rostirii de către diacon a ecteniei de mai sus, preotul citește în taină:

Rugăciunea pentru cei care se pregătesc pentru sfânta luminare

Arată, Stăpâne, fața Ta peste cei care se pregătesc pentru sfânta luminare și doresc să se curățească de întinăciunea păcatului; luminează gândul lor; fă-i statornici în credință, întărește-i în nădejde, desăvârșește-i în dragoste, arată-i mădulare cinstite ale Hristosului Tău, Care S-a dat pe Sine răscumpărare pentru sufletele noastre.

Preotul încheie rugăciunea, rostind cu glas tare ecfonisul:

Că Tu ești luminarea noastră și Ție slavă înălțăm, Tatălui și Fiului și Sfântului Duh, acum și pururea și în vecii vecilor.

Strana: **Amin.**

Diaconul:

Câți sunteți pentru luminare ieșiți!

Cei pentru luminare ieșiți!

Câți sunteți chemați ieșiți!

Ca nimeni din cei chemați să nu rămână. Câți suntem credincioși, iară și iară cu pace, Domnului să ne rugăm.

Și se închide dvera Ușilor Împărătești.

Strana: **Doamne, miluiește.**

Precum s-a arătat la Liturghia Sfântului Ioan Gură de Aur, toate cele de la ectenia: **Rugați-vă cei chemați Domnului...** până aici, la nevoie, nu se mai pun sau se pot zice în taină, Sfântul Antimis urmând să se desfacă spre sfârșitul ecteniei de după citirea Sfintei Evanghelii, iar, după ecfonis, îndată se zice: **Iară și iară...**

Apără, mântuieşte, miluieşte şi ne păzeşte pe noi, Dumnezeule, cu harul tău.

Strana: Doamne, miluieşte.

Preotul citeşte în taină:

Rugăciunea întâi pentru credincioşi

Dumnezeule cel mare şi lăudat, Care, prin moartea cea de viaţă făcătoare a Hristosului Tău, din stricăciune în nestricăciune ne-ai mutat, liberează toate simţirile noastre din amorţirea patimilor, punându-le lor povăţuitor bun cugetul cel dinlăuntru; şi ochiul să fie ferit de toată vederea cea vicleană, auzul nestrăbătut de cuvinte deşarte, iar limba curată de vorbe necuviincioase. Curăţeşte buzele noastre, cu care Te lăudăm pe Tine, Doamne; fă ca mâinile noastre să fie ferite de fapte rele şi să lucreze numai cele bineplăcute Ţie, toate mădularele şi cugetul nostru întărindu-le cu harul Tău.

Diaconul sau preotul:

Înţelepciune!

Preotul zice cu glas tare:

Că Ţie se cuvine toată slava, cinstea şi închinăciunea, Tatălui şi Fiului şi Sfântului Duh, acum şi pururea şi în vecii vecilor.

Strana: Amin.

Diaconul sau preotul:

Iară şi iară, cu pace *(în pace)*, Domnului să ne rugăm.

Strana: Doamne, miluiește.

[Pentru pacea de sus și pentru mântuirea sufletelor noastre, Domnului să ne rugăm.

Pentru pacea a toată lumea, pentru buna statornicie a sfintelor lui Dumnezeu Biserici și pentru unirea tuturor, Domnului să ne rugăm.

Pentru sfântă biserica aceasta și pentru cei ce cu credință, cu evlavie și cu frică de Dumnezeu intră într-însa, Domnului să ne rugăm.

Pentru ca să fim izbăviți noi de tot necazul, mânia, primejdia și nevoia, Domnului să ne rugăm]*.

Apără, mântuiește, miluiește și ne păzește pe noi, Dumnezeule, cu harul Tău.

Preotul citește în taină:

Rugăciunea a doua pentru credincioși

Stăpâne Sfinte, Preabunule, rugămu-Te pe Tine, Cel bogat în milă: Milostiv fii nouă, păcătoșilor, și ne fă vrednici de primirea Unuia-Născut Fiului Tău și Dumnezeului nostru, Împăratul slavei. Căci, iată, Preacuratul Lui Trup și de viață făcătorul Sânge, în acest ceas intrând, va să se pună înainte pe această masă de taină, fiind înconjurat, în chip nevăzut, de mulțimea oștirilor îngerești. Și ne dăruiește, fără de osândă, împărtășirea cu acestea, ca, printr-însele luminându-se ochiul gândului nostru, fii ai luminii și ai zilei să ne facem.

---

* De obicei, aceste cereri, așezate între paranteze, nu se mai rostesc. Ele marchează vechiul loc al ectenieì mari, care se rostește acum la începutul Liturghiei.

Diaconul sau preotul:

Înțelepciune!

Preotul zice ecfonisul:

După darul Hristosului Tău, cu Care ești binecuvântat, împreună cu Preasfântul și bunul și de viață făcătorul Tău Duh, acum și pururea și în vecii vecilor.

Strana: **Amin.**

Diaconul intră în Sfântul Altar, pe ușa dinspre miazăzi, iar la strană începe îndată să se cânte, rar, cântarea heruvimică: **Acum, Puterile cerești...**

În timpul acesta, în Altar, preotul zice (de trei ori):

Acum puterile cerești împreună cu noi nevăzut slujesc; că, iată, intră Împăratul slavei. Iată, jertfa tainică săvârșită de dânsele este înconjurată...

Diaconul:

Cu credință și cu dragoste să ne apropiem, ca părtași vieții veșnice să ne facem. Aliluia, Aliluia, Aliluia.

Fac amândoi câte o închinăciune, după fiecare sfârșit, fără să ridice mâinile.

Se ridică dvera, apoi se deschid Ușile Împărătești și preotul tămâiază altarul și credincioșii, după rânduiala pentru Intrarea cu Sfintele Daruri, rostind în taină Psalmul 50.

Sfârșindu-se tămâierea, preotul și diaconul fac două închinăciuni în fața Sfintei Mese, zicând:

Dumnezeule, curățește-mă pe mine, păcătosul, și mă miluiește!

După aceea, preotul sărută Sfântul Antimis, Sfânta Cruce și Sfânta Masă, iar diaconul numai Sfânta Masă; mai fac o închinăciune și, întorcându-se, se pleacă dintre Ușile Împărătești către credincioși.

Şi, venind la Proscomidiar, preotul tămâiază Sfintele şi, dând cădelniţa diaconului sau paracliserului, se închină de trei ori. Ia apoi Acoperământul cel mare (Aerul) şi îl pune pe umerii diaconului, fără să zică altceva, decât numai: **Pentru rugăciunile Sfinţilor Părinţilor noştri, Doamne Iisuse Hristoase, Dumnezeul nostru, miluieşte-ne pe noi.** Apoi preotul ia Sfântul Disc, cu Dumnezeieştile Taine, cu mâna dreaptă, ţinându-l în dreptul frunţii, iar Sfântul Potir, cu vinul, îl ţine în mâna stângă, în dreptul pieptului. Se sună clopoţelul. Şi, mergând înainte paracliserul cu lumânarea aprinsă, iar după el diaconul, cu faţa întoarsă spre Sfintele Daruri, tămâind adeseori, preotul iese după el, pe uşa dinspre miazănoapte, fără să zică ceva. În această vreme, strana încetează cântarea, iar credincioşii stau plecaţi la pământ, în adâncă tăcere. Ajungând în mijlocul bisericii, preotul se opreşte puţin cu faţa spre apus şi binecuvintează pe credincioşi cu Sfântul Disc, fără să zică ceva. Se întoarce apoi cu Sfintele în Altar, intrând printre Uşile Împărăteşti, după diacon. După aceea, se sună clopoţelul, iar credincioşii se ridică, şi strana sfârşeşte cântarea: **...Cu credinţă şi cu dragoste...**

Intrând cu Sfintele Daruri în Altar, preotul le pune pe Sfântul Antimis, după rânduială, aşezând Potirul în dreapta şi Sfântul Disc în stânga sa. Se închid apoi Uşile Împărăteşti şi dvera, după care preotul ia de pe Sfintele Daruri acoperămintele, aşezându-le deoparte pe Sfânta Masă. Şi, punând deasupra Sfintelor Acoperământul cel mare (Aerul), le tămâiază de trei ori, fără să zică ceva, după care face, împreună cu diaconul, trei metanii mari, înaintea Sfintei Mese.

După aceasta, diaconul iese din Altar şi, stând la locul obişnuit, din mijlocul bisericii, zice ectenia:

Să plinim rugăciunea noastră cea de seară, Domnului.

Strana: **Doamne, miluieşte.**

Pentru Cinstitele şi mai înainte Sfinţitele Daruri, ce sunt puse înainte, Domnului să ne rugăm.

Ca Iubitorul de oameni, Dumnezeul nostru, Cel ce le-a primit pe ele în sfântul, cel mai presus de ceruri şi duhovnicescul Său jertfelnic întru miros de bună mireasmă

duhovnicească, să ne trimită nouă dumnezeiescul har și darul Sfântului Duh, să ne rugăm.

Pentru ca să fim izbăviți noi de tot necazul, mânia, primejdia și nevoia, Domnului să ne rugăm.

În acest timp, preotul se roagă în taină:

Dumnezeul tainelor celor negrăite și nevăzute, la Care sunt vistieriile cele ascunse ale înțelepciunii și ale cunoștinței; Care ne-ai descoperit slujirea acestei Liturghii și, pentru multă iubirea Ta de oameni, ne-ai pus pe noi, păcătoșii, să-Ți aducem daruri și jertfe pentru păcatele noastre și pentru cele din neștiință ale poporului; Însuți, nevăzutule Împărat, Cel ce faci lucruri mari și nepătrunse, slăvite și minunate și fără de număr, caută spre noi, nevrednicii robii Tăi, cei ce stăm înaintea sfântului Tău jertfelnic, ca înaintea tronului de heruvimi, pe care odihnește Unul-Născut, Fiul Tău și Dumnezeul nostru, prin înfricoșătoarele Taine ce sunt puse înainte; și, liberându-ne pe noi și pe credinciosul Tău popor de toată necurăția, sfințește sufletele și trupurile noastre, ale tuturor, cu sfințire neștearsă; ca, în cuget curat, cu față neînfruntată și cu inimă luminată, împărtășindu-ne cu aceste Dumnezeiești și Sfinte Taine și, printr-însele, vii făcându-ne, să ne unim cu Însuși Hristosul Tău, Adevăratul nostru Dumnezeu, Care a zis: Cel ce mănâncă Trupul Meu și bea Sân-

gele Meu, întru Mine rămâne şi Eu întru el; ca, sălăşluindu-Se şi petrecând întru noi Cuvântul Tău, Doamne, să ne facem locaş al Preasfântului şi închinatului Tău Duh, izbăvindu-ne de toată uneltirea diavolească, ce se lucrează în faptă sau în cuvânt sau în gând, şi să dobândim bunătățile cele făgăduite nouă, împreună cu toți sfinții Tăi, care din veac au bineplăcut Ție.

În acest timp, diaconul continuă ectenia:

Apără, mântuieşte, miluieşte şi ne păzeşte pe noi, Dumnezeule, cu harul Tău.

Seara toată desăvârşită, sfântă, în pace şi fără de păcat, de la Domnul să cerem.

Strana: Dă, Doamne.

Înger de pace, credincios îndreptător *(călăuzitor)*, păzitor al sufletelor şi al trupurilor noastre, de la Domnul să cerem.

Milă şi iertare de păcatele şi de greşelile noastre, de la Domnul să cerem.

Cele bune şi de folos sufletelor noastre şi pace lumii, de la Domnul să cerem.

Cealaltă vreme a vieții noastre, în pace şi întru pocăință a o săvârşi, de la Domnul să cerem.

Sfârşit creştinesc vieții noastre, fără durere, neînfruntat, în pace şi răspuns bun la înfricoşătoarea judecată a lui Hristos, să cerem.

Unitatea credinței și părtășia Sf. Duh

Pe Preasfânta, curata, preabinecuvântata, slăvita Stăpâna noastră, de Dumnezeu Născătoarea și pururea Fecioara Maria, cu toți sfinții să o pomenim.

cerînd, Pe noi înșine și unii pe alții și toată viața noastră lui Hristos Dumnezeu să o dăm.

Strana: Ție, Doamne.

Preotul zice ecfonisul:

Și ne învrednicește pe noi, Stăpâne, cu îndrăznire, fără de osândă, să cutezăm a Te chema pe Tine, Dumnezeu-Tatăl Cel ceresc, și a zice:

Credincioșii rostesc rar și deslușit (sau cântă) Rugăciunea Domnească, pe care o zic și clericii în același timp:

Tatăl nostru, Care ești în ceruri, sfințească-se numele Tău, vie împărăția Ta, facă-se voia Ta, precum în cer, așa și pe pământ; pâinea noastră cea spre ființă dă-ne-o nouă astăzi, și ne iartă nouă greșelile noastre, precum și noi iertăm greșiților noștri, și nu ne duce pe noi în ispită, ci ne izbăvește de cel viclean.

În timpul rugăciunii, diaconul își petrece orarul cruciș, astfel încât în față să atârne amândouă capetele.

Preotul zice ecfonisul:

Că a Ta este împărăția, și puterea, și slava, a Tatălui și a Fiului și a Sfântului Duh, acum și pururea și în vecii vecilor.

Strana: Amin.

Și, ridicându-se dvera, preotul zice:

Pace tuturor!

Strana: Și duhului tău.

Diaconul:

Capetele noastre, Domnului să le plecăm!

Strana: **Ție, Doamne.**

Iar preotul se roagă încet:

Dumnezeule, Cel singur Bun și Milostiv, Care întru cele de sus locuiești și spre cei smeriți privești, caută cu ochi milostivi spre tot poporul Tău și-l păzește pe dânsul. Și ne învrednicește pe noi toți, fără de osândă să ne împărtășim cu aceste făcătoare de viață Taine ale Tale; că Ție am plecat capetele noastre, de la Tine așteptând mila Ta cea bogată.

Apoi, preotul zice, cu glas tare, ecfonisul:

Cu harul și cu îndurările și cu iubirea de oameni ale Unuia-Născut Fiului Tău, cu Care ești binecuvântat, împreună cu Preasfântul și bunul și de viață făcătorul Tău Duh, acum și pururea și în vecii vecilor.

Strana cântă pe larg: **Amin.**

Iar preotul se roagă în taină:

Ia aminte, Doamne Iisuse Hristoase, Dumnezeul nostru, din sfânt locașul Tău și de pe Tronul slavei împărăției Tale și vino să ne sfințești pe noi, Cel ce sus, împreună cu Tatăl, șezi și aici, în chip nevăzut, împreună cu noi ești. Și ne învrednicește, prin mâna Ta cea puternică, a ni se

da nouă Preacuratul Tău Trup și Scumpul Tău Sânge și, prin noi, la tot poporul.

Apoi preotul, în Sfântul Altar, iar diaconul, în mijlocul bisericii, se închină de trei ori, zicând în taină, de fiecare dată:

Dumnezeule, curățește-mă pe mine, păcătosul, și mă miluiește!

După aceasta, diaconul (dacă nu este diacon, însuși preotul) zice cu glas tare:

Să luăm aminte!

Dumnezeieștile Daruri fiind acoperite cu Aerul, preotul introduce mâna pe dedesubtul lui și atinge Sfântul Agneț (sau doar arată), cu toată evlavia și frica, fără să-L înalțe, zicând cu glas tare:

Sfintele cele mai înainte sfințite, sfinților!

Strana cântă: **Unul Sfânt, Unul Domn, Iisus Hristos, întru slava lui Dumnezeu-Tatăl. Amin.**

În această vreme preotul ridică de peste Sfântul Disc Acoperământul cel mare (Aerul) și, întocmindu-l, ia Steluța, punându-le pe amândouă mai la o parte, pe Sfânta Masă. Strana cântă chinonicul: **Gustați și vedeți că bun este Domnul. Aliluia, Aliluia, Aliluia.** Diaconul intră în Sfântul Altar și, stând de-a dreapta preotului, care ține în mâini Sfântul Trup, zice încet:

Sfărâmă *(frânge)*, părinte, Sfântul Trup.

Iar preotul îl frânge cu multă luare-aminte, în patru părți, zicând:

Se sfărâmă *(frânge)* și Se împarte Mielul lui Dumnezeu, Cel ce Se frânge și nu Se desparte, Cel ce Se mănâncă pururea și niciodată nu Se sfârșește*, ci pe cei ce se împărtășesc îi sfințește.

---

* Sensul formulei este: *Se frânge și Se distribuie Mielul lui Dumnezeu, Cel ce Se frânge și nu Se divide, Cel ce Se consumă pururea, dar niciodată nu Se epuizează...*

Şi le aşează pe Sfântul Disc, în chipul Sfintei Cruci, potrivind să fie spre răsărit partea cu IIS, spre apus cea cu HS, spre miazănoapte cea cu NI, iar spre miazăzi cea cu KA.

Pune după aceea părticica IIS în Sfântul Potir, făcând cu dânsa Sfânta Cruce deasupra Sfântului Potir, fără să zică ceva. Diaconul sau, dacă nu este diacon, preotul toarnă îndată căldura în Sfântul Potir, după obicei, de asemenea, fără să zică ceva şi stă puţin mai la o parte, în dreapta. Preotul împarte cu copia părticica HS în două, pe Sfântul Disc, şi face apoi, împreună cu diaconul, trei închinăciuni adânci. Diaconul îşi cere iertare de la preot, după care acesta zice:

Apropie-te, diacone!

Iar diaconul, trecând prin partea de răsărit a Sfintei Mese, vine în stânga preotului, ţinând palmele întinse cruciş, dreapta peste stânga, şi zice:

Iată, mă apropii de Hristos, Împăratul cel nemuritor şi Dumnezeul nostru. Dă-mi mie, părinte, nevrednicului diacon (N), Cinstitul şi Preasfântul Trup şi Sânge al Domnului şi Dumnezeului şi Mântuitorului nostru Iisus Hristos.

Preotul, având buretele între degetele de la mâna stângă, ia cu mâna dreaptă una dintre cele două particele din părticica HS şi, ţinând-o deasupra buretelui, o dă diaconului, zicând:

Cinstitul şi Preasfântul Trup şi Sânge al Domnului şi Dumnezeului şi Mântuitorului nostru Iisus Hristos se dă ţie, diaconului (N), spre iertarea păcatelor tale şi spre viaţa de veci.

Diaconul, primind părticica din Sfântul Trup în palma dreaptă, răspunde: **Amin.**

Sărută apoi mâna şi umărul preotului şi se duce în partea de răsărit a Sfintei Mese şi, plecându-şi capul, aşteaptă să ia şi preotul părticica din Sfântul Trup. Iar preotul, desfăcând mai întâi palma dreaptă și așezând buretele sub degetul mijlociu, între arătător și inelar, ia cu stânga cealaltă jumătate din părticica HS și o pune în palma dreaptă, zicând:

Cinstitul şi Preasfântul Trup şi Sânge al Domnului şi Dumnezeului şi Mântuitorului nostru Iisus Hristos se dă mie, nevrednicului preot (N), spre iertarea păcatelor mele şi spre viaţa de veci. Amin.

Își șterge apoi, deasupra Sfântului Disc, cu buretele, degetele cu care a luat părticica și, așezând mâna stângă sub mâna dreaptă, stă plecat înaintea Sfintei Mese și se roagă în taină, asemenea făcând, în același timp, și diaconul, la locul său, zicând:

Rugăciunile împărtăşirii

Cred, Doamne, şi mărturisesc că Tu eşti cu adevărat Hristos, Fiul lui Dumnezeu Cel viu, Care ai venit în lume să mântuieşti pe cei păcătoşi, dintre care cel dintâi sunt eu. De asemenea, cred că acesta este însuşi Preacuratul Tău Trup şi acesta este însuşi Scumpul Tău Sânge. Deci mă rog Ţie: Miluieşte-mă şi-mi iartă greşelile mele cele de voie şi cele fără de voie, cele săvârşite cu cuvântul, cu fapta sau cu gândul, cele cu ştiinţă şi cu neştiinţă. Şi mă învredniceşte ca, fără de osândă, să mă împărtăşesc cu Preacuratele Tale Taine, spre iertarea păcatelor şi spre viaţa de veci. Amin.

Cinei Tale celei de taină, astăzi, Fiul lui Dumnezeu, părtaş mă primeşte, că nu voi spune vrăjmaşilor Tăi Taina Ta, nici sărutare îţi voi da ca

Iuda, ci, ca tâlharul, mărturisindu-mă, strig Ție: Pomenește-mă, Doamne, întru împărăția Ta.

Nu spre judecată sau spre osândă să-mi fie mie împărtășirea cu Sfintele Tale Taine, Doamne, ci spre tămăduirea sufletului și a trupului.

Și așa, preotul și diaconul se împărtășesc, în același timp, cu părticelele din Sfintele Taine, pe care le țin în mâini, cu frică și cu toată evlavia, ștergându-și, după aceea, mâinile cu buretele, deasupra Sfântului Antimis și zicând de trei ori:

Slavă Ție, Dumnezeule, slavă Ție.

Dacă slujește cu diacon, preotul ia Sfântul Potir cu amândouă mâinile, ajutându-se de un acoperământ, și gustă dintr-însul de trei ori, fără să zică ceva. Își șterge apoi buzele și, stând puțin mai la o parte, zice:

Rugăciunea de mulțumire

Mulțumim Ție, Mântuitorule, Dumnezeul tuturor, pentru toate bunătățile pe care ni le-ai dat și pentru împărtășirea cu Sfântul Trup și Sânge al Hristosului Tău, și ne rugăm Ție; Stăpâne, Iubitorule de oameni, păzește-ne sub acoperământul aripilor Tale și ne dă, până la suflarea cea mai de pe urmă, cu vrednicie să ne împărtășim cu Sfintele Tale Taine, spre luminarea sufletului și a trupului și spre moștenirea împărăției cerurilor.

Diaconul însă nu gustă acum din Sfântul Potir, ci mai pe urmă, și anume, după ce s-a citit Rugăciunea Amvonului și după ce a potrivit (consumat) părticelele ce au mai rămas din Sfintele Taine. Iar dacă slujește preotul singur, fără diacon, nici el nu bea din Sfântul Potir, după împărtășirea cu Sfintele Taine, ci, după terminarea Dumnezeieștii Liturghii, atunci când trebuie să potrivească (să consume) Sfintele. Căci, deși este sfințit vinul din părticica IIS, ce s-a pus în Sfântul Potir, nu este prefăcut în dumnezeiescul Sânge tot vinul din Sfântul Potir, de vreme ce nu s-au zis cuvintele sfințirii peste dânsul, cum se face la Liturghia Sfântului Ioan Gură de Aur și la cea a Marelui Vasile.

Iar, după ce s-au împărtășit cu părticica din Sfintele Taine, atunci când au zis rugăciunile de mai înainte (**Cred, Doamne, și mărturisesc...** și celelalte), diaconul sau, dacă nu este diacon, preotul, luând Sfântul Disc în mâna stângă, îl ridică deasupra Sfântului Potir și, folosindu-se de burete, după rânduială, pune în Sfântul Potir părticelele **NI** și **KA** din Sfintele Taine, cu multă luare-aminte și cu evlavie, fără să zică ceva. Șterge apoi bine, cu buretele, Sfântul Disc și Sfântul Antimis, acoperă Sfântul Potir și așează pe Sfântul Disc Acoperământul cel mare întocmit, apoi și Steluța, iar peste ea Acoperământul întocmit al Sfântului Disc. După aceea, își spală mâinile și, deschizând dvera și Ușile Împărătești, se închină în fața Sfintei Mese.

Diaconul ia apoi Sfântul Potir de la preot sau, dacă nu este diacon, îl ia preotul și, venind între Ușile Împărătești, îl înalță, arătându-l credincioșilor și zicând cu glas tare:

Cu frică de Dumnezeu, cu credință și cu dragoste, apropiați-vă!

Strana: **Binecuvântat este Cel ce vine întru numele Domnului; Dumnezeu este Domnul și S-a arătat nouă** (*Psalm* 117, 26-27).

Și, întorcându-se spre Altar, diaconul dă Sfântul Potir preotului, care, venind cu el între Ușile Împărătești, împărtășește pe cei ce sunt de împărtășit, după rânduială, rostind mai întâi rugăciunile: **Cred, Doamne, și mărturisesc...** și celelalte. Iar, dacă nu este nimeni de împărtășit, preotul, ținând Sfântul Potir cu amândouă mâinile, binecuvintează pe credincioși cu acesta, dintre Ușile Împărătești, zicând cu glas tare:

Mântuiește, Dumnezeule, poporul Tău și binecuvintează moștenirea Ta (*Psalm* 27, 12).

Strana: **Pâinea cea cerească şi paharul vieţii gustaţi şi vedeţi că bun este Domnul. Aliluia, Aliluia, Aliluia.**

Întorcându-se spre Altar, preotul pune Sfântul Potir pe Sfântul Antimis de pe Sfânta Masă şi tămâiază Sfintele de trei ori, zicând o dată:

Înalţă-Te peste ceruri, Dumnezeule (iar diaconul continuă) **şi peste tot pământul slava Ta** *(Psalm* 56, 7; 107, 5).

Dă apoi diaconului cădelniţa şi Sfântul Disc, cu toate cele de pe el; acesta îl ia cu evlavie şi, privind spre credincioşi printre Uşile Împărăteşti, îl duce la Proscomidiar ocolind Sfânta Masă, şi îl pune acolo. Iar preotul, închinându-se în faţa Sfintei Mese, ia Sfântul Potir, zicând în taină:

Binecuvântat este Dumnezeul nostru...

Şi, întorcându-se către credincioşi, zice cu glas tare, dintre Uşile Împărăteşti:

Totdeauna, acum şi pururea şi în vecii vecilor.

Strana: **Amin. Să se umple gurile noastre ...**

Preotul, mergând în acest timp la Proscomidiar, pune Sfântul Potir acolo şi, luând cădelniţa de la diacon, cădeşte Sfintele de trei ori, fără să zică ceva. Apoi se întoarce înaintea Sfintei Mese şi strânge după rânduială, Sfântul Antimis.

În acest timp, diaconul, având culionul pe cap, iese pe uşa dinspre miazănoapte şi, stând în faţa Uşilor Împărăteşti (dacă nu este diacon, atunci preotul zice această ectenie, în timp ce strânge Sfântul Antimis), zice ectenia:

Drepţi! Primind dumnezeieştile, sfintele, preacuratele, nemuritoarele, cereştile şi de viaţă făcătoarele, înfricoşătoarele lui Hristos Taine, cu vrednicie să mulţumim Domnului.

Strana: **Doamne, miluieşte.**

Apără, mântuieşte, miluieşte şi ne păzeşte pe noi, Dumnezeule, cu harul Tău.

Seara toată desăvârşită, sfântă, în pace şi fără de păcat cerând, pe noi înşine şi unii pe alţii şi toată viaţa noastră lui Hristos Dumnezeu să o dăm.

Strana: **Ţie, Doamne.**

Diaconul trece înaintea icoanei Mântuitorului şi aşteaptă acolo cu capul plecat până la sfârşitul Rugăciunii Amvonului, iar preotul face semnul Sfintei Cruci peste Sfântul Antimis, cu Sfânta Evanghelie, zicând ecfonisul:

Că Tu eşti sfinţirea noastră şi Ţie slavă înălţăm, Tatălui şi Fiului şi Sfântului Duh, acum şi pururea şi în vecii vecilor.

Apoi aşează Sfânta Evanghelie pe Sfântul Antimis, aşa cum era la începutul Dumnezeieştii Liturghii.

Strana: **Amin.**

Preotul, având capul acoperit şi întorcându-se spre credincioşi, zice:

Cu pace să ieşim.

Strana: **Întru numele Domnului.**

Diaconul:

Domnului să ne rugăm.

Strana: **Doamne, miluieşte.**

Apoi preotul, luând Liturghierul, iese printre Uşile Împărăteşti, merge în mijlocul bisericii şi, făcând o închinăciune spre răsărit, citeşte cu glas tare:

Rugăciunea Amvonului

Stăpâne Atotţiitorule, Cel ce cu înţelepciune ai zidit toată făptura şi, pentru nespusa Ta purtare de grijă şi multa Ta bunătate, ne-ai adus întru aceste preacinstite zile, spre curăţirea

sufletelor şi a trupurilor, spre înfrânarea poftelor şi spre nădejdea învierii; Care, în patruzeci de zile, ai dat în mâna slujitorului Tău Moise tablele cele cu dumnezeieşti slove, dă-ne nouă, Bunule, lupta cea bună să luptăm, calea postului să o săvârşim, credinţa nedespărţită să o păzim, capetele nevăzuţilor balauri să le sfărâmăm, biruitori asupra păcatului să ne arătăm şi fără osândă să ajungem a ne închina şi sfintei Învieri. Că s-a binecuvântat şi s-a preaslăvit preacinstitul şi de mare-cuviinţă numele Tău, al Tatălui şi al Fiului şi al Sfântului Duh, acum şi pururea şi în vecii vecilor.

Strana: **Amin.** Acum se pot binecuvânta prinoasele sau coliva. (paginile 413-420). **Fie numele Domnului binecuvântat de acum şi până în veac** (cu trei metanii). La mănăstiri se adaugă acum sau după otpust, **Slavă... Şi acum...** Psalmul 33: **Bine voi cuvânta pe Domnul...**

Preotul intră în Sfântul Altar printre Uşile Împărăteşti, iar diaconul pe uşa dinspre miazănoapte şi, mergând la Proscomidiar, îşi descoperă şi îşi pleacă amândoi capetele, preotul zicând în taină:

Rugăciunea la potrivirea (consumarea) Sfintelor

Doamne, Dumnezeul nostru, Care ne-ai adus întru aceste preacinstite zile şi ne-ai făcut părtaşi înfricoşătoarelor Tale Taine, uneşte-ne cu turma Ta cea cuvântătoare şi ne arată moştenitori ai împărăţiei Tale, acum şi pururea şi în vecii vecilor. Amin.

Diaconul: **Domnului să ne rugăm.**

Strana: Doamne, miluieşte.

Şi diaconul, mergând la Proscomidiar, potriveşte (consumă) după rânduială Sfintele Taine, iar preotul îşi acoperă capul şi binecuvintează pe credincioşi, dintre Uşile Împărăteşti:

Binecuvântarea Domnului să fie peste voi, cu al Său har şi cu a Sa iubire de oameni, totdeauna, acum şi pururea şi în vecii vecilor.

Strana: Amin.

Preotul, închinându-se către icoana Mântuitorului, zice:

Slavă Ţie, Hristoase Dumnezeule, nădejdea noastră, slavă Ţie.

Strana: Slavă Tatălui şi Fiului şi Sfântului Duh. Şi acum şi pururea şi în vecii vecilor. Amin. Doamne, miluieşte (de trei ori). Părinte, binecuvintează!

Iar preotul face otpustul, zicând:

Hristos, Adevăratul nostru Dumnezeu, pentru rugăciunile Preacuratei Sale Maici, ale Sfinţilor, slăviţilor şi întru tot lăudaţilor Apostoli, ale Sfântului (N) (al cărui hram îl poartă biserica), ale celui între sfinţi Părintele nostru Grigorie Dialogul, a cărui Dumnezeiască Liturghie am săvârşit, ale Sfântului (N), a cărui pomenire o săvârşim, ale Sfinţilor, drepţilor şi dumnezeieştilor Părinţi Ioachim şi Ana şi pentru ale tuturor sfinţilor, să ne miluiască şi să ne mântuiască pe noi, ca un bun şi de oameni iubitor.

Strana: Amin.

Preotul se întoarce cu faţa spre icoana Mântuitorului şi, închinându-se, zice:

Pentru rugăciunile Sfinţilor Părinţilor noştri, Doamne Iisuse Hristoase, Dumnezeul nostru, miluieşte-ne pe noi.

Strana: **Amin.**

(Pentru otpusturile din Săptămâna Patimilor, vezi paginile 375-383)

Preotul, intrând în Sfântul Altar, închide Ușile Împărătești și trage dvera. Venind apoi la iconostas, împarte anafură (sau miruiește pe credincioși), zicând:

Ajutor de la Domnul, Cel ce a făcut cerul și pământul (*Psalm* 120, 2).

Și, isprăvind, preotul se întoarce în Sfântul Altar și, dacă nu este diacon, potrivește (consumă) Sfintele Taine, după rânduială.

Spălându-și apoi mâinile, citește rugăciunile de mulțumire, după împărtășire și, dezbrăcându-se de sfintele veșminte, preotul și diaconul (dacă este) zic:

Acum slobozește pe robul Tău, Stăpâne, după cuvântul Tău, în pace, că văzură ochii mei mântuirea Ta, pe care ai gătit-o înaintea feței tuturor popoarelor; lumină spre descoperirea neamurilor și slavă poporului Tău, Israel.

Sfinte Dumnezeule... (de trei ori), **Preasfântă Treime...** și după **Tatăl nostru...** troparul Sfântului Grigorie Dialogul, glasul al patrulea:

Cel ce, de sus, de la Dumnezeu, ai luat dumnezeiescul har, mărite Grigorie, și, cu puterea Aceluia întărindu-te, de bunăvoie ai urmat Sfintei Evanghelii a lui Hristos, de la Care ai luat plata ostenelilor tale, întru tot fericite, pe Acela roagă-L să mântuiască sufletele noastre.

Slavă..., condacul Sfântului Grigorie Dialogul, glasul al treilea:

Ca un păstor te-ai arătat lui Hristos, Începătorul păstorilor, și părtaș călugărilor te-ai făcut, Părinte Grigorie, povățuindu-i către cetatea cea cerească, de unde ai învățat turma lui Hristos poruncile Lui, iar acum cu dânșii te bucuri și dănțuiești în corturile cerești.

Şi acum..., condacul Născătoarei de Dumnezeu:

Ceea ce eşti creştinilor ocrotitoare neînfruntată şi mijlocitoare stăruitoare către Făcătorul, nu trece cu vederea glasurile cele de rugăciune ale păcătoşilor, ci sârguieşte, ca o bună, spre ajutorul nostru, care cu credinţă strigăm către tine: Grăbeşte spre rugăciune şi te nevoieşte spre mijlocire, apărând pururea, Născătoare de Dumnezeu, pe cei ce te cinstesc pe tine.

Doamne, miluieşte (de 12 ori)

Ceea ce eşti mai cinstită decât heruvimii şi mai slăvită, fără de asemănare, decât serafimii, care, fără stricăciune, pe Dumnezeu-Cuvântul ai născut, pe tine, cea cu adevărat Născătoare de Dumnezeu, te mărim.

Slavă... Şi acum... şi preotul face apolisul cel mic, pomenind pe Sfântul Grigorie Dialogul.

Mulţumind apoi lui Dumnezeu pentru toate, ies din biserică, ducându-se întru cele ale lor.

FELURITE RÂNDUIELI
ȘI
RUGĂCIUNI